

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA**

Indrė DOMIKĖ

**VISUOMENĖS INFORMAVIMAS IR ĮTRAUKIMAS Į VIETOS
SAVIVALDOS VEIKLĄ: TAURAGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
ATVEJO ANALIZĖ**

Magistro darbas

Šiauliai, 2011

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA**

Indrė DOMIKĖ

**VISUOMENĖS INFORMAVIMAS IR ĮTRAUKIMAS Į VIETOS
SAVIVALDOS VEIKLĄ: TAURAGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
ATVEJO ANALIZĖ**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)
Šaka - viešasis administravimas**

Teigiu, kad magistro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu vadybos studijų programos magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas:

Magistro darbo autorius.....
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas.....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

ANOTACIJA

Indrė Domikė. **Visuomenės informavimas ir įtraukimas į vietos savivaldos veiklą: Tauragės rajono savivaldybės atvejo analizė.** Magistro darbas.

Magistro darbo tikslas - nustatyti informacijos prieinamumo ir visuomenės dalyvavimo galimybes Tauragės rajono savivaldybės veikloje. Darbo tikslui pasiekti buvo išnagrinėta mokslinė literatūra visuomenės informavimo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje aspektu. Pateikti teorinius teiginius patvirtinantys statistiniai duomenys. Apžvelgta piliečių įtraukimo į viešosios politikos formavimą, sprendimų priėmimą svarba ir įtaka bei išanalizuotas visuomenės informavimo ir įtraukimo į vietos savivaldos veiklą teisinis reglamentavimas. Tiriamojoje dalyje naudotas kompleksinis tyrimo metodas: anketinės apklausos metodas – gyventojų nuomonės tyrimas, mokslinis stebėjimas internetinėje Tauragės rajono savivaldybės svetainėje bei standartizuotas (formalizuotas) interviu – ekspertų apklausa. Gauti tyrimų duomenys rodo visuomenėje vyraujančią nepasitikėjimą Tauragės rajono savivaldybės veikla. Gyventojai nesijaučia reikšmingi politinio proceso dalyviai. Savivaldybė nutolusi nuo gyventojų, nepakankamai rūpinasi informacijos pateikimu apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje. Nepakankamai išnaudojamos galimybės vietos savivaldos veikloje įtraukiant gyventojus į viešųjų sprendimų formavimą ir priėmimo procesą. Tačiau savivaldybės atstovai jaučiasi išnaudojantys visas galimybes skatinant gyventojų aktyvumą. Sukaupti faktai suteiks galimybes tobulinti savivaldybių institucijų veiklą - tobulinant informacijos teikimo ir piliečių įtraukimo mechanizmus.

ABSTRACT

Indre Domike. **Public Information and Involvement into the Activities of Local Self-Government: Case Analysis of Tauragė District Municipality.** Master Thesis

The aim of the Master Thesis is to identify the opportunities of information accessibility and public participation in the activities of Tauragė district municipality. Scientific literature on the subject of public information and participation in the activities of local self-government has been analyzed in order to achieve the set aim. Theoretical statements confirming statistical data have been presented. The involvement of citizens into the formation of public policy, the importance of decision making and its influence have been reviewed and legal regulation of public information and involvement into the activities of local self-government has been analyzed. In the exploratory part of the Thesis complex method of research has been applied: questionnaire method – population survey, scientific observation in the website of Tauragė district municipality and standardized (formalized) interview – expert survey. The results of the research show public no-confidence in the activities of Tauragė district municipality. Residents do not feel important members of political process. The municipality is alienated from the residents and the concern about information provision on possible participation of citizens in the activities of local self-government is insufficient. The opportunities of people involvement into the activities of local self-government when forming and making of public decisions are insufficient. However, the representatives of the municipality feel that they take advantage of all opportunities to induce the activity of residents. Collected facts will provide with possibilities to improve the activities of municipal institutions when improving the mechanisms of information provision and citizen involvement.

TURINYS

ĮVADAS	8
1. INFORMACIJOS PRIEINAMUMAS IR VISUOMENĖS DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOS VEIKLOJE.....	
1.1 Vietos savivalda demokratinėje Lietuvoje	14
1.2 Visuomenės dalyvavimas vietos savivaldos veikloje – pilietinės visuomenės išraiška	20
1.3 Informacijos prieinamumas vietos savivaldos veikloje.....	30
1.4 Visuomenės informavimo ir įtraukimo į vietos savivaldos veiklą teisinis reglamentavimas..	36
2. VISUOMENĖS INFORMAVIMAS IR ĮTRAUKIMAS Į VIETOS SAVIVALDOS VEIKLĄ: TAURAGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS ATVEJO ANALIZĖ. TYRIMO METODOLOGINIS PAGRINDIMAS	
2.1 Tyrimo metodologija	41
2.2 Tyrimo instrumento pagrindimas	44
2.3 Tyrimo imties charakteristika.....	49
3. VISUOMENĖS INFORMAVIMAS IR ĮTRAUKIMAS Į VIETOS SAVIVALDOS VEIKLĄ: TAURAGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS ATVEJO ANALIZĖ	
3.1 Tauragės rajono savivaldybės apibūdinimas	54
3.2 Tauragės rajono savivaldybės veikla plėtojant dalyvaujамąją demokratiją	55
3.3 Veiksniai lemiantys visuomenės dalyvavimą ir demokratijos plėtojimą Tauragės rajono savivaldybės veikloje.....	59
3.4 Tauragės rajono savivaldybės veiklos skatinant visuomenės dalyvavimą vietos savivaldos veikloje SSGG analizė.....	62
3.5 Tauragės rajono gyventojų nuomonės tyrimas.....	64
3.7 Ekspertų atsakymų į giluminio interviu klausimus analizė.....	84
3.6 Visuomenės ir Tauragės rajono savivaldybės valdžios ryšio internetinėje svetainėje stebėjimo analizė.....	89
IŠVADOS	96
REKOMENDACIJOS	99
PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ ŽODYNAS	101
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	103
PRIEDAI	112

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė Komunikacijos modeliai	32
2 lentelė Informacijos prieinamumo problemos	33
3 lentelė Ekspertai dalyvavę apklausoje	53
4 lentelė Tauragės rajono savivaldybės žiniasklaidos priemonėms parengta ir paskelbta informacija	58
5 lentelė Fizinių ir juridinių asmenų aptarnavimas Tauragės rajono savivaldybėje.....	59

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Savivaldybės elementai.....	15
2 pav. Bendras pasitikėjimas valstybės ir savivaldybių institucijomis ar įstaigomis (proc.)	22
3 pav. Visuomenės nepasitikėjimas savivaldybėmis (proc.)	23
4 pav. Rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose Lietuvos Respublikoje (proc.).....	23
5 pav. Visuomenės nuomonė dėl pageidavimų ir siūlymų teikimo valstybės ar savivaldybių institucijoms ar įstaigoms (proc.)	26
6 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį (proc.)	50
7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (proc.).....	51
8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių ir lytį (proc.).....	51
9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (proc.)	52
10 pav. Respondentų išsilavinimas pagal lytį (proc.).....	52
11 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę (proc.)	53
12 pav. Gyventojų domėjimasis Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais (proc.)	64
13 pav. Respondentų domėjimasis Tauragės rajono savivaldybės veikla pagal amžių (proc.).....	65
14 pav. Priežastys, kurios įtakoja gyventojų domėjimąsi Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais (proc.)	66
15 pav. Gyventojų nuomonė dėl dalyvavimo Tauragės rajono savivaldybės veikloje (proc.).....	67
16 pav. Informacijos pakankamumas apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus (proc.).....	67
17 pav. Šaltiniai iš kurių gyventojai dažniausiai sužino apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus (proc.).....	68
18 pav. Priimtinausias būdas gauti informaciją apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus (proc.).....	70
19 pav. Informacijos prieinamumo problemos Tauragės rajono savivaldybės veikloje (proc.).....	71
20 pav. Tauragės rajono gyventojų aktyvumas dalyvaujant vietos savivaldos veikloje (proc.)	72
21 pav. Tauragės rajono gyventojų aktyvumas dalyvaujant vietos savivaldos veikloje pagal išsilavinimą (Visos atitinkamo amžiaus grupės – 100 proc.)	72
22 pav. Gyventojų požiūris dėl Tauragės rajono savivaldybės sprendimų įtakojimo (proc.)	73
23 pav. Gyventojų nuomonės išsakymas, pasiūlymų pateikimas Tauragės rajono savivaldybės atstovams (proc.)	74
24 pav. Gyventojų dalyvavimo būdai išsakant nuomonę vietos savivaldos veikloje (proc.).....	74
25 pav. Tauragės rajono savivaldybės gyventojų požiūris dėl kreipimosi į Tauragės rajono savivaldybę teikiant siūlymus ir pageidavimus (proc.)	75

26 pav. Gyventojų dalyvavimas Tauragės rajono savivaldybės vykdomoje apklausoje (proc.).....	76
27 pav. Būdai, kuriais gyventojai dalyvavo Tauragės rajono savivaldybės vykdomoje apklausoje (proc.)	76
28 pav. Gyventojams priimtinausias būdas išsakyti nuomonę (proc.).....	77
29 pav. Tauragės rajono gyventojų žinomumas apie galimus būdus įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus (proc.).....	78
30 pav. Gyventojams žinomiausias būdas suteikiantis galimybę įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus (proc.).....	78
31 pav. Respondentų nuomonė dėl gyventojų informavimo apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje (proc.).....	79
32 pav. Respondentų nuomonė, kokie metodai turėtų būti naudojami įtraukiant gyventojus į vietos savivaldos veiklą (proc.).....	80
33 pav. Veiksniai kliudantys gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje (proc.).....	81
34 pav. Tauragės rajono savivaldybės atsižvelgimas į gyventojų nuomonę priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus (proc.)	82
35 pav. Gyventojų pasitikėjimas Tauragės rajono savivaldybe (proc.).....	83
36 pav. Tauragės rajono gyventojų nepasitikėjimo Tauragės rajono savivaldybe priežastys (proc.)	83
37 pav. Vidutinis lankytojų skaičius Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje per dieną (vidurkis)	90
38 pav. Informaciniai pranešimai gyventojams Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje per mėnesį (vnt.).....	92
39 pav. pateiktos užklaustos ir gauti atsakymai Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje, parinktyje „Klausimai – atsakymai“ (vnt.).....	94

ĮVADAS

Tyrimo aktualumas. Visuomenės dalyvavimas demokratiname valdyme vis dar naujas reiškiny Lietuvoje. Kuris Matkevičiūtės, Petrauskienės (2008) teigimu, ėmė stiprėti tik atkūrus nepriklausomybę. Piliečių dalyvavimas vietos savivaldos valdyme parodo visuomenės aktyvumą, piliečių interesų atspindėjimą priimtuose sprendimuose, skatina pasitikėjimą savivaldybės institucijomis ir formuoja pilietinę atsakomybę.

Piliečių dalyvavimas valstybės valdyme ir demokratija vienas nuo kito neatsiejami dalykai. Piliečių išrinkti valdžios atstovai turi atstovauti juos išrinkusiai visuomenei, o piliečių iniciatyva padeda valdžiai suvokti realius visuomenės poreikius. Valdžios institucijos turi atsižvelgti į kaskart įvairesnius piliečių interesus bei lūkesčius ir sugebėti rasti kuo priimtinesnį politinį sprendimą. Savo lūkesčius piliečiai gali išreikšti tik tada, kai jie turi pakankamai informacijos apie valdžios sprendžiamas problemas ar priimamus sprendimus (Viešųjų konsultacijų gairės, 2007m.).

Pilietinės visuomenės instituto atliktas tyrimas „Lietuvos pilietinės galios“, atskleidė valdžios ir visuomenės problemas – atotrūkis tarp Lietuvos visuomenės ir valdžios, valdžios uždarumas, didelis žmonių nepasitikėjimas valdžios institucijomis. Lietuvos visuomenė yra pasyvi ir menkai naudojami savo teisėmis įsitraukti į politinių sprendimų priėmimo procesą. Pagrindinė Lietuvos gyventojų pilietinio ir politinio pasyvumo priežastis – ne abejingumas pilietiniams reikalams, bet netikėjimas savo galiomis ir dalyvavimo viešojoje veikloje galimybių stoka. Gyventojai netiki ne tik, kad galėtų paveikti socialinius, politinius procesus šalyje, bet netiki, kad gali ką nors keisti net savo gyvenamojoje vietovėje. Tokie šio tyrimo rezultatai skatina išsamiau analizuoti visuomenės informacijos prieinamumo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje galimybes. Kaip teigia Mačiulytė., Ragauskas (2007) „Norint įveikti Lietuvoje įsigalėjusį bejėgiškumo jausmą – nuostatą, kad nuo mūsų niekas nepriklauso – reikėtų pradėti nuo savivaldos stiprinimo. Savivaldos stiprinimas ir perkėlimas arčiau žmonių galėtų pralaužti uždarą ratą, kai piliečiai nieko nedaro, nes netiki savo galiomis, o nieko nedarydami dar labiau sustiprina savo tikėjimą, kad padaryti nieko negalima“ (Mačiulytė., Ragauskas 2007, 9 p.). Didžiausios galimybės piliečiams dalyvauti politiniame gyvenime turėtų būti sudarytos savivaldybių veiklos valdyme, kadangi savivaldybių institucijos yra arčiausiai piliečių, o savivaldos institucijų priimami sprendimai įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą. Piliečių ir valdžios artumas leidžia piliečiams lengviau kontroliuoti vietos valdžios institucijas, vertinti ir taisyti jų vykdomą politiką. Piliečiams yra svarbu jaustis dalyvaujantiems valdžios procesuose ir būti išgirstiems valdžios atstovų. Petrauskienės (2005) teigimu piliečių įtraukimas į institucijų valdymą keltų jų sąmoningumą, padidintų institucijų atvirumą visuomenės akyse ir taip Lietuvos savivaldybėse plačiau būtų diegiami demokratiniai principai. Kad ryšiai su visuomene būtų efektyvūs, institucija turi ne tik skleisti informaciją apie

save, bet ir turėti grįžtamąjį ryšį – paisyti kitų nuomonės. Visuomenės informavimas yra pirminė visuomenės dalyvavimo, o kartu ir valdžios atvirumo sąlyga, tačiau yra labiau susiję su pasyviu visuomenės dalyvavimu priimant sprendimus.

Atotrūkis tarp Lietuvos visuomenės ir valdžios, valdžios uždarumas, didelis žmonių nepasitikėjimas valdžios institucijomis šios temos buvo analizuotos lietuvių autorių bei vykdyti tyrimai ir projektai. Siekiant sustiprinti valdžios ir visuomenės santykius Lietuvos teisės universiteto žinių visuomenės valdymo institutas kartu su Atviros Lietuvos fondu (ALF) 2002 – 2004 m. įvykdė projektą *Valdžios ir visuomenės ryšio stiprinimas*, kurio esmė išryškinti šią problemą ir padėti įtvirtinti valdžios ir visuomenės konsultacijų technologijas bei padėti valdžiai labiau atsiverti piliečiams, įtraukiant juos į svarbių sprendimų priėmimo procesą. Pilietinės visuomenės institutas 2006 m. atliko Lietuvos gyventojų apklausas. Siekta išanalizuoti gyventojų požiūrį į vietos savivaldą bei savivaldybių darbą. Petrauskas, Limba 2001 - 2003 metais atliko tyrimą *Visuomenės ir valdžios ryšio internete kokybės analizė*. Kurio metu atskleista visuomenės ir valdžios bendravimo elektroniniu paštu kokybė. Mažylis, (2006) atliko tyrimą viešųjų ryšių organizacinių modelių raida Lietuvos savivaldybėse, kurio tikslas buvo išanalizuoti viešųjų ryšių organizavimo procesus Lietuvos savivaldybėse.

Tyrimo naujumas. Daug dėmesio skiriama gyventojų pasitikėjimu savivaldybėmis analizei, gyventojų aptarnavimo kokybei viešosiose valdžios institucijose, tame tarpe ir Lietuvos savivaldybėse, tačiau visuomenės informavimo ir įtraukimo į vietos savivaldos veiklą tema nėra išsamiai tirta Lietuvoje.

Tyrimo reikšmingumas. Mokslinėje literatūroje teigiama, kad silpną Lietuvos savivaldą rodo mažos piliečių galimybės aktyviai dalyvauti savivaldoje, bei atotrūkis tarp vietos valdžios ir piliečių. Reikia sustiprinti savivaldybės viešumą ir informatyvumą, piliečių suinteresuotumą ir pilietinės galios kanalus. Sukaupiti faktai suteiks galimybes tobulinti savivaldybių institucijų veiklą skatinant visuomenės politinį aktyvumą. Atliktas tyrimas padės atskleisti visuomenės informavimo ir įtraukimo į Tauragės rajono savivaldybės veiklą problemines sritis ir pateiktos rekomendacijos leis Tauragės rajono savivaldybei tobulinti informacijos teikimo ir piliečių įtraukimo mechanizmus, o visuomenei aktyviau dalyvauti visuomeniniame ir politiniame gyvenime.

Tyrimo problema. Lietuvoje visuomenės ir valdžios santykiuose pastebimi tokie neigiami požymiai: mažėja visuomenės pasitikėjimas valdžios institucijomis, didėja nepasitenkinimas demokratijos veikimu Lietuvoje ir bendra apatija dėl viso politinio proceso. Vidaus reikalų ministerija siekdama nustatyti pasitikėjimo valstybe ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis pokyčius kasmet atlieka gyventojų apklausas. 2010 metais pagal Lietuvos naujienų agentūros ELTA ir „Baltijos tyrimai“ atliktą apklausą nustatyta, kad savivaldybėmis nepasitiki 55 proc. Lietuvos gyventojų. Matkevičiūtė, Petrauskienė (2008) akcentuoja, kad besiformuojančiai Lietuvos

demokratiškai valstybei tokios problemos kaip visuomenės dalyvavimas valstybės valdyme, piliečių iniciatyva, valdžios atskaitomybė ir atsakomybė - aktualios. Pagal 2009 metais visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ atliktą apklausą nustatytas gyventojų požiūris, kad neverta kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijas norint pateikti siūlymus ir pageidavimus. Visuomenė jaučiasi nereikšminga politinio proceso dalyvė. Reikia didinti visuomenės pasitikėjimą valdžios institucijomis – didinti piliečių suvokimą, kad jie turi politinę reikšmę ir įtaką ne tik per rinkimus, bet ir viso politinio proceso metu. Jokūbienienės, Navicko (2009) teigimu, savivaldybių priimami sprendimai turi menką poveikį visuomenės gyvenimui ir visuomenė negali turėti įtakos vietinės valdžios sprendimams. Tik esant abipusėms diskusijoms galėtų būti įveiktos šios problemos. Valdžiai esant nepakankamai atvirai, piliečiams pateikiama mažai informacijos apie veiklą, o neturėdami pakankamai informacijos apie problemos sprendimą visuomenė nenori dalyvauti ir net neįsivaizduoja savo vaidmens sprendžiant problemas. Šiuo metu Lietuvos valdžia, tame tarpe ir savivaldybės, vargu ar panaudoja visus piliečių įtraukimo būdus, o neinformuota visuomenė vis mažiau domisi šalies politiniu gyvenimu. Gyventojams dalyvavimo reikšmė tampa svarbi ne tik kaip poreikių tenkinimo, bet ir kaip visuomenės interesų išraiška. Svarbu, kad gyventojai aktyviai dalyvautų vietos savivaldos veikloje ir suprastų, kad visuomenės aktyvus dalyvavimas gali užkirsti kelią nepriimtiniams valdžios sprendimams. **Sprendžiama problema – gyventojai nėra skatinami aktyviai dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės veikloje ir išnaudoti įstatymuose jiems suteiktas galimybes būti įtrauktiems ir dalyvauti vietos savivaldos veikloje.** Kaip teigia Mačiulytė J., Ragauskas P. (2007) galiojantys Lietuvos Respublikos įstatymai numato pakankamai daug būdų, kurie gyventojams turėtų užtikrinti galimybę tiesiogiai dalyvauti tvarkant vietos reikalus. Deja, praktikoje dauguma savivaldybių institucijų šią gyventojų teisę ignoruoja arba stengiasi neutralizuoti. Mokslinėje literatūroje minima, kad vietos savivaldos institucijoms trūksta legitimumo, ne ką geresnė padėtis išryškėja vertinant piliečių dalyvavimą formuojant ir įgyvendinant vietos politiką - jis minimalus.

Nagrinėjant šios temos problemą buvo iškelti šie **probleminiai klausimai**:

1. Kokias Lietuvos Respublikoje galiojantys įstatymai ir tarptautiniai teisės aktai reglamentuoja, numato ir garantuoja visuomenės informacijos prieinamumo ir dalyvavimo galimybes vietos savivaldos veikloje?
2. Ar Tauragės rajono savivaldybė skaidriai tarnauja visuomenei, ar piliečiai gali gauti visą informaciją reikalingą kritiškam valdžios vertinimui, ar suteikiama galimybė būti įtrauktiems į viešųjų sprendimų formavimo ir priėmimo procesą?
3. Kokios Tauragės rajono savivaldybės visuomenės informavimo ir įtraukimo į savivaldos veiklą probleminės sritys?

4. Kokių priemonių reikėtų imtis Tauragės rajono savivaldybei norint patobulinti visuomenės informavimą ir įtraukimą į savivaldos veiklą?

Tyrimo objektas - visuomenės informavimas ir įtraukimas į Tauragės rajono savivaldybės veiklą.

Tyrimo tikslas - nustatyti informacijos prieinamumo ir visuomenės dalyvavimo galimybes Tauragės rajono savivaldybės veikloje.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti visuomenės informavimo ir dalyvavimo svarbą vietos savivaldos veikloje teoriniu aspektu.
2. Išanalizuoti įstatymus ir tarptautinius teisės aktus reglamentuojančius visuomenės informavimą ir įtraukimą į vietos savivaldos veiklą Lietuvos Respublikoje.
3. Nustatyti informacijos prieinamumo ir dalyvavimo galimybes Tauragės rajono savivaldybės veikloje.
4. Remiantis atliktų tyrimų duomenimis atskleisti visuomenės informavimo ir įtraukimo į Tauragės rajono savivaldybės veiklą problemines sritis.

Hipotezė: Tauragės rajono savivaldybės gyventojai pasyviai dalyvauja vietos savivaldos veikloje, sprendžiant vietos problemas dėl sudaromų nepakankamų galimybių įsitraukti į vietos savivaldos veiklą formuojant ir įgyvendinant vietos politiką.

Tyrimo metodologija: Analizuojant informacijos prieinamumą ir visuomenės dalyvavimo galimybes vietos savivaldos veikloje, išanalizuota Lietuvos ir užsienio autorių mokslinė literatūra, atlikta statistinių duomenų, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2008 – 2010 m. užsakomų tyrimų, Tauragės rajono savivaldybės 2008 – 2010 m. strateginių veiklos planų bei pateiktų Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus veiklos ataskaitų analizė, sisteminimas ir apibendrinimas. Atlikta Lietuvos Respublikoje (LR) galiojančių įstatymų, tarptautinių teisės aktų reglamentuojančių visuomenės informavimą, dalyvavimą ir įtraukimą į savivaldos veiklą analizė, sisteminimas ir apibendrinimas. Tiriamojoje dalyje kiekybinių duomenų analizei naudotas anketinės apklausos metodas – gyventojų nuomonės tyrimas. Kokybinių duomenų rinkimui naudotas mokslinis stebėjimas internetinėje Tauragės rajono savivaldybės svetainėje bei standartizuotas (formalizuotas) interviu – ekspertų apklausa. **Tyrimo metodologija grindžiama:**

1. Nagrinėti pagrindiniai Lietuvos Respublikoje galiojantys įstatymai, tarptautiniais teisės aktais reglamentuojantys visuomenės informavimą ir įtraukimą į savivaldos veiklą Lietuvos Respublikoje – LR Konstitucija (Žin., 1992, Nr. 33-1014), LR vietos savivaldos įstatymas (Žin., 1994, Nr. 55-1049), Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (Žin. 1999, Nr. 60 – 1945), LR visuomenės informavimo įstatymas (Žin., Nr. 82-3254), LR teisė gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių

institucijų įstatymas (Žin., 2005, Nr. 139-5008), Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (Žin. 2006, Nr. 68 – 2497), Europos vietos savivaldos chartija (Žin. 1999, Nr. 82 – 2418), kurie sudarė galimybę atskleisti teisiškai reglamentuojamas visuomenės teises ir galimybes dalyvauti bei būti įtrauktiems į vietos savivaldos veiklą.

2. Teorinėje dalyje naudotasi įvairiais užsienio (Seligman (2004); Putnam (2001); Denhardt, (2001); Bytamo, Boilo (1997)), bei Lietuvos mokslininkų (Mačiulytės, Ragauskos (2007); Augustinaičio (2006); Palubinsko (2006); Lazdyno (2005)) požiūriais ir idėjomis apie savivaldą demokratinėje Lietuvoje ir visuomenės dalyvavimą vietos politiniame gyvenime. Remiantis Bovaird, Loffler (2003), Finkel (2000), Petrauskiene (2005), Gineitiene, Domarku (2003) pateikiama piliečių įtraukimo į viešosios politikos formavimą, sprendimų priėmimą ir įgyvendinimą svarba. Atsižvelgiant į užsienio Callahan (2007), Schumpeter (1998), Arnstein (1969) ir Lietuvos Jokūbienienės, Navicko (2009), Lazdyno (2005), Petrauskienės (2005), Raipos (2002) mokslininkų teorinius teiginius atskleidžiama visuomenės įtraukimo ir dalyvavimo vietos politiniame gyvenime įtaka. Taip pat naudotasi daugeliu kitų šaltinių.
3. Pasinaudojus Vidaus reikalų ministerijos užsakomais tyrimais (2008 – 2010 m.), kuriuos atliko UAB Vilmorus bei rinkos ir visuomenės tyrimo centras „Baltijos tyrimai“ atskleistas pasitikėjimas valstybės ir savivaldybių institucijomis ar įstaigomis, visuomenės nuomonė dėl pageidavimų ir siūlymų teikimo valstybės ar savivaldybių institucijoms ar įstaigoms. Remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės bei Lietuvos Respublikos vyriausiosios komisijos statistiniais duomenimis atskleistas rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose.

Tyrimo metodai ir priemonės:

1. Mokslinės literatūros sisteminimas ir apibendrinimas leido atskleisti Lietuvos ir užsienio autorių požiūrį į visuomenės informavimą ir dalyvavimą vietos savivaldoje.
2. Lietuvos Respublikoje galiojančių įstatymų ir teisės aktų analizė, sudarė galimybes atskleisti teisiškai reglamentuojamas visuomenės teises gauti informaciją ir galimybes dalyvauti bei būti įtrauktiems savivaldos veikloje.
3. Kiekybinių duomenų analizei naudotas anketinės apklausos metodas – gyventojų nuomonės tyrimas, kuris padėjo atskleisti esamas galimybes gauti informaciją, būti įtrauktiems ir dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės veikloje. Išdalinta 300 anketų, grįžo 274. Kokybinių duomenų rinkimui naudotas mokslinis stebėjimas Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje. Stebėjimo metu internetinėje svetainėje gauti duomenys leido atskleisti gyventojų visapusiško informavimo ir bendravimo su valdžios atstovais galimybes bei suteikiamas galimybes dalyvauti formuojant sprendimus

elektroninėje erdvėje. Taip pat naudotas standartizuotas (formalizuotas) interviu metodas – ekspertų apklausa. Interviu metodu apklausiant ekspertus gauta informacija leido atskleisti ekspertų požiūrį į visuomenės informavimo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje svarbą ir įsigilinti į gyventojų informavimo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje ribotumo problemas. Leido išsiaiškinti klausimus kilusius išanalizavus teorinę dalį bei atlikus Tauragės rajono gyventojų anketinę apklausą.

Šis magistro darbas gali būti **naudingas**: Lietuvos savivaldybių viešųjų ryšių specialistams, savivaldybių administracijų vadovams, savivaldybių atstovams tobulinant informacijos teikimo ir piliečių įtraukimo mechanizmus, skatinant visuomenės politinį aktyvumą.

Darbo struktūra: magistro darbą sudaro įvadas, trys pagrindiniai (konceptualusis, metodinis ir analitinis) skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Konceptualiojoje dalyje išnagrinėta mokslinė literatūra visuomenės informavimo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje aspektu. Pateikti teorinius teiginius patvirtinantys statistiniai duomenys. Apžvelgta piliečių įtraukimo į viešosios politikos formavimą, sprendimų priėmimą svarba ir įtaka bei išanalizuotas visuomenės informavimo ir įtraukimo į vietos savivaldos veiklą teisinis reglamentavimas. Metodinėje dalyje aptariami magistro darbe naudoti tyrimo metodai, tyrimo atlikimo etapai, jų reikšmingumas. Analitinėje dalyje analizuojama Tauragės rajono savivaldybės veikla plėtojant dalyvaujamąją demokratiją, atskleidžiamos esamos galimybės gyventojams gauti informaciją, būti įtrauktiems ir dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės veikloje, sprendimų rengimo bei priėmimo procese, įsigilinta į gyventojų informavimo ir įtraukimo vietos savivaldos veiklą ribotumo problemas. Bei pateikiamos išvados ir rekomendacijos, kurios leis Tauragės rajono savivaldybei tobulinti informacijos teikimo ir piliečių įtraukimo į savivaldos veiklą mechanizmus. Magistro darbo strategijos realizavimo programa pateikiama 1 priede.

1. INFORMACIJOS PRIEINAMUMAS IR VISUOMENĖS DALYVAVIMAS VIETOS SAVIVALDOS VEIKLOJE

Augustinaičio (2006) teigimu, piliečiai dalyvaudami vietos politiniame gyvenime išreiškia savo interesus ir taip plėtoja visuomenės pilietiškumo potencialą. Tokia viešybės politikoje transformacija, verčia biurokратиškas valdžios institucijas, asocijuojančias su neskaidrumu ir žmogiškojo požiūrio ignoravimu tapti „valdžia bendraujančia“. Toks radikalus valdymo posūkis į viešybę vis labiau reiškiasi kaip demokratijos plėtra, o tai reikalauja politinių valdymo formų pokyčių. Šios demokratijos formos pabrėžia pirmiausia komunikacines kokybes, tokias kaip: bendravimą, kolektyvinį žinojimą, skaidrumą, pasitikėjimą ir toleranciją.

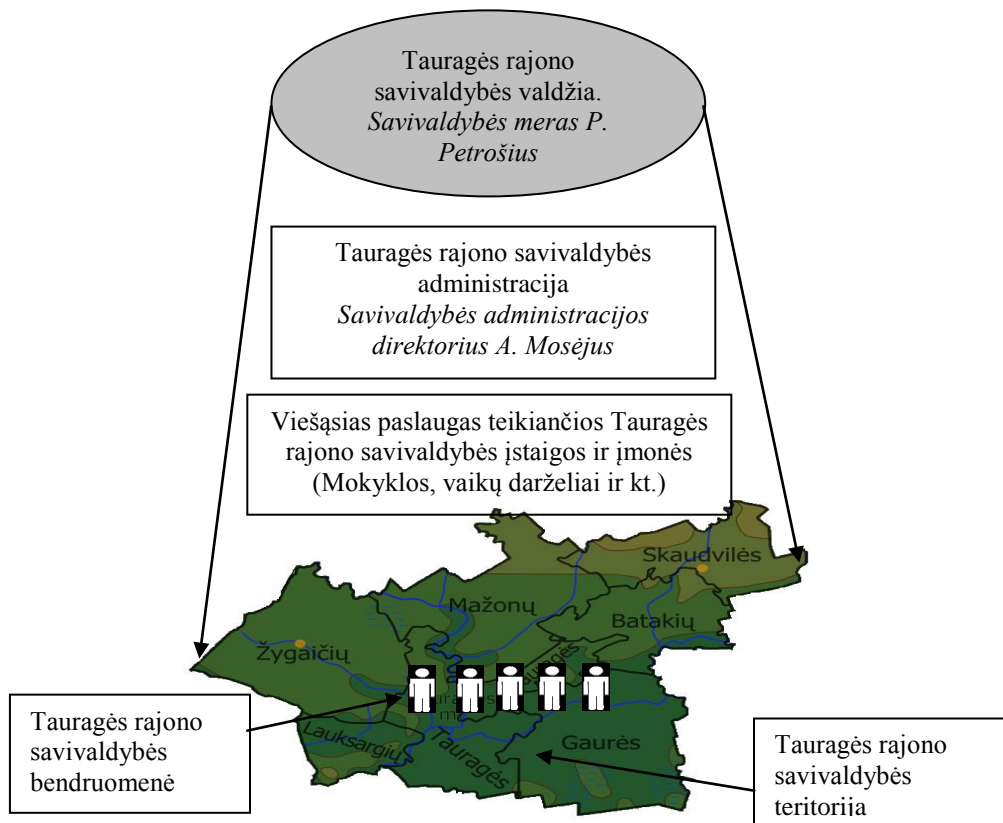
Tačiau Žalnerauskas (2007) akcentuoja tikrosios demokratijos vietos savivaldoje užtikrinimo būdus. Teikdamas, kad tikrajai demokratijai neužtenka formalaus demokratiškų rinkimų procedūros užtikrinimo, formaliai demokratiškos įstatymų leidybos. Tikrosios demokratijos užtikrinimo būtina sąlyga yra grįžtamasis ryšys – visuomenės įtaka valdžiai, piliečių dalyvavimas vietos savivaldos procese. Visuomenė turi turėti galimybę kontroliuoti valdymo procese dalyvaujančių asmenų veiklą. Turi būti įtvirtintas politinis mechanizmas per kurį piliečiai informuotą valdžią apie savo poreikius, interesus, per kurį galėtų spausti valdžią siekdami, kad būtų atsižvelgta į visuomenės nuomonę. Tačiau kyla klausimas ar tikrai veikia grįžtamasis ryšys iš visuomenės į valdžią? Ar visada valdžia atsižvelgia į piliečių nuomonę, o gal tik deklaratyviai rezultatus parodo ataskaitose ar kito pobūdžio dokumentuose? Formaliai tarsi taip yra - vietos savivaldos įstatyme visas skirsnis skirtas vietos gyventojų apklausoms, šio įstatymo 14 straipsnyje teigiama, kad savivaldybės tarybos posėdžiai yra atviri. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje laidiuojama peticijos teisė, kurios įgyvendinimo tvarką nustato įstatymai. Peticijų įstatymas suteikia gyventojams galimybę peticiją teikti savivaldos lygmens institucijoms, įtakoti valdžios priimamus sprendimus, tačiau Peticijos formai ir pateikimui painūs ir sudėtingi reikalavimai. Tik rekomendacinis apklausų rezultatų pobūdis faktiškai užkerta „kelį“ piliečiams įtakoti valdžios sprendimus. Teigiama, kad valstybėje, kurioje demokratija tik imituojama, būdingi labai žemi valdžios palaikymo reitingai, daugumai gyventojų nesuprantami ir nepriimtini valdžios sprendimai.

1.1 Vietos savivalda demokratinėje Lietuvoje

Analizuojant visuomenės dalyvavimo galimybes vietos savivaldos veikloje, būtina apibrėžti savivaldybės ir vietos savivaldos sampratą bei ypatumus. Astrauskas, Galinienė (2006) apibūdindami savivaldybę teigia, kad egzistuoja du požiūriai į savivaldybę – platesnis ir siauresnis. Apibūdinant savivaldybę pagal platesnį požiūrį jie akcentuoja, kad tai ypatinga žmonių

bendruomenė (žmonių santalka, socialinė organizacija, socialinė grupė), tvarkanti dalį visuomenės bendrųjų reikalų. Ji sudaryta iš:

1. valstybės teritorijos dalyje gyvenančio tam tikro žmonių kiekio;
2. savivaldybės teritorijoje tikslingai veikiančių ir kryptingą poveikį žmonėms darančių bei viešąsias paslaugas jiems teikiančių vietos savivaldos subjektų (žr. 1 pav.).

1 pav. Savivaldybės elementai

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Astrauskas, A., Galinienė, B. (2003). *Vietos savivalda Lietuvoje: teoriniai ir istoriniai aspektai*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 13 p.

Apibūdindamas savivaldybę siauresniu požiūriu Astrauskas (2003) teigia, kad tai žmonių specialių organizacijų (institucijų), vykdančių savo veiklą valstybės teritorijos dalyje ir kryptingai veikiančių toje teritorijoje gyvenančius žmones bei jų socialines grupes, tvarkant dalį bendrųjų visuomenės reikalų, visuma. Savivaldybę ir toje teritorijoje gyvenančius žmones sieja valdžios – pavaldumo santykiai.

Savivaldybei apibudinti galima vartoti Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo įteisintą sąvoką, kuriame savivaldybė – „valstybės teritorijos administracinis vienetas, turintis juridinio asmens statusą bei Lietuvos Respublikos Konstitucijos laiduotą savivaldos teisę, įgyvendinamą per savivaldybės tarybą“ (Žin., 1994, Nr. 55-1049).

Lazdynas (2005) apibūdindamas savivaldybę pabrėžia jos savarankiškumą ir neapribojamą autonomiją. Jo teigimu savivaldybė tik teritorijos požiūriu yra valstybės dalis, visais kitais atvejais ji yra savarankiška ir turi įstatymų neapribojamą autonomiją savaip atsižvelgiant į vietos gyventojų poreikius, savoje teritorijoje įgyvendinti valstybinės valdžios priimamus teisės aktus. Lazdynas

įvardija pagrindinį demokratinės savivaldos uždavinį – sudaryti sąlygas, kad visiems vietos teritorijos gyventojams būtų patogiau gyventi bendruomenėje, apsaugoti bendruomenę ir kiekvieną jos narį nuo bet kokių galimų nepatogumų. Lazdyno teigimu savivaldybė yra labiau prieinama žmogui, o jos priimami sprendimai tiesiogiai įtakoja jo gyvenimą. Savivalda leidžia kiekvienam gyventojui tiesiogiai dalyvauti ir rengiant, ir priimant sprendimus, ir juos įgyvendinant, o tai prisideda prie pilietinio aktyvumo skatinimo, kiekvieno atsakomybę už save, savo šeimą.

Apibendrinant aukščiau paminėtų autorių savivaldybės sampratą, galima teigti, kad savivaldybė tai valstybės teritorijos dalis, kurioje gyvena tam tikras žmonių kiekis ir toje teritorijoje gyventojų išrinkti vietos valdžios atstovai ir jų suformuotos bei kontroliuojamos viešojo administravimo institucijos vykdo veiklą toje valstybės teritorijos dalyje ir kryptingą poveikį žmonėms daro tvarkant dalį visuomenės reikalų.

Dabartiniame vietos savivaldos įstatyme nurodoma, kad vietos savivalda – „valstybės teritorijos administracinio vieneto - savivaldybės teisė laisvai ir savarankiškai tvarkytis pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus per administracinio vieneto nuolatinių gyventojų tiesiogiai išrinktų atstovų savivaldybės tarybą bei jos sudarytą vykdomąją ir kitas institucijas“ (Žin., 1994, Nr. 55-1049).

Astrauskas, Galinienė (2003) apibūdindami vietos savivaldą išskiria dvi vietos savivaldos sampratas:

1) savivaldybės bendruomenei suteikta teisė savarankiškai tvarkyti dalį jai įstatymais priskirtų visuomenės reikalų.

2) savivaldybės bendruomenei suteikta teisė savarankiškai tvarkyti dalį jai įstatymais priskirtų visuomenės bendrųjų reikalų realizavimas. Tai pasireiškia vietos savivaldos subjektų veikla:

- savivaldybės valdžios vykdymu;
- savivaldybės valdžios priimtų sprendimų vykdymu;
- dalyvavimu tvarkant vietos reikalus įvairiomis tiesioginėmis demokratijos raiškos formomis;
- viešųjų paslaugų teikimu.

Lietuvos savivaldybių portale pateiktame straipsnyje „Valdžia esanti greta piliečio“ vietos savivaldą apibūdinant akcentuojama teisė ir gebėjimai tvarkyti ir valdyti pagrindinę viešųjų reikalų dalį už tai prisiimant pilną atsakomybę ir vadovaudamasi vietos gyventojų interesais (Valdžia esanti greta piliečio, 2009).

Apibendrinant aukščiau minėtas vietos savivaldos sampratas, galima teigti, kad vietos savivalda tai vietos gyventojų tiesiogiai išrinktai atstovų savivaldybės tarybai ir jos sudarytai vykdomajai ir kitoms institucijoms įstatymiškai suteikta teisė atsižvelgiant į vietos gyventojų poreikius ir interesus apibrėžtoje teritorijoje įgyvendinti valstybės valdžios priimamus teisės aktus.

Lietuvos savivaldybių portale pateiktame straipsnyje „Valdžia esanti greta piliečio“ vietos savivalda laikoma, kaip demokratinės valstybės santvarkos pagrindas ir yra svarbi demokratijos sudėtinė dalis. Ji neutralizuoja šiuolaikinėms valstybėms būdingas tendencijas centralizuotai organizuoti visos valstybės valdymą. Vietos savivalda šiuo požiūriu yra lankstesnė ir išradingesnė. Mažas vienetas greičiau sugeba patenkinti visuomenės norus bei poreikius. Tuo remiantis galima teigti, kad tik valdžia esanti greta piliečio yra kompetentinga spręsti vietinius reikalus. Vietos savivalda įtraukia piliečius į vietos uždavinių sprendimą, sudaro galimybę priimti vietos sąlygoms bei problemoms pritaikytus ir piliečiams palankius sprendimus. Savivaldybė yra ne tik ta vieta kur balsuojama, tai ta sritis, kurioje piliečiui sudarytos galimybės išreikšti save kaip politinį subjektą (Valdžia esanti greta piliečio, 2009). Tačiau Tocqueville (1996) akcentuoja, kad demokratijos laikais gyvenimas perpildytas troškimų ir darbų, jog kiekvienam asmeniui nebelieka laisvo laiko atsidėti politiniam gyvenimui.

Mačiulytė, Ragauskas (2007) akcentuoja, kad nedidelėse vietos savivaldybėse ryšiai tarp piliečių ir jų valdžios atstovų glaudesni, o pasitikėjimas valdžios atstovais paremtas asmeniniais ryšiais ir kasdiene patirtimi. Jose piliečiai labiau domisi vietiniais reikalais ir aktyviau dalyvauja sprendžiant bendras problemas. Putnam (2001) teigimu, domėjimasis viešosiomis problemomis ir pasišventimas viešiesiems tikslams yra pagrindiniais pilietinės dorybės ženklas.

Vietos valdžios institucijos veikia apibrėžtoje teritorijoje. Šios institucijos atsakingos už savo funkcijų įgyvendinimą atsižvelgiant į vietos gyventojų interesus. Įgyvendindamos joms priskirtas funkcijas turi vadovautis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme 4 str. apibrėžtais veiklos principais, tokiais kaip: atsakingumas rinkėjams, veiklos skaidrumas, viešumas ir reagavimas į gyventojų nuomonę, žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimas ir gerbimas (žr. 2 priedas), (Žin., 1994, Nr. 55-1049). Šiame įstatyme apibrėžti veiklos principai rodo gyventojų viršenybę vietos savivaldos atžvilgiu, kurie įpareigoja vietos savivaldos institucijas supažindinti gyventojus su savivaldybės priimtais sprendimais, gyventojams turi sudaryti sąlygas gauti paaiškinimus kas ir kodėl daroma.

Lazdynas (2005) akcentuoja, kad savivaldos institucijos demokratinėje sistemoje pavaldžios tik įstatymui, kaip visos šalies visuomenės sutarčiai dėl bendrų teisinių normų ir pačiai savivaldybės teritorijos bendruomenei, tiesiogiai įgaliojančiai šias institucijas rūpintis bendrais bei asmeniniais kiekvieno bendruomenės nario reikalais.

Palubinskas (2006) apibudindamas vietos valdžią akcentuoja demokratiją. Jo teigimu vietos valdžia yra vienas iš pagrindinių pamatų ant kurio kiekviena demokratinė sistema yra pastatyta. Tai vienas iš geriausių būdų įtraukti piliečius dalyvauti politiniame gyvenime, o tai užtikrina demokratinės visuomenės gyvybingumą. Tai įgalina piliečius ir tiesiogiai įprasmina jų pilietinį aktyvumą. Tačiau paminėtina Bytamo, Boilo (1997) nuomonė, „jei žmonės priprato prie autoritarinių metodų šeimoje, mokykloje, bažnyčioje, jeigu neturi tvarkymosi patirties darbe, vargu

ar jie bus aktyvūs piliečiai ir jaus atsakomybę už visos visuomenės būvį“ (Bytamas, Boilas, 1997, p. 40).

Mačiulytė, Ragauskas (2007) pabrėžia vietos savivaldos privalumą – arčiausiai piliečio esanti institucija. Vietos savivalda suteikia žmonėms bendruomeniškumo jausmą ir leidžia realiau dalyvauti vietos gyvenime. Jokūbienienė, Navickas (2009) pateikia vietos savivaldos egzistavimo demokratinėse šalyse privalumą - vietos savivalda demokratinėje šalyje yra ne tik savarankiško jos egzistavimo, bet ir pilietiškumo ugdymo bei demokratinės plėtros pagrindas. Mačiukaitė – Žvinienė (2009) straipsnyje „Baltijos šalių demokratijos vertinimas ir kriterijų apibrėžimas“ teigia, kad demokratijos tendencijos yra teigiamos, tačiau stokoja kokybės, dėl mažėjančio piliečių dalyvavimo ir motyvacijos.

Kalbant apie piliečių dalyvavimo galimybes vietos savivaldos veikloje, būtina akcentuoti demokratinio valdymo ypatumus. Tarptautinių žodžių žodyne žodis demokratija apibudinamas: (iš graikų kalbos „*demokratia*“ – liaudies valdžia). Valdžia priešinga vienvaldystei faktiškai ar formaliai kylanti iš visuomenės daugumos valios (Vaitkevičiūtė, 2001). Ragauskas (2009) teigia, kad demokratijos principas laikytinas pirminiu valdžios prieinamumą lemiančiu principu, lemiančiu ne tik konkrečių su valdžios prieinamumu susijusių teisių turinį, bet ir pačių atitinkamų teisių būtinumą.

Remiantis Gaventa (2006) pateikiamas piliečių dalyvavimo demokratiniam valdyme šablonas, kuris suteiktų piliečiams galimybę dalyvauti demokratiniam valdyme, būti įtrauktiems į viešosios politikos formavimą:

- rinkimų procesas – laisvi, sąžiningi rinkimai;
- valstybės institucijos – demokratinės konsultacijos, kompetentingas atstovavimas ir reaguojanti vietos valdžia;
- pilietinė visuomenė – politiškai išsilavinę piliečiai, stipri, nepriklausoma žiniasklaida.

Mažylio (2006) atliktas tyrimas parodė, kad piliečių dalyvavimo būdai ir galimybės priklauso nuo valdžios institucijų požiūrio į visuomenės interesus, valdininkų noro ir sugebėjimo komunikuoti su visuomene, skleisti informaciją apie institucijos veiklą ir spręstinas problemas, kviečiant piliečius diskusijai. Mažylio teiginys, kad demokratiškos valstybės gyventojams turi būti suteikiama galimybė vertinti savivaldybių teikiamas paslaugas ir derėtų kuo labiau visuomenę įtraukti į sprendimų rengimą neprieštarauja Palubinsko (2006) nuomonei, kad tai vienas iš geriausių būdų įtraukti piliečius dalyvauti politiniame gyvenime. O Tam svarbią reikšmę turi viešųjų ryšių organizavimas. Paulauskas (2000) analizuodamas demokratinę savivaldą teigia, kad demokratija yra liaudies valdžia ir kad demokratijos sąlygomis visuomenė įtraukiama į savivaldos ciklą.

Lietuvos savivaldybių portale pateiktame straipsnyje „Savivalda – piliečiui ir bendruomenei“ teigiama, kad efektyvi ir atvira savivalda yra demokratinės visuomenės pagrindas. Demokratiją

sunku įgyvendinti piliečių tiesiogiai neįtraukus į visuomeninio valdymo procesą ir sprendimų priėmimą visuomenei rūpimais savivaldos klausimais. Denhardt (2001) neprieštarauja aukščiau pateiktam teiginiui ir akcentuoja, kad geriausiai į visuomenės poreikius, pretenzijas atsižvelgiama visuomenei dalyvaujant sprendimų priėmimo procese, tačiau dalyvavimas yra ir esminis dalykas plėtojant demokratinę pilietiškumą. Lietuvos savivaldybių portale straipsnyje „Savivalda - piliečiui ir bendruomenei“ teigiama, kad dėmesys vietinės valdžios stiprinimui yra labai svarbus, nes demokratinėje visuomenėje piliečiai yra ne pasyvūs stebėtojai, bet aktyvūs sprendimų priėmimo dalyviai. Valstybės piliečiai apie tai, kas ir kaip vyksta šalyje, sprendžia iš to ką mato savo savivaldybėje (Savivalda piliečiui ir bendruomenei, 2009). Rubavičius (2004) akcentuoja, kad žmonių įtraukimo į politinius procesus demokratiškumą nusako politinių procesų valdymo skaidrumas – tik galintys įžvelgti tikrus valdžios veiksmus, tikras jos paskatas bei tikslus žmonės geba priimti teisingus sprendimus ir susidaryti pagrįstą nuomonę apie institucijos veiklą. Apibendrinant būtina akcentuoti Vanago (2006) teiginį, kad valdžia turi skatinti žmones spręsti problemas, remti gyventojų dalyvavimą svarstant ir sprendžiant aktualius klausimus.

Lietuvos savivaldybių portale pateiktame straipsnyje „Piliečių dalyvavimas savivaldoje“ teigiama, kad glaudus valdžios ir piliečių bendradarbiavimas sukuria visuomenėje atvirumo atmosferą, abipusę pagarbą ir pasitikėjimą, todėl kartais valdžios nelabai populiarūs sprendimai priimami palankiai. Svarbiausias dalykas, kuo pasireiškia piliečio dalyvavimas vietos savivaldoje, yra Konstitucijoje įtvirtinta jo teisė dalyvauti savivaldybės tarybos rinkimuose, kuriuose pareiškiami asmens valia, kas atstovaus jo interesams savivaldybėje. (Piliečių dalyvavimas savivaldoje, 2009). Obrazcovas, Savas (2007) teigia, kad išrinkti pareigūnai tampa atskaitingi gyventojams ir demokratinėje valstybėje privalo patenkinti visuomenės lūkesčius bei žinoti, kad priešingu atveju jie gali būti pakeisti. Atsižvelgiant į šį teiginį akcentuotinas Duboniko (2008) teiginys, kad gyventojai rinkimuose yra įtraukiami į savivaldos sistemą, o jų pasitikėjimą gavę politikai įgyvendina savivaldos principus bei užtikrina vietos demokratijos plėtrą. Jo teigimu rinkimai yra aukščiausia demokratijos išraiškos forma.

Apibendrinant galima teigti, kad demokratinėje visuomenėje kiekvienas visuomenės narys turi teisę dalyvauti valdant valstybę ir sprendžiant viešuosius reikalus, bei jaustis savo valstybės ir Europos piliečiu. Piliečių dalyvavimas valstybės valdyme yra vienas iš svarbiausių demokratijos bei laisvos, atviros visuomenės bruožų. Vietos savivalda tai arčiausiai piliečio esanti institucija, kuri kompetentinga spręsti vietinius reikalus, o savivaldos institucijų priimami sprendimai įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą. Tai vienas iš geriausių būdų įtraukti piliečius į sprendimų priėmimo ir politikos formavimo procesą. Vietos savivalda spręsdama vietines problemas įtraukia piliečius į vietos problemų sprendimą, sudaro galimybes priimti piliečiams palankius sprendimus. Savivaldybė tai ta vieta, kurioje piliečiams sudarytos galimybės išreikšti save kaip politinį subjektą.

1.2 Visuomenės dalyvavimas vietos savivaldos veikloje – pilietinės visuomenės išraiška

Gineitienė, Domarkas (2000) pažymi, kad visuomenės dalyvavimo valstybės valdyje idėja dar pakankamai nauja. Dešimtojo amžiaus pradžioje viešojo administravimo teoretikai buvo priešiška nusiteikę visuomenės įtraukimo atžvilgiu, buvo manoma, kad tai pavojinga efektyviam viešojo administravimo funkcionavimui. Ir teigiama, kad kontroliuoti viešąją politiką tinkamiausia priemonė buvo galimybė išreikšti savo nuomonę rinkimuose ir lobistinė veikla. Lobistinę veiklą Ulevičius (2006) apibrėžia kaip siekį daryti įtaką valstybės institucijų ar jos atstovų sprendimams. Gineitienė, Domarkas (2000) analizuodami visuomenės dalyvavimą viešajame administravime teigia, kad hierarchinis iš viršaus administravimo modelis, kai politika formuojama ir jos įtaka eina žemyn nuo išrinktų politikos formuotojų per viešąjį administravimą į visuomenę, dominavo ilgą laiką. Ir tik šeštajame dešimtmetyje buvo suprasta visuomenės dalyvavimo viešajame administravime nauda - veiksmingi sprendimai, patenkinta ir palaikanti visuomenė bei stipresnė demokratija. Gaventa (2006) diskusijoje „Demokratijos gilinimas“ teigia, kad piliečių dalyvavimas demokratiname valdyje apima iš apačios į viršų kaitą – stiprinant pilietinės visuomenės įtaką.

Seligman (2004) akcentuoja, kad Vakarų Europos šalys liberaliosios demokratijos tradicija visada pripažino pilietinės visuomenės pirmumą valstybės atžvilgiu, o Rytų ir Vidurio Rytų Europos šalys apibūdinamos kaip pajungiančios pilietinės visuomenės interesus valstybės interesams.

Analizuojant visuomenės įtraukimą ir dalyvavimą demokratiname politiniame gyvenime, kaip jau anksčiau minėta piliečių dalyvavimui politiniame gyvenime pritaria Mažylis (2006), Palubinskas (2006), Paulauskas (2000) tačiau Mačiulytė, Ragauskas (2007) akcentuoja, kad demokratija neapsiriboja tik piliečių dalyvavimu laisvuose nacionaliniuose rinkimuose. Bytamo, Boilo (1997) teigimu, kai išrinkti atstovai tampa atskaitingi gyventojams. Vilimienės (1999) teigimu, tik pasyvių piliečių pilietiškumas pasireiškia vienaip - dalyvavimu rinkimuose. Schumpeter (1998) pažymi, kad „Atstovų rinkimai laikomi antrine užduotimi įgyvendinant pirminį demokratinės santvarkos tikslą – suteikti politinio sprendimo galią rinkėjams“ (Schumpeter, 1998, 297p.). Susiduriama su reiškiniu, kad rinkėjai nejaučia atsakomybės dėl to, ką daro vietos politikai. Susilpnėjęs atsakomybės jausmas ir valios veikti stoka tai priežastys kodėl pilietis neišmano ir nepajėgia spręsti vietos politikos problemų. Mačiulytės, Ragausko teigimu demokratijos samprata apima gyventojų galimybę daryti įtaką jiems svarbiems kasdieniams sprendimams. O tokią galimybę veikti valdžios priimamus sprendimus, būti arčiau valdžios institucijų piliečiams suteikia vietos savivalda. Kurią Vilimienė apibūdina kaip pirminę pilietiškumo mokyklą. Valdžios ir piliečių artumas leidžia piliečiams lengviau kontroliuoti vietos valdžios institucijas, vertinti ir taisyti jų vykdomą politiką. Žilinskas (2005) akcentuoja, kad „vietos savivaldybės struktūrose tarybos nariai, išrinkti piliečių atstovai, turi rūpintis visais viešaisiais savivaldybės reikalais, garantuodami, kad

daugybė piliečių turės galimybę išreikšti nuomones ir interesus ir nė vienas iš jų nebus išmestas iš decentralizuoto sprendimų priėmimo proceso. Jokia kita institucija negali atlikti tokio vaidmens“ (Žilinskas, 2005, 412 p.).

Piliečių dalyvavimą Gineitienė, Domarkas, (2000) apibūdina kaip bendravimą tarp piliečių ir valdžios, kai valdžia informuoja piliečius ir juos išklauso, o piliečiams suteikiama galimybė išsakyti savo nuomonę ir pageidavimus valdžiai. Valdžia priimdama sprendimus atsižvelgia į visuomenės interesus ir kad priimami sprendimai neprieštarautų visuomenės interesams.

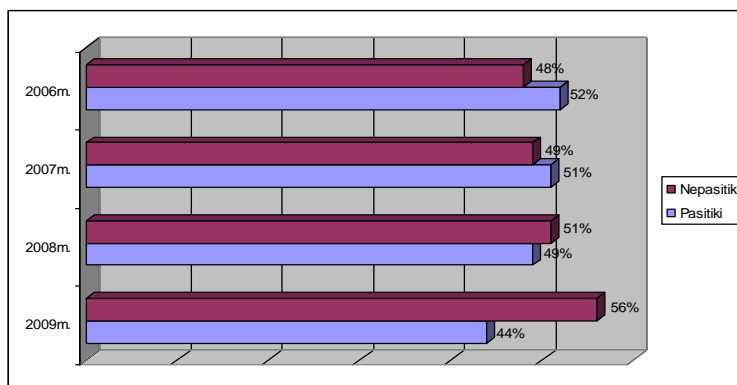
Visuomenės valdymas yra veiksmingesnis ir demokratiškesnis, jei kaip teigia Mačiulytė, Ragauskas (2007) sprendimai priimami artimesnių gyventojams, geriau suprantančių jų poreikius ir galinčių juos įgyvendinti institucijų. Vietinė valdžios institucijos gali žinoti vietinės bendruomenės prioritetus. Obrazcovas, Savas (2007) akcentuoja, kad daug sprendimų, kurie artimesni žmonių gyvenimui reikėtų priimti vietiniu lygiu.

Petrauskienė (2005) analizuodama savivaldą demokratinėje Lietuvoje, atskleidžia piliečių svarbą dalyvaujant demokratiniam valdyme. Petrauskienė teigia visuotinai priimta, kad demokratinėse valstybėse aukščiausių sprendimų teisė priklauso piliečiams. Vienas iš pagrindinių demokratijos plėtros elementų – piliečių dalyvavimas valdyme. Ši teisė reglamentuojama ir aukščiausių galią turinčiame teisės akte - Lietuvos Respublikos Konstitucijoje. Piliečių dalyvavimas vertinamas kaip priemonė koreguoti valdančiųjų sluoksnių politikos klaidas, įgyvendinant politikos uždavinius. Raipa (2002) akcentuoja, kad demokratija suprantama kaip piliečių galimybė dalyvauti formuojant ir priimant sprendimus, kontroliuojant valdžios atstovus. Petrauskienė pažymi, kad piliečiai savo dalyvavimu gali įtakoti sprendimų priėmimo kokybę. Piliečių įtraukimas į institucijų valdymą keltų jų sąmoningumą, padidintų institucijų atvirumą visuomenės akyse ir taip Lietuvos savivaldybėse plačiau būtų diegiami demokratiniai principai. Pirmiausia savivaldybės turėtų išsiaiškinti piliečių požiūrį į tam tikrus klausimus, todėl būtų mažesnė tikimybė sulaukti neigiamos gyventojų reakcijos priėmus vieną ar kitą sprendimą. Bytamas, Boilas (1997) akcentuoja, kad kuo daugiau eilinis pilietis gali turėti įtakos vietiniam valdymui, tuo didesnė tikimybė, kad bus atsižvelgta į jo poreikius.

Raipa (2002) akcentuoja, kad priimdamos sprendimus valdžios institucijos jungia ir derina visuomenės požiūrius, reikmes ir lūkesčius. Janeliūnas (2009) teigia, kad demokratinėse valstybėse daug dėmesio turėtų būti skiriama visuomenės įtraukimui į sprendimų priėmimo procesą, kurį įgyvendina išrinktos valdžios institucijos. Priešingu atveju visuomenė pasijus nušalinta nuo valstybės valdymo reikalų, o tai mažina visuomenės pasitikėjimą valdžios institucijomis ir valstybe.

Vidaus reikalų ministerija siekdama nustatyti pasitikėjimo valstybe ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis pokyčius kasmet atlieka gyventojų apklausas. 2009 m. UAB

„Vilmorus“ atlikta apklausa parodė, kad valstybės ir savivaldybės įstaigomis ar institucijomis nepasitikinčių asmenų vis daugėja (žr. 2 pav.).

2 pav. Bendras pasitikėjimas valstybės ir savivaldybių institucijomis ar įstaigomis (proc.)

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Galvėnienė, A. (2009). Lietuvos gyventojų apklausa apie valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas: pokyčiai, tendencijos ir naujovės. *Viešasis administravimas Lietuvoje*. Vidaus reikalų ministerija. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-10]. Prieiga per internetą:

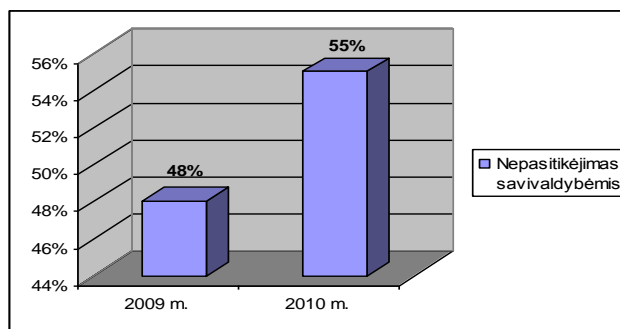
<http://www.vakokybe.lt/index.php?id=301>

Kaip matome pateiktame paveikslėlyje 2006 – 2007 metais valstybės ir savivaldybių institucijomis nepasitikėjo apie pusę apklaustų respondentų (48 – 49 proc.) ir du metus iš eilės nepasitikėjimas kito nežymiai, tačiau nuo 2008 metų nepasitikėjimas valstybės ir savivaldybių institucijomis pradėjo didėti. 2009 metais valstybės ir savivaldybių institucijomis nepasitikėjo 56 proc. respondentų, tai sudarė daugiau nei pusę apklaustų respondentų.

Janeliūno (2009) teigimu, svarbu didinti visuomenės pasitikėjimą demokratija ir valdžios institucijomis – didinti piliečių suvokimą, kad jie turi politinę reikšmę ir įtaką ne tik per rinkimus, bet ir viso politinio proceso metu. Mažėjant piliečių aktyvumui tiesioginės demokratijos formų įvedimas, ypač savivaldybių lygmeniu, pokomunistinėms valstybėms yra realiausia galimybė išvengti visiškos piliečių politinės apatijos. Analizuojant Lietuvos Europos Sąjungos politikos 2008 – 2013 metų strategines kryptis akcentuotinas viena svarbiausių prioritetų – mažinti atotrūkį tarp institucijų ir piliečių, institucijų veikla turi tapti skaidresnė ir aiškesnė. Reikia sudaryti sąlygas visuomenei labiau įsitraukti į sprendimų priėmimą. Klausimai turi būti sprendžiami kuo arčiau piliečių, užtikrinamas veiksmingas sprendimų priėmimas (Lietuvos Europos Sąjungos politikos 2008 – 2013 metų strateginės kryptys, 2008).

Schumpeter (1998) pažymi, kad net ir vietos savivaldos lygmenyje susiduriama su silpnesne galia suvokti faktus, su menkesniu ryžtu veikti ir abejingumu. Jokūbienienė, Navickas (2009) akcentuoja, kad savivaldybių priimami sprendimai turi menką poveikį visuomenės gyvenimui ir visuomenė negali turėti reikšmingesnės įtakos savivaldybių sprendimams. Esant tokiai situacijai Janeliūno (2009) teigimu didėja visuomenės nepasitikėjimas valdžios institucijomis, o to rezultatas – pasyvumas ir nusišalinimas nuo politinių procesų. Lietuvos gyventojų pasitikėjimas vietos valdžia yra mažas. 2010 m. Lietuvos naujienų agentūros ELTA ir „Baltijos tyrimai“ atlikta apklausa parodė,

kad savivaldybėmis nepasitiki 55 proc. apklaustų Lietuvos gyventojų (žr. 3 priedas) (Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, 2010). Analizuojant atliktų tyrimų duomenis, pastebima, kad savivaldybėmis nepasitikinčių asmenų skaičius didėja (žr. 3 pav.).

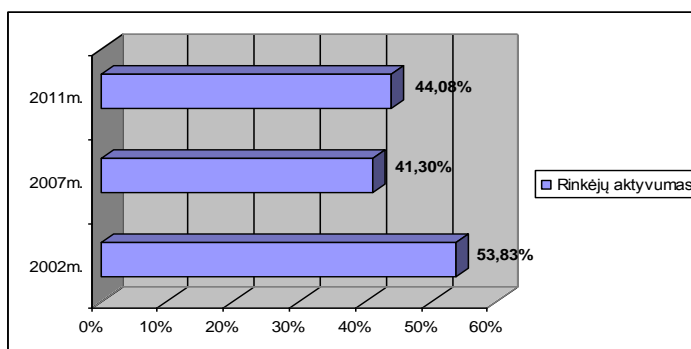

3 pav. Visuomenės nepasitikėjimas savivaldybėmis (proc.)

Šaltinis: sudaryta autoriaus, pagal Valstybės ir savivaldybės institucijų aptarnavimo kokybės vertinimas pristatymas. *Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „Vilmorus“*, 2009. Viadaus reikalų ministerija [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-10]. Prieiga per internetą: <http://www.vakokybe.lt/index.php?id=307>; Tyrimas: seimūnams apie tautiečių pasitikėjimą lieka tik pasvajoti (2010). *Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba*. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą: <http://www.stt.lt/lt/naujienos/nid.863.cat.3>

Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ atliktos apklausos duomenys patvirtina, Jokūbienienės, Navicko (2009) teiginį, kad gyventojų pasitikėjimas vietos valdžia yra mažas. Kaip matome iš pateikto paveikslėlio 2009 m. savivaldybėmis nepasitikinčių buvo 48 proc. apklaustų respondentų, tačiau jau 2010 m. savivaldybėmis nepasitikinčių skaičius išaugo ir siekė 55 proc. Galima teigti, kad gyventojų pasitikėjimas vietos valdžia yra ne tik mažas, bet tendencingai didėja.

Visuomenės abejingumą ir nepasitikėjimą vietos savivaldos veikla galima pateikti kaip pavyzdį sumažėjusį visuomenės aktyvumą savivaldybių tarybų rinkimuose. Remiantis statistikos departamento duomenimis pateikiamas rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose Lietuvos Respublikoje (žr. 4 pav.).

4 pav. Rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose Lietuvos Respublikoje (proc.)

Šaltinis: sudaryta autoriaus, pagal rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose Lietuvos Respublikoje. Lietuvos Respublikos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. [interaktyvus], [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1440>; 2011 m. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimai. Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija [interaktyvus] [žiūrėta 2011-03-10]. Prieiga per internetą: http://www.vrk.lt/2011_savivaldybiu_tarybu_rinkimai/output_lt/rezultatai_daugiamand_apygardose/rezultatai_daugiamand_apygardose1turas.html

Lietuvos Respublikos statistikos departamento duomenys apie rinkėjų aktyvumą patvirtina, kad visuomenė tampa abejinga ir nepasitiki vietos valdžia. Kaip matome pagal pateiktą paveikslėlį rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose Lietuvoje nuo 2002 metų sumažėjo ir nesiekia net pusės rinkimų teisę turinčių gyventojų aktyvumo balsuojant. 2002 metais savivaldybių tarybų rinkimuose Lietuvos Respublikoje dalyvavo daugiau nei pusę apklaustų respondentų, tai 53,83 proc., o jau 2007 metais rinkėjų aktyvumas sumažėjo ir savivaldybių tarybų rinkimuose dalyvavo mažiau nei pusė apklaustų respondentų, t.y. 41,30 proc. Remiantis Lietuvos Respublikos vyriausiosios komisijos duomenimis 2011 m. savivaldybių tarybų rinkimuose stebimas rinkėjų aktyvumo nežymus padidėjimas 2,78 proc. palyginus su 2007 m. rinkėjų aktyvumu (2011 m. Lietuvos Respublikos savivaldybių..., 2011). Savivaldybių tarybų rinkimuose 2011 m. Lietuvoje dalyvavo 44,08 proc. rinkimų teisę turinčių gyventojų. Tačiau pastebima, kad dalyvavusių rinkėjų savivaldybių tarybų rinkimuose skaičius nesiekia 2002 m. rinkėjų aktyvumo, t.y. pusės rinkimų teisę turinčių gyventojų aktyvumo balsuojant. Rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose Tauragės rajono savivaldybėje nuo 2002 m. taip pat sumažėjęs. Remiantis Statistikos departamento 2007 metų duomenimis 2002 m. rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose Tauragės rajono savivaldybėje buvo 52,82 proc., o 2007 m. rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose Tauragės rajono savivaldybėje žymiai sumažėjo iki 39,89 proc. Lietuvos Respublikos vyriausiosios komisijos duomenimis 2011 m. Tauragės rajono savivaldybėje, savivaldybių tarybų rinkimuose dalyvavo 41,14 proc. rinkimų teisę turinčių gyventojų. Tauragės rajono savivaldybėje taip pat stebimas nežymus gyventojų aktyvumo padidėjimas dalyvaujant savivaldybių tarybų rinkimuose lyginant duomenis su 2007 m. duomenimis, tačiau nesiekia 2002 m. rinkėjų aktyvumo (žr. 4 priedas). Galima teigti, kad ne tik konkrečiose savivaldybėse (šiuo atveju analizuojama Tauragės rajono savivaldybė) vyrauja abejingumas ir nepasitikėjimas vietos valdžia, statistiniai duomenys rodo, kad abejingumas ir nepasitikėjimas vietos savivalda vyrauja ir visoje Lietuvos Respublikoje.

Pateikti apklausų ir statistikos departamento duomenys, patvirtina Mačiulytės, Ragauskos (2007) teiginį, kad pasitikėjimas savivaldos institucijomis yra mažas. Šių autorių nuomone, mažas aktyvumas rodo silpną vietos savivaldą Lietuvoje. Silpną Lietuvos savivaldą rodo ir mažos piliečių galimybės aktyviai dalyvauti savivaldoje. Finkel (2000) atlikdamas tyrimą atskleidė, kad labai žemas politinio dalyvavimo lygis yra daugelyje besivystančių demokratinų valstybių. Masiulis (2008) akcentuoja, kad gyventojams būdingas menkas ir vis mažėjantis pasitikėjimas valstybės institucijomis yra vertinamas kaip nepakankamas esamo politinio režimo legitimumas. Piliečių aktyvumas ir pasitikėjimas savivaldos institucijomis būtų didesnis, jei būtų sudarytos galimybės piliečiams aktyviau dalyvauti sprendžiant bendruomenės reikalus. Held (2002) akcentuoja, kad

dalyvaujamoji demokratija stiprina politinės veikos efektyvumo jausmą, mažina susvetimėjimą, abejingumą ir nepasitikėjimą institucijomis, puoselėja rūpinimąsi kolektyvinėmis problemomis, padeda formuoti aktyvius ir sąmoningus piliečius sugebančius domėtis valdymo reikalais. Cohen, Fung (2004) teigia, kad piliečiai turi turėti didesnę tiesioginę vaidmenį ar bent intensyviai bendradarbiauti esminiais politiniais klausimais ir turi būti tikri, kad pareigūnai reaguos į jų rūpesčius ir priims racionalius sprendimus.

Callahan (2007) nuomonę apie nepakankamą visuomenės dalyvavimą kaip vieną pagrindinių kliūčių siekiant efektyvesnio valdymo pateikė Stasiukynas (2010), kad piliečiams nėra skiriamas svarbus vaidmuo, jie įtraukiami į procesą po to, kai klausimai būna suformuluoti ir sprendimai jau priimti. Esant tokiai situacijai kai informacija pateikiama vėlesniame etape Arnstein (1969) teigimu visuomenė turi mažiau galimybių įtakoti sprendimų priėmimą.

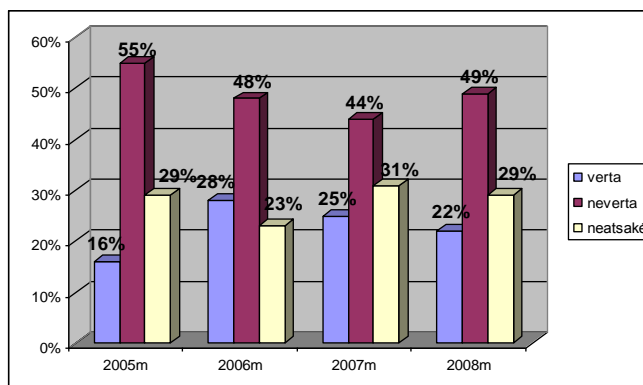
Gineitienė, Domarkas (2000) pateikia piliečių įtraukimo į viešosios politikos formavimo, sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo svarbą:

- padeda nustatyti bendruomenės poreikius ir prioritetus;
- įgalina gauti geriausiai sprendimui priimti reikiamos informacijos ir suteikia galimybę paaiškinti žmonėms reikalo esmę, kai būtina priimti sudėtingą ar nepopuliarų sprendimą;
- leidžia valstybės tarnautojams parodyti piliečiams, kad jie žino savo darbą, dirba atsakingai ir tarnauja piliečiams;
- ugdo abipusį pasitikėjimą;
- gali padėti valdininkams spręsti konfliktus, užsitikrinti piliečių paramą;
- leidžia įgyti visuomenės paramą, kadangi žmonėms patinka, kai klausiama jų nuomonės svarbiais klausimais, ypač tais, kurie tiesiogiai liečia ir kurie leidžia jiems jaustis reikšmingais.

Bovaird, Loffler (2003) nuomonę, kad piliečių įtraukimas yra pagrindinis efektyvaus valdymo elementas pateikė Stasiukynas (2010). Šių autorių pateikti pagrindiniai visuomenės dalyvavimo privalumai: 1) didina politikos formavimo, sprendimų priėmimo kokybę; 2) gerina ir greitina sąveiką tarp valdžios ir piliečių; 3) didina atskaitomybę ir skaidrumą skatinant gyventojų pasitikėjimą neprieštarauja aukščiau minėtiems Gineitienės, Domarko (2000) pateiktiems piliečių įtraukimo į viešosios politikos sprendimų priėmimą ir įgyvendinimą privalumams.

Gineitienė, Domarkas (2000) teigia, kad visuomenės dalyvavimas stiprina pareigūnų atsakomybę suteikiant piliečiams daugiau galimybių bendrauti su jais ir reikalauti atsiskaitomybės, bei padeda sukurti piliečių ir pareigūnų tarpusavio pasitikėjimą. Finkel (2000) atliktas tyrimas patvirtina, kad dalyvavimas politiniame gyvenime pasireiškia kaip efektyvumas, žinios, tolerancija ir pasitikėjimas.

Rinkos ir visuomenės tyrimų centro „Baltijos tyrimai“ 2008 metais atlikta apklausa atskleidė visuomenės požiūrį, kad į valstybės ar savivaldybių institucijas ir įstaigas teikti siūlymus ir pageidavimus neverta (žr. 5 pav.).

5 pav. Visuomenės nuomonė dėl pageidavimų ir siūlymų teikimo valstybės ar savivaldybių institucijoms ar įstaigoms (proc.)

Šaltinis: sudaryta autoriaus, pagal Ališauskienė (2008). Pilielinė visuomenė ir viešasis administravimas Lietuvoje. *Viešasis administravimas Lietuvoje*. Vidaus reikalų ministerija. [interaktyvus], [žiūrėta 2010-10-10]. Prieiga per internetą: <http://www.vakokybe.lt/index.php?id=301>

Kaip matome pateiktame paveikslėlyje vyrauja visuomenės nuomonė, kad neverta teikti siūlymų ir pageidavimų valstybės ar savivaldybių institucijoms. Pastebima tendencija, kad 2006 – 2007 metais manančių, kad teikti siūlymus ir pageidavimus neverta tendencingai mažėjo, tačiau jau 2008 metais visuomenės įsitikinimai, kad neverta teikti siūlymų ir pageidavimų padidėjo ir siekia 49 proc. apklaustų respondentų. Galima teigti, kad visuomenė yra pasyvi ir mano, kad paveikti valdžios sprendimus ar teikti naujus siūlymus yra beprasmiška.

2009 metais visuomenės nuomonės ir tyrimų institucijos „Vilmorus“ atlikta gyventojų apklausa patvirtino 2008 metais vykdytos apklausos nuomonę dėl pageidavimų ir siūlymų teikimo valstybės ar savivaldybių institucijoms ir atskleidė, kad rečiausiai gyventojai kreipiasi į valstybės ar savivaldybių institucijas pateikiant skundus bei pasiūlymus (žr. 5 priedas).

Tačiau, kaip teigia, Jokūbienienė, Navickas (2009) nepaisant beprasmybės užmegzti dialogą su valdžia dauguma gyventojų tikrai norėtų. Pastebimas vienpusis ryšys, gyventojai norėtų keisti valdžios ir piliečių sąveikos tipą, bet nesulaukia adekvataus valdžios požiūrio. Lietuvos savivaldybių portale straipsnyje „Piliečių dalyvavimas savivaldoje“ teigiama, kad piliečių noras ne kritikuoti ar kaltinti, o aktyviai dalyvauti vietos savivaldoje rodo esant brandžią pilietinę visuomenę. (Piliečių dalyvavimas savivaldoje, 2009). Held (2002) teigia, kad tarpusavio ryšį tarp apatijos ir politinio bejėgiškumo galima nutraukti demokratiją padarant reikšmingą žmonių kasdieniam gyvenimui. Lietuvos savivaldybių portale patektame straipsnyje „Valdžia esanti šalia piliečio“ akcentuojama, kad vietos valdžios atstovai turi būti prieinami visiems bendruomenės gyventojams. Įvairius fizinius ir psichologinius barjerus, kurie gali atbaidyti vietos visuomenės narius nuo aktyvios domėjimosi bendruomenės reikalais, turi pašalinti savivaldybių darbuotojai. Sprendžiant

visuomenės problemas, patys piliečiai irgi turi rodyti iniciatyvą (Valdžia esanti šalia piliečio, 2009). Atsižvelgiant į šią nuomonę minėtinas Bytamo, Boilo (1997) teiginys, kad piliečiai privalo įsitraukti į klausimų, turinčių įtakos visos visuomenės gyvenimui, nes nuo šių sprendimų priklauso jų pačių gyvenimas.

Janeliūnas (2009) išskiria tris svarbiausius principus, kurie turėtų būti prioritetiniai, siekiant didinti visuomenės aktyvumą, juos įtraukiant į politinių sprendimų procesus:

- institucijų aktyvumas informuojant visuomenę bei įtraukiant į politinių sprendimų procesą;
- institucijų iniciatyva, siūlant visuomenei prisidėti prie politinių sprendimų;
- elektroninio dalyvavimo priimant sprendimus išplėtimas.

Lazdyno (2005) nuomone savivaldybės yra dažnai priverstos priimti sprendimus, kuriems priešinasi bendruomenės dalis arba net tokius, kurie gali įpliekti konfliktus tarp skirtingų bendruomenės grupių. Todėl geriausia kai į bendrą veiklą, sprendimų procesą įtraukiami visi piliečiai. Kai visame procese dalyvauja skirtingų interesų žmonės, savivaldybės institucijos gali išsiaiškinti potencialius konfliktus ir padidinti susitarimo galimybes. Atsižvelgiant į šį teiginį minėtinas Bytamo, Boilo (1997) teiginys, kad žmonių galimybę pateikti viešai nuomonę reikėtų laikyti demokratijos pranašumu, nes tai leidžia prieš ką nors nusprendžiant įvertinti skirtingas nuomones.

Janeliūnas (2009) teigia, kad natūralu kai tiesioginis visuomenės dalyvavimas valstybės valyme sudaro tik mažą dalį visų politinių sprendimų. Tiesioginis piliečių dalyvavimas priimant sprendimus skirtas tik didžiausios svarbos klausimams spręsti ir vykdomas retai. Held (2002) neprieštarauja aukščiau išsakytai Janeliūno nuomonei ir teigia, kad sunku, galbūt ir neįmanoma visus piliečius įtraukti į tiesiogines diskusijas kiekvieną kartą, kai iškyla viešojo pobūdžio klausimas.

Gineitienė, Domarkas, (2000) pažymi, kad Lietuvai sudėtinga skatinti visuomenės dalyvavimą. Lietuvai pasukus iš totalitarinės sistemos į demokratinę, nėra paprasta skatinti ir plėsti visuomenės dalyvavimą. Per ilgą totalitarinės sistemos gyvavimo laikotarpį daugelio piliečių sąmonėje įsitvirtino valdžios įgyvendinama nuostata, kad pilietis neišsakytų savo nuomonės, o ypač jei ji prieštarauja valdžios sprendimui. Dabar piliečiams tenka mokytis dalyvauti, o valdininkams įtraukti piliečių į sprendimų priėmimo procesą. Held (2002) nuomonė, kad žmonės mokosi dalyvauti dalyvaudami neprieštarauja aukščiau minėtai Gineitienės, Domarko nuomonei, jis akcentuoja, kad jie daugiausiai domisi ir geriausia supranta tas problemas ir klausimus, kurie tiesiogiai liečia jų gyvenimą. Gineitienė, Domarkas akcentuoja, kad ne visada tai pavyksta tiek vieniems, tiek kitiems, o tai žinoma trukdo visam demokratinės visuomenės formavimo procesui, nes vienas esminių demokratijos bruožų – piliečių dalyvavimas visuomeniniame gyvenime.

Mačiulytė, Ragauskas (2007) pateikia piliečių galimus vaidmens tipus politiniame gyvenime:

- į politinį procesą aktyviai įsitraukęs „dalyvis“, informuotas apie vietos politiką, reiškiantis su ja susijusius reikalavimus ir vietinius politinius lyderius remiantis pagal jų realią veiklą;
- pasyviai valdymui paklūstantis „pavaldinys“;
- vietos savivaldos klausimais menkai nusimanantis „parapijietis“, kuris nuo viešųjų klausimų sprendimo gali būti nutolęs tiek dėl menko išsilavinimo arba fizinių apribojimų, trukdančių dalyvauti politiniame procese (pvz. gyvenimas nuošalioje vietovėje) ir dėl to kad visiškai nesidomi viešųjų sprendimų priėmimu bei poveikiu jo gyvenimui.

Muravjov (2009) pateikia piliečių dalyvavimo demokratiname valdyme būdus. Jo teigimu piliečių dalyvavimas demokratiname valdyme dažniausiai pasireiškia dalyvavimu valdžios rengiamose konsultacijose. Šios konsultacijos laikytinos tinkamu tiesioginės demokratijos mechanizmu.

Piliečių informavimas įvardijamas kaip viena iš demokratinio valdymo formų, tačiau susijęs su pasyviu dalyvavimu priimant sprendimus. Viešosios konsultacijos apibūdinamos kaip valdžios institucijų ir piliečių bendravimas, kurio metu piliečiai teikia valdžiai atsiliepimus dėl valdžios suformuluoto pasiūlymo. Tačiau kalbant apie konsultacijas su gyventojais vietos savivaldoje svarbu paminėti tokius taikomus konsultacijų mechanizmus kaip:

- pastabų ir pasiūlymų skelbimas, platinimas ir surinkimas. Tai labiausiai paplitęs konsultacijų mechanizmas.
- gyventojų apklausa, darbas fokusuotose diskusijų grupėse. Apklausos suteikia galimybę greitai ir efektyviai išsiaiškinti gyventojų nuomonę, tačiau vienas pagrindinių trūkumų – menkas grįžtamasis ryšys apklausiant svarstomais klausimais. Todėl norėdamos sekti visuomenės nuomonės pokyčius institucijos nuolat vykdo apklausas.
- nuosekliosios konsultacijos. Nuosekliųjų konsultacijų metu dokumentą rengianti institucija visų pirma informuoja visuomenę apie savo ketinimus kurti ar peržiūrėti viešosios politikos gaires teisės aktą ar rekomendacijas ir kviečia visuomenės atstovus teikti savo komentarus bei pastabas šiuo klausimu.
- konsensuso konferencijos. Konsensuso konferencijos yra grindžiamos skirtingus interesus atstovaujančių piliečių dalyvavimu viename bendrame renginyje, kurio metu suinteresuota institucija išklauso susirinkusiųjų nuomones jai aktualiame klausime. Gyventojų įtraukimo būdai skirtingu mastu leidžia valdžios atstovams užtikrinti visuomenės informatyvumą, taip pat sustiprina demokratinio valdymo kokybę ir pagerina ryšį tarp valdžios ir piliečių kuriems ji atstovauja.
- internetu vykdomos konsultacijos. Piliečių įtraukimui į sprendimų priėmimą valdžios institucijos vis dažniau naudoja elektronines priemones.

Ragauskas (2009) teigia, kad konsultacija suteikia piliečiams teisę kritikuoti institucijų ir pareigūnų darbą. Tačiau jis pastebi, kad savivaldos institucijos nelinkusios inicijuoti savivaldybės ar seniūnijos gyventojų apklausų ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme 13 straipsnyje reglamentuojamų atvirų tarybos posėdžių.

Mažylio (2006) teigimu, konsultavimo stilius reikalauja tirti gyventojų nuomonę prieš priimant savivaldybės sprendimus. Dažniausiai pasitaikančios nuomonės tyrimo forma – paskelbiant laikraštyje, siūlant skambinti nurodytais telefonais, anketuojant savivaldybės lankytojus. Bei paplitus modernioms informacinėms technologijoms patogiausia organizuoti apklausas pateikiant klausimus savivaldybės internetinėje svetainėje. Tačiau naudojant šiuos metodus pavyksta sužinoti tik nedaugelio aktyviausios visuomenės nuomonę.

Kalbant apie piliečių aktyvumą minėtinos demonstracijos, streikai ir peticijų teikimas. Konstitucijoje numatoma peticijos teisė, tačiau peticijos teisės turinys nėra apibrėžiamas. Peticijas gyventojai gali pateikti tiek nacionalinio tiek vietos savivaldos lygmens institucijoms. Janeliūnas (2009) teigia, kad peticijos teisė prilygsta sudėtingesnei įstatymų iniciatyvos teisei, kadangi įstatymo projektą gali siūlyti ne mažiau 50 tūkstančių piliečių. Pagal peticijų įstatymą savivaldybėse yra sudaromos ir veikia savarankiškos peticijų komisijos, kurias sudaro ir nuostatas tvirtina savivaldybės taryba. Tačiau peticijų įstatyme reglamentuojama (9 straipsnis 3 dalis 2 punktas), kad kreipimasis nepripažįstamas peticija jei iškelto reikalavimu ar siūlymu nereikia priimti naujo teisės akto, pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusiu galios galiojančio teisės akto (Žin. 1999, Nr. 66-2128).

Muravjov (2009) teigia, kad piliečių įtraukimui į viešųjų sprendimų priėmimą valdžios institucijos vis dažniau naudoja elektronines priemones. Viešųjų paslaugų ir informacijos prieinamumas naudojant elektronines priemones pagerina informacijos prieinamumą piliečiams ir labiau įtraukia į sprendimų priėmimą. E - valdžios mechanizmai padidina žmonių galimybes dalyvauti savivaldybių konsultacijose. Tai ne tik efektyviai informuojami piliečiai ar teikiamos paslaugos, bet ir užtikrinamas grįžtamasis ryšys iš piliečių. E - valdžios mechanizmai padidina žmonių galimybes dalyvauti savivaldybių rengiamuose konsultacijose, patiems inicijuoti tam tikrus procesus. Vanagas (2006) akcentuoja, kad informacinių technologijų laimėjimų pritaikymas vietos savivaldos institucijoms sudaro skaidresnio valdymo, aiškesnio sprendimų priėmimo galimybes.

Augustinaitis (2006) e - valdžią apibūdina kaip būdą bendrauti su įvairiomis visuomenės grupėmis, siekiant sukurti pasitikėjimo ir dalyvavimo aplinkas politiniams sprendimams.

Gineitienė, Domarkas (2000) atskleidė neigiamą visuomenės dalyvavimo įtaką – per brangu bei lėtas sprendimų priėmimas. Lazdyno (2005) nuomonė neprieštarauja aukščiau pažymėtai Gineitienės, Domarko nuomonei ir teigia, kad pilietinės iniciatyvos pernelyg sudėtingos ir brangios, o dažnas jų naudojimas trukdo gerai dirbti vietos viešojo administravimo institucijoms. Gineitienė,

Domarkas (2000) teigia, kad norint įtraukti piliečius, reikia ir laiko ir pinigų. Laiku nepaklausus žmonių nuomonės ir pradėjus įgyvendinti planą gali kilti konfliktų su visuomene. Piliečių dalyvavimas nesikerta su valdininkų valdžia ar atsakomybe priimant sprendimus. Piliečių dalyvavimas tik suteikia sprendimo priėmėjui informaciją, reikalingą racionaliam sprendimui priimti.

Apibendrinant galima teigti, kad piliečių dalyvavimas demokratiname gyvenime neapsiriboja tik dalyvavimu laisvuose nacionaliniuose rinkimuose. Tik pasyvių piliečių pilietiškumas pasireiškia dalyvavimu rinkimuose išrenkant atstovus, kurie tampa atskaitingi gyventojams ir nejaučiama atsakomybės dėl to ką daro vietos politikai. Visuomenė tampa abejinga ir mažėja pasitikėjimas valdžios institucijomis. Demokratiname politiniame gyvenime piliečiai turi galimybę daryti įtaką svarbiems kasdienams sprendimams, kurie įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą. Galimybė įtakoti vietos valdžios priimamus sprendimus ir būti arčiau valdžios institucijų suteikia vietos savivalda. Dalyvaujamoji demokratija mažina susvetimėjimą, abejingumą ir nepasitikėjimą institucijomis, didina piliečių suvokimą, kad jie turi politinę reikšmę ir įtaką ne tik per rinkimus, bet ir viso politinio proceso metu. Piliečių dalyvavimas vertinamas kaip priemonė kontroliuoti valdžios atstovus bei gali įtakoti sprendimų priėmimo kokybę. Lietuvai sudėtinga skatinti visuomenės dalyvavimą, kadangi per ilgą totalitarinės sistemos laikotarpį piliečių sąmonėje įsitvirtino nuostata, kad pilietis negali išsakyti savo nuomonės ypač jei ji prieštarauja valdžios sprendimams. Dabar piliečiams tenka mokytis dalyvauti, o valdininkams įsitraukti visuomenę į sprendimų proceso rengimą.

1.3 Informacijos prieinamumas vietos savivaldos veikloje

Viešosios informacijos prieinamumas yra visuotinai pripažintos žmogaus teisės į informaciją. Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje 19 straipsnyje teigiama: „kiekvienas turi teisę laisvai laikytis savo įsitikinimų ir juos reikšti. Ši teisė apima laisvę nekliudomai turėti savo nuomonę ir ieškoti informacijos bei idėjų, jas gauti ir skleisti visokiomis priemonėmis, nepaisant valstybės sienų“ (Žin. 2006, Nr. 68 – 2497). Detaliau visuomenės informavimą reglamentuojantys įstatymai analizuojami 1.4 darbo skyriuje.

Muravjov (2009) analizuodamas tarptautinės žmogaus teisių organizacijos standartus teigia, kad valstybinės institucijos turi viešai skelbti visą turimą informaciją, o informacijos teikimo išimtis turi būti taikomos tik labai retais atvejais. Jos turi patenkinti visus piliečių informacijos užklausimus. Jo teigimu valstybės institucijos turi aktyviai skatinti valdžios atvirumą, kadangi visuomenė turi žinoti ko siekiama vienu ar kitu klausimu. Janeliūno (2009) teigimu tik turėdami galimybę gauti visą ar bent dalį informacijos apie politinių procesų eigą visuomenė gali suprasti

kaip yra priimami politiniai sprendimai. Be tokios informacijos visuomenė nesugebėtų tinkamai suprasti ir įsitraukti į politinių sprendimų procedūras. Held (2002) akcentuoja, jei žmonės žinotų, kad yra galimybių veiksmingai dalyvauti priimant sprendimus, jie ko gero manytų, kad dalyvauti verta ir aktyviai dalyvautų, be to manytų, kad kolektyviai sprendimai privalo būtin įpareigojantys. Tačiau jei žmonėms menkai atstovaujama, jie manys, kad tik retais atvejais bus rimtai žiūrima į jų pažiūras ir jie bus sąžiningai ir teisingai vertinami.

Ragauskas (2009) akcentuoja, kad visuomenės informuotumas yra pirminė, bet kurios visuomenės dalyvavimo ir valdžios atvirumo sąlyga. Kad visuomenė galėtų dalyvauti svarstant tam tikrus klausimus, turi žinoti, kad tam tikri klausimai yra svarstomi. Rubavičius (2004) teigia, kad visuomenės informavimo priemonės padeda visuomenei dalyvauti priimant sprendimus, leisdamas pasireikšti viešajai nuomonei.

Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme nurodoma, kad visa informacija apie institucijos veiklą turi būti visiems prieinama ir teikiama neatlygintinai (Žin., 2000, Nr. 10-236).

Janeliūno (2009) nuomone daug visuomenės neveiklumo priežasčių slypi nežinojime – visuomenė nesuvokia savo teisių ir galimybių daryti įtaką sprendimų priėmimo procesui. Atsižvelgiant į aukščiau paminėtą nuomonę verta paminėti ir Tocqueville (1996) teiginį, kad dauguma piliečių trokšta gero savo vietai, tačiau jiems daugiau ar mažiau pritrūksta išmanymo pasirenkant priemones siekiamam tikslui įgyvendinti. Janeliūnas akcentuoja, kad visuomenės pasyvumą galima aiškinti kaip dviejų susijusių reiškinių samplaiką: visuomenės viduje glūdinčių savybių ir lūkesčių visuma bei valdžios institucijų veiklos rezultatas. Negalima visos atsakomybės perkelti tik ant valdžios „pečių“, bet valdžios institucijos turi prisiimti didesnę iniciatyvos naštą, nes būtent valstybinės institucijos turi galimybes ir pareigą kurti valstybę ir visuomenę jungiančius mechanizmus.

Ryšiai tarp valdžios institucijų ir piliečių yra stiprinami siekiant geresnės viešosios politikos vykdymo bei didesnio pasitikėjimo valdžia, viešai pateikiant kuo daugiau informacijos suteikiama galimybė objektyviau įvertinti priimamus sprendimus (Viešųjų konsultacijų gairės, 2007m).

Balutytės, Birmontienės, Bublienės, Buloto (2000) teigimu Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš savivaldybių ir valstybės įstaigų įstatyme informacija apibūdinama kaip „vieša ir privati informacija, kuria disponuoja valstybės ar savivaldybių įstaigos ir kurią šio įstatymo nustatyta tvarka asmuo turi teisę gauti“.

Janulevičienė – Ivaškienė, (2005) teigia, kad komunikacija vyksta formuojant visuomenės nuomonę, atsakant į piliečių laiškus (prašymus, skundus, pretenzijas).

Mademaitytė (2003) išskiria šias valdžios komunikacijos su visuomene pagrindines funkcijas:

- nuolatinis informavimas apie vykdomą veiklą;

- įtikinimas, kad siekiama išspręsti svarbią problemą;
- dialogo skatinimas – kai reikia visuomenės pritarimo, norint priimti svarbius, reikšmingus nutarimus;
- bendradarbiavimo skatinimas – kai reikia sužinoti įvairių visuomenės grupių nuomonę.

Remiantis Baršauskienės, Janulevičienės – Ivaškienės (2005); Mademaitytės (2003); Wilcox, Cameron, Ault, Agee (2007) analizuojamais komunikacijos modeliais, galima išskirti šiuos komunikacijos modelius taikomus institucijose: viešasis, informacinis, dvipusis asimetrinis, dvipusis simetrinis, dvipusis asimetrinis ir dvipusis simetrinis. Kuriais grindžiami santykiai tarp valdžios ir visuomenės įtraukiant gyventojus į politinių sprendimų procesus (žr. 1 lentelė) (žr. 6 priedas)

1 lentelė

Komunikacijos modeliai

Komunikacijos modeliai	Skleidžiamos informacijos tikslai
Viešasis komunikacijos modelis	Institucija pateikia auditorijai informaciją, kuri gali būti netikslė (propaganda). Komunikacija yra vienkryptė, tiesa ne visada svarbi, tikslas yra propaganda, priemonė – įtikinėjimas. Kartais informacija teikiama visuomenei nežiūrint ar žmonės reikia tos informacijos. Komunikacija suprantama kaip sakymas, jokio klausymosi ir truputis tyrimų jei jie vykdomi.
Informacinis komunikacijos modelis	Pateikiama tiksli ir išsami informacija, tačiau nesidomima pateiktos informacijos poveikiu. Komunikacija vienkryptė, tikslas – informacijos apie instituciją skleidimas per žiniasklaidą. Informacijos teisingumas šiame modelyje svarbus. Informacijos skleidimas, nebūtinai siekiant įtikinti.
Dvipusis asimetrinis komunikacijos modelis	Informacija apie instituciją ne tik skleidžiama, bet ir nustatomas grįžtamasis ryšys, tačiau pagrindiniais metodais išlieka įtikinėjimas, manipuliavimas žmonėmis.
Dvipusis simetrinis komunikacijos modelis	Siekama tarpusavio supratimo tarp institucijos ir tikslinės auditorijos. Siekiama abipusio supratimo.
Dvipusis asimetrinis ir dvipusis simetrinis modelis	Institucijai svarbu ne tik įtikinti tikslinę auditoriją, koreguoti jos požiūrį tam tikrais klausimais, bet ir pasiekti tarpusavio santykių darnos ir supratimo.

Šaltinis: Sudaryta autorės pagal, Baršauskienė, V., Janulevičienė – Ivaškienė, B. (2005). *Komunikacija: teorija ir praktika*. Kaunas: Technologija, 132 p.; Dennis, L. Wilcox, Glen T. Cameron, Philip H. Ault, Warren K. Agee (2007). *Ryšiai su visuomene: strategija ir taktika*. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 55 p.; Mademaitytė, S. (2003). *Ryšiai su visuomene (autorizuota metodinė medžiaga)*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 15 p. [interaktyvus] [žiūrėta 2009 – 12-12]. Prieiga per internetą: http://www.mediabv.lt/resursai/vrstudija/Rysiai_su_visuomene_S.Mademaityte.pdf

Mažylio (2006) teigimu, valdžios institucijų ryšių su visuomene paskirtis – viešai pateikti kuo daugiau informacijos, kuri įgalintų visuomenę teisingai įvertinti priimamus sprendimus. Gali būti naudojami visi ryšių su visuomene modeliai nuo propagandinio iki dvipusio asimetrinio ir dvipusio simetrinio. Jų taikymas priklausys nuo konkrečių valdžios institucijų tikslų. Dvikryptis simetrinis modelis pripažįstamas geriausiu, tačiau nedaugelis institucijų pajėgia jį taikyti.

Janeliūnas (2009) akcentuoja, kad Lietuvos politiniame procese vyrauja vienkryptė valstybės vykdoma informavimo politikos tendencija. Valdžios institucijos daugiausia dėmesio skiria informacijos apie sprendimus ir kitą veiklą skleidimui viešojoje erdvėje. Arnstein (1969) pažymi,

kad informuojant piliečius apie jų teises, pareigas tai pirmas žingsnis link teisėto piliečių dalyvavimo. Tačiau dažniausiai dėmesys skiriamas vienkryptės informacijos pateikimui iš pareigūnų piliečiams, nesitikint grįžtamojo ryšio iš visuomenės. Tačiau Laurinaitytė (2007) teigia, kad institucijos komunikacija su išorinėmis auditorijomis yra dvikryptis procesas, institucija turi ne tik skleisti informaciją apie save, bet ir turėti grįžtamąjį ryšį – paisyti kitų nuomonės. Tačiau Janeliūnas (2009) pastebi, kad informacijos sklaidimas Lietuvoje mažai siejamas su atgalinio ryšio, visuomenės reakcijos gavimo poreikiu. Todėl dideli skelbiamos informacijos kiekiai nepasiekia visuomenės nėra jei įdomūs ir suprantami. Visuomenėje vyrauja nuostata, kad valdžios informavimas apie nuveiktus darbus atliekamas kaip formalumas, nesitikinti iš visuomenės sulaukti reakcijos. Todėl iki šiol visuomenės informavimas yra mažai efektyvus.

Gečas (2007) atskleidė grįžtamojo ryšio komunikacijos tikslą, jo teigimu reaguodamas asmuo nesąmoningai įsitraukia į sprendimų priėmimą.

Analizuojant geresnį viešosios politikos vykdymą ir pasitikėjimą valdžia Nugaraitė (2005) teigia, kad viešieji ryšiai efektyviai veikia tik tada, kai institucija ne tik informuoja visuomenę, bet domisi grįžtamojo ryšiu, įrodančiu, kad visuomenė gavo pranešimą.

Glosienės (1999) teiginys, kad grįžtamojo ryšiu ir vertinimu nustatomi tikslinių publikų lūkesčiai ir rūpesčiai, kuriuos ryšiu su visuomene specialistas pristato organizacijos vadovybei patvirtina, kad siekiant geresnės viešosios politikos vykdymo bei pasitikėjimo valdžia būtinas grįžtamasis ryšys iš visuomenės į valdžia, kuris leidžia nustatyti visuomenės poreikius ir nuomonę.

Mažylis (2006) kaip ir aukščiau minėti autoriai akcentuoja, kad grįžtamasis ryšys efektyvus bus tik tuomet, jei valdžios institucijos priimdamos sprendimus atsižvelgs į piliečių siūlymus ir suteiktą informaciją. Tačiau Mažylio atliktas tyrimas parodė, kad aktyvūs viešieji ryšiai būdingi nedaugeliui savivaldybių ir daugelyje savivaldybių viešųjų ryšių tobulinimo problema yra suvokiama.

Akcentuojamos informacijos prieinamumo ir piliečių dalyvavimo sprendimų priėmimo procese problemos, kurios kyla dėl viešosios informacijos turinio arba formos trūkumų. Informacija visuomenei pateikiama nepilnai arba sunkiai suprantama, pateikiama fragmentuotai. Ragauskas (2009) analizuodamas informacijos prieinamumą išskiria šias su informacijos prieinamumu susijusias problemas (žr. 2 lentelė).

2 lentelė

Informacijos prieinamumo problemos

Problema	Paaiškinimas
Informacijos nekoncentruotumo	Asmuo ieškantis ar prašantis informacijos „paskandintas“ informacijos sraute, kur daugybė pašalinių nereikalingų elementų.
Perdėto informacijos abstrahavimo	Sisteminių ir esamų savybių apibendrinimas, bet reikšmingų detalių pašalinimas.
	Lentelės tęsinys kitame lape

Informacijos turėtojo identifikavimo	Užklausą gavęs tarnautojas neretai nežino, kas galėtų turėti reikiamą informaciją. Informacijos suteikimo, operatyvumo problema.
Informacijos suteikimo operatyvumo	Ši problema kyla ne tik todėl, kad nėra aiškaus informacijos turėtojo. Paplitusi ydinga praktika į prašymus atsakyti paskutinėmis įstatymuose įtvirtinto termino dienomis.
Dalinio informacijos slaptumo	Kai tam tikriems informacijos šaltinio fragmentams taikomas apsaugos režimas, apribojamos galimybės prieiti prie viso informacijos šaltinio.

Šaltinis: sudaryta autoriaus, pagal Ragauskas, P. (2009). Valdžios prieinamumas Lietuvoje. In Pilietinės visuomenės institutas. *Lietuvos valdžia: atvirumo link?* 68 – 70 p.

Galima teigti, kad informacijos apie valdžios institucijų veiklą yra daug, tačiau didelė dalis informacijos yra sudėtinga ir visuomenei sunkiai suprantama arba netinkamai pateikiama ir nesukoncentruota. 2008 metais vykdytame projekte „Atvira savivalda“ akcentuojamos problema, kad visuomenė menkai suvokia valstybės institucijų veiklos principus ir negali laisvai prieiti prie viešosios informacijos. Nors informacija apie vietos valdžios veiklą teoriškai laisvai prieinama, tačiau ją gauti sunku, o pati informacija dažnai parengta eiliniam piliečiui sunkiai suprantama forma ir kalba¹.

Glosienė (1999) pažymi, kad besikeičianti aplinka reikalauja iš institucijų greitų pokyčių, kurie neįmanomi be efektyvios komunikacijos. Grįžtamoju ryšiu ir vertinimu nustatomi tikslinių publikų lūkesčiai ir rūpesčiai, kuriuos ryšių su visuomene specialistas pristato institucijos vadovybei.

Ryšių su visuomene specialistai, atstovai spaudai (angl. *Press representative*) planuoja organizuoja, valdo ir vykdo organizacijos kaip visumos komunikaciją:

- 1) analizuoja iš išorės ateinančius pranešimus, jų pagrindu teikia pasiūlymus vadovams;
- 2) rengia, koordinuoja ir valdo organizacijos siunčiamus pranešimus aplinkai.

Baltutytė ir kt., (2000) analizuodami Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų įstatymą pažymi, kad informacijos atstovas šiame įstatyme apibudinamas kaip „valstybės ar įstaigos vadovas arba jo paskirtas įstaigos darbuotojas ar šios įstaigos padalinys, padedantis asmenims įgyvendinti savo teises pagal Teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių įstaigų įstatymo nuostatas“ (Baltutytė ir kt., 2000, 72 p.).

Petrauskienės (2005) teigimu viešojo administravimo tarnautojų vieta visuomenėje išskirtinė. Tai tarpinė grandis tarp piliečių ir politinės valdžios.

Glosienės (1999) teiginys, kad ryšių su visuomene skyrius tai padalinys, siejantis organizaciją su aplinka neprieštarauja aukščiau pateiktam Petrauskienės (2005) teiginiui. Glosienės teigimu, tai strateginis padalinys, integruojantis visus vidinius organizacijos ryšius ir komunikaciją su aplinka. Ryšių su visuomene specialistas atlieka dvi funkcijas: organizacijai jis yra visuomenės atstovas, o visuomenei – organizacijos atstovas.

¹ Projektas „Atvira savivalda“. Europos Komisija, LR Švietimo ir mokslo ministerija. [Interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-24]. Prieiga per internetą: <http://www.sdcentras.lt/antikorupcija/tp3.htm>

Mademaitytė (2003) išskiria šias ryšių su visuomene padalinio organizacijoje pareigas:

- atsako už organizacijos pristatymą ir atstovavimą visiems adresatams;
- rengia organizacijos ryšių su visuomene programą;
- rūpinasi dvikryptės simetrijos komunikacijos valdymu;
- atsako už vientiso įmonės įvaizdžio, pagrindinio pranešimo sukūrimą ir nuolatinį komunikavimą;
- organizuoja spaudos konferencijas, kviečia žiniasklaidos atstovus į posėdžius, susirinkimus;
- rašo pranešimus spaudai;
- seka, analizuoja publikacijas apie instituciją;
- atsako už vidinės komunikacijos efektyvumą;
- atsako už informacijos pateikimą internete.

Baltutyte ir kt., (2000) analizuodami Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų įstatymą pažymi, kad įstaigoje turi būti viešai paskelbta, kas konkrečiai eina informacijos atstovo pareigas, asmens telefono numeris, darbo ir priėmimo valandos.

Jonkus (2005) akcentuoja, kad ryšių su visuomene specialistas turi atsižvelgti ne tik į organizacijos, bet ir į visuomenės interesus ir privalo skleisti tik tikrais faktais pagrįstą informaciją.

Mažylis (2006) pažymi, kad valdžios institucijų ryšių su visuomene paskirtis – viešai pateikti kuo daugiau informacijos, kuri įgalintų visuomenę teisingai įvertinti priimamus sprendimus. Mademaitytės (2003) teigimu svarbu sužinoti piliečių nuomonę. Tai svarbu, kai sprendžiami rajono, regiono egzistavimo klausimai. Mažylio nuomone, daugiausiai informacijos apie valdžios institucijas gyventojai gauna per žiniasklaidą. Tarp trijų modernių informacijos sklaidos priemonių – spaudos, televizijos interneto, spauda dominuoja. Wilcox ir kt., (2007) pagrindinę ryšių su visuomene specialisto darbo dalį įvardija kaip spausdintų pranešimų pateikimas laikraščiuose, žurnaluose. Mademaitytė (2003) pažymi, kad žiniasklaida kaip ryšių su visuomene vykdymo priemonė atlieka svarbiausias ryšių su visuomene informavimo ir įtikinėjimo funkcijas. Tuo pačiu per šį masinį viešą kanalą valdžios institucijos užtikrina grįžtamąjį ryšį, sužino visuomenės nuomonę apie vykdomą politiką, priimamus nutarimus.

Atsižvelgiant į aukščiau minėtas informacijos sklaidos priemones minėtinas Mažylio (2006) teiginys, kad Lietuvos savivaldybių pareigūnai naudoja įvairias informacinės medžiagos formas – pranešimus apie vykstančius renginius, priimtus sprendimus, pareigūnų parengtus straipsnius, užsakomuosius straipsnius. Dominuoja profesionalių laikraščių žurnalistų parengtos publikacijos.

Matkevičienė (2005) teigia, kad ryšių su visuomene padaliniai dažnai pagrindine ryšių su visuomene veiklos forma laiko ryšius su žiniasklaida. Šiuolaikiniai organizacijos ryšių su

žiniasklaida specialistai dirba ne tik su spauda, bet turi išmanyti ir pagrindinius informacijos pateikimo internete aspektus.

Apibendrinant galima teigti, kad visuomenė neturėdama informacijos ir nesuvokdama savo teisių bei galimybių daryti įtaką sprendimų priėmimo procesui tampa neaktyvi politikos dalyvė ir abejinga pilietiniams reikalams. Valstybės institucijos turi pateikti viešai kuo daugiau informacijos apie institucijos veiklą, priimamus sprendimus. Tik informuota visuomenė turi galimybę įsitraukti į politinių sprendimų procedūras, dalyvauti bei pareikšti nuomonę priimant sprendimus. Pastebima, kad informacijos apie institucijos veiklą yra daug, tačiau didelė dalis informacijos yra sudėtinga ir gyventojams sunkiai suprantama. Nepakanka vienkryptės informacijos pateikimo iš pareigūnų piliečiams, reikalingas grįžtamasis ryšys iš visuomenės, kuris leidžia nustatyti visuomenės poreikius ir nuomonę. Taip pat svarbu, kad valdžios institucijos priimdamos sprendimus atsižvelgtų į piliečių nuomonę. Visuomenės įtraukimas į sprendimų priėmimo procesą mažina visuomenės abejingumą ir didina gyventojų pasitikėjimą valdžios institucijomis.

1.4 Visuomenės informavimo ir įtraukimo į vietos savivaldos veiklą teisinis reglamentavimas

Reikšmingas veiksnys, sudarantis galimybes piliečių dalyvavimui savivaldybių valdyje tai įstatymiškai apibrėžtos informavimo ir dalyvavimo galimybės. Lietuvos Respublikos piliečiams dalyvavimo galimybę savivaldybių veikloje garantuoja Lietuvos Respublikos ir tarptautiniai teisės aktai.

Ragauskas (2009) analizuodamas valdžios prieinamumą Lietuvoje akcentuoja, kad dažnai reiškiamas nepasitenkinimas ar skundžiamasi valdžios uždaru Lietuvoje, tačiau reikia pastebėti, kad turime tvirtus ir aiškius konstitucinius valdžios prieinamumo pagrindus. Lietuva viena iš pirmųjų Vidurio ir Rytų Europos valstybių priėmė įstatymą, įtvirtinantį informacijos laisvę ir prieinamumą.

Tiesioginės demokratijos užuomazgas numato galiojantys įstatymai. Gineitienė, Domarkas (2000) teigia, kai Lietuva rengėsi tapti Europos Sąjungos nare, derindama vietinę įstatyminę bazę su Europos Sąjungos įstatymais bei plėtodama demokratiją, daugelį demokratinių teisių įtvirtino įstatymuose. Tačiau Lazdynas (2005) akcentuoja, kad vien įstatymų pakeitimų ir įtvirtinimo nepakanka, būtina, kad atviros demokratinės visuomenės sampratą įsisąmonintų ne tik patys savivaldybininkai, bet ir visa visuomenė. Gineitienė, Domarkas (2000) atskleidė, kad žmonės ne visada moka tomis teisėmis pasinaudoti. Tai viena priežasčių, kodėl visuomenė pasyvi priimant sprendimus, bet aktyvi protestuodama po to, kai sprendimas, kuris paliečia visuomenės interesus jau būna priimtas. Teigiama, kad visuomenės žinios yra nepakankamos apie galimą piliečių dalyvavimą demokratiname valdyje bei sprendimų priėmimo procesą, todėl valstybės tarnautojai turėtų

prisiimti atsakomybę už visuomenės aktyvinimą. Vienas iš būdų piliečių dalyvavimui aktyvinti yra įstatyminės bazės kūrimas ir gerinimas, atvirumo ir skaidrumo didinimas.

Svarbią reikšmę informuojant ir įtraukiant visuomenę į savivaldos veiklą turi įstatyminė aplinka. Lietuvos įstatymai numato, kad valdžios ir savivaldos institucijos apie savo veiklą privalo teikti įvairią informaciją visuomenei. Taip pat numatyti tokios informacijos teikimo principai – informacijos išsamumo, tikslumo, teisėtumo ir objektyvumo. Reglamentuojama gyventojų įtaka vietos valdžios institucijų veiklai. Lietuvoje šiuo požiūriu yra svarbūs keletas įstatymų:

- Visuotinė žmogaus teisių deklaracija;
- Europos vietos savivaldos chartija;
- Lietuvos Respublikos Konstitucija;
- Lietuvos Respublikos teisė gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas;
- Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas;
- Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas;
- Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (žr. 7 priedas).

Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje 21 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad žmogus turi teisę dalyvauti valdant savo šalį per tiesiogiai arba laisvai išrinktus atstovus (Žin. 2006, Nr. 68 – 2497). Piliečių teisė dalyvauti vietos savivaldos valdyme taip pat įtvirtinta ir **Europos vietos savivaldos chartijoje**. Šios chartijos preambulėje teigiama, kad savivaldos institucijos yra bet kurios demokratinės santvarkos pagrindas ir piliečių teisė dalyvauti tvarkant viešuosius reikalus, tai vienas iš demokratinių principų. Europos Sąjungos narės įsitikinusios, kad ši teisė gali būti tiesiogiai įgyvendinta per vietos valdžios institucijas ir tik vietos valdžios institucijos, turinčios realius įsipareigojimus gali garantuoti veiksmingą ir tiesiogiai su piliečiais susijusį valdymą (Žin. 1999, Nr. 82 – 2418).

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje 25 straipsnio 2 dalyje reglamentuojama, kad neturi būti kliudoma ieškoti, gauti bei skleisti informaciją (Žin. 1992, Nr. 33 – 1014). Tačiau Ragauskas (2009) analizuodamas teisinius valdžios prieinamumo pagrindus akcentuoja, kad teisė dalyvauti valdant šalį pagal tai, kaip ji yra įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijoje trūksta konkretumo ir apibrėžtumo, nustatyti tik minimalūs piliečių dalyvavimo valstybės valdyme kriterijai. Konstituciškai įtvirtintas atviros pilietinės visuomenės siekis įpareigoja viešosios valdžios institucijas aktyviai prisidėti prie atviros pilietinės visuomenės sukūrimo.

Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas reguliuoja klausimus, susijusius su informacijos teikimu. Įstatyme reglamentuojama, kad žmonės turi teisę ieškoti informacijos, gauti ir skleisti ją. Kiekvienas asmuo turi teisę susipažinti su oficialiais valstybės ir savivaldybės institucijų dokumentais, išskyrus tuos dokumentus, kurie susiję su valstybės paslaptimis. Įstatymas

įpareigoja visas valstybės ir savivaldybių institucijas teikti informaciją apie savo veiklą šalies gyventojams (Žin. 2006, Nr. 82 -3254).

Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas sudaro palankias sąlygas asmenims gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų bei numato informacijos pateikimo principus: informacijos išsamumo, tikslumo, teisėtumo ir objektyvumo. Taip pat šiame įstatyme numatoma, kad visa informacija apie įstaigos veiklą turi būti visiems prieinama ir teikiama neatlygintinai. Informacija pareiškėjui turi būti pateikiama ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo įstaigoje dienos (Žin. 2000, Nr. 10 – 236). Baltutytė ir kt., (2000) analizuodami Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų įstatymą atskleidė, kad valstybės ir savivaldybių įstaigų pareiga teikti informaciją reikšminga ne tik teisės įgyvendinimo, bet ir viešojo administravimo viešumo ir skaidrumo požiūriu. Skaidrumas priimant sprendimus stiprina institucijų demokratiškumą ir visuomenės pasitikėjimą administravimu.

Svarbus vietos demokratijos plėtrai **Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymas**, kuriame išdėstyti pagrindiniai visuomenės informavimo principai, numatantys, kad savivaldybių veikla turi būti aiški ir suprantama gyventojams, savivaldybių priimami sprendimai bendruomenės interesais neturi pažeisti įstatymų garantuotų atskirų gyventojų teisių, gyventojai turi teisę susipažinti su savivaldybės priimtais sprendimais bei gauti viešus ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savivaldybės instituciją bei valstybės tarnautojų darbą (išskyrus konfidencialią informaciją, kuri yra apribota įstatymais). Savivaldybės tarybos nariai yra atsakingi rinkėjams ir savivaldybės institucijos turi sudaryti sąlygas gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant sprendimų projektus, organizuoja apklausas, sueigas, viešą peticijų nagrinėjimą. 13 straipsnio 2 dalis reglamentuoja, kad „Savivaldybės taryba ne rečiau kaip vieną kartą per metus tarybos veiklos reglamente nustatyta tvarka turi pateikti savivaldybės gyventojams viešą atlikto darbo ataskaitą“ (Žin. 1994, Nr. 55 – 1049). Stasiukyno (2010) teigimu svarbu, kad institucijų teikiamos metinės ataskaitos arba kita informacija būtų pateikta visuomenei priimtina forma ir pasiekiamą, neapsiribojant tik internetu. Būtina pateikti tinkamos formos ir turinio informacija, nes tik taip visuomenė bus supažindinta ir atsiras galimybė dalyvauti priimant sprendimus. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kaip gyventojai gali bent iš dalies įtakoti vietos valdžios institucijų veiklą. Remiantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu 14 straipsnio 9 dalis reglamentuoja „savivaldybės tarybos posėdžiai yra atviri“. Posėdžio pirmininkas turi teisę leisti posėdyje pasisakyti kviestiems asmenims. Kitiems posėdyje dalyvaujantiems asmenims leidžiama pasisakyti savivaldybės tarybos veiklos reglamento nustatyta tvarka. 14 straipsnio 5 dalyje reglamentuojamas visuomenės informavimas apie posėdžio laiką bei svarstyti parengtus klausimus. Šiame įstatyme sudaromos teisinės prielaidos gyventojams dalyvauti tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus tiesioginės

nuomonės pareiškimo būdu vietos gyventojų apklausoje. Vietos savivaldos įstatyme visas skirsnis skirtas vietos gyventojų apklausai. 44 straipsnyje teigiama, kad „gyventojai savo nuomonę viešųjų savivaldybės reikalų tvarkymo klausimais gali pareikšti dalyvaujant vietos gyventojų apklausoje.“ Apklausos rezultatai yra patariamojo pobūdžio. „Dalyvavimas apklausoje yra laisvas (savanoriškas) ir grindžiamas visuotine, lygia teise tiesiogiai pareikšti nuomonę.“ Šiame skirsnyje reglamentuojami apklausos būdai, apklausos paskelbimo iniciatyvos teisė. 48 straipsnio 1 ir 2 dalyse teigiama: „apklausos paskelbimo iniciatyvos teisė priklauso savivaldybės gyventojams ir savivaldybės tarybai“. „Gyventojai apklausos paskelbimo iniciatyvos teisę įgyvendina ne mažiau kaip 10 procentų apklausos teritorijos gyventojų, turinčių teisę rinkti šios savivaldybės tarybą, reikalavimu“. 52 straipsnyje reglamentuojama, kad „apklausą organizuoja meras savivaldybės tarybos nustatyta tvarka“ (Žin. 1994, Nr. 55 – 1049). Tačiau Ragauskas (2009) akcentuoja, kad savivaldos institucijos nelinkusios inicijuoti savivaldybės ar seniūnijos gyventojų apklausų ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme 13 straipsnyje reglamentuojamų atvirų tarybos posėdžių. Gineitienė, Domarkas (2000) teigia, kad šiame įstatyme reglamentuojama, jog savivalda turi būti įgyvendinama vadovaujantis skaidrumo principu ir atsižvelgiant į visuomenės nuomonę, bet nenumatomos procedūros, kaip tą įgyvendinti ir paliekama dalyvavimo tvarką nustatyti savivaldybei. Šis įstatymas nesuteikia gyventojams teisės tiesiogiai inicijuoti vietos valdžios sprendimų.

Konsultavimosi su visuomene atžvilgiu svarbus ir **Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas**. Šio įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, kad sprendimai, kurie susiję su bendrais teisėtais visuomenės interesais ir turi svarbią reikšmę didelei gyventojų bendruomenės daliai viešojo administravimo institucijos turi konsultuotis su visuomene. Šios įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje reglamentuojami ir konsultavimosi būdai, tokie kaip: viešai skelbiami susirinkimai, apklausos, kiti nuomonių išaiškinimo būdai (Žin. 1999, Nr. 60 – 1945).

Visi šie aukščiau minėti įstatymai draudžia riboti teisę į informaciją, tačiau tiksliai nereglamentuoja paties informacijos teikimo proceso. Savivaldybėms paliekama didelė laisvė pačioms pasirinkti priimtina sprendimą.

Muravjov (2009) pažymi, kad viešosios informacijos prieinamumas yra neatsiejama ir visuotinai pripažinta žmogaus teisės į informaciją dalis. Informacijos laisvę ir prieinamumą reguliuojantys aktai yra labiau paplitę ekonomiškai stipresnėse šalyse, dauguma jų demokratinėse valstybėse.

Gineitienė, Domarkas (2000) analizuodami visuomenės dalyvavimo galimybes institucijose akcentuoja, kad formalus įstatymais reglamentuotas visuomenės dalyvavimas kartais būna neveiksmingas: nors piliečiai kalba apie problemas, siūlo sprendimo būdus, bet valdžia ne visada klausia visuomenės nuomonės. Tuomet visuomenei tenka prisiimti daugiau atsakomybės ir imtis neformalių poveikio valdžiai būdų – piketų, protesto mitingų ir pan.

Janeliūnas (2009) teigia, kad egzistuojančios teisinės galimybės visuomenei suteikia pakankamai teisių daryti įtaką politinių sprendimų priėmimui. Tačiau atotrūkis tarp valdžios ir visuomenės tik didėja, o didelė dalis visuomenės jaučiasi negalinti turėti įtakos politikų veiksmams. Tokia situacija didina visuomenės nepasitikėjimą valdžios institucijomis bei valstybe apskritai, o tokių tendencijų rezultatas – pasyvumas ir nusišalinimas nuo politinių procesų.

Mačiulytė, Ragauskas (2007) atskleidė Teisės instituto atlikto tyrimo „kaip teisiškai užtikrinamos vietos savivaldos įstatyme įtvirtintos konkrečios gyventojų teisės, leidžiančios jiems dalyvauti sprendžiant savivaldos institucijų kompetencijai priskirtus viešuosius klausimus“. Šis tyrimas parodė, kad teisė tiesiogiai dalyvauti rengiant sprendimų projektus užtikrinama vangiai. Savivaldos institucijos nelinkusios inicijuoti visuotinių savivaldybės, seniūnijos ar gyvenamosios vietovės gyventojų apklausų. Ignoruojama vietos savivaldos institucijos pareiga konsultuotis dėl sprendimų susijusių su bendrais teisėtais visuomenės interesais ir turinčių svarbią reikšmę didelei gyventojų bendruomenės daliai su visuomenės interesams atstovaujančiomis organizacijomis, o įstatymų numatytais atvejais ir su gyventojais. Taigi vietos savivaldos institucijos, turinčios būti arčiausiai žmonių, funkciškai labiausiai nutolusios. Pastebimas nenoras plėsti viešumo erdvę ir gyventojų dalyvavimą tvarkant viešuosius reikalus vietos savivaldos lygmenyje. Tai daroma ignoruojant įstatymų nuostatas. Kai gyventojai nedalyvauja formuojant vykdomąją valdžią ir nėra įtraukti į sprendimų priėmimo procesą, vietos savivaldos lygmenyje stinga efektyvios vietos politikos formavimo ir jos vykdymo priežiūros bei kontrolės. Esant tokiai situacijai atsiranda galimybė savivaldos institucijoms netinkamai atlikti savo funkcijas, piktnaudžiauti įgaliojimais, ir dėl to mažėja pasitikėjimas jomis.

Išanalizavus piliečių informavimo ir dalyvavimo galimybes savivaldybių veikloje garantuojančius Lietuvos Respublikos ir tarptautinės teisės aktus galima teigti, kad piliečių informavimas ir dalyvavimo galimybės savivaldybių veikloje yra aiškiai įtvirtintos įstatymuose. Egzistuoja teisinės žmogaus galimybės dalyvauti valdant šalį, įtakoti priimamus politinius sprendimus. Pagrindiniame šalies įstatyme Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas atviros visuomenės siekis. Tačiau vien tik įstatymuose įtvirtinti galimą piliečių dalyvavimą demokratiname valdyme bei sprendimų priėmimo procese nepakanka. Žmonės ne visada moka pasinaudoti formaliai įstatymuose reglamentuotomis visuomenės dalyvavimo demokratiname valdyme teisėmis. Reikia, kad ne tik savivaldybės tarnautojai, bet ir visuomenė įsisąmonintų ir suprastų laisvos, atviros visuomenės bruožus, dalyvavimo galimybes demokratinėje valstybėje.

2. VISUOMENĖS INFORMAVIMAS IR ĮTRAUKIMAS Į VIETOS SAVIVALDOS VEIKLĄ: TAURAGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS ATVEJO ANALIZĖ. TYRIMO METODOLOGINIS PAGRINDIMAS

2.1 Tyrimo metodologija

Tyrimo problema: gyventojai nėra skatinami aktyviai dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės veikloje ir išnaudoti įstatymuose jiems suteiktas galimybes būti įtrauktiems ir dalyvauti vietos savivaldos veikloje.

Tyrimo objektas: visuomenės informavimas ir įtraukimas į Tauragės rajono vietos savivaldos veiklą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Nustatyti informacijos prieinamumo ir dalyvavimo galimybes Tauragės rajono savivaldybės veikloje.
2. Remiantis atliktų tyrimų duomenimis atskleisti visuomenės informavimo ir įtraukimo į Tauragės rajono savivaldybės veiklą problemines sritis.
3. Pateikti rekomendacijas, kurios leis Tauragės rajono savivaldybei tobulinti informacijos teikimo ir piliečių įtraukimo į savivaldos veiklą mechanizmus.

Tyrimui atlikti vien antrinių duomenų šaltinių neužteko. Pasirinktas kompleksinis tyrimas reikalingai informacijai gauti. Siekiant nustatyti visuomenės informacijos prieinamumo ir dalyvavimo galimybes vietos savivaldos veikloje pirminių duomenų rinkimui buvo atliekami kiekybinis ir kokybiniai tyrimai.

Tyrimo metodologija grindžiama:

- Užsienio (Seligman (2004); Putnam (2001); Denhardt, (2001); Bytamo, Boilo (1997)), bei Lietuvos mokslininkų (Mačiulytės, Ragauskos (2007); Augustinaičio (2006); Palubinsko (2006); Lazdyno (2005)) požiūriais ir idėjomis apie savivaldą demokratinėje Lietuvoje ir visuomenės dalyvavimą vietos politiniame gyvenime.
- Mokslininkų nuomonėmis apie piliečių dalyvavimą vietos politiniame gyvenime svarbą ir įtaką. Remiantis Bovaird, Loffler (2003), Finkel (2000), Petrauskiene (2005), Gineitiene, Domarku (2003) pateikiama piliečių įtraukimo į viešosios politikos formavimą, sprendimų priėmimą ir įgyvendinimą svarba. Pasinaudojus Janeliūno (2009) teorijomis išskirti svarbiausi principai, kurie turėtų būti prioritetiniai siekiant didinti visuomenės aktyvumą, įtraukiant visuomenę į politinių sprendimų procesą. Atsižvelgiant į užsienio Callahan (2007), Schumpeter (1998), Arnstein (1969) ir Lietuvos Jokūbienienės, Navicko (2009), Lazdyno (2005), Petrauskienės (2005), Raipos (2002) mokslininkų teorinius teiginius atskleidžiama visuomenės įtraukimo ir dalyvavimo vietos politiniame gyvenime įtaka.

- Remiantis Janeliūno (2009), Laurinaitytės (2007), Rubavičiaus (2004), Held (2002), Baltutytės ir kt. (2002), Glosienės (1999), Tocqueville (1996) teoriniais teiginiais išryškinta viešosios informacijos prieinamumo vietos savivaldoje svarba. Remiantis Dennis, Wilcox, Cameron, Ault, Agee (2007), Mažylio (2006), Baršauskienės, Janulevičienės – Ivaškienės (2005), Mademaitytės (2003) teorijomis išskirti komunikaciniai modeliai taikomi institucijose.
- Pasinaudojus Vidaus reikalų ministerijos užsakomais tyrimais (2008 – 2010 m.), kuriuos atliko UAB Vilmorus bei rinkos ir visuomenės tyrimo centras „Baltijos tyrimai“ atskleistas pasitikėjimas valstybės ir savivaldybių institucijomis ar įstaigomis, visuomenės nuomonė dėl pageidavimų ir siūlymų teikimo valstybės ar savivaldybių institucijoms ar įstaigoms. Remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės statistiniais duomenimis atskleistas rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose.
- Nagrinėtais pagrindiniais Lietuvos Respublikoje galiojančiais įstatymais, tarptautiniais teisės aktais reglamentuojančiais visuomenės informavimą ir įtraukimą į savivaldos veiklą Lietuvos Respublikoje – LR Konstitucija (Žin., 1992, Nr. 33-1014), LR vietos savivaldos įstatymas (Žin., 1994, Nr. 55-1049), Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (Žin. 1999, Nr. 60 – 1945), LR visuomenės informavimo įstatymas (Žin., Nr. 82-3254), LR teisė gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų įstatymas (Žin., 2005, Nr. 139-5008), Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (Žin. 2006, Nr. 68 – 2497), Europos vietos savivaldos chartija (Žin. 1999, Nr. 82 – 2418), kurie sudarė galimybę atskleisti teisiškai reglamentuojamas visuomenės teises ir galimybes dalyvauti bei būti įtrauktiems į vietos savivaldos veiklą.
- Pasitelkus Tauragės rajono savivaldybės veiklos dokumentus susijusius su gyventojų informavimu ir dalyvavimo skatinimu, atskleistas Tauragės rajono savivaldybės reglamentuojamas visuomenės informavimas ir dalyvavimas vietos savivaldos veikloje.

Siekiant atskleisti ar Tauragės rajono savivaldybės gyventojai gali gauti visą informaciją kritiškam valdžios vertinimui ar suteikiamos galimybės būti įtrauktiems į vietos savivaldos veiklą, sprendimų rengimo procesą buvo naudojami:

- kiekybinių duomenų rinkimui anketinės apklausos metodas, kuris padėjo atskleisti esamas galimybes gyventojams gauti informaciją, būti įtrauktiems ir dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės veikloje.
- kokybinių duomenų analizei naudotas standartizuotas (formalizuotas) interviu metodas – ekspertų apklausa bei mokslinis stebėjimas Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje. Gauti duomenys leido įsigilinti į gyventojų informavimo ir dalyvavimo vietos

savivaldos veikloje galimybes bei ribotumo problemas. Leido išsiaiškinti klausimus kilusius išanalizavus teorinę dalį bei atlikus Tauragės rajono gyventojų anketinę apklausą.

Tyrimas buvo atliekamas šiais etapais:

1. Išnagrinėta atitinkama mokslinė literatūra visuomenės informavimo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje aspektu. Pateikti teorinius teiginius patvirtinantys statistiniai duomenys. Apžvelgta piliečių įtraukimo į viešosios politikos formavimą, sprendimų priėmimą svarba ir įtaka bei išanalizuotas visuomenės informavimo ir įtraukimo į vietos savivaldos veiklą teisinis reglamentavimas.
2. Atlikus teorinę analizę, susisteminius ir apibendrinus parengtas tyrimo instrumentarijus. Parengtas klausimynas. Atliktas bandomasis tyrimas, apklausta 30 respondentų ir sudaryta anketa pagrindiniam tyrimui. Sudaryti giluminio interviu klausimai ekspertams, suformuotas stebėjimo tikslas bei sudaryta speciali forma gautai informacijai žymėti. Rengiant anketą, sudarant giluminio interviu klausimus ir formuojant stebėjimo tikslą remtasi moksline literatūra apie visuomenės informavimą ir dalyvavimą vietos savivaldos veikloje, dalyvavimo viešosios politikos formavime bei sprendimų priėmime įtaka ir svarba.
3. Atrankos modelių parinkimas. Apklausti Tauragės rajono savivaldybės gyventojai. Atliekant anketinę apklausą tam, kad surinkčiau kuo tikslesnę informaciją apklausta 300 respondentų - atsitiktinai pasirinktų, įvairaus amžiaus Tauragės rajono gyventojų. Tikslinę populiaciją gali sudaryti visi Tauragės rajono gyventojai, tačiau patogiausia populiacija, kuri suteiktų vertingos informacijos šiuo atveju yra Tauragės rajono gyventojai besidomintys Tauragės rajono savivaldybės veikla, bent kartą išreiškę savo nuomonę, pateikę pasiūlymą Tauragės rajono savivaldybės atstovams dėl vieno ar kito priimamo sprendimo. Atrankos pasirinkimo metodas buvo tikimybinis. Apklausa vykdyta nuo 2010 m. lapkričio 29 d. iki 2010 m. gruodžio 3 d. ir gruodžio 6 d., anketos buvo dalinamos 10.00 – 12.00 val. Duomenų rinkimas truko 6 dienas. Klausimynas kurį pildė Tauragės rajono gyventojai ir anketos duomenų suvestinė pateikiama 8 ir 9 prieduose.

Atliekant interviu pasirinkta trijų ekspertų grupė (Tauragės rajono savivaldybės meras, Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktorius, Tauragės rajono savivaldybės atstovas spaudai ir ryšiams su visuomene). Tai asmenys, kurie dėl savo profesinės patirties turi didžiausią kompetenciją ir patikimiausią informaciją bei gali suteikti pakankamai išsamią informaciją apie tiriamą problemą. Ekspertais pasirinkti žmonės konkrečiai susiję su visuomenės informavimu ir įtraukimu į vietos savivaldos veiklą arba turintys įtakos šiam procesui. Giluminio interviu klausimai kurie buvo pateikti ekspertams ir interviu protokolai

pateikiami 10 ir 11 prieduose. Ekspertų apklausa vykdyta tris dienas (2010 m. lapkričio 30 d., 2010 m. gruodžio 2 d., 2010 m. gruodžio 7 d.).

Siekiant atskleisti elektroninių priemonių suteikiamų galimybių Tauragės rajono savivaldybės veikloje panaudojimą įtraukiant gyventojus į viešųjų sprendimų priėmimą, stebėjimui pasirinkta Tauragės rajono savivaldybės internetinė svetainė. Stebėjimas internetinėje svetainėje vykdytas nuo 2010 m. vasario 1 d. iki 2011 m. vasario 1 d. Duomenų rinkimas truko 1 metus. Stebėjimo metu gautų duomenų žymėjimui parengta forma pateikiama 12 priede.

4. Gautų duomenų analizė ir apdorojimas Ms EXCEL ir SPSS (*Statistical Package for Social Sciences*) programomis. Duomenų analizė atliekama tam, kad paneigtų arba patvirtintų iškeltą hipotezę. Duomenų analizę pradėjau nuo anketinės apklauso gautų duomenų tikrinimo, siekiant išsiaiškinti, ar apklausti respondentai atsakė į visus pateiktus klausimus, nes kitaip anketos būtų negaliojančios.

Išanalizavus Tauragės rajono gyventojų nuomones apie informacijos prieinamumą ir dalyvavimo galimybes Tauragės rajono savivaldybės veikloje, priamųjų sprendimų rengimo procese, išanalizavus ir apibendrinus giluminio interviu metu gautą informaciją iš ekspertų bei stebėjimo metu gautą informaciją pateikiamos teorinės bei praktinės tyrimo išvados ir rekomendacijos, kurios leis Tauragės rajono savivaldybei tobulinti informacijos teikimo ir piliečių įtraukimo į savivaldos veiklą mechanizmus.

2.2 Tyrimo instrumento pagrindimas

Siekiant atskleisti esamas informacijos prieinamumo ir gyventojų dalyvavimo galimybes Tauragės rajono savivaldybės veikloje, sprendimų rengimo bei priėmimo procese buvo atlikta **anketinė apklausa**. Rengiant tyrimo klausimyną remtasi: Jokūbienienės, Navicko (2009), Janeliūno (2009), Muravjovo (2009), Ragauskio (2009), Duboniko (2008), Masiulio (2008), Mačiulytės, Ragauskio (2007), Savo (2007), Wilcox, Cameron, Ault, Agee (2007), Augustinaičio (2006), Mažylio (2006), Vanago (2006), Matkevičienės (2005), Rubavičiaus (2004), Mademaitytės (2003), Obrazcovo, Held (2002), Schumpeter (1998) ir Tocqueville (1996) teoriniais darbais visuomenės informavimo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje aspektu.

Atsižvelgta į įstatymus reglamentuojančius visuomenės informavimą ir įtraukimą į savivaldos veiklą Lietuvos Respublikoje: Lietuvos Respublikos Konstituciją (Žin., 1992, Nr. 33-1014), Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą (Žin., 1994, Nr. 55-1049). Taip pat remtasi Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos užsakomais tyrimais, kuriuos atliko visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“, Lietuvos naujienų agentūros „Elta“ ir „Baltijos tyrimai“ 2008 – 2010m. vykdytomis apklausomis.

Tyrimui sudaryta anketa „Visuomenės informavimas ir įtraukimas į vietos savivaldos veiklą. Tauragės rajono savivaldybės atvejo analizė“.

Tyrimo tikslas: atskleisti esamas informacijos prieinamumo ir gyventojų dalyvavimo galimybes Tauragės rajono savivaldybės veikloje, sprendimų rengimo bei priėmimo procese.

Tyrimo problema: Tauragės rajono gyventojai nesijaučia reikšmingi politinio proceso dalyviai, o tam įtakos turi visuomenėje vyraujanti nuostata, kad retais atvejais atsižvelgiama į jų nuomonę įgyvendinant vietos savivaldos veiklą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti gyventojų domėjimąsi Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais.
2. Atskleisti esamą situaciją (informacijos prieinamumo apie savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus ir dalyvavimo galimybes, veiksnius, kliudančius gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje).
3. Atskleisti gyventojų pasitikėjimą Tauragės rajono savivaldybės veikla.
4. Išsiaiškinti metodus, kurie turėtų būti naudojami siekiant įtraukti gyventojus į vietos savivaldos veiklą.

Tyrimo objektas – informacijos prieinamumo ir įtraukimo į Tauragės rajono savivaldybės veiklą galimybės.

Tyrimo praktinė reikšmė - Apklausos metu gauti duomenys padėjo atskleisti esamas galimybes gyventojams gauti informaciją, būti įtrauktiems ir dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės veikloje, sprendimų rengimo bei priėmimo procese.

Klausimų tikslas – gauti išsamesnės informacijos apie esamas galimybes gauti informaciją kritiškam valdžios vertinimui, būti įtrauktiems ir dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės veikloje.

Anketą sudaro 27 pusiau uždaro tipo klausimai:

1 – 3 klausimai skirti nustatyti Tauragės rajono gyventojų domėjimąsi Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais.

4 – 7 klausimai skirti nustatyti informacijos prieinamumo galimybes bei ribotumo problemas Tauragės rajono savivaldybės veikloje, sprendimų rengimo procese.

8 – 11 klausimai skirti atskleisti Tauragės rajono gyventojų aktyvumą dalyvaujant vietos savivaldos veikloje.

12 - 17 klausimai skirti išsiaiškinti gyventojų dalyvavimo galimybes viešosios politikos formavimo procese išreikiant savo nuomonę bei teikiant siūlymus.

18 – 23 klausimai skirti išsiaiškinti gyventojų nuomonę apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą informuojant ir įtraukiant gyventojus į vietos savivaldos veiklą, sprendimų priėmimo procesą.

24 – 27 klausimai, tai sociodemografiniai duomenys. Pateikti klausimai apie lytį, amžių, išsilavinimą, gyvenamąją vietą.

Į anketoje pateiktus klausimus respondentas atsako tik į pateiktus atsakymus. Pateikiami pusiau uždaro tipo klausimai, paliekama galimybė respondentui pareikšti savo nuomonę neradus tinkamo atsakymo tarp pateiktų iš anksto.

Dėl tiriamųjų grupės heterogeniškumo pateikti filtruojami klausimai.

Pvz. Ar žinote priemones (būdus) kaip galima įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus, kurie įtakoja kasdienį visuomenės gyvenimą?

Taip *Ne (Jei NE pereikite prie 18 klausimo)*

Respondentui sudaroma galimybė išvengti atsakymo. Numatomi tokie atsakymo variantai kaip: sunku atsakyti, negaliu atsakyti ir pan.

Respondentai, kurie nerado tinkamo atsakymo tarp pateiktų iš anksto ir išsakė savo nuomonę analizuojant tekste tai pažymėjau ir atitinkamai parodyčiau grafikuose.

Visi klausimyno duomenys buvo analizuojami ir apskaičiuojami procentais.

Respondentams akcentuota, kad anketa anoniminė – vardo ir pavardės rašyti nereikia. Asmeninės informacijos neklausta.

Siekiant labiau įsigilinti į Tauragės rajono savivaldybės vykdomą veiklą informuojant gyventojus bei sudarant galimybes dalyvauti vietos politiniame gyvenime, sprendimų priėmimo procese bei siekiant atskleisti gyventojų dalyvavimo ribotumo problemas buvo pasirinktas kokybinių duomenų analizės metodas – **standartizuotas (formalizuotas) interviu**. Šis metodas dar kartą leido įvertinti ir patikrinti anketinės apklausos metu gautus tyrimo duomenis, bei išanalizuoti kilusius klausimus atlikus teorinę analizę.

Rengiant giluminio interviu klausimus ekspertams buvo remtasi:

Janeliūno (2009), Muravjovo (2009), Callahan (2007), Mačiulytės, Ragauskos (2007), Wilcox, Cameron, Ault, Agee (2007), Mažylio (2006), Palubinsko (2006), Baršauskienės, Janulevičienės – Ivaškienės (2005), Lazdyno (2005), Cohen, Fung (2004), Mademaitytės (2003), Held (2002), Gineitienės, Domarko (2000), Paulausko (2000), Schumpeter (1998) Bytamo, Boilo (1997) teoriniais teiginiais, idėjomis apie piliečių informacijos prieinamumo ir dalyvavimo galimybes vietos savivaldos veikloje.

Atsižvelgta į Lietuvos Respublikoje galiojančius įstatymus ir teisės aktus: Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymą (Žin. 1999, Nr. 60 – 1945), Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą (Žin., 1994, Nr. 55-1049), Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją (Žin. 2006, Nr. 68 – 2497) sudarančius galimybes piliečių dalyvavimui savivaldybių valdyme - tai įstatymiškai apibrėžtos informavimo ir dalyvavimo galimybės.

Tidikio (2003) teigimu interviu – tai vienas iš efektyviausių kokybinio tyrimo metodų. Reikalinga žodinė informacija gaunama tiesioginiu kryptingu interviu su respondentu. Pokalbio kryptį ir turinį sąlygoja tyrimo problema.

Tyrimo tikslas: atskleisti ekspertų požiūrį į visuomenės informavimo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje svarbą, įsigilinti į gyventojų informavimo ir įtraukimo vietos savivaldos veiklą ribotumo problemas.

Tyrimo problema: siekiant efektyvaus valdymo piliečiams nėra skiriamas pagrindinis vaidmuo įtraukiant į vietos politikos formavimą, sprendimų priėmimo procesą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti Tauragės rajono gyventojams sudaromas galimybes dalyvauti vietos politiniame gyvenime.
2. Išsiaiškinti naudojamas priemonės Tauragės rajono savivaldybėje, siekiant įtraukti gyventojus į vietos savivaldos veiklą.
3. Atskleisti veiksniai kliudančius Tauragės rajono gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje, priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus.
4. Pateikti teigiamą ir neigiamą gyventojų dalyvavimo vietos savivaldos veikloje įtaką.

Tyrimo praktinė reikšmė: Gauti duomenys leido atskleisti ekspertų požiūrį į visuomenės informavimo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje svarbą ir įsigilinti į gyventojų informavimo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje galimybes bei ribotumo problemas. Leido išsiaiškinti klausimus kilusius išanalizavus teorinę dalį bei atlikus Tauragės rajono gyventojų anketinę apklausą.

Pateikta 14 iš anksto numatytų, atvirų klausimų su laisvai formuojamais atsakymais, neribojamas nei turinys, nei forma. Tai įgalina lanksčiau vertinti interviu, formuoti kitą klausimą, sužinoti respondento žinių gilumą. Pateikiami „piltuvėlio“ tipo klausimai – iš pradžių pateikiama bendro pobūdžio klausimai (pvz. Ar Tauragės rajono gyventojams sudaromos galimybės dalyvauti vietos politiniame gyvenime, išsakant savo nuomonę priimant sprendimus, kurie įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą?). Pokalbio eigoje pereinama prie siauresnių, detalizuojančių klausimų. Pateiktais klausimais siekiama atskleisti ar gyventojams sudaromos galimybės dalyvauti vietos politiniame gyvenime išsakant nuomonę priimant sprendimus, kurie įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą. Siekta išsiaiškinti ar Tauragės rajono gyventojai aktyvūs piliečiai išsako savo nuomonę, lūkesčius priimant svarius sprendimus. Kokie veiksniai kliudo gyventojams dalyvauti vietos valdžios sprendimų priėmime. Ekspertų klausta ar gyventojams pakanka informacijos apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje ir įtaką priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus. Taip pat siekta išsiaiškinti kokių priemonių reikėtų imtis siekiant suaktyvinti visuomenę,

įtraukti į vietos savivaldos veiklą. Ekspertų prašyta įvardinti teigiamą ir neigiamą visuomenės dalyvavimo vietos savivaldos veikloje įtaką.

Gavus daugiau išsamesnės informacijos apie tiriamą objektą patikrinama tyrimo hipotezė. Analizuojant ir apibendrinant ekspertų pateiktus atsakymus kalba ir stilius nebuvo koreguojami.

Kadangi piliečių įtraukimui į viešųjų sprendimų priėmimą valdžios institucijos vis dažniau naudoja elektronines priemones pasirinktas kokybinių duomenų analizės metodus – **mokslinis stebėjimas** Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje.

Informacijos ir komunikacijos technologijų plėtra leidžia valdžiai geriau informuoti piliečius bei sąveikauti su jais ir padidinti valdžios sektoriaus veiklos skaidrumą bei atvirumą. Gali įtraukti daugiau piliečių į sprendimų priėmimą bei paskatinti didesnę bendradarbiavimą tarp piliečių (Tauragės rajono savivaldybės strateginis veiklos planas 2010 – 2012 metams, 2010).

Formuojant stebėjimo tikslą ir nustatant stebėjimo objektus remtasi:

Muravjovo (2009), Augustinaičio (2006), Vanago (2006), Petrauskienės (2005) teoriniais teiginiais tobulinant viešųjų paslaugų teikimą, skatinant piliečių aktyvumą, piliečius įtraukiant į viešųjų sprendimų priėmimą.

Atsižvelgta į Petrausko, Limbos (2003) atliktą visuomenės ir valdžios ryšio internete kokybės analizę.

Remtasi Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymu (Žin., Nr. 82-3254), Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų įstatymu (Žin., 2005, Nr. 139-5008), Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu (Žin., 1994, Nr. 55-1049).

Nustatytas aiškus stebėjimo tikslas ir griežtai suformuluoti uždaviniai:

Stebėjimo tikslas: atskleisti elektroninių priemonių suteikiamų galimybių Tauragės rajono savivaldybės veikloje panaudojimą įtraukiant gyventojus į viešųjų sprendimų priėmimo procesą.

Tyrimo problema: elektroninių priemonių suteikiamos galimybės nepakankamai išnaudojamos Tauragės rajono savivaldybės veikloje skatinant piliečių aktyvumą ir įtraukiant gyventojus į viešųjų sprendimų priėmimą.

Stebėjimo uždaviniai:

1. atskleisti ar gyventojai lankosi Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje ir domisi pateikiama informacija.
2. išanalizuoti gyventojų informuotumą Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje (internetinėje svetainėje gyventojams pateikiamos informacijos dažnumas).
3. išanalizuoti gyventojams suteikiamas galimybes dalyvauti formuojant sprendimus Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje (vykdomos gyventojų apklausos, kvietimai gyventojus dalyvauti projektuose).

4. Atskleisti vietos valdžios ir gyventojų bendravimo galimybes Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje.

Mokslinis stebėjimas taikytas norint labiau išanalizuoti gyventojų visapusišką informavimą apie vietos savivaldos veiklą, bendravimą su vietos valdžios atstovais, suteikiamas galimybes dalyvauti formuojant sprendimus elektroninėje erdvėje. Stebėjimas naudojamas kaip metodas, papildantis kitus tyrimus. Stebėjimo pradžioje parengiama speciali forma gautų duomenų žymėjimui. Standartizuotas stebėjimas reikalauja griežtai fiksuoto objekto. Tiksliai registruojamas stebėjimo rezultatas. Stebėjimas vykdomas pagal iš anksto sudarytą planą ką ir kaip stebėti. Stebėjimas kontroliuojamas pagal teoriją ir hipotezę. Stebėjimas atliekamas sistemingai ir organizuotai, numatomas stebėjimo laikas, periodiškumas. Kiekvieną darbo dieną, 18 val., žymimas interneto svetainės lankytojų skaičius, informacijos pateikimas gyventojams, stebima ar vykdomos gyventojų apklausos, kviečiama dalyvauti projektuose. Tikslingai ir planingai vykdant stebėjimą suteikiama galimybė gauti duomenų apie vietos valdžios ir gyventojų bendravimą vykstančius natūralioje aplinkoje, nedarant įtakos reiškinių tėkmei. Matoma tikrovė kokia yra iš tikro. Duomenų kaupimui tyrėjas yra tiriamo proceso, veiklos sudėtinė dalis. Kadangi gyventojų bendravimo elektroniniu paštu svarba su valdžios institucijomis prilyginama įprastinėms ryšio priemonėms, o tai nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime, priimtame 2002 m. „Dėl elektroninės valdžios patvirtinimo“ bei atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „dėl bendrųjų reikalavimų valstybės institucijų interneto svetainėms patvirtinimo“ valstybės institucijos interneto svetainėje turi būti garantuotas abipusis ryšys tarp interneto vartotojo ir institucijos (elektroniniu paštu ir (arba) klausimų ir atsakymų forma. Bei gauti atsakymus teisės aktų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, 2006) visą mokslinio stebėjimo laikotarpį Tauragės rajono savivaldybės tarnautojams, kartą per mėnesį (kiekvieno mėnesio 27 dieną) užduodamas klausimas parinktyje „Klausimai – atsakymai“.

2.3 Tyrimo imties charakteristika

Planuojant anketinės apklausos tyrimą svarbu nustatyti minimalų tiriamųjų skaičių, kuris būtų pakankamai reprezentatyvus ir pagal gautus rezultatus būtų galima spręsti apie generalinę aibę bei pateikti statistiškai reikšmingas išvadas. Kardelis (2002) analizuodamas imties tūrį ir parinkimo būdus teigia, kad mus dominančių požymių pasiskirstymas generalinėje aibėje nėra žinomas. Norint iširti visų Tauragės rajono gyventojų nuomonę reikėtų skirti daug laiko ir lėšų. Imties tūrį galima apskaičiuoti remiantis matematinės statistikos metodais. Atliekant apklausą imties tūris buvo nustatomas, kai generalinė aibė yra baigtinė. Taikant šią formulę apskaičiuotas reikalingas apklausti gyventojų skaičius, kuris būtų reprezentatyvus. Ši formulė taikoma, kai duomenys vertinami procentais.

$$n = \frac{z^2 * S^2}{1 - \frac{1}{N} * \Delta^2 + \frac{z^2 * S^2}{N}}$$

n – rodo, kiek reikia apklausti gyventojų, kad gauti statistiškai patikimą rezultatą.

$z = 1,96$ (kai siekiamas rezultatų patikimumas 95%)

$s = 50$ (kai nieko apie reiškinį nežinome imamas nepalankiausias variantas)

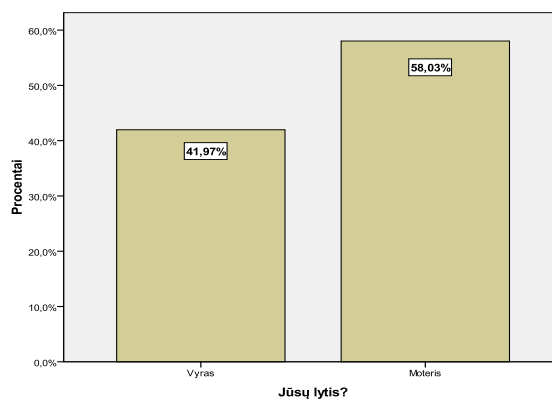
$\Delta = 6$ (numatomas duomenų tikslumas 1; 2; 3; ir t.t. proc.)

$N = 49925$ (populiacijos tūris, Tauragės rajono gyventojų skaičius).

$$n = \frac{1.96^2 * 50^2}{1 - \frac{1}{49925} * 6^2 + \frac{1.96^2 * 50^2}{49925}} = \frac{3.8416 * 2500}{0.99997 * 36 + 0.19236} = \frac{9604}{36.19128} = 265.37 \approx 266$$

Pritaikius formulę apskaičiuota, kad reikia apklausti 266 Tauragės rajono gyventojus, kad apklausos rezultatai atspindėtų populiacijos nuomonę pagal pasirinktą tikimybę bei paklaidą. Numatant, kad dalis anketų gali būti sugadintos arba gali negrįžti, o tai negarantuotų pasirinkto duomenų tikslumo. Todėl buvo išdalinta 300 anketų, grįžo 274, sugadintos 26 anketos. Anketų grįžtamumas – 91,33 procentai. Klausimynas buvo išdalintas atsitiktinai pasirinktiems Tauragės rajono savivaldybės gyventojams.

Anketinėje apklausoje dalyvavo 274 Tauragės rajono savivaldybės gyventojai - 41,97 proc. vyrų ir 58,03 proc. moterų (žr. 6 pav.).

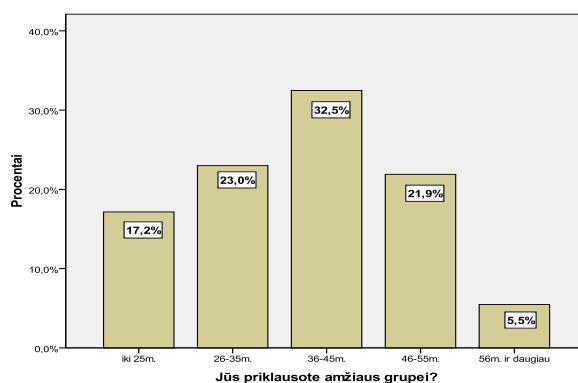

6 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Kaip matome pateiktame paveikslėlyje procentiškai didesnė dalis į imtį pateko moterų (58,03 proc.).

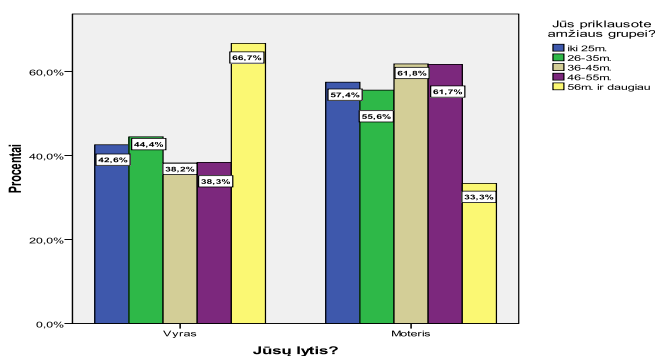
Išanalizavus anketinės apklausos duomenis, pastebėta, kad aktyviausiai tyrime dalyvavo 36 – 45 metų amžiaus Tauragės rajono gyventojai (32,5 proc.) (žr. 7 pav.).

7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Kaip matome pateiktame paveikslėlyje mažiausia apklaustųjų grupė pagal amžių buvo 56 metų ir daugiau amžiaus Tauragės rajono gyventojų (5,5 proc.). Taip pat nedaug apklaustųjų (17,2 proc.) buvo ir iki 25 metų amžiaus grupėje. Tačiau didžiausia apklaustųjų grupė tai 36 – 45 metų amžiaus gyventojai (32,5 proc.).

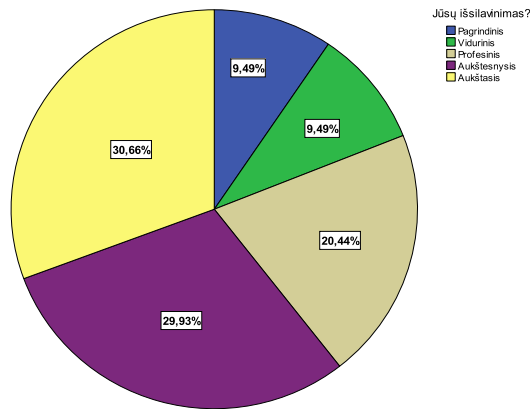
Analizuojant anketinės apklausos duomenis nustatytas aktyviausiai dalyvavusių respondentų pasiskirstymas pagal lytį ir amžių (žr. 8 pav.).

8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių ir lytį (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Analizuojant 8 pav. duomenis matome, kad tarp moterų didžiausią tyrime grupę sudarė 36 – 45 metų amžiaus (61,8 proc.) ir 46 – 55 metų amžiaus (61,7 proc.) moterys. Analizuojant duomenis pastebėta, kad vyrų auditorija pasiskirstė šiek tiek kitaip: aktyviausiai tyrime dalyvavo 56 metų ir daugiau amžiaus vyrų grupė (66,7 proc.). Tarp moterų ši amžiaus grupė buvo mažiausiai aktyvi (33,3proc.).

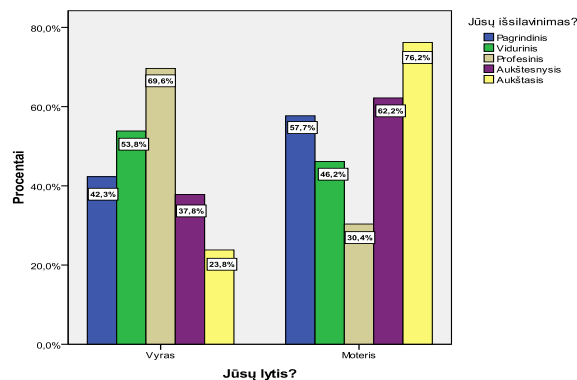
Nustatytas apklausoje dalyvavusių Tauragės rajono gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (žr. 9 pav.).

9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Analizuojant 9 paveikslėlio duomenis, galima teigti, kad daugiausia respondentų dalyvavusių anketinėje apklausoje turintys aukštąjį (30,66 proc.) ir aukštesnįjį išsilavinimą (29,93 proc.). Respondentų turinčių profesinį išsilavinimą sudarė 20,44 proc. Išanalizavus duomenis pastebėta, kad respondentų turinčių pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą yra mažiausia dalis respondentų dalyvavusių apklausoje (9,49 proc.).

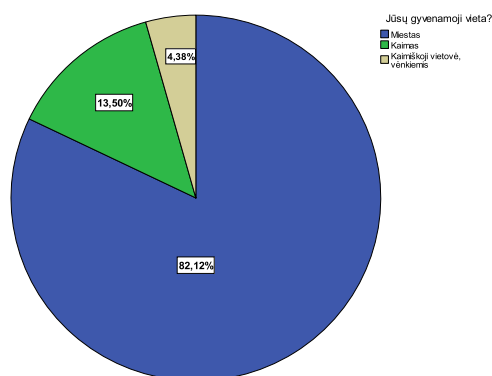
Analizuojant anketinės apklausos duomenis išanalizuotas respondentų išsilavinimas pagal lytį (žr. 10 pav.).

10 pav. Respondentų išsilavinimas pagal lytį (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Išanalizavus respondentų išsilavinimą pagal lytį, galima teigti, kad anketinėje apklausoje dalyvavusių moterų daugiausiai turėjo aukštąjį išsilavinimą (76,2 proc.), tuo tarpu vyrai dalyvavę anketinėje apklausoje daugiausiai turėjo profesinį išsilavinimą (69,6 proc.).

Išanalizavus respondentų pasiskirstymą pagal gyvenamąją vietovę, didžiausią dalį respondentų sudarė miesto gyventojai (žr. 11 pav.).

11 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Kaip matome pateiktame paveikslėlyje tyrime dalyvavusių respondentų didžiausia dalis miesto gyventojai (82,12 proc.). Mažiausiai respondentų tik 4,38 proc. sudarė kaimiškosios vietovės, vienkiemio gyventojai ir 13,50 proc. respondentų sudarė kaimo gyventojai.

Atliekant **standartizuotą (formalizuotą) interviu** buvo pasirinkta trijų ekspertų grupė. Ekspertais pasirinkti žmonės konkrečiai susiję su visuomenės informavimu ir įtraukimu į vietos savivaldos veiklą arba turintys įtakos šiam procesui. Pateiktoje 3 lentelėje pristatomi apklausoje dalyvavę kompetentingi sprendžiamu klausimu asmenys.

3 lentelė

Ekspertai dalyvavę apklausoje

Vardas, Pavardė	Pareigos	Pasirinkimo pagrindas
<i>Pranas Petrošius</i>	Tauragės rajono savivaldybės meras	2000 – 2003, 2008 – 2010m. savivaldybės tarybos finansų komiteto pirmininkas. 2008 – 2010m. savivaldybės mero pavaduotojas. 2003 – 2007m. Tauragės rajono savivaldybės meras. Nuo 1990m. Tauragės rajono savivaldybės tarybos narys.
<i>Algirdas Mosėjus</i>	Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktorius	2000 – 2007m. Tauragės rajono savivaldybės tarybos narys. 2000 – 2003m. savivaldybės tarybos finansų komiteto pirmininkas.
<i>Izolina Turauskienė</i>	Tauragės rajono savivaldybės atstovas spaudai ir ryšiams su visuomene	Nuo 1998 metų Tauragės rajono savivaldybės atstovė spaudai ir ryšiams su visuomene.

Šaltinis: sudaryta autoriaus, pagal: Tauragės rajono savivaldybės meras [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-12]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?-164550625>; Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktorius [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-12]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?-835734703>

Kaip matome pagal pateiktą lentelę pasirinkti asmenys dėl profesinės patirties turi didžiausią kompetenciją bei gali suteikti pakankamai išsamią informaciją tiriamos problemos atžvilgiu.

Vykdyto **mokslinio stebėjimo** Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje laikotarpiu tiksliai registruotas stebėjimo rezultatas. Kartą per mėnesį (kiekvieno mėnesio 27 dieną) užduodamas klausimas bet kuriam Tauragės rajono savivaldybės specialistui parinktyje „Klausimai – atsakymai“. Per stebimą laikotarpį buvo pateikta 12 užklausimų Tauragės rajono savivaldybės atstovams.

3. VISUOMENĖS INFORMAVIMAS IR ĮTRAUKIMAS Į VIETOS SAVIVALDOS VEIKLĄ: TAURAGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS ATVEJO ANALIZĖ

3.1 Tauragės rajono savivaldybės apibūdinimas

Tauragės rajono savivaldybė yra vakarų Lietuvoje, Tauragės apskrityje (žr. 13 priedas). Bendras rajono plotas 1179 km². Išanalizavus LR Statistikos departamento pateiktus duomenis apie gyventojų skaičių Tauragės rajono savivaldybėje pastebima, kad gyventojų skaičius tendencingai mažėja ir 2010 m. pradžioje Tauragės rajono savivaldybėje buvo 49925 tūkst. gyventojai. Palyginus šiuos duomenis su 2007 m. duomenimis, tuo pačiu laikotarpiu, gyventojų Tauragės rajono savivaldybėje buvo 51949 tūkst., šie duomenys rodo kaip sparčiai gyventojų skaičius Tauragės rajono savivaldybėje mažėja. Taip pat pastebima, kad Tauragės rajono savivaldybėje visuomenė sensta ir pagal 2010 m. pradžios Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenis vidutinis gyventojų amžius Tauragės rajono savivaldybėje buvo 39,1 metai, o tuo tarpu 2007 m. tuo pačiu laikotarpiu vidutinis gyventojų skaičius siekė 38,2m. (žr. 14 priedas).

Tauragės rajono savivaldybės administraciją sudaro 16 struktūrinių padalinių (12 skyrių – architektūros ir urbanistikos, bendrasis, civilinės metrikacijos, centralizuota buhalterija, juridinis ir personalo, finansų, kultūros ir sporto, plėtros investicijų ir turto valdymo, socialinės paramos, statybos, švietimo ir 4 tarnybos – informatikos, vaiko teisių, vidaus audito, sanitarijos inspekcijos, 5 į struktūrinius padalinius neįeinantys viešojo administravimo valstybės tarnautojai ir darbuotojai (kalbos tvarkytojas, atstovas spaudai ir ryšiams su visuomene, mero referentas, savivaldybės gydytojas, vyr. specialistas karo prievolei) ir 8 struktūriniai teritoriniai padaliniai (seniūnijos) - Batakių, Gaurės, Lauksargių, Mažonų, Skaudvilės, Tauragės, Tauragės miesto, Žygaičių (žr. 15 Priedas) (Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2009 m. veiklos ataskaita, 2010).

Platinant informaciją, padedančią visuomenei suprasti institucijos vykdomą politiką, Tauragės rajono savivaldybėje nusistovėjęs institucinis modelis ryšiams su visuomene - paskirtas atstovas spaudai ir ryšiams su visuomene. Atsakingas vienas darbuotojas ir šias funkcijas atlieka kaip pagrindines.

Išanalizavus Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje pateiktas atstovo spaudai ir ryšiams su visuomene funkcijas, pagrindinėmis paminėtinos:

- kontroliuoti kaip savivaldybės administracijos padaliniai vykdo Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų įstatymą;
- informuoti gyventojus, visuomenės informavimo priemonės apie savivaldybės veiklą;
- rengti savivaldybės spaudos konferencijas ir viešus savivaldybės darbuotojų pasisakymus;

- organizuoti greitą reagavimą į konstruktyvią kritiką spaudoje (žr. 16 priedas).

Apibendrinant galima teigti, kad Tauragės rajono savivaldybės atstovo spaudai ir ryšiams su visuomene specialistas nuolat informuoja žiniasklaidą apie rajono savivaldybėje priimamus nutarimus. Nuolat fiksuoja žiniasklaidos priemonėse skelbtą klaidingą informaciją bei kritinę medžiagą apie savivaldybės vadovų ir administracijos veiklą bei informuoja vadovybę (administracijos direktorių, skyrių vedėjus). Renka medžiagą klaidingai informacijai paneigti ir rengia paneigimus.

Atliktas Petrauskienės (2005) tyrimas parodė, kad Tauragės rajono savivaldybės administracija pasižymi energinga, atsakinga darbo jėga, komandiniu darbu, žiniomis ir informacija pagrįstais sprendimais, skatinamas naujų idėjų generavimas ir praktinis jų įgyvendinimas ir bendradarbiavimu tarp padalinių.

3.2 Tauragės rajono savivaldybės veikla plėtojant dalyvaujamąją demokratiją

Analizuojant visuomenės ir valdžios bendradarbiavimą akcentuotinas Bielinio (2005) teiginys, kad valdžios atstovai vis labiau ima suvokti, kad politika ateina per kalbėjimą ir kalbėjimo tiražavimą per žiniasklaidos priemones, ima suvokti, kad dabar ypač svarbi politinė komunikacija valstybės valdymo procesuose.

Ryšiai su visuomene – sudėtinė Tauragės rajono savivaldybės vadybos ir veiklos dalis. Jie padeda nustatyti ir apibrėžti savivaldybės išpareigojimus visuomenei, palaikyti grįžtamąjį ryšį, suvokti, įvertinti ir valdyti permainas.

Teisės aktai, kuriais savo veikloje vadovaujasi Tauragės rajono savivaldybė informuojant ir įtraukiant visuomenę į savivaldos veiklą - Lietuvos Respublikos Konstitucija, LR vietos savivaldos įstatymas, LR visuomenės informavimo, LR teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybės įstaigų įstatymais, bei kitais su visuomenės informavimu susijusiais norminiais aktais.

Visuomenės galimybės dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės sprendimų priėmimo procese reglamentuojamos Tauragės rajono savivaldybės tarybos darbo reglamente keliais būdais:

- rengiant susitikimus su rinkėjais;
- visuomenei teikiant svarstyti svarbiausių tarybos sprendimų projektus;
- įtraukiant piliečius į tarybos sprendimų rengimą;
- rengiant patariamąsias apklausas prieš priimant svarbius sprendimus taryboje (Tauragės rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentas, 2009).

Tauragės rajono savivaldybės tarybą sudaro 27 tarybos nariai. Iš savivaldybės tarybos narių sudaryti komitetai, kurie nagrinėja ir teikia preliminarūs klausimus savivaldybės tarybai, merui svarstyti, kontroliuoja kaip laikomasi įstatymų bei vykdomi tarybos sprendimai. Tauragės rajono savivaldybėje yra sudaryti 7 savivaldybės tarybos komitetai:

- kaimo reikalų;
- aplinkosaugos, turizmo ir ryšių su užsieniu;
- švietimo, kultūros ir sporto;
- finansų;
- investicijų ir plėtros;
- socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos;
- kontrolės (Tauragės rajono savivaldybės taryba..., 2010).

Pagrindinius sprendimus dėl vietos savivaldos institucijoms pavestų funkcijų įgyvendinimo priima savivaldybės tarybos. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme reglamentuojami savivaldybės tarybos įgaliojimai, kad savivaldybės taryba tvirtina savivaldybės tarybos veiklos reglamentą, kuriame be kitų klausimų turi būti numatytas pagrindinės „bendravimo su gyventojais formos ir būdai, kurie garantuoja principų ir teisių įgyvendinimą bendruomenės interesais“ (Žin. 1994, Nr. 55 – 1049). Taip pat šiame įstatyme numatyta, kad tarybos posėdžiai atviri. Tauragės rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamente 4 str. 59 d. teigiama, kad „Posėdyje gali dalyvauti visuomeninių organizacijų, profesinių sąjungų, politinių partijų atstovai, gyventojai, prieš posėdį užsiregistravę pas tarybos posėdžio sekretorių. Norintys pasisakyti asmenys užsiregistruodami privalo nurodyti, dėl kurio darbotvarkės klausimo pageidauja kalbėti“ (Tauragės rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentas, 2009). Galima teigti, kad gyventojai turi teisę teikti savo siūlymus savivaldybės atstovams, tik prieš svarstant šiuos siūlymus turi užsiregistruoti ir nurodyti kokių klausimų pageidaujama kalbėti. Informavimo požiūriu Tauragės rajono savivaldybės sprendimai yra pakankamai prieinami visuomenei tai rodo Tauragės rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamente 4 str. 40.1 d., kad savivaldybės gyventojai apie tarybos posėdžio laiką bei jame numatomus svarstyti ir įregistruotus klausimus kartu su sprendimų projektais yra informuojami per savivaldybės interneto svetainę www.taurage.lt, bei numatomus svarstyti klausimus vietinėje žiniasklaidoje (Tauragės rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentas, 2009).

Pagrindiniai principai, kuriais Tauragės rajono savivaldybėje vadovujamasi grindžiant ir užtikrinant kuo stipresnius ir glaudesnius ryšius su visuomene:

- atskaitingumas gyventojams;
- gyventojų dalyvavimas tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus;
- veiklos skaidrumas;
- bendruomenių ir atskirų savivaldybės gyventojų interesų derinimas;
- viešumas ir reagavimas į gyventojų nuomonę;
- žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimas bei gerbimas.

Pateikus pagrindinius principus, kuriais vadovaujasi Tauragės rajono savivaldybė siekdama užtikrinti glaudžius ryšius su visuomene, minėtinas Andriuškevičiaus (2009) teiginys, kad pilietinė visuomenė, tai stiprių socialinių ryšių tinklas tarp piliečių, kuris skatina žmones bendrauti, spręsti savivaldybės, seniūnijos problemas, spausti valstybės tarnautojus, reikalauti jų darbo kokybės.

Išanalizavus Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2008 m., 2009 m. ir 2010 metų ataskaitas pastebimas siekis informuoti, įtraukti visuomenę į savivaldos veiklą, o tai pasireiškia kaip demokratijos plėtojimas.

2008 - 2010 metais Tauragės rajono savivaldybė siekdama informuoti visuomenę apie galimą piliečių dalyvavimą savivaldoje, nes tik informuota visuomenė turi galimybę įsitraukti į politinių sprendimų procedūras, dalyvauti bei pareikšti savo nuomonę priimant gyventojams svarbius sprendimus, kasmet vietos savivaldos dienos proga Tauragės rajono gyventojai turėjo galimybę apsilankyti savivaldybėje ne tik pateikdami prašymus ar spręsdami klausimus, bet ir susipažinti su institucijos darbu. Savivaldybėje apsilankę miesto mokyklų moksleiviai galėjo supažindinti su savivaldybės veikla, funkcijomis, savivaldybės valdymo organizavimu, sužinoti kaip gyventojai gali dalyvauti priimant sprendimus (Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2009 m. veiklos ataskaita, 2010).

Tauragės rajono savivaldybės mero 2010 metų veiklos ataskaitoje akcentuojama, kad ne tik savivaldybės dienos proga, bet ir visus metus savivaldybėje lankėsi miesto mokyklų moksleiviai, kurie domėjosi savivaldybės veikla, funkcijomis. Sužinojo kaip gyventojai gali dalyvauti priimant sprendimus. Taip pat savivaldybės meras ir mero pavaduotojas moksleiviams vedė pilietiškumo pamokas (Tauragės rajono savivaldybės 2010 m. veiklos ataskaita, 2011).

Siekiant plėtoti dalyvaujamąją demokratiją savivaldybėje rengiami susitikimai – diskusijos, kuriose gyventojai gali išsakyti savo nuomonę, pateikti klausimus kompetentingiems specialistams. Organizuoti tokie renginiai kaip: teisinio švietimo renginys „Daugiau teisinių žinių – daugiau teisingumo“, diskusija „Tauragės rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2008 – 2013 m. (Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2008 m. veiklos ataskaita, 2009). Siekiama, kad apie savivaldybę būtų teikiama ne padailinta informacija, svarbiausia, kad ji būtų tiksli.

Siekiant įtraukti gyventojus į Tauragės rajono savivaldybės priimamų sprendimų svarstymą, pradėta vykdyti Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansuojamas projektas E. demokratija. Nustačius asmenų tapatybę elektroninėje erdvėje gyventojai galės pareikšti savo nuomonę apie rengiamus teisės aktus. Sprendimų priėmimo skaidrumui ir viešumui užtikrinti bus transliuojami savivaldybės tarybos posėdžiai internetu.

Informavimo požiūriu Tauragės rajono savivaldybė pakankamai plačiai prieinama visuomenei. Informacija apie savivaldybės veiklą nuolat teikiama Tauragės rajono savivaldybės interneto

svetainėje www.taurage.lt, rajono spaudoje. Savivaldybės interneto svetainėje taip pat pateikiami svarbiausi dokumentai, sprendimų projektai (strateginiai veiklos planai, bendrųjų planų rengimas). Įvertindama technologinės aplinkos pokyčius savivaldybė siekia didinti elektroninių paslaugų apimtį, planuojama pradėti įgyvendinti elektroninės valdžios, demokratijos principus. Optimizavus vidaus informacinių technologijų infrastruktūrą, integravus duomenų bazes su pagrindiniais šalies registrais, savivaldybė turėtų galimybę greitai ir efektyviai pateikti piliečiams paslaugas elektroniniu būdu.

Tauragės rajono laikraščiuose (Tauragės kurjeris, Tauragiškių balsas, Tauragės žinios) publikuojami straipsniai, oficiali informacija, rašiniai bei nuotraukos apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą, kuriuose gyventojai informuojami apie savivaldybės ar jos įstaigų veiklą bei supažindinami su jiems aktualiais teisės aktais ar kitais svarbiais pranešimais. Tačiau šiuo metu Tauragės rajono savivaldybė neturi specialaus savivaldybės leidinio, kuriame pateikiama visa informacija apie savivaldybės veiklą, priimtus sprendimus, įvykdytus projektus. Tauragės rajono savivaldybės atstovo spaudai ir ryšiams su visuomene teigimu ekonominei situacijai Lietuvoje pablogėjus, taupant pinigus nuspręsta šio leidinio spausdinimą sustabdyti. „Tai nėra būtinas leidinys, jis buvo leidžiamas kartą arba du kartus į metus, kuriame buvo pateikiama bendro pobūdžio informacija, atlikti darbai. Todėl gyventojams tai nėra labai aktualu“.

Tauragės rajono savivaldybės 2008 – 2010 metai žiniasklaidos priemonėms parengta ir paskelbta įvairi informacija, gyventojams aktualių skelbimų, priimtų savivaldybės tarybos sprendimų, pranešimų apie priimtus savivaldybės tarybos sprendimus pateikiama lentelėje (žr. 4 lentelė).

4 lentelė

Tauragės rajono savivaldybės žiniasklaidos priemonėms parengta ir paskelbta informacija

Parengta ir pateikta informacija / metai	2008m. informacija/ pranešimai	2009m. informacija/ pranešimai	2010m. informacija/ pranešimai
Žiniasklaidos priemonėms per metus parengta įvairi informacija ir pranešimai	400	500	400
Respublikinėse ir vietos žiniasklaidos priemonėse per metus pateikta įvairių straipsnių savivaldybės veiklos klausimais.	250	200	300

Sudaryta autoriaus pagal: pagal Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2008 m. veiklos ataskaita; Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2009 m. veiklos ataskaita; Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2010 m. veiklos ataskaita;

Remiantis pateiktų Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus trijų metų veiklos ataskaitų duomenimis žiniasklaidos priemonėms parengiamos informacijos skaičius iki 2009 metų tendencingai didėjo, o 2010 metais sumažėjo ir siekė 2008 metų lygį. Tačiau Respublikinėse ir

vietos žiniasklaidos priemonėse per metus pateikiamų straipsnių apie savivaldybės veiklą daugėjo. Galima teigti, kad savivaldybės atstovai ima suvokti politinės komunikacijos svarbą politinėje veikloje. Kuo daugiau informacijos pateikiama visuomenei, kuo daugiau gyventojai žino apie savivaldybės veiklą, tuo palankiau ją vertina.

Rajono gyventojai, įvairios įmonės, organizacijos visais rajonui svarbiais klausimais turi galimybę pareikšti savo nuomonę, teikti pasiūlymus, dalyvauti viešuose svarstymuose taip pat rašyti prašymus bei skundus. Tauragės rajono savivaldybės per 2008 – 2010 metus gauti prašymai ir skundai bei išsiųsti raštai pateikiami 5 lentelėje.

5 lentelė

Fizinių ir juridinių asmenų aptarnavimas Tauragės rajono savivaldybėje

Padalinių gauta ir parengta informacija / metai	2008 m. prašymai ir skundai	2009 m. prašymai ir skundai	2010 m. prašymai ir skundai
Tauragės rajono savivaldybės taryba, meras, administracija gavo	7169	5684	5644
Tauragės rajono savivaldybės administracijos padaliniai parengė ir išsiuntė	5181	6035	5695

Šaltinis: Sudaryta autoriaus pagal Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2009m. veiklos ataskaita; Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2008m. veiklos ataskaita; Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2010 m. veiklos ataskaita;

Išanalizavus duomenis, pastebima, kad gaunamų raštų ir skundų skaičius tendencingai mažėja. Remiantis Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ataskaitoje pateikiama informacija, gyventojai dažniausiai kreipiasi dėl: vaikų priėmimo į lopšelius darželius, statybos leidimų, projektavimo sąlygų išdavimo, gyvenamojo ploto suteikimo, nuomos sutarčių pratęsimo, dėl archyvo dokumentų ir pažymų išdavimo, gatvių, kelių remonto darbų (Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2010 m. veiklos ataskaita, 2011).

Naudojant dokumentų valdymo sistemą (DVS) „Kontora“, savivaldybės administracijoje registruojami visi gaunami ir siunčiami dokumentai bei raštai, taip galima greičiau atsakyti į gyventojų prašymus, geriau vykdoma gautų prašymų kontrolė (Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2009m. veiklos ataskaita).

3.3 Veiksniai lemiantys visuomenės dalyvavimą ir demokratijos plėtojimą Tauragės rajono savivaldybės veikloje

Tauragės rajono savivaldybės strateginiame veiklos plane 2010 – 2012 metams, nustatyta misija – tenkinant Tauragės rajono gyventojų poreikius bei interesus, demokratinio pagrindu plėtoti ir skatinti vietos savivaldą, užtikrinti kokybišką viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimą (Tauragės rajono savivaldybės strateginis veiklos planas 2010 – 2012 metams, 2010).

Savivaldybė siekia plėtoti ir skatinti vietos savivaldą kaip demokratinės valstybės raidos pagrindą (Tauragės rajono savivaldybės administracijos strateginis veiklos planas 2009 – 2011 metams, 2009).

Veiksniai įtakojantys visuomenės dalyvavimą ir demokratijos plėtojimą Tauragės rajono savivaldybėje pateikiami išanalizavus išorinės aplinkos veiksnius.

Politiniai – teisiniai veiksniai

- Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymas suteikia galimybę visuomenei aktyviai dalyvauti vietos savivaldos veikloje, išsakyti savo nuomonę bei įtakoti priimamus sprendimus (Žin. 1994, Nr. 55-1049);
- Lietuvos Respublikos Konstitucijoje reglamentuojamas piliečių dalyvavimas valdyme (Žin., 1992, Nr. 33-1014);
- Informacinės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinės visuomenės plėtros strategija - sukurti modernią, informacinę visuomenę. Skatina kurti naujus elektroniniu būdu teikiamas viešąsias ir administracines paslaugas (Informacinės visuomenės plėtros..., 2010);
- įgyvendinamos valstybės valdymo decentralizacijos nuostatos ir daugiau funkcijų perduodama savivaldos institucijoms. (VRM parengtoje savivaldybių decentralizacijos..., 2007);
- 2002 m. gruodžio 31 d. priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo“. Elektroninės valdžios koncepcijos tikslas – didinti Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios sprendimų priėmimo skaidrumą, kokybiškiau ir efektyviau teikti visuomenei, verslo subjektams ir institucijoms viešąsias paslaugas ir informaciją, panaudoti tam informacinių technologijų teikiamas galimybes“ (Žin. 2003, Nr. 2-54);

Ekonominiai veiksniai

- informacinių technologijų ir elektroninių ryšių infrastruktūra plečiasi, skiriama pakankamai lėšų iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų ryšių su visuomene plėtojimui, informacinių technologijų galimybėms skatinant piliečių aktyvumą ir tobulinant viešųjų paslaugų teikimą (Tauragės rajono savivaldybės strateginis veiklos planas 2010 – 2012 metams, 2010);
- Savivaldybėse suprantamas pilietiškumo ugdymo ir švietėjiškos veiklos vykdymo būtinumas, tačiau lėšų skiriamų gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų veiklos užtikrinimui ir plėtrai nėra skiriama pakankamai, kad ši veikla taptų aktyvesnė;
- Lietuvoje aktyvaus jaunimo procentas dalyvaujančio politiniame gyvenime yra mažas (ypač tai pastebima regionuose). Šią priežastį lemia pačių institucijų materialinės,

techninės galimybės skleisti informaciją apie save ir savo veiklą. Neturėdamos materialinių išteklių turi daug mažiau galimybių įtraukti į veiklą jaunų bei įvairaus amžiaus gyventojų.

Socialiai veiksniai

- visuomenė abejinga ir nepasitiki valdžios institucijomis;
- mažėjantis piliečių aktyvumas sprendžiant visuomenės reikalus;
- visuomenės žinios yra nepakankamos apie galimą piliečių dalyvavimą demokratiname valdyme bei sprendimų priėmimo procesą;
- paplitusi žinia apie „juoduosius ryšius“ žiniasklaidoje, kelia nepasitikėjimą politikų teikiama ir žiniasklaidos viešinama informacija.

Technologiniai veiksniai

- pagal 2007 – 2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos ir veiksmų programą „Informacinė visuomenė visiems“ atsižvelgiama į tokias pagrindines Lietuvos problemas, kaip sąlyginai žemas bendras informacinių ir ryšių technologijų panaudojimas tarp šalies gyventojų, nepakankamas teikiamų viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę lygis, turi būti plėtojama elektroninė infrastruktūra (2007 – 2013 m. ES struktūrinių fondų..., 2007);
- ženklūs skirtumai tarp miesto ir kaimo vietovių pagal svarbiausius informacinės visuomenės plėtros rodiklius (Tauragės rajono savivaldybės strateginis veiklos planas 2010 – 2012 metams, 2010);
- elektroninės valdžios mechanizmai dar nėra visiškai integruoti į Lietuvos viešąją erdvę;
- mokslo ir technologijų pažanga, informacinių technologijų spartus vystymasis sudaro galimybes taikyti šiuolaikines informacines technologijas, greitai gauti ir perduoti informaciją;
- elektroninio turinio ir paslaugų plėtra orientuota į valstybės teikiamų paslaugų (viešųjų el. paslaugų, el. sveikatos paslaugų, el. mokymo paslaugų ir kt.) visumos plėtojimą, lietuvių kalbos ir kultūros sklaidai informacinėje visuomenėje skirtų priemonių kūrimą, el. demokratijos plėtrą skatinančių įrankių diegimą, verslo procesų perkėlimo į elektroninę terpę skatinimą ir pan. (Tauragės rajono savivaldybės strateginis veiklos planas 2010 – 2012 metams, 2010);
- per lėta šalies mokslo ir technologijų plėtros pažanga įgyvendinant Lisabonos strategiją (Metinė Lietuvos nacionalinės Lisabonos..., 2006).

Informacinės visuomenės tolygi plėtra yra viena svarbiausių sėkmingo šalies vystymosi prielaidų, tuo tarpu Lietuvoje matyti ženklūs skirtumai tarp miesto ir kaimo vietovių pagal svarbiausius internetinės visuomenės plėtros rodiklius. (Tauragės rajono savivaldybės strateginis

veiklos planas 2010 – 2012 metams, 2010). Statistikos departamento duomenimis mieste interneto prieigą namuose turėjo 62 proc., kaime 41 proc. namų ūkių (žr.17 priedas), (IT naudojimas namų..., 2009).

Įgyvendinant Lietuvos 2007 – 2013 m. ES struktūrinės paramos naudojimo strategiją, informacinės visuomenės plėtros srityje numatoma kurti elektroninį turinį ir paslaugas bei plėtoti elektroninę infrastruktūrą. Elektroninio turinio ir paslaugų plėtra orientuota į el. demokratijos plėtrą skatinančių įrankių diegimą. Artimiausiu metu planuojamas pokytis Tauragės rajono savivaldybės administracijoje – vieno langelio principu veikiančios sistemos įdiegimas.

Pastaruoju laikotarpiu didelį poveikį šalies gyvenimui darė nestabili politinė ir ekonominė situacija. Vis dar yra neišspręstų problemų, keliančių dalies visuomenės nepasitikėjimą demokratija ir valdžios institucijomis (Tauragės rajono savivaldybės strateginis veiklos planas 2010 – 2012 metams, 2010).

3.4 Tauragės rajono savivaldybės veiklos skatinant visuomenės dalyvavimą vietos savivaldos veikloje SSGG analizė

Siekiant atskleisti Tauragės rajono savivaldybės veiklos stipriąsias ir silpnąsias puses bei grėsmes ir galimybes (toliau SSGG) siekiant informuoti gyventojus apie savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus bei skatinant gyventojų dalyvavimą vietos savivaldos veikloje atliekama Tauragės rajono savivaldybės SSGG analizė.

Stiprybės

- Tauragės rajono savivaldybė, planuodama savo veiklą ir priimdama svarbius sprendimus operatyviai informuoja gyventojus per informacijos sklaidos priemones;
- Tauragės rajono savivaldybė pritraukia lėšų ir sėkmingai įgyvendina ES finansuojamus projektus;
- Tauragės rajono savivaldybėje dirba pakankamai kvalifikuotas personalas. Nuolat keliami darbuotojų kvalifikacija, dalyvaujama administracinių gebėjimų tobulino projektuose finansuojamose ES lėšomis;
- pozityvus gyventojų požiūris į IT naudojimą, e. paslaugas.

Silpnybės

- gyventojai neaktyviai dalyvauja savivaldybės veikloje;
- menkai skatinamas piliečių dalyvavimas savivaldybės veikloje;
- siekiant efektyvaus valdymo piliečiams nėra skiriamas pagrindinis vaidmuo įtraukiant į vietos politikos formavimą, sprendimų priėmimo procesą;
- tik nedidelė dalis viešųjų paslaugų teikiama nuotoliniu būdu;

- pažangios informacinės technologijos vis labiau plinta visuose viešojo administravimo lygmenyse, tačiau jų galimybės nepakankamai išnaudojamos Tauragės rajono savivaldybėje skatinant piliečių aktyvumą ir tobulinant viešųjų paslaugų teikimą.

Grėsmės

- nepakankamas dėmesys administracijos darbuotojų darbo krūviui bei darbo užmokesčiui gali sukelti sunkumų išlaikant bei pritraukiant kvalifikuotus darbuotojus;
- šalies ekonomikos smukimas sumažina savivaldybės biudžeto pajamas ir galimybę maksimaliai tenkinti visuomenės poreikius;
- stiprėjantis žiniasklaidos formuojamas neigiamas valstybės tarnybos įvaizdis;
- augantis nepasitikėjimas savivaldybe ir savivaldybės institucijomis.

Galimybės

- savivaldybei rodant iniciatyvą, siūlant visuomenei prisidėti prie politinių sprendimų taip būtų padidintas gyventojų dalyvavimas savivaldos veikloje, sumažėtų gyventojų abejingumas ir nepasitikėjimas valdžios institucijomis;
- panaudojant ES struktūrinių fondų paramą, bus galima įdiegti e. valdžios ir vieno langelio principus;
- informacinių technologijų plėtra, asmenų aptarnavimo „vieno langelio“ principu sistemos diegimas ir veiklos valdymo optimizavimas, vidaus administravimo sistemos tobulinimas savivaldybėje atvers naujas galimybes efektyviau organizuoti savivaldybės administracijos, struktūrinių padalinių darbą, pagerins gyventojų aptarnavimą;
- modernios technologijos sudaro prielaidas e. valdžiai kurtis;
- ES struktūrinės paramos galimybių panaudojimas informacinės visuomenės plėtros srityje.

Sudarant sąlygas gyventojams labiau įsitraukti vietos politikos formavimą, sprendimų priėmimo procesą, atsižvelgiant į gyventojų nuomonę priimančiam sprendimus būtų užtikrinamas veiksmingesnis sprendimų priėmimas, didinamas valdžios skaidrumas ir mažinamas gyventojų nepasitikėjimą valdžios institucijomis.

Pasinaudojant ES struktūrinių fondų parama plėtojant elektroninę infrastruktūrą įdiegus e. valdžios mechanizmus, perkėlus daugiau viešųjų paslaugų į elektroninę erdvę bus pagerinamas informacijos prieinamumas gyventojams bei sudaromos sąlygos labiau įsitraukti į sprendimų priėmimo procesą, sudaromos naujos galimybės efektyviau teikti informaciją gyventojams, organizuoti savivaldybės struktūrinių padalinių darbą bei pagerins gyventojų aptarnavimą. Elektroninė valdžia yra vienas iš būdų modernizuoti valstybės valdymą, pagerinant visuomenės ir valdžios ryšio kokybę ir efektyvumą.

Žiniasklaida yra tarpininkas tarp politikos ir piliečių, kuris interpretuoja politines naujienas, taip formuodamas žmonių požiūrį, nuomones ir vertybes. Savivaldybė palaikydama ryšius su žiniasklaida turi išnaudoti žiniasklaidą kaip priemonę informacijai apie save pateikti. Viešai pateikiant kuo daugiau informacijos suteikiama galimybė gyventojams teisingai įvertinti vykdomą politiką bei priimamus sprendimus. Tik informuota visuomenė turi galimybę įsitraukti ir dalyvauti vietos savivaldos formavimo politikoje bei sprendimų priėmimo procese ir pareikšti savo nuomonę sprendžiamu klausimu.

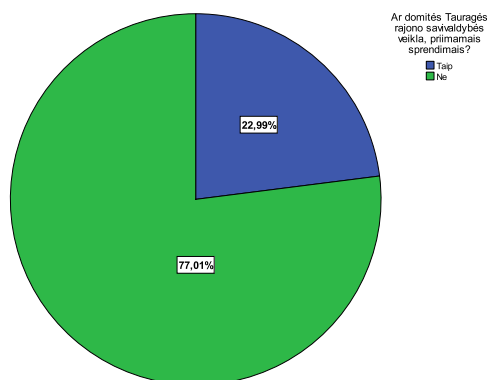
Didėjantys reikalavimai valstybės tarnautojų profesionalumui diktuoja būtinybę pertvarkyti tarnautojų mokymą. Kasmet vis daugiau investuojama į darbuotojų kvalifikacijos kėlimą. Remiantis kvalifikuoto personalo žiniomis ir informacija galima priimti racionalius sprendimus.

3.5 Tauragės rajono gyventojų nuomonės tyrimas

Mažylio (2006) atliktas tyrimas parodė, kad piliečių dalyvavimo būdai ir galimybės priklauso nuo valdžios institucijų požiūrio į visuomenės interesus, valdininkų noro ir sugebėjimo komunikuoti su visuomene, skleisti informaciją apie institucijos veiklą ir spręstinas problemas, kviečiant piliečius diskusijai.

Pasinaudojus kiekybinių duomenų analizės metodu – anketine apklausa, atskleista ar Tauragės rajono savivaldybės gyventojai gali gauti visą informaciją reikalingą kritiškam valdžios vertinimui, ar suteikiamos galimybės būti įtrauktiems į vietos savivaldos veiklą, sprendimų rengimo procesą.

Siekiant nustatyti gyventojų domėjimąsi Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais respondentams buvo pateiktas klausimas „Ar domitės Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais?“. Gauti anketinės apklausos duomenys rodo, kad gyventojai nesidomi Tauragės rajono savivaldybės veikla ir priimamais sprendimais (žr. 12 pav.).

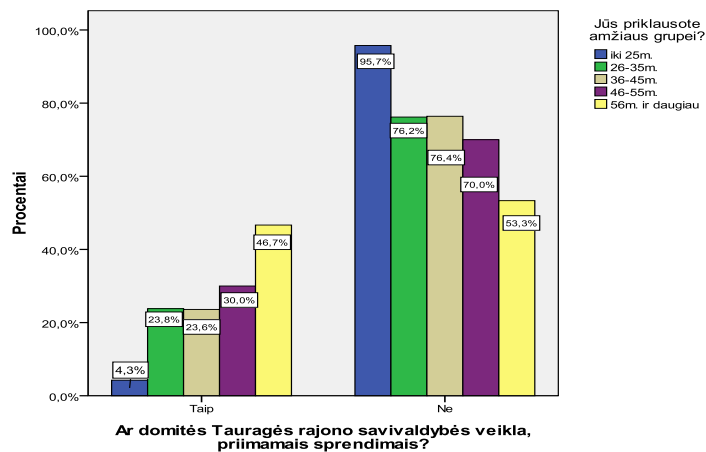

12 pav. Gyventojų domėjimasis Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Iš pateikto paveikslėlio matome, kad 77,01 proc. apklaustų respondentų nesidomi Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais, nejaučia atsakomybės dėl to ką daro vietos politikai. Galima teigti, kad gyventojai neatstovauja ir negina savo kaip piliečio interesų. Tik 22,99 proc. apklaustų respondentų ne tik dalyvaudami savivaldybių tarybų rinkimuose išrenka vietos valdžios atstovus, bet ir domisi savivaldybės veikla, priimamais sprendimais, jaučiasi savo šalies, savo krašto piliečiais. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad didelė dalis gyventojų neįsitraukia į vietos savivaldos veiklą, viešosios politikos formavimo procesą. Visuomenėje pasireiškia pasyvumas ir nenoras dalyvauti vietos savivaldos valdyme.

Siekiant atskleisti kokio amžiaus auditorija domisi savivaldybės veikla, priimamais sprendimais išanalizavus duomenis nustatyta, kad didžiausia dalis respondentų, kurie domisi Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais tai 56 metų ir vyresnio amžiaus gyventojai (žr. 13 pav.).

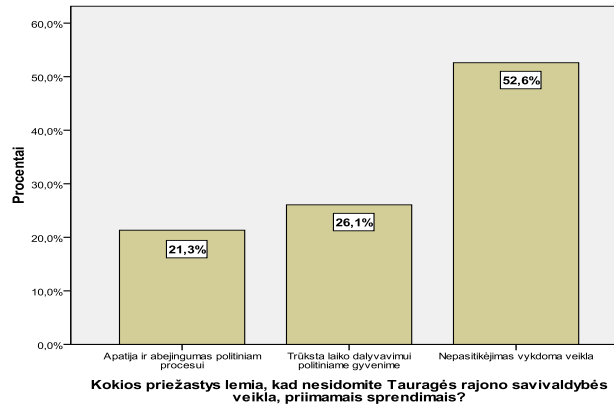
13 pav. Respondentų domėjimasis Tauragės rajono savivaldybės veikla pagal amžių (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Iš pateikto paveikslėlio matome, kad Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais labiausiai nesidomi jauni žmonės - iki 25 metų amžiaus (95,7 proc.) gyventojų grupė. Analizuojant gyventojų domėjimąsi Tauragės rajono savivaldybės veikla pagal amžių nustatyta, kad didžiausia dalis respondentų, kurie domisi Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais yra vyresnio amžiaus žmonės, tai 56 metų ir vyresnio amžiaus (46,7 proc.) Tauragės rajono gyventojai.

Stebint šiuos duomenis, galima teigti, kad Tauragės rajono savivaldybė turi skirti didesnę dėmesį skatinant pilietinį ir politinį jaunimo aktyvumą. Būtent jauni žmonės gali prisidėti prie savo ateities kūrimo eidami į rinkimus, domėdamiesi esama situacija ir išreiškdami savo asmeninę nuomonę. Politika nėra tik suaugusiųjų reikalas, nors dažnai atrodo, kad jauno ir patirties neturinčio žmogaus nuomonė politikos klausimais nėra reikšminga ir svarbi. Jaunimo dalyvavimo politiniame

gyvenime stoka pastebima ne tik Tauragės rajono savivaldybėje, bet ir Lietuvos politiniame gyvenime.

Gauti anketinės apklausos duomenys atskleidė, kad didelė dalis gyventojų nesidomi Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais. Apklausos metu siekta išanalizuoti priežastis, kurios lemia, kad gyventojai nesidomi Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais (žr. 14 pav.).

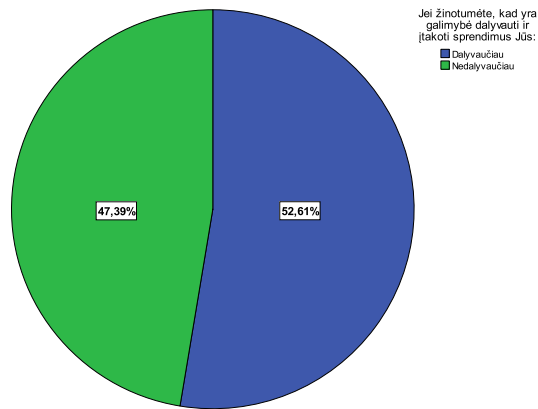

14 pav. Priežastys, kurios įtakoja gyventojų domėjimąsi Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Iš pateikto 14 paveikslėlio matome respondentų įvardijamas priežastis, kurios lemia, kad gyventojai nesidomi Tauragės rajono savivaldybės veikla ir priimamais sprendimais. Didžiausia dalis respondentų (52,6 proc.) teigia, kad nepasitiki savivaldybės vykdoma veikla, 26,1 proc. apklaustų respondentų teigia, kad trūksta laiko dalyvavimui politiniame gyvenime ir 21,3 proc. apklaustų respondentų teigia, kad yra abejingi politiniam procesui. Remiantis anketinės apklausos duomenimis galima teigti, kad pagrindinė priežastis, kuri lemia, kad gyventojai nesidomi savivaldybės veikla ir priimamais sprendimais yra visuomenėje vyraujantis nepasitikėjimas vykdoma Tauragės rajono savivaldybės veikla. Tauragės rajono savivaldybės atstovai turėtų didinti gyventojų pasitikėjimą vietos valdžia, veikla turi tapti skaidresnė ir aiškesnė gyventojams. Reikia sudaryti visas įmanomas sąlygas gyventojams labiau įsitraukti priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus. Visuomenei svarbūs sprendimai turi būti nuolat aptariami su gyventojais. Gyventojai turi suprasti, kad jie reikšmingi politinio proceso dalyviai. Tik piliečiai turėdami didesnę vaidmenį ir intensyviai bendraudami su savivaldybės atstovais esminiais klausimais, matydami, kad atsižvelgiama į jų nuomonę įsitrauks į vietos savivaldos veiklą bei mažės susvetimėjimas ir nepasitikėjimas savivaldybės vykdoma veikla.

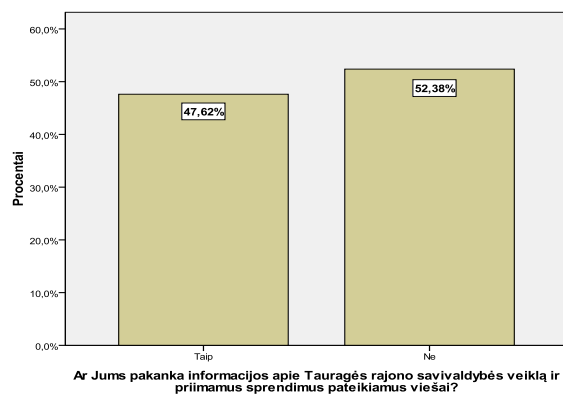
Analizuojant anketinės apklausos duomenis pastebėta, kad nors didelė dalis respondentų nesidomi Tauragės rajono savivaldybės veikla ir priimamais sprendimais, tačiau jei žinotų, kad yra galimybė dalyvauti ir įtakoti sprendimus - dalyvautų (žr. 15 pav.).

15 pav. Gyventojų nuomonė dėl dalyvavimo Tauragės rajono savivaldybės veikloje (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Analizuojant 15 paveikslėlio duomenis galima teigti, jei gyventojai žinotų, kad yra galimybė veiksmingai dalyvauti priimant sprendimus net 52,61 proc. respondentų aktyviai dalyvautų išsakant savo nuomonę. Tačiau pastebėta, kad pakankamai didelė dalis, 47,39 proc. respondentų nusiteikę pesimistiškai, nepasitiki savivaldybės veikla ir nedalyvautų, nors žinotų, kad yra galimybė įtakoti sprendimus. Tokią respondentų nuomonę galima susieti su nepasitikėjimu ir nuostata, kad retais atvejais bus rimtai žiūrima į jų išsakytą nuomonę.

Anketinės apklausos metu atskleistas informacijos pakankamumas apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus (žr. 16 pav.).

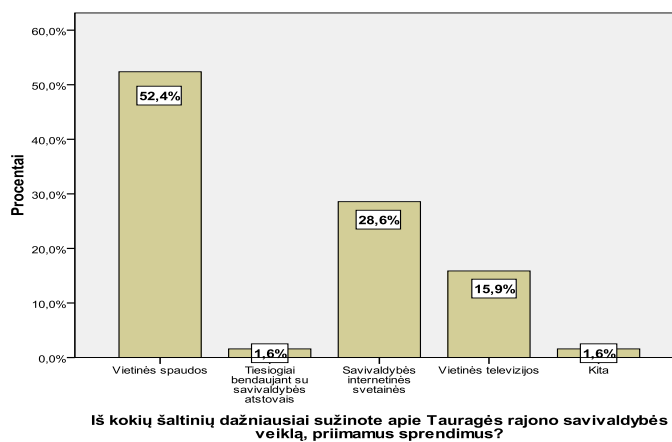
16 pav. Informacijos pakankamumas apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Anketinės apklausos duomenys rodo, kad 47,62 proc. apklaustų respondentų informacijos apie savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus pakanka. Atlikus apklausą paaiškėjo, kad daugiau nei pusei apklaustų respondentų (52,38 proc.) informacijos apie savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus nepakanka. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad Tauragės rajono savivaldybė nutolusi nuo vietos gyventojų, nepakankamai rūpinasi informacijos pateikimu visuomenei apie vietos gyventojams svarbius ir vietiniu gyvenimu susijusius sprendimus. Savivaldybė turi didesnę

dėmesį skirti gyventojų informuotumui. Dažnai gyventojai nedalyvauja vietos savivaldos veikloje, kadangi neturi pakankamai informacijos apie priimamus sprendimus. Paminėtina, kad visuomenės informuotumas tai viena valdžios atvirumo sąlygų. Dalyvaujant vietos savivaldos veikloje gyventojams lengviau suvokti, kokie sudėtingi sprendimai būna priimami ir kaip sunku rasti vieningą nuomonę sprendimui priimti. Tik visuomenė žinodama, kad yra svarstomi tam tikri klausimai galėtų įsitraukti į viešos politikos formavimo procesą.

Mažylis (2006) akcentuoja, kad valdžios institucijų ryšių su visuomene paskirtis – viešai pateikti kuo daugiau informacijos, kuri įgalintų visuomenę teisingai įvertinti priimamus sprendimus. Anketinės apklausos metu atskleista iš kokių šaltinių Tauragės rajono gyventojai dažniausiai sužino apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus (žr. 17 pav.).

17 pav. Šaltiniai iš kurių gyventojai dažniausiai sužino apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus (proc.)

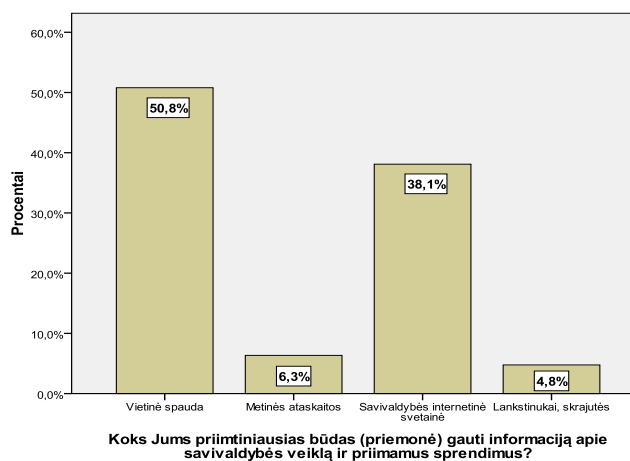
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Išanalizavus anketinės apklausos duomenis pastebėta, kad didžiausia dalis apklaustų respondentų apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus sužino iš vietinės spaudos (52,4 proc.), 28,6 proc. respondentų teigia, kad informaciją apie savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus dažniausiai sužino iš savivaldybės internetinės svetainės. Informacijai apie savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus 15,9 proc. respondentų renkasi vietinę televiziją. Neradę tinkamo atsakymo tarp pateiktų iš anksto, tik nedidelė dalis respondentų (1,6 proc.) teigia, kad apie savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus dažniausiai sužino iš draugų ir pažystamų. Pastebėta, kad rečiausiai gyventojai ieškodami informacijos apie savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus kreipiasi į savivaldybės atstovus, tik 1,6 proc. apklaustų respondentų. Remiantis šiais duomenimis efektyviausią informacijos sklaidos priemonę galima įvardinti vietinę spaudą. Žmonės iš žiniasklaidos dažniausiai tikisi politikos naujienų, nes būtent jie interpretuoja politines naujienas bei formuoja gyventojų nuomonę. Giluminio interviu metu ekspertai taip pat akcentavo, kad žiniasklaida daro didelę įtaką formuojant gyventojų nuomonę. Paminėtina Izolinos Turauskienės, Tauragės rajono savivaldybės atstovo spaudai ir ryšiams su visuomene interviu metu išsakyta

nuomonė „reikalingas glaudesnis savivaldybės ir žiniasklaidos bendradarbiavimas. Turėtų žiniasklaida norėti prisidėti prie gyventojų informavimo, o jie tik siekia prisitraukti skaitytojus“. Atsižvelgiant į paminėtus teiginius akcentuotinas Bėkštos, Lukošūnienės (2005) teiginys, kad piliečiams svarbu gauti lengvai ir plačiai prieinamą informaciją nepriklausomai nuo jų socialinio sluoksnio. Informacijos apie instituciją žinojimas sukuria pagrindinį ryšį su visuomene tikslą – supratimą tarp visuomenės ir institucijos. Tačiau pastebėta, kad besiplėtojant informacinėms technologijoms gyventojais vis dažniau naudojasi elektroninėmis priemonėmis ieškant informacijos apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus. Tauragės rajono savivaldybė turėtų didesnę dėmesį skirti skatinant piliečių aktyvumą, įtraukiant gyventojus į vietos savivaldos veiklą elektroninių priemonių suteikiamų galimybių panaudojimui. Elektroninės priemonės palankios jaunimo – vienos pasyviausių visuomenės grupių - įtraukimui į politiką.

Analizuojant auditorijos pasiskirstymą pagal amžių iš kokių šaltinių dažniausiai sužinoma apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus, pastebėta, kad iš vietinės spaudos dažniausiai sužino 56 m. ir daugiau amžiaus gyventojai (85,7 proc.). Tai vyresnio amžiaus auditorija. Informaciją apie savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus dažniausiai sužino iš savivaldybės internetinės svetainės vidutinio amžiaus gyventojai, tai 26 – 35 m. (40 proc.) ir 46 – 55 m. (38,9 proc.). Pastebėta, kad iki 25 m. amžiaus gyventojai (50 proc.) informaciją apie savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus sužino iš vietinės televizijos. Galima daryti prielaidą, kad jaunimą informaciją apie savivaldybės veiklą pasiekia žiūrint televiziją, specialiai neieškant informacinių šaltinių apie nuveiktus darbus ar sprendžiamus savivaldybės klausimus. Televizijos skleidžiama informacija pasiekia ne tik vyresnio bet ir jaunesnės dalie auditoriją (žr. 18 priedas). Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad savivaldybė turėtų analizuoti iš kokių šaltinių gyventojai dažniausiai sužino informaciją apie savivaldybę ir jos veiklą bei pasinaudoti tomis informacijos sklaidos priemonėmis norint pasiekti kuo platesnę gyventojų auditoriją. Efektyviam savivaldybės ir vietos gyventojų bendradarbiavimui reikalingas nuolatinis gyventojų informavimas apie savivaldybės veiklą, svarstomus klausimus gyventojams priimtinais būdais: vietinėje spaudoje, vietinėje televizijoje, savivaldybės internetinėje svetainėje, tiesiogiai bendraujant su gyventojais. Atkreiptinas dėmesys, kad nepakanka vienos informacijos sklaidos priemonės, kadangi auditorijos pagal amžių renkasi skirtingas informacijos sklaidos priemones, bei ne visi gyventojai turi galimybę žiūrėti vietinę televiziją ar turi prieigą prie internetinės svetainės.

Atskleidus iš kokių informacijos šaltinių gyventojai dažniausiai sužino apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą priimamus sprendimus siekta išanalizuoti koks gyventojams priimtinausias būdas gauti informaciją apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus (žr. 18 pav.).

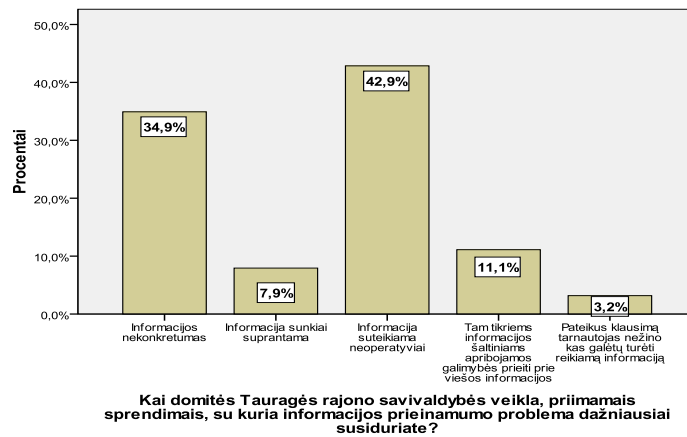

18 pav. Priimtinausias būdas gauti informaciją apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Kaip matome iš pateikto paveikslėlio tarp priimtinausių būdų gauti informaciją apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus gyventojai pasirinktų vietinę spaudą (50,8 proc.) bei savivaldybės internetinę svetainę (38,1 proc.). Mažiausia dalis apklaustų respondentų teigia, kad priimtinausia priemonė gauti informaciją apie vietos savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus yra metinės ataskaitos (6,3 proc.) bei lankstinukai, skrajutės (4,8 proc.). Tyrimo metu pastebėta, kad reikia skirti vis didesnę dėmesį informuojant gyventojus, įtraukiant į Tauragės rajono savivaldybės priimamų sprendimų svarstymą panaudojant ne tik vietinę spaudą, bet ir elektronines priemones. Kadangi atliekant šį tyrimą pasirinkau vieną iš tyrimo metodų – stebėjimą Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje, pastebėjau, kad Tauragės rajono savivaldybės internetinė svetainė labiau informacinio pobūdžio, mažai vykdoma apklausų ar suteikiamų galimybių pasisakyti gyventojams vienu ar kitu klausimu. Gyventojams sudaroma labai mažai galimybių elektroninėje erdvėje įtakoti sprendimus, išsakyti savo nuomonę, bendrauti su Tauragės rajono savivaldybės atstovais. Remiantis Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ataskaitoje pateikiama informacija, pirmi „žingsniai“ jau padaryti šia kryptimi 2010 – 2012 metais planuojama įgyvendinti Tauragės rajono savivaldybėje keletą ES struktūrinės paramos lėšomis finansuojamų projektų, skirtų e. valdžios, e. demokratijos priemonėms įgyvendinti.

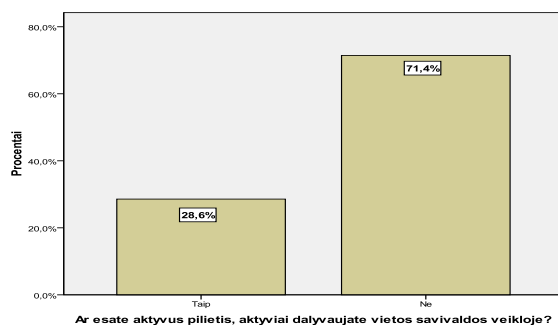
Pastebima, kad gyventojai Tauragės rajono savivaldybėje susiduria su tam tikromis informacijos prieinamumo problemomis (žr. 19 pav.).

19 pav. Informacijos prieinamumo problemos Tauragės rajono savivaldybės veikloje (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Atlikus tyrimą paaiškėjo su kokiomis informacijos prieinamumo problemomis gyventojai dažniausiai susiduria Tauragės rajono savivaldybėje. Didžiausia dalis apklaustų respondentų 42,9 proc. teigia, kad Tauragės rajono savivaldybėje dažniausiai informacija suteikiama neoperatyviai. 34,9 proc. apklaustų respondentų akcentavo vieną iš informacijos prieinamumo problemų - informacijos nekonkretumą. 11,1 proc. respondentų teigia, kad tam tikriems informacijos šaltiniams apribojamos galimybės prieiti prie viešos informacijos. 7,9 proc. respondentų pažymi, kad informacija sunkiai suprantama ir mažiausia dalis respondentų 3,2 proc. teigia, kad pateikus klausimą tarnautojas nežino kas galėtų turėti reikiamą informaciją. Šie duomenys rodo, kad Tauragės rajono savivaldybėje yra paplitusi ydinga praktika į prašymus atsakyti paskutinėmis įstatymuose įtvirtinto termino dienomis. Sprendžiant informacijos suteikimo terminų problemą turi būti aiškiai numatytos tarnautojų pareigos, prašomą informaciją pateikti kuo greičiau, nelaukiant paskutinės termino dienos, nepiktnaudžiaujant įstatymo suteiktomis teisėmis. Užvilkinus atsakymo pateikimą tarnautojo elgesys turi būti atitinkamai vertinamas (pvz. drausminė atsakomybė, įspėjimas). Informacija taip pat turi būti pateikiama tinkamos formos. Kuo informacija konkretesnė ir išsamesnė, tuo mažiau lieka vietos abejonėms, nepagrįstiems gandams.

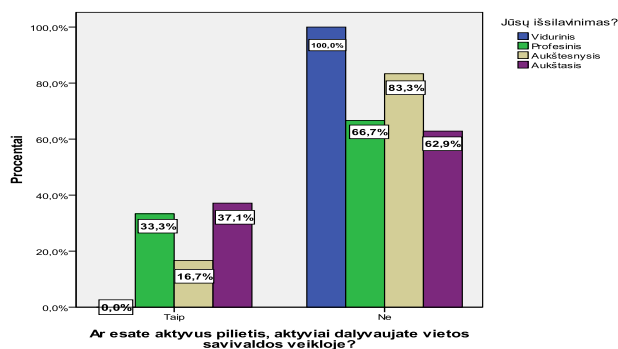
Nors demokratiame politiniame gyvenime gyventojai turi teisę dalyvauti sprendžiant viešąsias problemas, daryti įtaką svarbiems sprendimams bei kontroliuoti valdžios atstovus, tačiau analizuojant anketinės apklausos duomenis pastebėta, kad Tauragės rajono gyventojai neaktyvūs piliečiai, aktyviai nedalyvauja vietos savivaldos veikloje (žr. 20 pav.).

20 pav. Tauragės rajono gyventojų aktyvumas dalyvaujant vietos savivaldos veikloje (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Iš pateikto paveikslėlio matome, kad net 71,4 proc. apklaustų respondentų teigia, kad jie neaktyvūs piliečiai ir aktyviai nedalyvauja vietos savivaldos veikloje. Tik 28,6 proc. respondentų aktyviai dalyvauja vietos savivaldos veikloje ir jaučiasi savo krašto, savo šalies piliečiais, bei gina savo kaip piliečio interesus. Giluminio interviu metu ekspertai akcentavo, kad pastebima problema – gyventojai labai neaktyvūs. Anketinės apklausos duomenimis gyventojai tvirtina, kad jie neaktyvūs piliečiai. Galima daryti prielaidą, kad gyventojai neišmano arba menkai išmano savo teises ir galimybes paveikti sprendimus kurie įtakoja jų kasdienį gyvenimą bei yra nusivylę savo galiomis. Gyventojai nėra pilietiškai veiklūs. Reikia išplėsti gyventojų galimybes bei paskatinti jų poreikį dalyvauti viešojoje politikoje parodant, kad į jų nuomonę yra atsižvelgiama. Būtent efektyvus grįžtamasis ryšys priimant sprendimus atsižvelgiant į gyventojų siūlymus ir suteiktą informaciją parodo, kad gyventojai yra reikšmingi politinio proceso dalyviai. Algirdas Mosėjus, Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktorius giluminio interviu metu akcentavo, kad norit gyventojus įtraukti į vietos savivaldos veiklą - „Reikėtų kiek įmanoma daugiau bendrauti su gyventojais, šviesti, mokyti visuomenę dalyvauti vietos politiniame gyvenime“. Reikia ugdyti vidinį žmonių nusiteikimą domėtis viešaisiais reikalais, dalyvauti vietos savivaldos veikloje turinčioje įtakos kiekvieno piliečio gyvenimui.

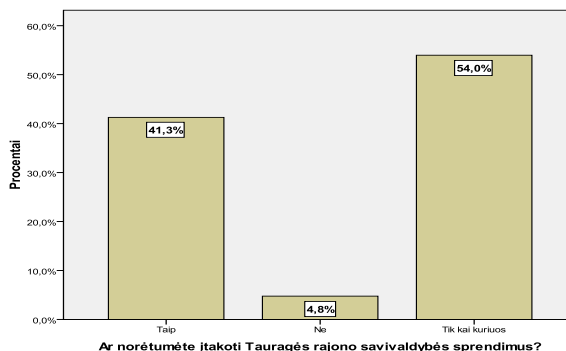
Analizuojant anketinės apklausos duomenis pastebėta, kad aktyviausiai piliečiai dalyvauja vietos savivaldos veikloje turintys aukštąjį ir profesinį išsilavinimą (žr. 21 pav.)

21 pav. Tauragės rajono gyventojų aktyvumas dalyvaujant vietos savivaldos veikloje pagal išsilavinimą (Visos atitinkamo amžiaus grupės – 100 proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Analizuojant gyventojų aktyvumą pagal išsilavinimą matome, kad aktyviausi gyventojai turintys aukštąjį (37,1 proc.) bei profesinį (33,3 proc.) išsilavinimą. Labiausiai neaktyvūs gyventojai pagal išsilavinimą turintys vidurinį išsilavinimą. Galima teigti, kad išsilavinimas turi reikšmės žmogaus vertybių pasirinkimo skalėje. Vertybės padeda orientuotis aplinkoje bei turi daug reikšmės priimant sprendimus.

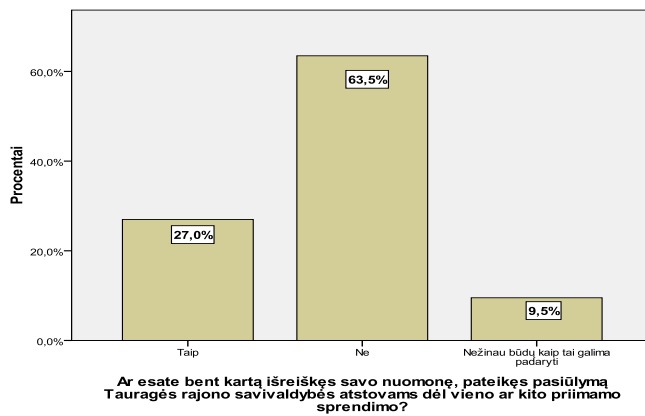
Pateikus respondentams klausimą „ar norėtumėte įtakoti Tauragės rajono savivaldybės sprendimus?“ anketinės apklausos duomenys rodo, kad Tauragės rajono gyventojams labiau rūpi konkrečios su gyventoju susijusios problemos (žr. 22 pav.).

22 pav. Gyventojų požiūris dėl Tauragės rajono savivaldybės sprendimų įtakojimo (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Anketinės apklausos duomenys rodo, kad tik 4,8 proc. apklaustų respondentų nenorėtų įtakoti Tauragės rajono savivaldybės sprendimų. 41,3 proc. apklaustų respondentų norėtų įtakoti visus Tauragės rajono savivaldybės sprendimus ir didžiausia dalis apklaustų respondentų, 54,0 proc. norėtų įtakoti tik kai kuriuos Tauragės rajono savivaldybės sprendimus. Galima teigti, kad gyventojai nesidomi bendromis problemomis. Juos domina konkreti su gyventoju susijusi sritis. Paminėtina interviu metu išsakyta Tauragės rajono savivaldybės atstovo spaudai ir ryšiams su visuomene nuomonė, kad „svarbi nuomonė ne tik konkrečioje situacijoje, bet ir bendro pobūdžio klausimais“. Galima teigti, kad gyventojai nusišalina ir nesidomi bendro pobūdžio klausimais ar problemomis.

Siekiant atskleisti kokia dalis apklaustų respondentų yra bent kartą išreiškę savo nuomonę, pateikę pasiūlymą Tauragės rajono savivaldybės atstovams dėl priimamų sprendimų, pastebėta, kad didžiausia dalis respondentų nėra nė karto išreiškę savo nuomonės ar pateikę pasiūlymo Tauragės rajono savivaldybės atstovams dėl priimamų sprendimų (žr. 23 pav.).

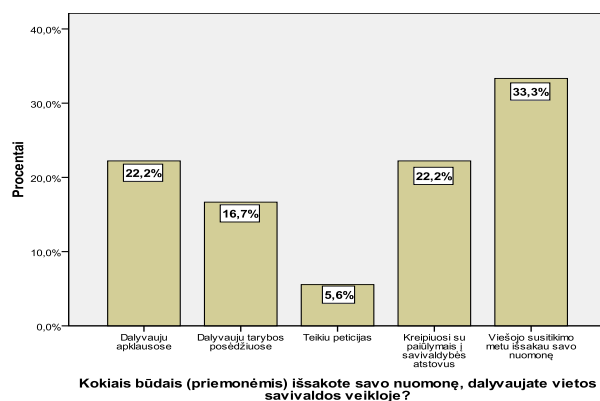

23 pav. Gyventojų nuomonės išsakymas, pasiūlymų pateikimas Tauragės rajono savivaldybės atstovams (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Analizuojant 23 pav. duomenis matome, kad tik 27,0 proc. apklaustų respondentų yra bent kartą išreiškę savo nuomonę, pateikę siūlymą Tauragės rajono savivaldybės atstovams dėl priimamų sprendimų. 9,5 proc. apklaustų respondentų teigia, kad nežino būdų kaip tai galima padaryti. Didžiausia dalis apklaustų respondentų 63,5 proc. nėra nei karto pateikę pasiūlymo Tauragės rajono savivaldybės atstovams dėl priimamo sprendimo. Šie anketinės apklausos duomenys rodo, kad gyventojai neaktyvūs piliečiai ir neišreiškia savo požiūrio ar nuomonės svarstomais klausimais. Gyventojai neišsakydami savo nuomonės dėl sprendžiamo klausimo ar priimamo sprendimo parodo savo nesavarankiškumą, nuomonės neturėjimą. Tikisi, kad kiti priims sprendimą, kuris atitiks jų lūkesčius. O tai savivaldybės atstovams neleidžia įvertinti visų gyventojų nuomonės svarstomu klausimu. Priimant sprendimus savivaldybei svarbu įvertinti kuo daugiau požiūrių ir pasinaudoti suinteresuotų gyventojų patirtimi bei žiniomis. Remiantis interviu metu gauta informacija, galima teigti, kad dažniausiai gyventojų nuomonė sužinoma, tik kai sprendimai būna jau priimti ir gyventojai sureaguoja tik sprendimus priėmus.

Anketinės apklausos metu atskleista, kokiais būdais aktyvūs gyventojai dalyvauja Tauragės rajono savivaldybės veikloje, išsako savo nuomonę (žr. 24 pav.).

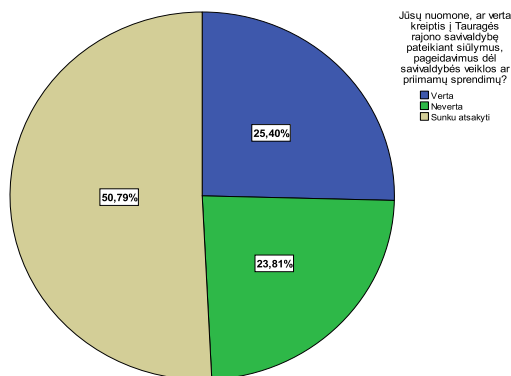

24 pav. Gyventojų dalyvavimo būdai išsakant nuomonę vietos savivaldos veikloje (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Anketinės apklausos duomenys rodo, kad 33,3 proc. respondentų išsako nuomonę viešojo susitikimo metu. 22,2 proc. apklaustų respondentų kreipiasi į savivaldybės atstovus ir dalyvauja apklausoje. 16,7 proc. respondentų dalyvauja tarybos posėdžiuose. Ir tik 5,6 proc. respondentų teikia peticijas. Remiantis pateiktais duomenimis galima teigti, kad nedaugelis piliečių naudojami savo teisėmis dalyvaujant vietos savivaldos valdyme tokiais kaip peticijos teikimas, dalyvavimas tarybos posėdžiuose. Pastebima, dažniausiai gyventojai išsako savo nuomonę viešojo susitikimo metu. Tai galima įvardinti kaip vieną paprasčiausių nuomonės išreiškimo formų. Interviu metu ekspertai efektyviausią priemonę sužinoti gyventojų nuomonę taip pat įvardijo gyventojų nuomonės išklausymą viešo susitikimo metu. Tai abipusi pritarimas, aktyvūs gyventojai dažniausia renkami būdą išsakyti savo nuomonę viešojo susitikimo metu, o vietos valdžios atstovai tai įvardija kaip efektyviausią priemonę sužinoti gyventojų nuomonę.

Tyrimo metu atskleistas gyventojų požiūris ar verta kreiptis į Tauragės rajono savivaldybę pateikiant siūlymus, pageidavimus dėl savivaldybės veiklos ar priimamų sprendimų (žr. 25 pav.).

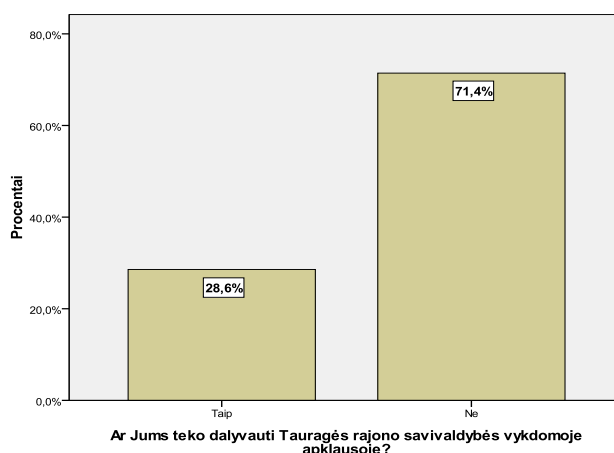
25 pav. Tauragės rajono savivaldybės gyventojų požiūris dėl kreipimosi į Tauragės rajono savivaldybę teikiant siūlymus ir pageidavimus (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Iš pateikto paveikslėlio matome, kad didžiausia dalis respondentų (51,79 proc.) nėra tikri bei abejoja dėl siūlymų ar pageidavimų teikimo Tauragės rajono savivaldybės atstovams. Likusios auditorijos nuomonė pasiskirstė taip: 25,4 proc. respondentų mano, kad verta kreiptis į Tauragės rajono savivaldybę pateikiant siūlymus ir pageidavimus ir 23,81 proc. respondentų mano, kad neverta kreiptis teikiant siūlymus ar pageidavimus savivaldybės atstovams. Kaip matome tik 25,4 proc. apklaustų respondentų jaučiasi reikšmingi politinio proceso dalyviai ir tiki, kad į jų išsakytą nuomonę bus atsižvelgiama. Šie anketinės apklausos duomenys rodo, kad gyventojai nėra tikri dėl jų išsakytos nuomonės reikšmingumo. Visuomenėje vyrauja nuostata, kad retais atvejais bus atsižvelgiama į išsakytą nuomonę.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme sudaromos teisinės prielaidos gyventojams dalyvauti tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus tiesioginės nuomonės pareiškimo būdu vietos

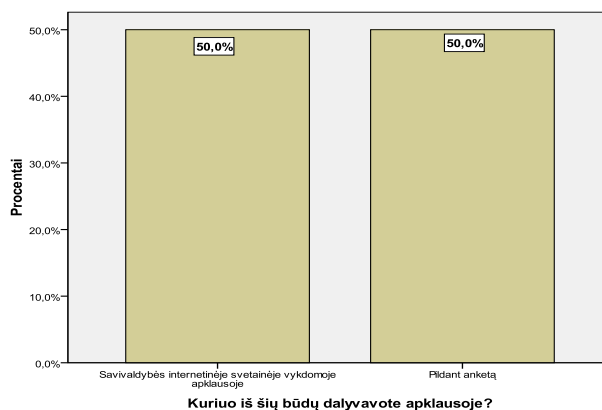
gyventojų apklausoje. Anketinės apklausos metu atskleista ar aktyviai vykdomos gyventojų apklausos Tauragės rajono savivaldybėje? (žr. 26 pav.).

26 pav. Gyventojų dalyvavimas Tauragės rajono savivaldybės vykdomoje apklausoje (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Iš pateikto paveikslėlio matome, kad 71,4 proc. respondentų nėra dalyvavę Tauragės rajono savivaldybės vykdomoje apklausoje ir tik 28,6 proc. apklaustų respondentų teko dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės vykdomoje apklausoje, rajonui svarbiais klausimais. Anketinės apklausos duomenys rodo, kad Tauragės rajono savivaldybėje nėra aktyviai vykdomos gyventojų apklausos. Nors dalyvavimas vietos gyventojų apklausoje yra svarbus tiesioginio piliečių dalyvavimo politiniame gyvenime priimant sprendimus būdas. Atsižvelgiant į interviu metu gautą informaciją, ekspertų paprašius įvardinti efektyviausius metodus sužinoti gyventojų nuomonę nė vienas ekspertas nepateikė vieno iš būdų gyventojų apklausos. Interviu metu ekspertai paminėjo, kad anketavimas, vienas iš apklausos būdų, nėra efektyviausias būdas sužinoti gyventojų nuomonę.

Tyrimo duomenys rodo, respondentai, kurie dalyvavo Tauragės rajono savivaldybės vykdomoje apklausoje, išsakė savo nuomonę tik dviem žinomiausiais dalyvavimo apklausoje būdais (žr. 27 pav.).

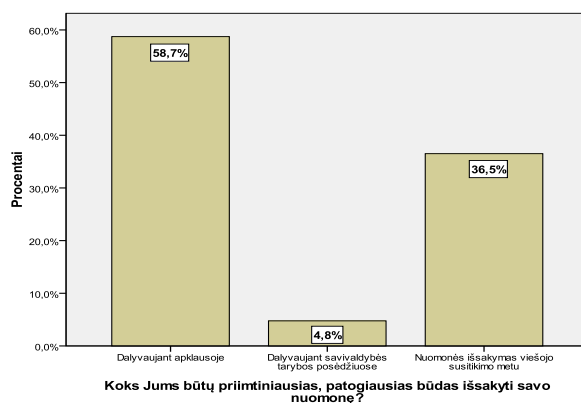

27 pav. Būdai, kuriais gyventojai dalyvavo Tauragės rajono savivaldybės vykdomoje apklausoje (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Nors yra keletas būdų dalyvauti vietos savivaldos apklausoje, galima paminėti dažniausiai pasitaikančius apklausos būdus: vietinėje spaudoje vykdoma apklausa, interviu metodu apklausiant gyventojus, savivaldybės internetinėje svetainėje vykdoma apklausa bei pildant anketą, tačiau remiantis anketinės apklausos duomenimis auditorija, kuriai teko dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės vykdomoje apklausoje, išsakant savo nuomonę dalyvavo tik šiais dviem būdais: 50 proc. apklaustų respondentų teko dalyvauti savivaldybės internetinėje svetainėje vykdomoje apklausoje ir 50 proc. pildant anketą. Galima teigti, kad Tauragės rajono savivaldybės atstovai neišnaudoja visų gyventojų apklausos būdų ir galimybių sužinoti gyventojų nuomonę sprendžiamu klausimu.

Anketinės apklausos duomenys rodo, kad priimtinausiu ir patogiausiu būdu išsakyti savo nuomonę gyventojai pasirinktų dalyvavimą apklausoje (žr. 28 pav.).

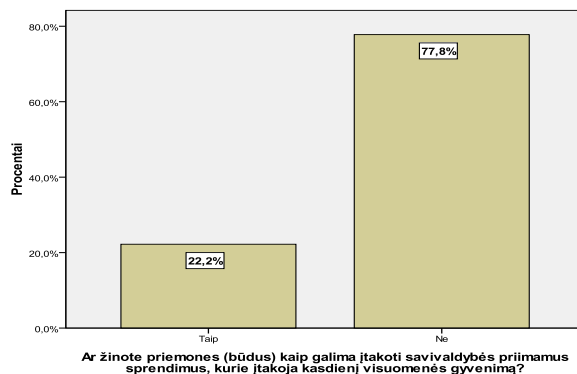

28 pav. Gyventojams priimtinausias būdas išsakyti nuomonę (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Remiantis anketinės apklausos duomenimis 58,7 proc. apklaustų respondentų norėdami išsakyti savo nuomonę savivaldybės atstovams dėl priimamų sprendimų ar sprendžiamų problemų rinktūsi dalyvavimą apklausoje. 36,5 proc. apklaustų respondentų nuomonę išreikštų viešojo susitikimo metu. Nors gyventojams teisiškai reglamentuojamos galimybės dalyvauti tarybos posėdžiuose, tačiau remiantis anketinės apklausos duomenimis mažiausia dalis respondentų, tik 4,8 proc. išsakant savo nuomonę dalyvautų savivaldybės tarybos posėdžiuose. Remiantis šiais duomenimis, galima teigti, kad priimtinausias būdas gyventojams išsakyti nuomonę Tauragės rajono savivaldybės atstovams – dalyvaujant apklausoje. Galima daryti prielaidą, kad gyventojai linkę nuomonę išsakyti anonimiškai arba grupėje žmonių. Dalyvavimas tarybos posėdžiuose reikalauja drąsos, atsakomybės bei iškalbos. Oficiali aplinka, politinės retorikos nemokėjimas gyventojus verčia likti abejingais išsakant savo nuomonę ir jaustis nelygiaverčiais politinio proceso dalyviais. Atsižvelgiant į ekspertų nuomonę, išsakytą giluminio interviu metu, galima teigti, kad Tauragės rajono savivaldybės atstovai geriausią būdą sužinoti gyventojų nuomonę pasirinktų individualių arba viešų susitikimų metu išklausti gyventojų nuomones. Ekspertų požiūri apklausa nėra vienas efektyviausių būdų sužinoti gyventojų nuomonę, kadangi sunku suformuluoti konkrečius klausimus. Viešo susitikimo metu

galima užduoti papildomų klausimų ir sužinoti konkretesnę gyventojų nuomonę.

Siekiant atskleisti ar gyventojai žino būdus kaip galima įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus respondentams buvo pateiktas klausimas „Ar žinote priemones (būdus) kaip galima įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus, kurie įtakoja kasdienį visuomenės gyvenimą?“ Anketinės apklausos duomenys atskleidė, kad didelė dalis gyventojų nežino būdų kaip galima įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus (žr. 29 pav.).

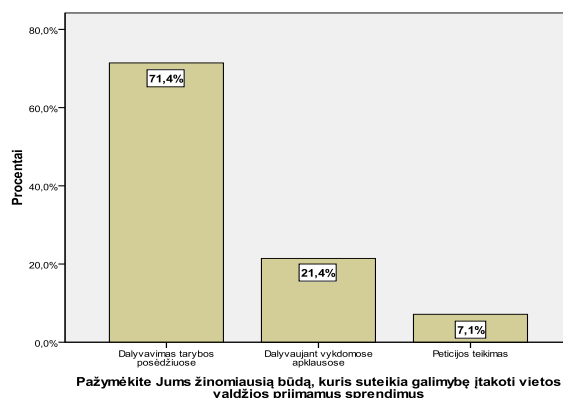

29 pav. Tauragės rajono gyventojų žinomumas apie galimus būdus įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Anketinės apklausos duomenys rodo, kad tik 22,2 proc. respondentų žino būdus, kuriais galima įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus. Didžiausia dalis respondentų 77,8 proc. teigia, kad nežino būdų, kuriais galėtų įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus. Galima teigti, kad gyventojams trūksta informacijos apie galimą piliečių dalyvavimą ir dalyvavimo būdus vietos savivaldos veikloje. Tačiau giluminio interviu metu visų ekspertų nuomonė šiuo klausimu buvo vieninga – informacijos apie galimą piliečių dalyvavimą Tauragės rajono savivaldybės veikloje ir įtaką priimant sprendimus pakanka. Pastebima, kad vietos gyventojų ir ekspertų nuomonė šiuo klausimu skiriasi.

Respondentai, kurie žino būdus, kuriais galima įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus, žinomiausiu įvardijo dalyvavimą tarybos posėdžiuose (žr. 30 pav.).

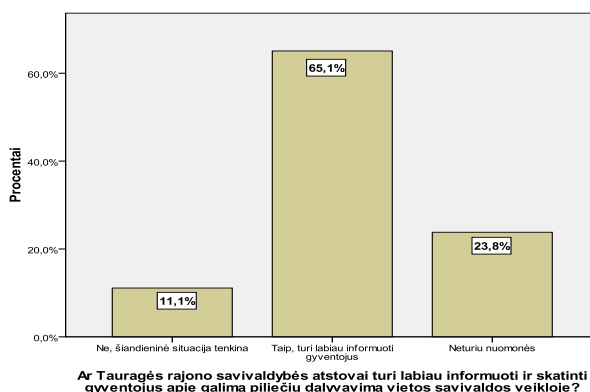

30 pav. Gyventojams žinomiausias būdas suteikiantis galimybę įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Nors peticijų įstatymas suteikia gyventojams galimybę peticiją teikti savivaldos lygmens institucijoms, įtakoti valdžios priimamus sprendimus, tačiau tik 7,1 proc. apklaustų respondentų pažymėjo peticijos teikimą kaip žinomiausią būdą, suteikiantį galimybę įtakoti vietos valdžios priimamus sprendimus. Kadangi peticijos formai ir pateikimui painūs ir sudėtingi reikalavimai, gyventojai šios suteikiamos galimybės nevertina kaip žinomo ir efektyvaus būdo įtakojant vietos valdžios sprendimus. Nors Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo, 44 str. reglamentuojama, kad „gyventojai savo nuomonę viešųjų savivaldybės reikalų tvarkymo klausimais gali pareikšti dalyvaudami vietos gyventojų apklausoje“, tačiau tik 21,4 proc. apklaustų respondentų pažymėjo šį būdą kaip suteikiantį galimybę įtakoti vietos valdžios priimamus sprendimus. Kadangi apklausos rezultatai yra patariamojo pobūdžio, tik rekomendacinis apklausų rezultatų pobūdis faktiškai užkerta „kelią“ piliečiams įtakoti valdžios sprendimus. Tauragės rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamente teigiama, kad posėdyje gali dalyvauti visuomeninių organizacijų, profesinių sąjungų, politinių partijų atstovai bei gyventojai. Šį dalyvavimo vietos savivaldos veikloje būdą, 71,4 proc. respondentų pažymėjo kaip žinomiausią, kuris leidžia įtakoti vietos valdžios sprendimus. Dalyvavimas tarybos posėdžiuose leidžia piliečiui išreikšti nuomonę tiesiogiai savivaldybės atstovams.

Siekiant atskleisti gyventojų nuomonę apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą informuojant ir įtraukiant gyventojus į vietos savivaldos veiklą, sprendimų priėmimo procesą gyventojams buvo pateiktas klausimas „Ar Tauragės rajono savivaldybės atstovai turi labiau informuoti ir skatinti gyventojus apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje?“. Respondentų nuomone Tauragės rajono savivaldybė turi labiau informuoti gyventojus apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje (žr. 31 pav.).

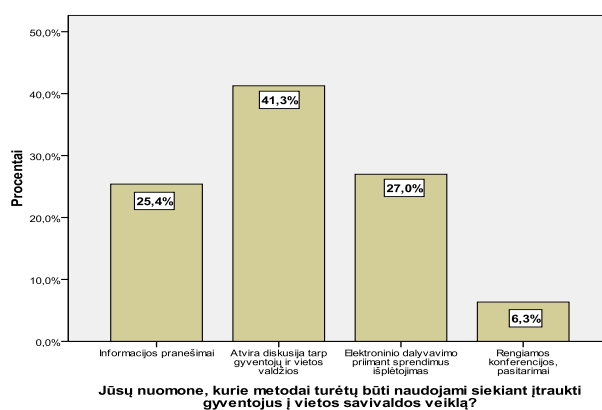
31 pav. Respondentų nuomonė dėl gyventojų informavimo apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Anketinės apklausos duomenys rodo, kad tik 11,1 proc. respondentų šiuo metu situacija tenkina ir Tauragės rajono savivaldybės atstovams labiau informuoti gyventojų apie galimą piliečių

dalyvavimą vietos savivaldos veikloje nereikia. 23,8 proc. respondentų neturi nuomonės šiuo klausimu. 65,1 proc. respondentų išreiškta nuomonė rodo, kad gyventojams trūksta informacijos ir reikalingas švietimas kaip naudotis pilietinėmis ir politinėmis teisėmis. Galima teigti, kad gyventojams trūksta informacijos apie gyventojų tiesioginio dalyvavimo būdus bei galimybes. Tauragės rajono savivaldybės atstovai turėtų gyventojus informuoti, kokie būdai yra veiksmingiausi bei skatinti gyventojų iniciatyvą. Anketinės apklausos duomenys rodo, kad gyventojai domisi savivaldybės veikla ir dalyvavimo būdais. Gyventojai rodo norą padėti Tauragės rajono savivaldybei sprendžiant vietos problemas, tačiau gyventojams trūksta informacijos, o tai gali būti viena gyventojų nedalyvavimo priežasčių.

Anketinės apklausos metu gyventojai išreiškė nuomonę, kokie metodai turėtų būti naudojami siekiant įtraukti gyventojus į vietos savivaldos veiklą (žr. 32 pav.).

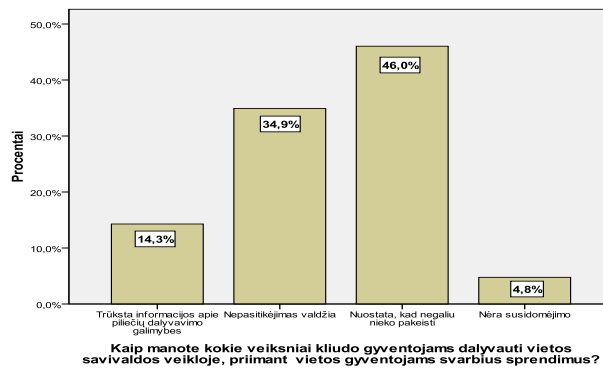

32 pav. Respondentų nuomonė, kokie metodai turėtų būti naudojami įtraukiant gyventojus į vietos savivaldos veiklą (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Remiantis anketinės apklausos duomenimis 41,3 proc. apklaustų respondentų teigia, kad veiksminga priemonė įtraukiant gyventojus į vietos savivaldos veiklą - vykdoma atvira diskusija tarp gyventojų ir vietos valdžios. 27,9 proc. respondentų nuomone gyventojus įtraukti į vietos savivaldos veiklą padėtų elektroninio dalyvavimo priimant sprendimus išplėtojimas. 25,4 proc. respondentų teigia, kad gyventojams pakaktų informacinių pranešimų. Mažiausia dalis respondentų, tik 6,3 proc. kaip efektyvų būdą įtraukiant gyventojus į vietos savivaldos veiklą akcentavo rengiamas konferencijas ir pasitarimus. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad įtraukiant gyventojus į vietos savivaldos veiklą Tauragės rajono savivaldybė turėtų vykdyti atviras diskusijas tarp gyventojų ir vietos valdžios. Tačiau giluminio interviu metu, Tauragės rajono savivaldybės mero išsakyta nuomonė priešinga nei gyventojų. Jo teigimu yra vykdomi susitikimai su gyventojais, bet vis tiek gyventojai pasyvūs. Anketinės apklausos duomenys rodo, vis dėlto gyventojams reikalingas atviras bendravimas, diskusijos su vietos politikais. Tai turi įtakos apsisprendžiant dėl dalyvavimo vietos savivaldos veikloje.

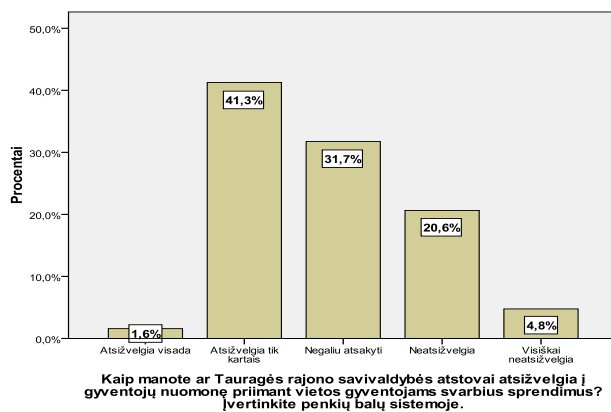
Anketinės apklausos metu siekta atskleisti gyventojų nuomonę, kokie veiksniai kliudo gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje (žr. 33 pav.).

33 pav. Veiksniai kliudantys gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Anketinės apklausos duomenys rodo, kad 46 proc. respondentų vienas iš veiksnių, kuris kliudo dalyvauti vietos savivaldos veikloje - nuostata, kad negaliu nieko pakeisti. 34,9 proc. respondentų teigia, kad įtakos turi nepasitikėjimas vietos valdžia. Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ 2010 m. atliktos apklausos duomenys taip pat rodo, kad gyventojų pasitikėjimas vietos valdžia yra ne tik mažas, bet tendencingai didėja. Informacijos trūkumą apie piliečių dalyvavimo galimybes kaip veiksnių kliudantį dalyvauti vietos savivaldos veikloje akcentavo 14,3 proc. respondentų. Tik 4,8 proc. respondentų teigia, kad nėra susidomėjo vietos savivaldos veikla. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad veiksnys, kuris labiausiai kliudo gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje yra visuomenėje vyraujanti nuostata, kad paveikti valdžios sprendimus beprasmiška. Gyventojų abejingumą ir nepasitikėjimą rodo ir mažas aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose. Remiantis Statistikos departamento 2007 metų duomenimis rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose Tauragės rajono savivaldybėje nuo 2002 m. sumažėjęs. Pagal pateiktus Lietuvos Respublikos vyriausiosios komisijos duomenis 2011 m. rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose Tauragės rajono savivaldybėje siekė 41,14 proc., tačiau vis dar nesiekia 50 proc. rinkimų teisę turinčių gyventojų aktyvumo (žr. 4 priedas). Galima teigti, kad visuomenė yra pasyvi ir mano, kad paveikti valdžios sprendimus ar teikti naujus siūlymus yra beprasmiška.

Gyventojų nuostatą, kad neverta teikti siūlymų ir pageidavimų savivaldybės atstovams, rodo gyventojų nuomonė, kad Tauragės rajono savivaldybės atstovai tik kartais atsižvelgia į gyventojų nuomonę priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus (žr. 34 pav.).

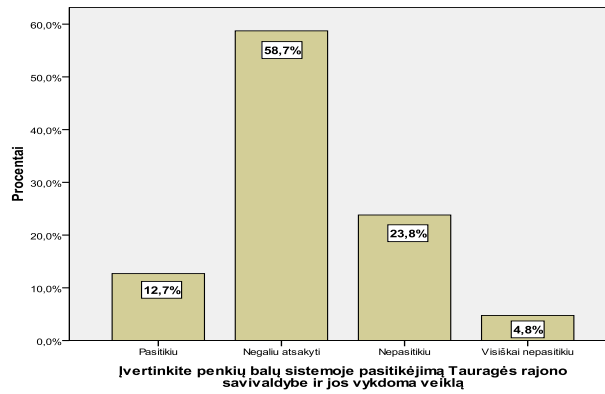

34 pav. Tauragės rajono savivaldybės atsižvelgimas į gyventojų nuomonę priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus (proc.)

Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

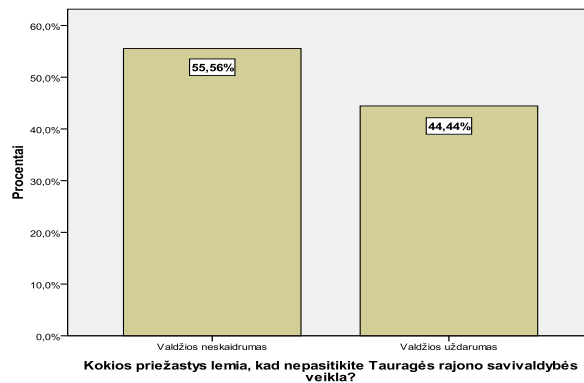
Pateikus respondentams klausimą „Kaip manote ar Tauragės rajono savivaldybės atstovai atsižvelgia į gyventojų nuomonę priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus?“ tik 1,6 proc. apklaustų respondentų teigia, kad Tauragės rajono savivaldybės atstovai priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus visada atsižvelgia į gyventojų išreikštą nuomonę. 41,3 proc. respondentų teigia, kad į gyventojų išreiškiamą nuomonę atsižvelgiama tik kartais. Į šį pateiktą klausimą negalėjo atsakyti 31,7 proc. apklaustų respondentų. Tuo tarpu net 20,6 proc. respondentų mano, kad į jų nuomonę būtų neatsižvelgta priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus, o 4,8 proc. respondentų yra įsitikinę, kad Tauragės rajono savivaldybės atstovai visiškai neatsižvelgia į gyventojų išreikštą nuomonę. Anketinės apklausos metu atskleista gyventojų nuomonė rodo, kad Tauragės rajono gyventojai nėra tikri dėl jų išsakytos nuomonės reikšmingumo savivaldybės atstovams ir vyrauja nuostata, kad tik retais atvejais bus atsižvelgta į išsakytą nuomonę ir pasiūlytus sprendimo būdus. Toks vietos valdžios elgesys skatina gyventojų abejingumą ir nepasitikėjimą, nesidomėjimą vietos valdžios veikla, jos sprendžiamomis problemomis. Galima teigti, kad Tauragės rajono savivaldybės atstovai turėtų daugiau dėmesio skirti visuomenės įtraukimui į sprendimų priėmimo procesą, skatinti gyventojus išsakyti nuomonę sprendžiant vietos savivaldos problemas bei parodyti, kad į gyventojų nuomonę yra atsižvelgiama. Priešingu atveju visuomenė pasijus nušalinta nuo vietos savivaldos reikalų, o tai mažins gyventojų pasitikėjimą vietos valdžia. Atsižvelgiant į gyventojų siūlymus priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus parodoma, kad gyventojai yra reikšmingi politinio proceso dalyviai.

Pasinaudojant anketine apklausa siekta atskleisti Tauragės rajono gyventojų pasitikėjimą Tauragės rajono savivaldybe ir jos vykdoma veikla (žr. 35 pav.).

35 pav. Gyventojų pasitikėjimas Tauragės rajono savivaldybe (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Apklausos duomenys rodo, kad Tauragės rajono savivaldybe ir jos vykdoma veikla pasitiki 12,7 proc. apklaustų Tauragės rajono gyventojų. 58,7 proc. apklaustų respondentų negalėjo įvertinti Tauragės rajono savivaldybės bei jos vykdomos veiklos. Tuo tarpu nepasitikinčių skaičius Tauragės rajono savivaldybe ir jos vykdoma veikla siekia 23,8 proc. respondentų. Kad visiškai nepasitiki Tauragės rajono savivaldybe ir jos vykdoma veikla teigia 4,8 proc. respondentų. Remiantis šiais duomenimis, galima teigti, kad Tauragės rajono savivaldybe ir jos vykdoma veikla pasitiki maža dalis Tauragės rajono gyventojų. Pagrindinę nepasitikėjimo priežastį Tauragės rajono gyventojai įvardija valdžios neskaidrumą, šią priežastį akcentavo net 55,56 proc. apklaustų respondentų. (žr. 36 pav.).

36 pav. Tauragės rajono gyventojų nepasitikėjimo Tauragės rajono savivaldybe priežastys (proc.)
Sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono gyventojų anketinės apklausos duomenimis

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 4 str. apibrėžtus vietos savivaldos veiklos principus, tokius kaip: atsakingumas rinkėjams, veiklos skaidrumas, viešumas ir reagavimas į gyventojų nuomonę, žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimas bei gerbimas, galima teigti, kad vietos valdžios atstovai turi jausti atsakomybę prieš kiekvieną vietos gyventoją. Savivaldybė turėtų siekti mažinti atotrūkį tarp vietos valdžios ir gyventojų siekiant pasitikėjimo savivaldybe. Vietos valdžia turi tapti tarnaujanti žmonių gerovei dirbant skaidriai bei prisiimant atsakomybę už veiklos rezultatus. Galbūt vietos valdžios atstovai per daug valdiškai atlieka savo pareigas,

reikalingas glaudesnis bendradarbiavimas tarp gyventojų ir vietos valdžios. Vietos valdžios atstovai turi dirbti taip, kad įgytų ne tik gyventojų pasitikėjimą ir palaikymą, bet ir pagarbą.

Atskleidus esamas informacijos prieinamumo ir gyventojų dalyvavimo galimybes Tauragės rajono savivaldybės veikloje, sprendimų rengimo bei priėmimo procese apibendrinant galima teigti, kad didelė dalis gyventojų nesidomi savivaldybės veikla, priimamais sprendimais, neįsitraukia į vietos savivaldos veiklą, viešosios politikos formavimo procesą. Visuomenėje pasireiškia pasyvumas ir nenoras dalyvauti vietos savivaldos valdyme. Atskleista pagrindinė priežastis, kuri lemia gyventojų nesidomėjimą savivaldybės veikla ir priimamais sprendimais – tai visuomenėje vyraujantis nepasitikėjimas vykdoma Tauragės rajono savivaldybės veikla. Pastebima, kad Tauragės rajono savivaldybė nutolusi nuo gyventojų, gyventojams pateikiamos informacijos apie vietos gyventojams svarbius ir vietiniu gyvenimu susijusius sprendimus nepakanka. Nors demokratiname politiniame gyvenime gyventojai turi teisę dalyvauti sprendžiant vietos problemas, kontroliuoti valdžios atstovus, tačiau gyventojai nėra pilietiškai veiklūs. Gyventojai neišmano arba menkai išmano savo teises ir galimybes paveikti sprendimus, kurie įtakoja kasdienį gyvenimą. Tyrimo metu atskleista, kad gyventojai nesidomi bendromis problemomis. Juos domina konkreti su gyventojų susijusi sritis. Atskleidus gyventojų požiūrį ar verta keiptis į Tauragės rajono savivaldybę pateikiant siūlymus ar pageidavimus dėl savivaldybės veiklos ir priimamų sprendimų, pastebima, kad gyventojai nėra tikri dėl išsakytos nuomonės reikšmingumo. Nors Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatyme sudaromos teisinės prielaidos gyventojams dalyvauti tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus tiesioginės nuomonės pareiškimo būdu vietos gyventojų apklausoje, tačiau tik maža dalis gyventojų yra dalyvavę apklausoje, rajonui svarbiais klausimais. Pastebima, kad gyventojams trūksta informacijos apie gyventojų tiesioginio dalyvavimo būdus bei galimybes. Atskleista, kad Tauragės rajono savivaldybe ir jos vykdoma veikla pasitiki mažas dalis Tauragės rajono gyventojų. Kaip pagrindinė priežastis įvardijama vietos valdžios neskaidrumas. Gyventojai nesijaučia reikšmingi politinio proceso dalyviai, o tam įtakos turi visuomenėje vyraujanti nuostata, kad retais atvejais atsižvelgiama į jų nuomonę įgyvendinant vietos savivaldos veiklą.

3.7 Ekspertų atsakymų į giluminio interviu klausimus analizė

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatyme apibrėžtus pagrindinius principus, kuriais grindžiama vietos savivaldos veikla, tokius kaip: atsakingumas rinkėjams, viešumas, reagavimas į gyventojų nuomonę ir kt. galima teigti, kad vietos valdžios institucijos atsakingos už savo funkcijų įgyvendinimą atsižvelgiant į vietos gyventojų interesus. Pateikus klausimą ekspertams „Ar Tauragės rajono gyventojams sudaromos galimybės dalyvauti vietos politiniame gyvenime, išsakant savo nuomonę priimant sprendimus, kurie įtakoja visuomenės

kasdienį gyvenimą. Kokios?“ ekspertų nuomone, gyventojams yra sudaroma pakankamai galimybių dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės veikloje, sprendimų priėmimo ir formavimo procese. Ekspertai detalizuoja informacijos prieinamumo ir dalyvavimo vietos politiniame gyvenime suteikiamas galimybes: dalyvavimas savivaldybės tarybos posėdžiuose, suteikiama galimybė pateikti pasiūlymą savivaldybei internetinėje svetainėje, galimybė vietinėje televizijoje vykstant savivaldybės laidos tiesioginiai transliacijai išsakyti savo nuomonę, pateikti rūpimą klausimą, taip pat savivaldybės administracijos bendrajame skyriuje kiekvieną darbo dieną gyventojai gali pateikti prašymus, pasiūlymus bei gauti dominančią informaciją. Tauragės rajono savivaldybės atstovo spaudai ir ryšiams su visuomene, Izolinos Turauskienės teigimu „Bet kurie su visuomene susiję klausimai skelbiami viešo informavimo priemonėse. Suteikiama galimybė susipažinti ir įtakoti sprendimus“.

Tačiau ekspertai pastebi, kad Tauragės rajono gyventojai neaktyvūs piliečiai nors jų nuomonė labai svarbi. Izolina Turauskienė pažymi, kad „gyventojai išgirsta problemas, bet neprisideda prie jų sprendimo“. Algirdas Mosėjus, Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktorius akcentavo „jei gyventojai dalyvauja vietos savivaldos veikloje domina tik konkreti sritis, liečianti konkretų gyventoją“. Galima teigti, kad gyventojai nesidomi bendromis problemomis. Izolinos Turauskienės, teigimu „svarbi gyventojų nuomonė ne tik konkrečioje situacijoje, bet ir bendro pobūdžio klausimais. Nusišalinę tie, kurie turi kompetencijos sprendžiamu klausimu ir galėtų pateikti reikšmingų pasiūlymų“. Ekspertai pastebi, kad dažniausiai gyventojai reiškia pretenzijas, nepasitenkinimą kai sprendimai būna jau priimti. Tačiau remiantis teoriniais teiginiais galima teigti, kad įvairius fizinius ir psichologinius barjerus, kurie gali atbaidyti vietos visuomenės narius nuo aktyvaus domėjimosi bendruomenės reikalais, turi pašalinti savivaldybių darbuotojai (Valdžia esanti šalia piliečio..., 2009).

Ekspertų nuomone priežastys, kurios labiausiai kliudo gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje, priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus tai priimami vietos valdžios sprendimai neatitinka gyventojų lūkesčių, gyventojai yra abejingi politiniam procesui, gyventojų nuostata, kad nieko negali pakeisti bei jų nuomonė neturi reikšmingos įtakos priimamiems sprendimams. Galima teigti, kad gyventojai abejingi politiniam procesui ir nepasitiki vietos valdžia. Atsižvelgiant į ekspertų įvardintas priežastis, kurios kliudo gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje, atkreiptinas dėmesys į teorinėje dalyje minėtą Janeliūno (2009) teiginį, kad esant tokiai situacijai didėja visuomenės nepasitikėjimas valdžios institucijomis, o to rezultatas – pasyvumas ir nusišalinimas nuo politinių procesų. Apklausti ekspertai taip pat pastebi gyventojų pasyvumą ir nusišalinimą nuo politinio proceso.

Nors ekspertai pastebi problemą, kad Tauragės rajono gyventojai neaktyvūs piliečiai, nesidomi savivaldybės veikla, priimamais sprendimais, nusišalinę nuo politinio proceso, tačiau pateikus

klausimą „Kaip būtų galima šalinti veiksniais, kliudančiais gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje, sprendimų priėmimo procese?“ Ekspertų požiūriu priemonių nelabai yra, visos galimybės yra išnaudojamos. Ekspertai teigia, kad gyventojai turi suprasti, kad jų nuomonė reikšminga, ypač priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus, o sprendžiant visuomenės problemas, patys piliečiai irgi turi rodyti iniciatyvą. Pranas Petrošius, Tauragės rajono savivaldybės meras akcentavo, kad „gyventojai turi patys suprasti savo reikšmę, turi jausti atsakingumą“.

Pasidomėjus ar viena iš gyventojų pasyvumo priežasčių dalyvaujant vietos savivaldos veikloje nėra informacijos trūkumas apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje. Apklaustų ekspertų nuomone informacijos pateikiamos gyventojams apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje ir įtaką priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus pakanka. Trūksta tik gyventojų susidomėjimo ir aktyvumo.

Paprašius ekspertų įvardinti efektyviausias informacijos sklaidos priemones, efektyviausiomis informacijos sklaidos priemonėmis norint pasiekti kuo platesnę gyventojų auditoriją ekspertai įvardija: vietinę spaudą, jų nuomone vietinę spaudą skaito didžiausia dalis auditorijos, miesto ir kaimo gyventojai. Kaip efektyvi informacijos sklaidos priemonė įvardijama vietinė televizija. Nors informacinių technologijų ir elektroninių ryšių infrastruktūra plečiasi, tarp efektyvių informacijos sklaidos priemonių tik vienas ekspertas įvardija internetinę svetainę. Ekspertų įvardintos efektyviausios informacijos sklaidos priemonės patvirtina teorinėje dalyje minėtus teiginius, kad daugiausiai informacijos apie valdžios institucijas gyventojai gauna per žiniasklaidą.

Siekiant efektyvaus valdymo institucija turi ne tik skleisti informaciją apie save, savo veiklą, bet ir turėti grįžtamąjį ryšį – paisyti kitų nuomonės. Kaip minėta teorinėje dalyje Lietuvos politiniame gyvenime vyrauja vienkryptė informavimo politikos tendencija. Daugiausia dėmesio skiriama informacijos apie sprendimus ar kitą veiklą sklaidimui viešojoje erdvėje mažai siejant poreikį su atgalinio ryšio poreikiu. Ekspertų nuomone informacinis – komunikacinis modelis vyrauja, kadangi gyventojai yra apatiški, nusivylę, nesitiki, kad bus priimti sprendimai atitinkantys jų lūkesčius. Dėl šių priežasčių gyventojai nesidomi savivaldybės veikla, neišsako savo nuomonės dėl sprendžiamos problemos, savivaldybės atstovai nesulaukia gyventojų grįžtamosios reakcijos. Taip pat pastebima, kad žiniasklaida formuoja gyventojų nuomonę, gyventojams svarbu ką žiniasklaida parašo, o ne kokią informaciją pateikė savivaldybė. Visuomenėje vyrauja nuostata, kad valdžios informavimas apie nuveiktus darbus atliekamas kaip formalumas, nesitikinti iš visuomenės sulaukti reakcijos.

Visų ekspertų nuomonė skirtinga pateikus klausimą „Ką reikėtų daryti, kad savivaldybėse būtų siekiama ne tik vienkryptės informacijos pateikimo visuomenei viešojoje erdvėje, bet ir grįžtamojo ryšio, visuomenės palankumo ir pasitikėjimo?“ Ekspertai numato šias galimybes: skatinti gyventojus susitikimo metu išsakyti savo nuomonę, šviesti, mokyti gyventojus dalyvauti vietos

politiniame gyvenime, reikalingas glaudesnis savivaldybės ir žiniasklaidos bendravimas skatinant gyventojus aktyviai dalyvauti vietos politiniame gyvenime. Tauragės rajono savivaldybės meras akcentuoja, kad „tuo klausimu yra aktyviai dirbama, vykdomi susitikimai, bet vis tiek gyventojai pasyvūs“. Ekspertai pastebi, kad įtraukti gyventojus į sprendimų rengimą galima tik tuo atveju jei ši problema liečia konkretų gyventoją.

Pateikus klausimą „kokių priemonių (metodų) reikia imtis siekiant įtraukti visuomenę į vietos savivaldos veiklą, norint suaktyvinti visuomenę, kad ji aktyviau dalyvautų vietos savivaldos veikloje?“ Ekspertų teigimu, jokios priemonės nebepadeda, labai sunku įtraukti gyventojus į vietos savivaldos veiklą. Labai didelė problema su jaunimu – visiškai nesidomi vietos savivaldos veikla, priimamais sprendimais. Tačiau ekspertai numato dar vieną galimybę suaktyvinti visuomenę, įtraukti į vietos savivaldos veiklą per seniūnaičius ir besikuriančias bendruomenes. Seniūniją galima įvardinti kaip savivaldybės padalinį, kuris veikia tam tikroje savivaldybės teritorijoje. Seniūnijoje labiausiai jaučiamas gyventojų (bendruomenės) dalyvavimas. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 32 straipsnyje reglamentuojama, kad „Pagrindinis gyvenamosios vietovės bendruomenės atstovo uždavinys – rūpintis bendruomenės interesais ir atstovauti bendruomenei seniūnijoje, prireikus – ir savivaldybės institucijose bei savivaldybės teritorijoje veikiančiose valstybės įstaigose“ (Žin. 1994, Nr. 55 – 1049). Taip būtų galima sužinoti bent konkretaus rajono ar vietovės gyventojų nuomonę ir problemas.

Pateikus ekspertams klausimą „Koks geriausias metodas (priemonė) sužinoti gyventojų nuomonę sprendžiamu klausimu?“ Geriausiu metodu sužinoti gyventojų nuomonę sprendžiamu klausimu, ekspertai įvardijo - viešojo susitikimo metu bendravimas su gyventojais. Jų teigimu, išklausančias gyventojų nuomonę bei užduodant papildomų klausimų galima gauti reikšmingos informacijos. Dialogo metu priimti sprendimai labiau suprantami visuomenei. Buvo išsakyta nuomonė dėl gyventojų anketavimo, Algirdas Mosėjus, Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktorius akcentavo, kad „Anketuojant gyventojus sunku suformuluoti konkrečius klausimus. Viešo susitikimo metu galima užduoti papildomai klausimų ir sužinoti platesnę gyventojų nuomonę“.

Atsižvelgus į Obrzcovo, Savo (2007) teiginį, kad išrinkti pareigūnai tampa atskaitingi gyventojams ir demokratinėje valstybėje privalo patenkinti visuomenės lūkesčius bei žinoti, kad priešingu atveju jie gali būti pakeisti. Siekiant įsigilinti į gyventojų svarbą dalyvaujant vietos savivaldos veikloje, buvo pateiktas klausimas ekspertams „Kaip manote ar pakanka to, kad piliečiai dalyvaudami savivaldybės tarybos rinkimuose išrenka valdžios atstovus kurie atstovauja jų interesams ir nesidomi tolesne vietos valdžios vykdoma politika, priimamais sprendimais?“ Ekspertų nuomone, nepakanka tik išrinkti valdžios atstovus, gyventojai turi domėtis tolesne vykdoma veikla, priimamais sprendimais. Taip pat buvo išsakyta nuomonė, dėl kurios tarp politikų

netyla diskusijos apie tiesioginius mero rinkimus. Pranas Petrošius, Tauragės rajono savivaldybės meras išsakė savo individualią nuomonę „mero rinkimai turėtų būtų tiesioginiai, meras turėtų būti renkamas tiesiogiai gyventojų. Taip būtų galima įgyti didesnę gyventojų pasitikėjimą“. Pritariama tiesioginiams mero rinkimams. Tikimasi, kad įteisinus tiesioginius mero rinkimus padidėtų rinkėjų aktyvumas, būtų galima įgyti didesnę gyventojų pasitikėjimą.

Remiantis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos užsakomais tyrimais, kuriuos 2010 metais atliko Lietuvos naujienų agentūra ELTA ir „Baltijos tyrimai“, atlikta apklausa parodė, kad Lietuvos savivaldybėmis nepasitikinčių skaičius siekė 55 proc. Lietuvos gyventojų (Tyrimas: seimūnams apie tautiečių pasitikėjimą..., 2010). Pateiktas klausimas ekspertams „Kaip manote, kokios priežastys lemia, kad visuomenė nepasitiki valdžios institucijomis, yra pasyvi ir menkai naudojami savo teisėmis įsitraukti į vietos savivaldos veiklą priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus? Kaip to būtų galima išvengti?“. Ekspertų nuomone tai yra, todėl, kad priimami sprendimai neatitinka gyventojų lūkesčių, gyventojai jaučiasi nereikšmingi politinio proceso dalyviai. Tauragės rajono savivaldybės mero, Prano Petrošiaus nuomonė išsiskyrė iš kitų atsakiusių į šį klausimą. Jo teigimu žiniasklaida formuoja neigiamą nuomonę apie valdžios institucijas.

Paprašius ekspertų įvardinti visuomenės įtraukimo į viešosios politikos formavimo, sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo vietos savivaldos veikloje privalumus. Ekspertų teigimu gyventojų įtraukimas į viešosios politikos formavimą, sprendimų priėmimą ir įgyvendinimą vietos savivaldoje įgalina gauti geriausiam sprendimui priimti reikiamos informacijos, padidina sprendimų priėmimo kokybę. Ekspertai įvardijo svarbią priežastį, kuri įgalina atsižvelgiant į gyventojų poreikius priimti sprendimus atitinkančius gyventojų lūkesčius. Piliečių įtraukimas į vietos savivaldos valdymą yra pagrindinis efektyvaus valdymo elementas.

Teorinėje dalyje atskleista neigiama visuomenės dalyvavimo įtaka – per brangu bei lėtas sprendimų priėmimas, pilietinės iniciatyvos dažnai trukdo gerai dirbti vietos viešojo administravimo institucijoms. Tačiau ekspertai nepastebi neigiamos įtakos, tik Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktorius, Algirdas Mosėjus akcentavo kaip neigiamą bruožą – „gyventojai dalyvaudami dažnai išreiškia savo pyktį ir nepasitenkinimą“.

Atskleidus ekspertų požiūrį į visuomenės informavimo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje svarbą, įsigilinus į gyventojų informavimo ir įtraukimo į vietos savivaldos veiklą ribotumo problemas apibendrinant galima teigti, kad ekspertų požiūriu gyventojams yra sudaroma pakankamai galimybių dalyvauti vietos savivaldos veikloje, sprendimų priėmimo procese. Nors Tauragės rajono savivaldybės veikloje gyventojams sudaromos galimybės dalyvauti vietos savivaldos veikloje, tačiau pastebima problema, kad Tauragės rajono gyventojai neaktyvūs piliečiai, neprisideda prie vietos problemų sprendimo, nors jų nuomonė labai svarbi. Ekspertai

akcentuoja gyventojų naudą dalyvaujant vietos savivaldos veikloje - įgalina atsižvelgiant į gyventojų poreikius priimti sprendimus atitinkančius gyventojų lūkesčius. Tačiau gyventojai nesidomi bendromis sprendžiamomis problemomis, labiau supranta ir domisi konkrečia sritimi, kuri liečia konkretų gyventoją. Apklaustų ekspertų nuomone informacijos pateikiamos gyventojams apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje ir įtaką priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus pakanka. Trūksta tik gyventojų susidomėjimo ir aktyvumo. Nors pastebima problema, kad Tauragės rajono gyventojai neaktyvūs piliečiai, nesidomi savivaldybės veikla, priimamais sprendimais, tačiau būdų pašalinti kliudančius veiksnius gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje, sprendimų priėmimo procese ekspertų požiūriu priemonių nelabai yra, visos galimybės išnaudojamos. Siekiant aktyvesnio gyventojų dalyvavimo vietos savivaldos veikloje ekspertų teigimu jokios priemonės nebepadedą. Viena iš galimybių tikintis gyventojų aktyvumo tai seniūnaičiai ir besikuriančios bendruomenės, kuriose labiausiai jaučiamas gyventojų dalyvavimas. Savivaldybės atstovai jaučiasi sudarę visas galimybes gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje bei išsakyti savo nuomonę. Tik trūksta gyventojų susidomėjimo ir aktyvumo.

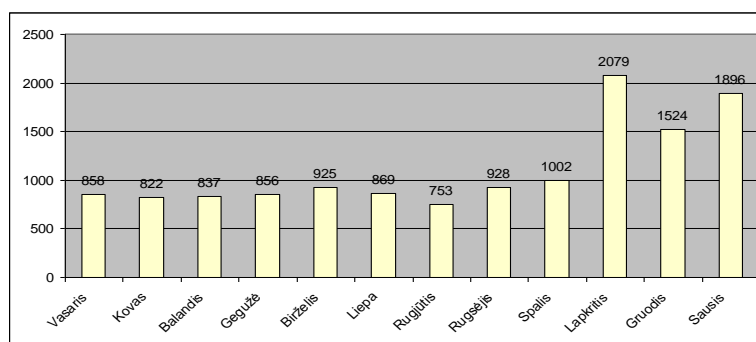
3.6 Visuomenės ir Tauragės rajono savivaldybės valdžios ryšio internetinėje svetainėje stebėjimo analizė.

Siekiant atskleisti elektroninių priemonių suteikiamų galimybių Tauragės rajono savivaldybės veikloje panaudojimą įtraukiant gyventojus į viešųjų sprendimų priėmimo procesą paminėtinas Petrauskienės, (2005) teiginys, kad pažangios informacinės technologijos vis labiau plinta visuose viešojo administravimo lygmenyse, tačiau jų galimybės nepakankamai išnaudojamos skatinant piliečių aktyvumą ir tobulinant viešųjų paslaugų teikimą. Informacinės technologijos viešajame sektoriuje yra svarbios ne tik kaip techninės ryšio priemonės, jos svarbios socialiniu ir politiniu požiūriu. Jos skatina demokratinius pokyčius, įtraukia gyventojus į viešojo administravimo procesus, didina viešųjų paslaugų skaidrumą. Demokratiniame valdyme piliečiai turi būti visapusiškai informuojami apie valstybės tarnybos veiklą, laisvai bendrauti su valstybės tarnautojais, jiems turi būti suteikta galimybė dalyvauti formuojant sprendimus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime „dėl bendrųjų reikalavimų valstybės institucijų interneto svetainėms patvirtinimo“ nustatyti bendrieji reikalavimai bei struktūra valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms suvienodinant įstaigų interneto svetaines, užtikrinant veiksmingumą, pateiktos informacijos aktualumą. Šiame nutarime akcentuojama, kad valstybės institucijų interneto svetainių paskirtis – skatinti piliečius aktyviai dalyvauti valstybės valdyme, užtikrinti valstybės institucijų veiklos skaidrumą (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, 2006).

Siekiant atskleisti gyventojams suteikiamas galimybes dalyvauti formuojant sprendimus bei galimybes bendrauti su Tauragės rajono savivaldybės atstovais elektroninėje erdvėje pastebėta: remiantis Mažylio (2006) teigimu jau 2000 metais visos savivaldybės turėjo galimybę savo informaciją teikti internetinėje svetainėje, tačiau Tauragės rajono savivaldybės internetinė svetainė sukurta tik 2007 m. rugpjūčio 20 dieną. Galima daryti prielaidą, kad Tauragės rajono savivaldybės atstovai nelaikė ir galbūt vis dar nelaiko internetinės svetainės efektyvia priemone įtraukiant gyventojus į viešų sprendimų priėmimo procesą bei neskiria didelio dėmesio elektroninių priemonių suteikiamų galimybių panaudojimui įtraukiant gyventojus į vietos gyventojams svarbių sprendimų priėmimo procesą.

Siekiant išsiaiškinti kaip dažnai gyventojai lanko Tauragės rajono savivaldybės internetinę svetainę ir domisi joje pateikta informacija stebėtas lankytojų skaičius Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje nuo 2010 m. vasario 1 d. iki 2011 m. vasario 1 d. (žr. 37 pav.).

37 pav. Vidutinis lankytojų skaičius Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje per dieną (vidurkis)

Sudaryta autoriaus remiantis stebėjimo Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje duomenimis

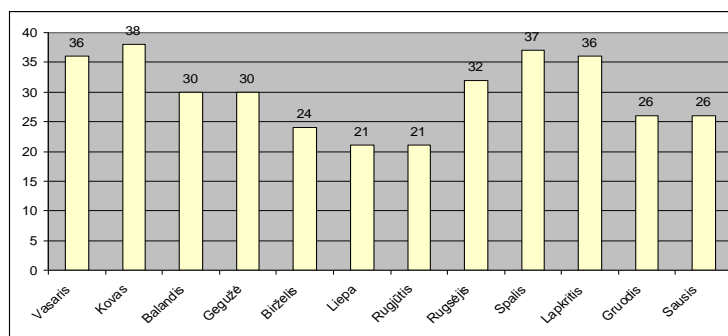
Analizuojant pateikto paveikslėlio duomenis matome, kad vidutinis lankytojų skaičius per dieną iki rugpjūčio mėnesio buvo 817 Tauragės rajono savivaldybės internetinės svetainės lankytojų. Pastebėta tendencija, kad nuo rugpjūčio mėnesio savivaldybės internetinės svetainės lankytojų skaičius išaugo. Nuo rugpjūčio mėnesio vidutinis lankytojų skaičius per dieną siekia 1486 gyventojų apsilankymus Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje. Padidėjęs lankytojų skaičius Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje sietinas su atnaujinta savivaldybės internetine svetaine, kuri buvo atnaujinta nuo 2010 m. rugpjūčio mėnesio. Informavus gyventojus per viešos informacijos sklaidos priemones apie ES struktūrinės paramos lėšomis finansuojamus projektus, skirtus e. valdžios, e. demokratijos priemonėms įgyvendinti bei siekiant užtikrinti visapusišką ir kokybišką bendradarbiavimą su rajono gyventojais diegiamos elektroninės priemonės bei atnaujinta savivaldybės internetinė svetainė. Pateikus gyventojams atnaujinimo priežastis bei naudą, kaip įvardijama nauda Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2010 metų veiklos ataskaitoje - Tauragės apskrities savivaldybių tarybų sprendimų priėmimo viešinimas elektroninėmis priemonėmis aktyvins savivaldybės ir gyventojų sąveiką, užtikrins gyventojams

aktualios informacijos prieinamumą, galimybę išreikšti savo nuomonę ir daryti įtaką priimamiems sprendimams (Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2010 m. veiklos ataskaita, 2011). Vis daugiau Tauragės rajono gyventojų sužino apie galimybę įtakoti savivaldybės sprendimus elektroninėje erdvėje, todėl vis daugiau sulaukiama Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje lankytojų. Nors gyventojų patogumui 2010 – 2012 metais planuojama įgyvendinti Tauragės rajono savivaldybėje keletą ES struktūrinės paramos lėšomis finansuojamų projektų, skirtų e. valdžios, e. demokratijos priemonėms įgyvendinti, įgyvendinant šį projektą kol kas tik atnaujinta savivaldybės internetinė svetainė. Internetinė svetainė vis dar tik informacinio pobūdžio, neteikiamos antro lygio elektroninės paslaugos, nėra parinkties blankai/paraiškos, kur galima atsispausdinti bet kurį blanką, užpildyti ir pateikti savivaldybei, taip pat internetinėje svetainėje suteikiamų realių galimybių įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus gyventojams dar nėra suteiktų. Internetinei svetainei dar trūksta gyventojų forumo, *online* konferencijų. Visuomenei tik suteikiama galimybė pateikti paklausimą arba pasiūlymą savivaldybei. Sudarius gyventojams daugiau galimybių įtakoti vietos valdžios sprendimus, nuotoliniu būdu, neišeinant iš namų galima įtraukti daugiau piliečių į sprendimų priėmimo procesą, bei užtikrinti vietos valdžios ir visuomenės ryšio kokybę, efektyvesnį bendravimą bei priimamų sprendimų skaidrumą.

Analizuojant Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje informacijos prieinamumo galimybes pastebėta, kad internetinėje svetainėje informacija suskirstyta: verslininkams, gyventojams ir turistams. Savivaldybės internetinėje svetainėje nuolat galima rasti informacijos apie savivaldybę, jos teikiamas paslaugas, priimamus sprendimus. Gyventojai reikalingą informaciją gali rasti svetainės skyriuose: tvarkos ir taisyklės, teisinė informacija, sveikatos apsauga, socialinė parama, naudinga informacija ir kt. Savivaldybės internetinėje svetainėje yra nuorodos į kitas aktualias interneto svetaines. Internetinėje Tauragės rajono savivaldybės svetainėje pristatyti administracijos skyriai, pateikti darbuotojų kontaktiniai duomenys. Apsilankius Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje per nuorodas galima rasti visą būtiną informaciją, įeiti į valdžios institucijų, įvairių fondų svetaines. Galima teigti, kad Tauragės rajono savivaldybės interneto svetainėje (www.taurage.lt) teikiamos gyventojams pirmo lygio elektroninės paslaugas (t.y. informavimo).

Kad internetinė svetainė būtų labiau skirta ryšiams su visuomene, skiltyje naujienos – nuolat pateikiama bendra informacija visuomenei. Savivaldybės internetinėje svetainėje kasdien skelbiama naujausia informacija savivaldybės veiklos klausimais. Tauragės rajono savivaldybės mero 2010 metų veiklos ataskaitoje teigiama, kad 2010 m. savivaldybės veiklos klausimais, naujienų skyriuje paskelbta apie 450 aktualiausių ir gyventojams reikalingiausių informacijos (Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2010 m. veiklos ataskaita, 2011). Mokslinio stebėjimo nuo 2010 m. vasario 1d. iki 2011 m. vasario 1 d. Tauragės rajono savivaldybės internetinėje

svetainėje metu siekta atskleisti informacijos prieinamumo galimybes internetinėje svetainėje (žr.38 pav.).

38 pav. Informaciniai pranešimai gyventojams Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje per mėnesį (vnt.)

Sudaryta autoriaus remiantis stebėjimo Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje duomenimis

Išanalizavus 38 pav. duomenis matome, kad vidutinis informacinių pranešimų skaičius gyventojams per mėnesį siekia apie 30 pranešimų. Analizuojant stebėjimo internetinėje svetainėje gautus duomenis, galima teigti, kad Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje kasdiena pateikiama aktuali ir svarbi informacija gyventojams, skelbiamos savivaldybės naujienos apie kultūros renginius bei kitos aktualijos. Kadangi šiandiena elektroninė komunikacija vis labiau dominuoja, laikui einant internetinė svetainė gali tapti populiariu šaltiniu informacijai apie savivaldybės veiklą gauti bei gali nustelbti tokius įprastus informacinius šaltinius kaip laikraščiai, lankstinukai ir pan.

Atsižvelgiant į tai, kad informacinių technologijų ir elektroninių ryšių infrastruktūra plečiasi ir piliečių įtraukimui į viešųjų sprendimų priėmimą valdžios institucijos vis dažniau naudoja elektronines priemones. Stebėta kaip Tauragės rajono savivaldybė efektyviai naudojasi elektroninių priemonių suteikiamomis galimybėmis įtraukti piliečius į viešųjų sprendimų priėmimą. Kreipiamas dėmesys į gyventojams suteikiamas galimybes dalyvauti formuojant sprendimus Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje (vykdomas gyventojų apklausas, kvietimus gyventojams dalyvauti projektuose). Per visą stebėtą laikotarpį nuo 2010 m. vasario 1 d. iki 2011 m. vasario 1 d. vykdytos 4 gyventojų apklausos (korupcijos prevencijos, e. valdžios paslaugų plėtros ir kt. klausimais) ir 7 kvietimai dalyvauti projektuose (korupcijos prevencijos plano projekte, daugiabučių namų atnaujinimo programose, dėl rekonstrukcijos drabų ir kt.). Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad Tauragės rajono savivaldybės atstovai neišnaudoja elektroninių technologijų suteikiamų galimybių siekiant sužinoti gyventojų nuomonę priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus. Sprendžiant vietos problemas ne tik tarybos posėdžiuose, informuojant ir skatinant gyventojus dalyvauti išsakant nuomonę vietos žiniasklaidos priemonėse, bet ir elektroninėje erdvėje leistų Tauragės rajono savivaldybės tarnautojams efektyviau ir veiksmingiau spręsti iškylančius klausimus, o gyventojams aktyviau dalyvauti priimant sprendimus

(ypač jaunimui, kuris aktyviai nedalyvauja vietos savivaldos veikloje, tolimų vietovių gyventojams, neįgaliems žmonėms) pasinaudojant informacinių technologijų suteikiamomis galimybėmis įsitraukti į aktyvią veiklą.

Išanalizavus keletą Lietuvos savivaldybių internetines svetaines atkreipiant dėmesį ar vykdomos apklausos kitose savivaldybėse, pastebėta, kad daugelyje savivaldybių (Plungės, Kupiškio, Kelmės, Trakų, Druskininkų, Panevėžio ir daugelyje kitų savivaldybių) yra speciali skiltis savaitės klausimas. Pastebėta, kad Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje tokios skilties „savaitės klausimas“ nėra, tiesiog yra parinktis apklausa, tačiau ji nėra aktyviai vykdoma. Galima teigti, kad neišnaudojamos galimybės atskleisti gyventojų nuomonę vykdant gyventojų apklausą savivaldybės internetinėje svetainėje.

Gyventojai nuolat kreipiasi į valdžios institucijas norėdami gauti įvairios informacijos. Iš valdžios institucijų informaciją galima gauti ne tik tiesiogiai bendraujant su valdžios atstovais, siunčiant raštus, prašymus naudojantis pašto paslaugomis, bet ir suteikiama galimybė pasinaudojant elektroninėmis priemonėmis gauti reikiamą informaciją neišeinant iš namų. Visuomenės bendravimo elektroniniu paštu su viešuoju sektoriumi svarba ir prilyginimas įprastinėms ryšio priemonėms abejonių nekelia. Tai nustatyta priimtame 2002 m. gruodžio 31d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime „Dėl elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo“ (5 str. 17d) „Institucijų ir gyventojų paklausimai elektroniniu paštu turi įgyti tokią pat galią kaip ir paprastu paštu – šie paklausimai turi būti apdorojami tokiomis pačiomis procedūromis“ (Žin. 2003, Nr. 2 – 54).

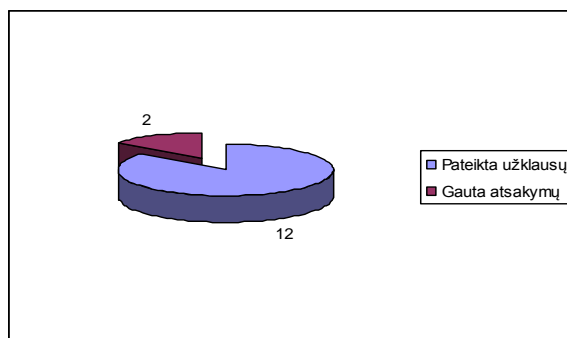
Interviu metu ekspertų buvo išsakyta nuomonė, kad viena iš dalyvavimo galimybių vietos savivaldos veikloje gyventojams sudaryta galimybė Tauragės rajono savivaldybės atstovams pateikti pasiūlymą ar klausimą internetinėje svetainėje. Stebint vietos valdžios ir gyventojų bendravimo galimybes Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje dėmesys buvo kreipiamas į valdžios ir gyventojų bendravimą ir informavimą. Bendraujant su Tauragės rajono savivaldybės atstovais elektroninėje erdvėje, gyventojai gali gauti atsakymus elektroniniu paštu arba pateikiant atsakymą internetinėje svetainėje, bei susipažinti su kitais savivaldybės atstovams pateiktais klausimais bei siūlymais. Pateikiant klausimą ar pasiūlymą savivaldybės atstovams internetinėje svetainėje parinktyje „Klausimai – atsakymai“ galimos šios parinktys:

- bendrieji klausimai;
- savivaldybės klausimai;
- pasiūlymai savivaldybei.

Tauragės rajono savivaldybės mero 2010 metų veiklos ataskaitoje teigiama, kad administracijos darbuotojai operatyviai atsako į elektroniniu paštu gautus gyventojų ir įstaigų klausimus. Gyventojai dažniausiai kreipiasi šiais jiems aktualiais: gatvių, kelių remonto, lėšų skyrimo, apšvietimo, ugdymo proceso, pastatų atnaujinimo ir kt. klausimais. Patys aktualiausi iš jų skelbiami svetainėje, skyriuje

„Klausimai-atsakymai“. Per 2010 m. atsakyta į apie 300 besikreipiančių el. paštu gyventojų klausimus (Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2010 m. veiklos ataskaita, 2011).

Vykdyto mokslinio stebėjimo metu savivaldybės internetinėje svetainėje atskleistos vietos valdžios ir gyventojų bendravimo galimybės Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje, pateikiant klausimus parinktyje „Klausimai – atsakymai“. Pateikti vietos gyventojams aktualūs klausimai (dėl gatvių remonto, socialinės paramos, dėl miesto ribų plėtimo, leidimų išdavimo statyboms ir kt.). Per stebėtą laikotarpį pateikta 12 klausimų Tauragės rajono savivaldybės atstovams, gauti 2 atsakymai. Atsakymų grįžtamumas 16,66 proc. (žr. 39 pav.).

39 pav. pateiktos užklausos ir gauti atsakymai Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje, parinktyje „Klausimai – atsakymai“ (vnt.)

Sudaryta autoriaus remiantis stebėjimo Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje duomenimis

Išanalizavus ar operatyviai, konkrečiai, išsamiai ir aiškiai atsakoma į gyventojų užduodamus klausimus ir noriai bendraujama su gyventojais elektroninėje erdvėje pastebima, kad gyventojams stinga grįžtamojo ryšio iš vietos valdžios atstovų. Gyventojai pateikę užklausą vietos valdžios institucijai ne visada sulaukia atsakymo. Išanalizavus gautus, bei gyventojams pateiktus atsakymus internetinėje svetainėje pastebėta, kad atsakymai pateikiami bendrais bruožais, dažniausiai nukreipiamojo pobūdžio, pvz. smulkesnė informacija teikiama Tauragės rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriuje, nurodomas kabineto bei telefono numeris. Pastebėta, kad pateikiant atsakymą visada aiškiai nurodomos atsakiusio į klausimą specialisto pareigos bei kontaktiniai duomenys. Stebėjimo metu atkreiptas dėmesys į atsakymų pateikimo laiką. Kaip reglamentuojama Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų įstatyme, 14 str., informacija pareiškėjui turi būti pateikiama ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo įstaigoje dienos jei nėra daug ar sudėtingos informacijos (Žin., 2005, Nr. 139-5008). Pastebėta, kad į pateiktus klausimus atsakymai buvo pateikti nuo 10 iki 15 kalendorinių dienų laikotarpyje. Šie duomenys rodo, kad į pateiktus atsakymus nėra skubiai reaguojama. Remiantis šiais duomenimis, galima teigti, kad nėra garantuojamas abipusis ryšys tarp gyventojų ir institucijos internetinėje svetainėje. Internetinė svetainė vis dar nėra laikoma efektyvia priemone palaikyti glaudžius ryšius su visuomene, bei pasinaudojant informacinių technologijų suteikiamomis galimybėmis konsultuojantis bei įtraukti gyventojus į sprendimų priėmimo procesą.

Pastebėta, kad pateikiant užklausą yra tik trys galimos parinktys, gyventojai norėdami užduoti klausimą konkrečiam specialistui neturi galimybės, kadangi galima pateikti užklausą tik konkrečiai savivaldybei arba bendrą klausimą. Gyventojams būtų aiškiau jei klausimų grupės būtų suskirstytos pagal skyrius, atliekamas funkcijas. Išanalizavus atsitiktinai pasirinktų keleto savivaldybių galimybes gyventojams pateikti klausimus ir pasiūlymus savivaldybėms, pastebėta, kad daugelyje savivaldybių klausimai nėra suskirstyti į kategorijas pagal atliekamas funkcijas. Tačiau pastebėta, kad Raseinių rajono savivaldybėje klausimų pateikimas suskirstytas į kategorijas, pagal atliekamas funkcijas. Gyventojui suteikiama galimybė pateikti klausimą konkrečiam specialistui. Kaip pavyzdį Tauragės rajono savivaldybė galėtų pasinaudoti Raseinių savivaldybės tinklalapyje www.raseiniai.lt aiškiai suskirstytais klausimais į kategorijas. Klausimai galėtų būti suskirstyti į kategorijas: juristo konsultacija, socialinė parama, klausimai architektui, ekonomika ir ūkis, kultūros renginiai, švietimas ir mokslas, vaiko teisių apsauga, karo prievolės administravimas ir kt.

Nagrinėjant visuomenės bendravimo el. paštu su valdžios institucijomis problematiką minėtinas Petrausko, Limbos atliktas tyrimas 2001 - 2003 metais „Visuomenės ir valdžios ryšio internete kokybės analizė“. Šio tyrimo rezultatai parodė, kad kai kurių Lietuvos savivaldybių institucijos į gyventojų užklausas per elektroninius vartus visiškai neatsakė arba į klausimus neatsakė iš esmės, prašoma dar kartą patikslinti klausimo detales arba atsakymas yra nukreipiamojo pobūdžio. Tai rodo, kad atsakymų kokybė – pakankamai žema.

Atskleidus elektroninių priemonių suteikiamų galimybių Tauragės rajono savivaldybės veikloje panaudojimą įtraukiant gyventojus į viešųjų sprendimų priėmimo procesą galima teigti, kad elektroninių priemonių suteikiamos galimybės nepakankamai išnaudojamos Tauragės rajono savivaldybės veikloje skatinant piliečių aktyvumą, konsultuojantis su gyventojais bei įtraukiant gyventojus į viešųjų sprendimų formavimo ir priėmimo procesą. Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje labiau apsiribojama informacijos pateikimu gyventojams, nei gyventojų nuomonės ar požiūrių atskleidimui sprendžiamu klausimu. Nors gyventojams sudaromos galimybės interaktyviai bendrauti su išrinktais vietos valdžios atstovais pateikiant klausimą ar pasiūlymą savivaldybės atstovams parinktyje „klausimai – atsakymai“ pastebima, kad gyventojams stinga grįžtamojo ryšio iš vietos valdžios atstovų. Galima daryti prielaidą, kad internetinė svetainė vis dar nėra laikoma efektyvia priemone konsultuojantis bei palaikant glaudžius ryšius su gyventojais.

IŠVADOS

Išvados, išplaukiančios iš teorinio konteksto:

✓ Piliečių dalyvavimas demokratiname gyvenime neapsiriboja tik dalyvavimu laisvuose nacionaliniuose rinkimuose. Demokratinėje visuomenėje piliečiai turi būti ne pasyvūs stebėtojai, bet aktyvūs sprendimų priėmimo dalyviai. O demokratiname politiniame gyvenime galimybę įtakoti valdžios priimamus sprendimus ir būti arčiau valdžios institucijų suteikia vietos savivalda. Vietos savivaldos institucijos įgyvendindamos joms priskirtas funkcijas, turi vadovautis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme apibrėžtais veiklos principais, tokiais kaip: atsakingumas rinkėjams, veiklos skaidrumas, viešumas ir reagavimas į gyventojų nuomonę, suteikiant galimybę kiekvienam gyventojui tiesiogiai dalyvauti ir rengiant, ir priimant sprendimus, ir juos įgyvendinant. O tai prisideda prie politinio aktyvumo skatinimo. Padeda formuoti aktyvius ir sąmoningus piliečius sugebančius domėtis valdymo reikalais, didina piliečių suvokimą, kad jie turi politinę reikšmę ir įtaką ne tik per rinkimus, bet ir viso politinio proceso metu. Visuomenės dalyvavimas stiprina pareigūnų atsakomybę suteikiant piliečiams daugiau galimybių bendraujant su jais ir reikalauti atsiskaitomybės, bei padeda sukurti piliečių ir pareigūnų tarpusavio pasitikėjimą.

✓ Lietuvos Respublikoje galiojantys įstatymai ir tarptautiniai teisės aktai sudaro galimybes piliečiams aktyviai dalyvauti vietos savivaldoje. Išdėstyti pagrindiniai visuomenės informavimo principai, numatantys, kad savivaldybių veikla turi būti aiški ir suprantama gyventojams, gyventojai turi teisę susipažinti su savivaldybės priimtais sprendimais bei gauti viešus ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savivaldybės instituciją bei valstybės tarnautojų darbą. Reglamentuojama, kad savivaldybės tarybos nariai yra atsakingi rinkėjams ir savivaldybės institucijos turi sudaryti sąlygas gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant sprendimus, išsakant nuomonę dalyvaujant savivaldybės tarybos posėdžiuose, tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus tiesioginės nuomonės pareiškimo būdu vietos gyventojų apklausoje, tačiau gyventojų nuomonė yra tik patarimo pobūdžio. Nesuteikiama gyventojams teisė tiesiogiai įtakoti vietos valdžios sprendimus. Egzistuoja teisinės žmogaus galimybės dalyvauti valdant šalį, įtakoti priimamus politinius sprendimus. Tačiau vien tik įstatymuose įtvirtinti galimą piliečių dalyvavimą demokratiname valdyme bei sprendimų priėmimo procese nepakanka. Žmonės ne visada moka pasinaudoti formaliai įstatymuose reglamentuotomis visuomenės dalyvavimo demokratiname valdyme teisėmis.

Remiantis gautų tyrimų duomenimis pateikiamos šios išvados:

✓ Kadangi Tauragės rajono savivaldybė su visuomene susijusius klausimus skelbia visose galimose viešojo informavimo priemonėse, informavimo požiūriu Tauragės rajono savivaldybė pakankamai plačiai prieinama visuomenei, tačiau gyventojai neišnaudoja visų jiems suteikiamų

galimybių. Rečiausiai gyventojai ieškodami informacijos apie savivaldybės veiklą priimamus sprendimus kreipiasi į savivaldybės atstovus bei metinės ataskaitos nelaikomos kaip priimtinausias priemonės gauti informaciją apie vietos savivaldos veiklą, priimamus sprendimus. Nors sudaromos galimybės įtakoti vietos valdžios sprendimus, išsakant nuomonę ar pateikiant siūlymą Tauragės rajono savivaldybės atstovams dėl svarstomų ar priimamų sprendimų dalyvaujant savivaldybės tarybos posėdžiuose, tiesiogiai kreipiantis į savivaldybės atstovus, vietinėje televizijoje vykstant savivaldybės laidos tiesioginiai transliacijai bei savivaldybės internetinėje svetainėje, tačiau nedaugelis gyventojų naudojami galimybėmis įtakoti sprendimus dalyvaujant vietos savivaldos valdyme tokiomis galimybėmis kaip: dalyvavimas tarybos posėdžiuose, suteikiamomis teisinėmis galimybės įtakoti sprendimus teikiant peticijas vietos savivaldos lygmens institucijoms. Gyventojai renkasi paprastesnes nuomonės išreiškimo formas - dažniausiai nuomonę išsako viešojo susitikimo metu.

✓ Nors savivaldybės atstovai jaučiasi išnaudojantys visas galimybes skatinant gyventojų aktyvumą ir sudarę pakankamai galimybių gyventojams dalyvauti vietos politiniame gyvenime, tačiau gyventojų apklausos ir vykdyto stebėjimo metu nustatytos šios gyventojų informavimo ir įtraukimo probleminės sritys:

- Didelė dalis gyventojų neįsitraukia į vietos savivaldos veiklą, viešosios politikos formavimo procesą kadangi visuomenėje vyrauja nepasitikėjimas Tauragės rajono savivaldybės vykdoma veikla.

- Gyventojai neišreiškia savo požiūrio svarstomais klausimais, kadangi nėra tikri dėl jų išsakytos nuomonės reikšmingumo savivaldybės atstovams ir vyrauja nuostata, kad tik retais atvejais bus atsižvelgta į išsakytą nuomonę ir pasiūlytus sprendimo būdus.

- Tauragės rajono savivaldybėje gyventojai susiduria su informacijos prieinamumo problemomis - informacijos nekonkretumas bei informacija suteikiama neoperatyviai.

- Pastebima, kad gyventojai norėtų įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus, tačiau neišmano arba menkai išmano savo teises ir galimybes paveikti sprendimus kurie įtakoja jų kasdienį gyvenimą.

- Nors Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme sudaromos teisinės prielaidos gyventojams dalyvauti tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus tiesioginės nuomonės pareiškimo būdu vietos gyventojų apklausoje, tačiau Tauragės rajono savivaldybės vykdytoje apklausoje yra tekę dalyvauti tik nedidelei daliai apklaustų Tauragės rajono gyventojų.

- Pastebėta, kad elektroninių priemonių suteikiamos galimybės nepakankamai išnaudojamos Tauragės rajono savivaldybės veikloje skatinant piliečių aktyvumą. Savivaldybės internetinėje svetainėje labiau apsiribojama informacijos pateikimu gyventojams, nei gyventojų nuomonės ar požiūrių atskleidimui sprendžiamu klausimu.

Giluminio interviu metu gauta informacija bei atliktos anketinės apklausos duomenys patvirtina pirmąją iškeltos hipotezės dalį, kurioje teigiama, kad Tauragės rajono savivaldybės gyventojai pasyviai dalyvauja vietos savivaldos veikloje, sprendžiant vietos problemas. Nors demokratiname politiniame gyvenime gyventojai turi teisę dalyvauti sprendžiant viešąsias problemas, daryti įtaką svarbiems sprendimams bei kontroliuoti valdžios atstovus, tačiau tarp Tauragės rajono gyventojų pasireiškia pasyvumas ir nenoras dalyvauti vietos savivaldos valdyme. Antroji hipotezės dalis, kurioje teigiama, kad gyventojai pasyviai dalyvauja Tauragės rajono savivaldybės veikloje, dėl sudaromų nepakankamų galimybių įsitraukti į vietos savivaldos veiklą formuojant ir įgyvendinant vietos politiką pasitvirtino iš dalies. Ekspertų požiūriu gyventojams yra sudaroma pakankamai galimybių dalyvauti vietos savivaldos veikloje, sprendimų priėmimo procese bei informacijos pateikiamos gyventojams apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje ir įtaką priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus pakanka. Tačiau anketinės apklausos gauti duomenys rodo, kad Tauragės rajono savivaldybė nutolusi nuo vietos gyventojų. Gyventojai rodo norą padėti Tauragės rajono savivaldybei sprendžiant vietos problemas, tačiau gyventojams trūksta informacijos apie galimą piliečių dalyvavimą ir dalyvavimo būdus vietos savivaldos veikloje.

REKOMENDACIJOS

Tyrimo išvados leidžia suformuluoti rekomendacijas Tauragės rajono savivaldybės atstovams atsakingiems už visuomenės informavimą ir įtraukimą į vietos savivaldos veiklą:

✓ Savivaldybės atstovai turėtų imtis didesnės iniciatyvos, siūlant gyventojams prisidėti prie politinių sprendimų vykdant susitikimus, seminarus su gyventojais. Reikalingas glaudesnis bendradarbiavimas tarp gyventojų ir vietos valdžios. Savivaldybė turėtų aktyviai vykdyti šviečiamąją veiklą. Šviesti, mokyti visuomenę dalyvauti vietos politiniame gyvenime informuojant kokiais atvejais ir kokie būdai yra patys veiksmingiausi įtakojant priimamus sprendimus, teikti informaciją apie gyventojų galimybes įsitraukti į politinių sprendimų priėmimo procesą.

✓ Siekiant efektyvaus valdymo, savivaldybėje turi ne tik vyrėti vienkryptė informavimo politika, bet turi būti palaikomas grįžtamasis ryšys – paisoma visuomenės nuomonės. Būtent efektyvus grįžtamasis ryšys priimant sprendimus atsižvelgiant į gyventojų siūlymus ir suteiktą informaciją parodo, kad gyventojai yra reikšmingi politinio proceso dalyviai. Skleidžiant gerąją savivaldybės ir gyventojų patirtį būtų pateikiamas pavyzdys gyventojams kaip įmanoma surasti visiems priimtina sprendimą.

✓ Tauragės rajono savivaldybės atstovai turėtų stiprinti gyventojų pasitikėjimą vietos valdžia. Veikla turi tapti skaidresnė ir aiškesnė gyventojams, o priimant gyventojams svarbius sprendimus turi būti paaiškinamas priimto sprendimo naudingumas. Tai padėtų formuoti teigiamą savivaldybės reputaciją visuomenėje. Visuomenei svarbūs sprendimai turi būti nuolat aptariami su gyventojais.

✓ Sprendžiant informacijos suteikimo terminų problemą turi būti aiškiai numatytos tarnautojų pareigos, prašomą informaciją pateikti kuo greičiau, nelaukiant paskutinės termino dienos, nepiktnaudžiaujant įstatymo suteiktomis teisėmis. Užvilkinus atsakymo pateikimą tarnautojo elgesys turi būti atitinkamai vertinamas (pvz. drausminė atsakomybė, įspėjimas).

✓ Savivaldybėje dirbantys valstybės tarnautojai turi panaudoti įvairias gyventojų informavimo priemones sėkmingam gyventojų įtraukimui į vietos savivaldos veiklą. Kadangi auditorijos pagal amžių renkasi skirtingas informacijos sklaidos priemones, bei ne visi gyventojai turi galimybę žiūrėti vietinę televiziją ar prieiga prie internetinės svetainės savivaldybė turi analizuoti iš kokių šaltinių gyventojai dažniausiai sužino informaciją apie savivaldybę ir jos veiklą. Tinkamai pasirinkta informacijos sklaidos priemonė padėtų pasiekti didesnę dalį teritorijos gyventojų (ypač pasyviausių grupių: jaunesnio amžiaus auditoriją bei kaimiškos vietovės gyventojus).

✓ Kadangi įstatymais reglamentuojama, kad dalyvavimas vietos gyventojų apklausoje yra vienas tiesioginio piliečių dalyvavimo politiniame gyvenime priimant sprendimus būdas, o savivaldybėje ši galimybė nepakankamai išnaudojama siekiant įtraukti gyventojus į viešųjų

sprendimų formavimą, svarbu išnaudoti galimus apklausos būdus kaip galimybę siekiant sužinoti gyventojų nuomonę sprendžiant vietos problemas ir priimant sprendimus.

✓ Siekiant didesnio gyventojų aktyvumo bei sužinoti konkretaus rajono ar vietovės problemas galima pasitelkti seniūnaičius, besikuriančias bendruomenes, kuriuose labiausiai jaučiamas gyventojų dalyvavimas.

✓ Reikėtų didesnę dėmesį skirti skatinant piliečių aktyvumą, konsultuojantis su gyventojais bei įtraukiant gyventojus į viešųjų sprendimų formavimą ir priėmimo procesą elektroninių priemonių suteikiamų galimybių panaudojimui. Savivaldybės internetinėje svetainėje suteikiant galimybę piliečiams diskutuoti gyventojų forume, organizuojant tiesiogines konferencijas su savivaldybės atstovais, tiesiogiai transliuojant savivaldybės tarybos sprendimų priėmimą, vykdant gyventojų apklausas, palaikant abipusį ryšį tarp gyventojų ir institucijos internetinėje svetainėje, sudarant galimybes teikti atsiliepimus bei skundus.

PAGRINDINIŲ SAŲVOKŲ ŽODYNAS

Atsakomybės skaidrumas – politikų atsakomybė teisei sistemai, taip pat viešai nuomonei už priimtus sprendimus ir jų padarinius (Rubavičius, V. (2004). Rinka, visuomenės informavimo priemonės ir politika. In Bielinis, L. (Ats. red.), *Politika kaip komunikacinis žaidimas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. 26 p.).

Bendruomenė - atitinkamoje teritorijoje nuolat gyvenantys asmenys, susieti bendrais viešaisiais poreikiais ir interesais (Žin., 1994, Nr. 55-1049).

Dalyvauti politiniame gyvenime – balsuoti, dalyvauti vietos valdžioje ir būti prisiekusiųjų žiūri nariu – gyvybiškai svarbu, kad atsirastų tiesioginis suinteresuotumas valdymu ir, vadinasi, būtų sukurtas pagrindas formuoti išprususiems ir save ugdantiems piliečiams – vyrams ir moterims, taip pat dinamiškai ugdomajai valstybei (Held, D. (2002). *Demokratijos modeliai*. Vilnius: Eugrimas. 123 p.).

Dalyvavimo skaidrumas – galimybė dalyvauti priimant sprendimus (Rubavičius, V. (2004). Rinka, visuomenės informavimo priemonės ir politika. In Bielinis, L. (Ats. red.), *Politika kaip komunikacinis žaidimas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. 26 p.).

Decentralizacija – centralizacijos panaikinimas arba jos susilpninimas (Vaitkevičiūtė, V. (2001). *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: žodynas. 190p.).

Demokratija – tai toks institucinis politinių sprendimų priėmimo metodas, kuris tarnauja bendram labai leisdamas pačiai tautai spręsti problemas per rinktus asmenis, šių susirinkimas įgyvendina jos valią (Shumpeter, A. S. (1998). *Kapitalizmas, socializmas ir demokratija*. Vilnius: Mintis. 276 p.).

Komunikacija – tai perdavimo, kūrimo, idėjų, faktų ir nuomonių interpretavimo procesas (Nugaraitė, A. (2005). Viešieji organizacijos ryšiai ir įtakos darymas. In Bėkšta, A., Lukošūnienė, V. 2005. *Mokomės dialogo. Kaip susikalbėti piliečiams, organizacijoms ir kultūroms*. Vilnius: Lietuvos suaugusiųjų asociacija. 96 p.).

Savivaldybės institucijos – atstovaujamoji institucija, tai yra savivaldybės taryba, ir vykdomoji institucija, tai yra savivaldybės administracijos direktorius, turinčios vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas. Savivaldybės institucijos yra atsakingos už savivaldos teises ir savo funkcijų įgyvendinimą bendruomenės interesais (Žin., 1994, Nr. 55-1049).

Savivaldybės taryba – atstovaujamoji institucija, kuri įgyvendina savivaldos teisę. Savivaldybės taryba susideda iš demokratiškai išrinktų savivaldybės bendruomenės atstovų. Savivaldybės tarybos nariai, kurių skaičius svyruoja nuo 21 iki 51, nuo 2002 metų renkami ketverių metų kadencijai (Krupavičius, A. Lukošaitis A. (2004). *Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida*. Kaunas: Poligrafija ir informatika. 501 p.).

Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos - atstovaujamosios, valstybės vadovo, vykdomosios, teisminės valdžios institucijos, teisėsaugos institucijos ir įstaigos, audita, kontrolę (priežiūrą) atliekančios institucijos ir įstaigos, kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, kurios finansuojamos iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei valstybės pinigų fondų ir kurioms įstatymai suteikia viešojo administravimo įgaliojimus, taip pat įmonės ir įstaigos, teikiančios asmenims viešąsias paslaugas (LR teisė gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų įstatymas (Žin., 2005, Nr. 139-5008).

Visuomenės informavimas – viešosios informacijos teikimas visuomenei (Žin., Nr. 82-3254).

Visuomenės informavimo priemonė – laikraštis, žurnalas, biuletenis ar kitas leidinys, knyga, televizijos, radijo programa, kino ar kita garso ir vaizdo studijų produkcija, informacinės visuomenės informavimo priemonė ir kita priemonė, kuria viešai skleidžiama informacija (Žin., Nr. 82-3254).

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. 2011 m. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimai. Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija [interaktyvus] [žiūrėta 2011-03-10]. Prieiga per internetą: http://www.vrk.lt/2011_savivaldybiu_tarybu_rinkimai/output_lt/rezultatai_daugiamand_apygardose/rezultatai_daugiamand_apygardose1turas.html
2. Ališauskienė, R. (2008). Pilietinė visuomenė ir viešasis administravimas Lietuvoje. *Viešasis administravimas Lietuvoje*. Vidaus reikalų ministerija. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-10]. Prieiga per internetą: <http://www.vakokybe.lt/index.php?id=301>
3. Andriuškevičius, P. (2009). *Įveikėm korupciją, užkliuvom už savivaldos* [interaktyvus] [žiūrėta 2009-12-12]. Prieiga per internetą: <http://liberalaskaune.wordpress.com/2009/02/15/16korupcija-savivalda/>
4. Arnstein, S. R. (1969). *A Ladder of Citizen Participation*. Vol. 35, No. 4, p. 216-224. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-09-11]. Prieiga per internetą: <http://lithgow-schmidt.dk/sherry-arnstein/ladder-of-citizen-participation.pdf>
5. Astrauskas, A. (2003). *Vietos savivaldos samprata ir savivaldybės institucinė struktūra*. Mokslinis leidinys. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas. 83 p. ISBN 9955-563-125
6. Astrauskas, A., Galinienė, B. (2003). *Vietos savivalda Lietuvoje: teoriniai ir istoriniai aspektai*. Vilnius: Vilniaus universitetas. 90 p. ISBN 9986 – 195 - 659
7. Augustinaitis, A. (2006). Viešieji ryšiai ir viešybės valdymas žinių visuomenėje. *Informaciniai mokslai*, Nr. 38, 15 – 26. ISSN 1392 – 0561 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: http://www.leidykla.vu.lt/fileadmin/Informacijos_mokslai/38/15-26.pdf
8. Baltutytė, E., Birmontienė, T., Bublienė, D., Bulotas, G. (2000). *LR teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų komentaras*. Vilnius: Lietuvos žmogaus teisių centras 240p. ISBN 9955-473-02-9
9. Baršauskienė, V., Janulevičienė – Ivaškienė, B. (2005). *Komunikacija: teorija ir praktika*. Kaunas: Technologija. 216p. ISBN 9955-099-038
10. Bielinis L. (2005). *Visuomenė valdžia ir žiniasklaida*. Vilnius: Eugrimas. 127p. ISBN 9955-6821-08
11. Bytamas, D., Boilas K. (1997). *Demokratija: klausimai ir atsakymai*. Klaipėda: savivaldos problemų tyrimo centras. 129p. ISBN 5-7516-0070-3
12. Bovaird, T., Loffler, E.(2003). *Public Management and Governance*. London: Routlege.
13. Callahan, K. (2007). *Elements of effective governance: measurement, accountability and participation*. New York: Taylor & Francis Group.
14. Cohen, J., Fung, A. (2004). Radical democracy. *Swiss Political Science*, 10.24, 23-34

- [interaktyvus] [žiūrėta 2010–10–10]. Prieiga per internetą: http://www.archonfung.com/docs/articles/2004/Cohen_Fung_Debate_SPSR2004.pdf
15. Denhardt, R. B. (2001). *Viešųjų organizacijų teorijos*. Vilnius: Algarvė. 303p. ISBN 9986-856-68X
 16. Dennis, L. Wilcox, Glen T. Cameron, Philip H. Ault, Warren K. Agee (2007). *Ryšiai su visuomene: strategija ir taktika*. Kaunas: Poligrafija ir informatika. 494p. ISBN 9798-9868-505-95
 17. Dubonikas, G. (2008). Savivaldybių tarybų rinkimai: viešojo administravimo kokybės akcentai rinkiminių technologijų ir politinės agitacijos fone. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 1 (10), 35 – 38. ISSN 1648 - 9098
 18. Finkel, S. (2000). *Civic Education and the Mobilization of Political Participation in Developing Democracies*. Department of Government and Foreign Affairs University of Virginia [interaktyvus] [žiūrėta 2010–10-10]. Prieiga per internetą: <http://www.princeton.edu/csdp/events/Participation2000/finkel.pdf>
 19. Galvėnienė, A. (2009). Lietuvos gyventojų apklausa apie valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas: pokyčiai, tendencijos ir naujovės. *Viešasis administravimas Lietuvoje*. Vidaus reikalų ministerija. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-10]. Prieiga per internetą: <http://www.vakokybe.lt/index.php?id=301>
 20. Gaventa, J. (2006). Triumph, Deficit or Contestation? Deeping the Deeping Democracy Debates. *IDS Working paper 264*. Institute of developmenty Studies. ISBN 1 85864 6170 32 p. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-10]. Prieiga per internetą: <http://www.ntd.co.uk/idsbookshop/details.asp?id=944>
 21. Gečas, K. (2007). Integruota komunikacija: reklama versus viešieji ryšiai. *Vadovas ir pasaulis*, 3 (125), 34-37. ISSN 1392 – 4761
 22. Gineitienė D., Domarkas V. (2000). *Visuomeninių organizacijų įtaka viešojo administravimo institucijoms*. Kaunas: Technologija. 77p. ISBN 9986 – 13-870-1
 23. Gyventojų skaičius Tauragės rajono savivaldybėje 2010 m. pradžioje. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1440>
 24. Glosienė, A. (1999). *Ryšių su visuomene ABC bibliotekininkams*. Mokomoji knyga. Vilnius: Martyno Mažvydo biblioteka. 50p. ISBN 9986-530-62-8
 25. Held, D. (2002). *Demokratijos modeliai*. Vilnius: Eugrimas. 438p. ISBN 9955-501-332
 26. IT naudojimas namų ūkiuose. Lietuvos Respublikos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=6827>

27. Janeliūnas, T. (2009). Valdžios sprendimų priėmimo procesų Lietuvoje teisinio reglamentavimo ir esamų praktikų analizė. In Pilietinės visuomenės institutas. *Lietuvos valdžia: atvirumo link?* (p. 89 – 130). Vilnius: Versus aureaus. ISBN 978-9955-34-228-1
28. Jokūbienienė, D., Navickas, R. (2009, liepos 23). Valdžia imituoja savivaldos reformą. *Bernardinai.lt* [interaktyvus] [žiūrėta 2009-12-12]. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2009-07-23-d-jokubieniene-r-navickas-valdžia-imituoja-savivaldos-reforma/29284>
29. Jonkus, A. (2005). Ryšiai su visuomene ir etika. Ar yra juoda, pilka ar spalvota komunikacija? *Marketingas*, 3, 3-5. ISSN 1648 – 6617
30. Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: (edukologija ir kiti socialiniai mokslai)*: vadovėlis: 2-asis patais. ir papild. leid. Kaunas: Judex, 400 p. ISBN 9986-948-65-7
31. Krupavičius, A. Lukošaitis A. (2004). *Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida*. Kaunas: Poligrafija ir informatika. 544 p. ISBN 9986-850-51-7
32. Laurinaitytė, R. (2007). Ryšių su visuomene veiklos vertinimas. *Jaunasis mokslininkas*. Lietuvos žemės ūkio universitetas. 3 p. ISBN 978 – 955 – 448 – 81 - 5 [interaktyvus] [žiūrėta 2009-10-12]. Prieiga per internetą: http://www.lzuu.lt/jaunasis_mokslininkas/smk_2007/vadyba/Laurinaityte_Renata.pdf
33. Lazdynas, R. (2005). *Savivalda: filosofija, teorija, praktika*. Šiauliai: Saulės delta. 279p. ISBN 9955-522-720
34. Mačiukaitė – Žvinienė, S. (2009). Defining Criteria and Assessing Democracy in the Baltic States. *Socialiniai tyrimai*. Mykolo Romerio universitetas, 1 (15), 28-38. ISSN 1392 – 3110.
35. Mačiulytė, J., Ragauskas, P. (2007). *Lietuvos savivalda: savarankiškos visuomenės link?* Vilnius: Versus aureaus. 107p. ISBN 978-9955-34-023-2
36. Mademaitytė, S. (2003). *Ryšiai su visuomene (autorizuota metodinė medžiaga)*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas. [interaktyvus] [žiūrėta 2009 – 12-12]. Prieiga per internetą: http://www.mediabv.lt/resursai/vrstudija/Rysiai_su_visuomene_S.Mamedaityte.pdf
37. Masiulis, K. (2008). Naujosios viešosios vadybos diegimo galimybės Lietuvoje. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 1 (10), 99 – 103. ISSN 1648 - 9098
38. Matkevičienė, R. (2005). *Ryšiai su visuomene*. Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. 94p. ISBN 9986-03-568-6
39. Matkevičiūtė, L., Petrauskienė, R. (2008). Piliečių dalyvavimo viešojo administravimo institucijų valdyme galimybės: Vilniaus ir Jurbarko rajonų savivaldybių pavyzdžiu. *Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai*, 14 (3), 102 – 109p. ISSN 1822-6760. [interaktyvus] [žiūrėta 2009-10-28]. Prieiga per internetą:

- <http://baitas.lzuu.lt/~mazylis/julram/14/102.pdf>
40. Mažylis, L. (2006). Viešųjų ryšių organizacinių modelių raida Lietuvos savivaldybėse. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai* (37/2006). Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 206p. ISSN 1392-1142
 41. Muravjov, S. (2009). Informacijos prieinamumas ir piliečių dalyvavimas priimant sprendimus. In Pilietinės visuomenės institutas. *Lietuvos valdžia: atvirumo link?* (p. 21 - 50). Vilnius: Versus aureus. ISBN 978-9955-34-228-1
 42. Nugaraitė, A. (2005). Viešieji organizacijos ryšiai ir įtakos darymas. In Bėkšta, A., Lukošūnienė, V. 2005. *Mokomės dialogo. Kaip susikalbėti piliečiams, organizacijoms ir kultūroms*. Vilnius: Lietuvos suaugusiųjų asociacija. 96 - 100p. ISBN 9955 548 312
 43. Obrazcovas, V., Savas S. E. (2007). Naujasis viešasis valdymas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2 (9), 189 – 196. ISSN 1648 - 9098
 44. Palubinskas, A. (2006, gruodžio 11). Savivalda – po centrinės valdžios galios padu. *Lietuvos rytas*. [interaktyvus] [žiūrėta 2009-12-16]. Prieiga per internetą: <http://www.lrytas.lt/?id=11658384971163597746&view=4>
 45. Paulauskas, S. (2000). *Demokratinė savivalda. Kaip patobulinti Lietuvos valstybės valdymą*. UAB Eksponentė: Klaipėda. 107p. ISBN 9986 499 887
 46. Petrauskas R., Limba T. (2003). Visuomenės ir valdžios ryšio internete kokybės analizė. Mykolo Romerio universitetas. [žiūrėta 2009-11-24]. Prieiga per internetą: http://politika.osf.lt/inf_visuomene/santraukos/VisuomenesIrValdziosRysysPerInterneta2.htm
 47. Petrauskienė, R. (2005). Lietuvos savivaldybių vidaus administravimo tobulinimas. *Viešoji politika ir administravimas*, Nr.11, 65 - 73 ISSN 1648-2603. [interaktyvus] [žiūrėta 2009-10-28]. Prieiga per internetą: <http://internet.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/vpa/z11/1648-2603-2006-nr11-65.pdf>
 48. Piliečių dalyvavimas savivaldoje. *Lietuvos savivaldybių portalas* [interaktyvus] [žiūrėta 2009-12-16]. Prieiga per internetą: <http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes/index.php?lang=lt&gr=savivaldosraida&id=111>
 49. Putnam, R. D. (2001). *Kad demokratija veiktų. Pilietinės tradicijos šiuolaikinėje Italijoje*. Vilnius: Margi raštai. 321p. ISBN 9986-092-299
 50. Ragauskas, P. (2009). Valdžios prieinamumas Lietuvoje. In Pilietinės visuomenės institutas. *Lietuvos valdžia: atvirumo link?* (p. 52 – 88). Vilnius: Versus aureus. ISBN 978-9955-34-228-1
 51. Raipa, A. (2002). Viešoji politika ir viešasis administravimas: raida, struktūra ir sąveika. *Viešoji politika ir administravimas*, 1, 11-20. ISSN 1648 – 2603

52. Rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1440>
53. Rubavičius, V. (2004). Rinka, visuomenės informavimo priemonės ir politika. In Bielinis, L. (Ats. red.), *Politika kaip komunikacinis žaidimas* (p. 10-29). Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. ISBN 9986-197-155
54. Savivalda – piliečiui ir bendruomenei. *Lietuvos savivaldybių portalas* [interaktyvus] [žiūrėta 2009-12-16]. Prieiga per internetą: <http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes/index.php?lang=lt&gr=savivaldosraida&id=117>
55. Savivaldybės. *Lietuvos savivaldybių portalas* [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą: <http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes>
56. Seligman, A. B. (2004). *Pilietinės visuomenės idėja*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla. 283p. ISBN 9986-393-175
57. Shumpeter, A. S. (1998). *Kapitalizmas, socializmas ir demokratija*. Vilnius: Mintis. 381p. ISBN 5417-007-838
58. Stasiukynas, A. (2010). Visuomenės dalyvavimas Lietuvos elektros energetikos sektoriaus valdyme. *Viešojo politika ir administravimas*, 32, 104-119. ISSN 1648-2603
59. Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktorius [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-12]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?-835734703>
60. Tauragės rajono savivaldybės administracijos vidaus valdymo struktūra [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?1798208181>
61. Tauragės rajono savivaldybės atstovas spaudai ir ryšiams su visuomene [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-12]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?-1194533547>
62. Tauragės rajono savivaldybės atstovo spaudai ir ryšiams su visuomene funkcijos [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-12]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?68755287>
63. Tauragės rajono savivaldybės meras [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-12]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?-164550625>
64. Tauragės rajono savivaldybės taryba [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?-1049414565>
65. Tidikis R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas 609 p. ISBN 9955-563-26-5
66. Tyrimas: seimūnams apie tautiečių pasitikėjimą lieka tik pasvajoti (2010). *Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba*. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą: <http://www.stt.lt/lt/naujienos/,nid.863,cat.3>

67. Tocqueville, A. (1996). *Apie demokratiją Amerikoje*. Vilnius: Amžius. 810p. ISBN 886-430-453
68. Ulevičius, L. (2006). *Nr. 1 Kaip tapti žinomam. Etiški ryšiai su visuomene*. Kaunas: Smaltijos leidykla. 320p. ISBN 9955-707-04-6
69. Vaitkevičiūtė, V. (2001). *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: žodynas. 1039p. ISBN 9986-465-50-8
70. Valdžia esanti šalia piliečio. *Lietuvos savivaldybių portalas* [interaktyvus] [žiūrėta 2009-12-16]. Prieiga per internetą: <http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes/index.php?lang=lt&gr=savivaldosraida&id=110>
71. Valstybės ir savivaldybės institucijų aptarnavimo kokybės vertinimas pristatymas. *Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „Vilmorus“, 2009*. Vidaus reikalų ministerija [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-10]. Prieiga per internetą: <http://www.vakokybe.lt/index.php?id=307>
72. Vanagas, R. (2006). Naujosios viešosios vadybos taikymo galimybės šalies vietos savivaldos sistemoje esant dabartinei teisinei bazei. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2(7), 160-169. ISSN 1648-9098
73. Vidaus reikalų ministerijos parengtoje savivaldybių decentralizacijos koncepcijoje daugiau teisių seniūnijoms ir vietos bendruomenėms, 2007 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: http://www.vrm.lt/index.php?id=131&backPID=133&pS=1172700000&pL=2674799&arc=1&tt_news=1068&lang=2%20-
74. Vidutinis gyventojų amžius Tauragės rajono savivaldybėje 2010 m. pradžioje. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1440>
75. Viešųjų konsultacijų gairės 2007m. *Viešosios konsultacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012m. nuostatų įgyvendinimo*. Vilnius. [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-24]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/VK%20konsultaciju_gaires.pdf
76. Vilimienė, R. (1999). *Idėjos ir iniciatyvos: apie pilietiškumą, visuomeninį veiksma ir suaugusiųjų švietimą*. Vilnius: Danielius. 193p. ISBN 9986-442-680
77. Žalnerauskas, V. (2007). Ar tvirtas lietuviškos demokratijos pamatas? [interaktyvus] [žiūrėta 2009-12-16]. Prieiga per internetą: <http://www.politikosaktualijos.lt/2007/11/02/ar-tvirtas-lietuviskos-demokratijos-pamatas>
78. Žilinskas, G. (2005). Politinė kontrolė ir politinė atsakomybė vietos savivaldos lygiu. *Galvanausko, E. tarptautinės mokslo konferencijos leidinys. Ekonomika ir vadyba:*

aktualijos ir perspektyvos, 5. ISSN 1648-9098 [interaktyvus] [žiūrėta 2009-12-16]. Prieiga per internetą: <http://www.smf.su.lt/documents/konferencijos/Galvanauskas%202005/2005%20m.%20leidinys/Zilinskas.pdf>

Teisės aktai:

79. Europos vietos savivaldos chartija // Valstybės žinios, 1999, Nr. 82 – 2418. [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-24]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=48874
80. Lietuvos Respublikos įstatymas dėl elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo // Valstybės žinios 2003, Nr. 2 -54 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=198184
81. *Lietuvos Respublikos Konstitucija* (2009). Klaipėda: Logitema. 48p. ISBN 978-609-8021-01-1
82. Lietuvos Respublikos Peticijų įstatymas // Valstybės žinios 1999, Nr. 66 – 2128 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą: http://www.lrvk.lt/bylos/veikla/komisijos/peticiju/petic_istat.pdf
83. Lietuvos Respublikos teisė gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 10-236 [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-24]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=266443
84. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 60 – 1945 [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-24]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=198296
85. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 55 – 1049 [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-24]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=240620
86. Lietuvos Respublikos Visuomenės informavimo įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 82 - 3254 [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-24]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=280580&p_query=&p_tr2=
87. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija // Valstybės žinios 2006, Nr. 68 – 2497. [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-24]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=278385&p_query=&p_tr2=

Dokumentai:

88. 2007 – 2013 metų ES struktūrinių fondų panaudojimas prioritetui informacinė visuomenė

- [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.infobalt.lt/main.php?&r=476&i=6856>
89. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 metų sutrumpintas strateginis veiklos planas//2010, Nr. 250 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.lrv.lt/bylos/strateginis/strateginiai-planai/IVPK.pdf>
90. Lietuvos Europos Sąjungos politikos 2008 – 2013 metų strateginės kryptys „Daugiau Europos Lietuvoje ir Lietuvos Europoje“ (2008) [interaktyvus] [žiūrėta 2010-09-11]. Prieiga per internetą: <http://www.lrvk.lt/lt/lietuva-es/lietuvas-es-politikos-strategines-kryptys/>
91. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl bendrųjų reikalavimų valstybės institucijų interneto svetainėms patvirtinimo 2003 m. balandžio 18 d. nutarimo Nr. 480 pakeitimo// 2006, Nr. 1054 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: http://www.lrv.lt/bylos/Teises_aktai/2006/10/7418.doc
92. Metinė Lietuvos nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo pažangos ataskaita 2006 m. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/lisabona.php>
93. Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2008 m. veiklos ataskaita// 2009, Nr. 1 - 1006 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?-1491991741>
94. Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2009 m. veiklos ataskaita // 2010, Nr. 1-1468 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?1938690026>
95. Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2010 m. veiklos ataskaita // 2011, Nr. 1-1865 [interaktyvus] [žiūrėta 2011-02-19]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?1938690026>
96. Tauragės rajono savivaldybės administracijos strateginis veiklos planas 2009 – 2011 metams, 2009 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?1863006729>
97. Tauragės rajono savivaldybės mero 2008 m. veiklos ataskaita// 2009, Nr. 1 – 1005 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?-1530639856>
98. Tauragės rajono savivaldybės mero 2009 m. veiklos ataskaita// 2010, Nr. 1 – 1467 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?-1530639856>
99. Tauragės rajono savivaldybės mero 2010 m. veiklos ataskaita// 2011, Nr. 1 – 1835 [interaktyvus] [žiūrėta 2011-02-08]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?->

[1530639856](#)

100. Tauragės rajono savivaldybės strateginis veiklos planas 2010 – 2012 metams// 2010, Nr. 1 - 1413 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: http://www.taurage.lt/taurage/m/m_files/wfiles/file1001.pdf
101. Tauragės rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentas // 2009, Nr. 1 - 951 [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?-1593508021>

PRIEDAI

Magistro darbo strategijos realizavimo programa

Uždaviniai	Priemonės	Tyrimo laikas	Tyrimo imtis	Rezultatas
Atskleisti visuomenės informavimo ir dalyvavimo svarbą vietos savivaldos veikloje teoriniu aspektu.	Mokslinių šaltinių sisteminimas, apibendrinimas. Statistinių duomenų ir 2008-2010 m. atliktų apklausų duomenų analizė bei sisteminimas.	2009 spalio – 2010 birželis	62 įvairūs Lietuvos ir užsienio autorių šaltiniai.	Mokslinės literatūros sisteminimas ir apibendrinimas leido atskleisti Lietuvos ir užsienio autorių požiūrį į visuomenės informavimą ir dalyvavimą vietos savivaldoje.
Išanalizuoti Lietuvos Respublikos įstatymus ir tarptautinius teisės aktus reglamentuojančius visuomenės informavimą ir įtraukimą į savivaldos veiklą Lietuvos Respublikoje.	Lietuvos Respublikoje galiojančių įstatymų, tarptautinių teisės aktų reglamentuojančių visuomenės informavimą, dalyvavimą ir įtraukimą į savivaldos veiklą analizė, sisteminimas ir apibendrinimas.	2009 spalio – 2010 birželis	7 Lietuvos Respublikoje galiojantys įstatymai ir teisės aktai reglamentuojantys visuomenės informavimą ir dalyvavimą savivaldos veikloje.	Lietuvos Respublikoje galiojančių įstatymų ir teisės aktų analizė, sudarė galimybes atskleisti teisiškai reglamentuojamas visuomenės teises gauti informaciją ir galimybes dalyvauti bei būti įtrauktiems vietos savivaldos veikloje.
Nustatyti informacijos prieinamumo ir dalyvavimo galimybes Tauragės rajono savivaldybės veikloje.	Kiekybinių duomenų analizei naudojamas anketinės apklausos metodas – gyventojų nuomonės tyrimas. Kokybinių duomenų rinkimui naudojamas stebėjimas internetinėje Tauragės rajono savivaldybės svetainėje ir interviu metodas – ekspertų apklausa.	2010 rugsėjis – 2011 sausis	Apklausta 300 Tauragės rajono gyventojų. 3 ekspertų apklausa (savivaldybės darbuotojai), mokslinis stebėjimas Tauragės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje.	Anketinės apklausos metu gauti duomenys atskleidė esamas galimybes gyventojams gauti informaciją, būti įtrauktiems ir dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės veikloje, sprendimų rengimo bei priėmimo procese. Interviu metodu apklausiant ekspertus gauta informacija leido atskleisti ekspertų požiūrį į visuomenės informavimo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje svarbą ir įsigilinti į gyventojų informavimo ir dalyvavimo vietos savivaldos veikloje ribotumo problemas. Leido išsiaiškinti klausimus kilusius išanalizavus teorinę dalį bei atlikus Tauragės rajono gyventojų anketinę apklausą. Stebėjimo internetinėje svetainėje gauti duomenys leido atskleisti gyventojų visapusiško informavimo ir bendravimo su valdžios atstovais galimybes bei suteikiamas galimybes dalyvauti formuojant sprendimus elektroninėje erdvėje.
Remiantis atliktų tyrimų duomenimis atskleisti visuomenės informavimo ir įtraukimo į Tauragės rajono savivaldybės veiklą problemines sritis.	Gautų duomenų apdorojimas SPSS (<i>Statistical Package for Social Sciences</i>) ir Excel programomis, sisteminimas ir apibendrinimas.	2011 vasaris – 2011 gegužė	300 anketų, interviu klausimynas, Stebėjimo forma.	Išanalizavus, susisteminius ir apibendrinus tyrimų duomenis atskleidžiamos visuomenės informavimo ir įtraukimo į Tauragės rajono savivaldybės veiklą probleminės sritys.
Pateikti rekomendacijas, kurios leis Tauragės rajono savivaldybei tobulinti informacijos teikimo ir piliečių įtraukimo į savivaldos veiklą mechanizmus.	Tyrimo metu gautų duomenų analizė, apibendrinimas.	2011 vasaris – 2011 gegužė	300 anketų, interviu klausimynas, Stebėjimo forma.	Išanalizavus mokslinę literatūrą ir tyrimo metu gautus duomenis pateikiamos rekomendacijos.

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 4 str. Vietos savivaldos principai

4 straipsnis. Vietos savivaldos principai

Pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra:

1) atsakingumas rinkėjams. Savivaldybės tarybos nariai (toliau – tarybos nariai) už savo veiklą yra atsakingi ir atskaitingi rinkėjams;

2) gyventojų dalyvavimas tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus. Savivaldybės institucijos sudaro sąlygas gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant sprendimų projektus, organizuojant apklausas, susirinkimus, sueigas, viešą peticijų nagrinėjimą, skatina kitas pilietinės iniciatyvos formas. Savivaldybės institucijos diegia savivaldos principus švietimo, kultūros ir kitose įstaigose, remia visuomeninių organizacijų iniciatyvas, susijusias su viešųjų savivaldybės reikalų tvarkymu;

3) savivaldybių ir valstybės interesų derinimas tvarkant viešuosius savivaldybių reikalus;

4) savivaldybės institucijų veiklos laisvė ir savarankiškumas, kai jos, įgyvendindamos įstatymus, kitus teisės aktus ir išipareigojimus bendruomenei, priima sprendimus;

5) veiklos skaidrumas. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla turi būti aiški ir suprantama gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma;

6) bendruomenės ir atskirų savivaldybės gyventojų interesų derinimas. Savivaldybės institucijų priimti sprendimai bendruomenės interesais neturi pažeisti įstatymų garantuotų atskirų gyventojų teisių;

7) viešumas ir reagavimas į gyventojų nuomonę. Gyventojai ar jų atstovai turi teisę susipažinti su savivaldybės institucijų priimtais sprendimais, gauti viešus ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų bei atskirų valstybės tarnautojų darbą. Savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla gali būti slapta ar konfidenciali tik įstatymų nustatytais atvejais;

8) savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumas. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla bei visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus;

9) žmogaus teisių bei laisvių užtikrinimas ir gerbimas. Savivaldybės institucijų ar valstybės tarnautojų priimami sprendimai neturi pažeisti žmogaus orumo, jo teisių ir laisvių bei moterų ir vyrų lygių galimybių.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. IX-1693, 2003-07-04, Žin., 2003, Nr. 73-3357 (2003-07-23)

Nr. IX-1764, 2003-10-14, Žin., 2003, Nr. 104-4636 (2003-11-05)

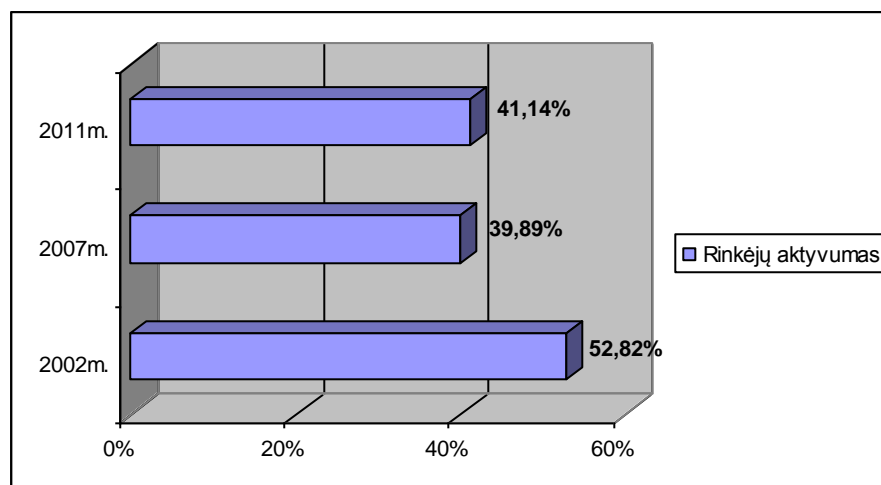
Šaltinis: Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, (Žin., 1994, Nr. 55-1049)

Pasitikėjimas Lietuvos institucijomis

	Pasitiki (%)	Nepasitiki (%)	Neturi nuomonės (%)
1. Priešgaisrine gelbėjimo tarnyba	85	10	5
2. Prezidento tarnyba	69	21	10
3. Bažnyčia	67	25	8
4. Krašto apsauga	58	30	12
5. Lietuvos žiniasklaida	52	43	5
6. Konstituciniu Teismu	51	37	12
7. Policija	48	47	5
8. Lietuvos banku	45	45	10
9. Valstybės sienos apsaugos tarnyba	44	37	19
10. Sodra	41	49	10
11-12. Valstybės kontrole	36	43	21
11-12. Specialiųjų tyrimų tarnyba	36	43	21
13. Profsąjungomis	35	39	26
14. Valstybės saugumo departamentu	35	43	22
15. Savivaldybėmis	34	55	11
16. Muitinėmis	32	52	16
17. Komerčiniais bankais	26	63	11
18. Prokuratūra	21	67	12
19. Teismais	18	71	11
20. Lietuvos Vyriausybe	14	83	3
21. Lietuvos Seimu	9	88	3

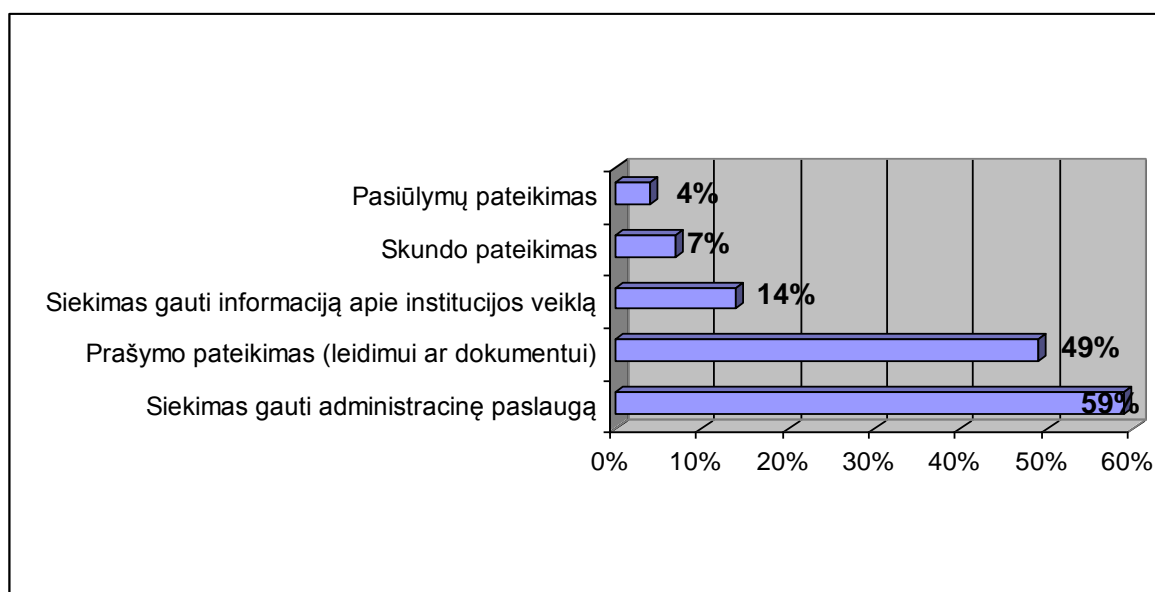
Šaltinis: Tyrimas: seimūnams apie tautiečių pasitikėjimą lieka tik pasvajoti. Lietuvos Respublikos specialiujų tyrimų tarnyba (2010). [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą:

<http://www.stt.lt/lt/naujienos/nid.863.cat.3>

Rinkėjų aktyvumas Tauragės rajono savivaldybėje, savivaldybių tarybų rinkimuose

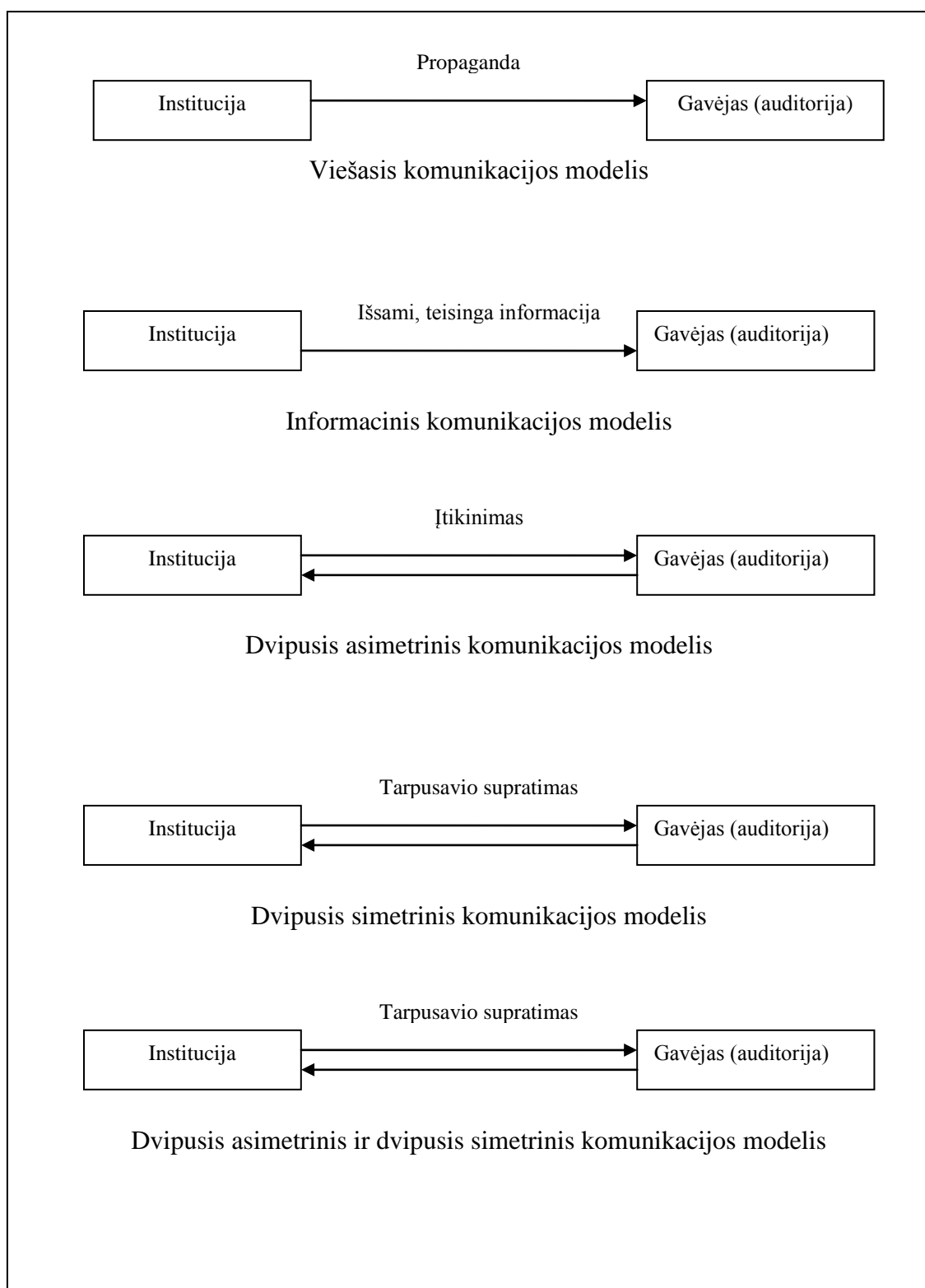
Šaltinis: sudaryta autoriaus, pagal rinkėjų aktyvumas savivaldybių tarybų rinkimuose. Lietuvos Respublikos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1440>

Kreipimosi į valstybės ar savivaldybių institucijas priežastys

Šaltinis: Galvėnienė A. (2009). Lietuvos gyventojų apklausa apie valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas: pokyčiai, tendencijos ir naujovės. *Viešasis administravimas Lietuvoje*. Vidaus reikalų ministerija. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-10]. Prieiga per internetą: <http://www.vakokybe.lt/index.php?id=301>

Komunikacijos modeliai

Šaltinis: sudaryta pagal Baršauskienė, V., Janulevičienė – Ivaškienė, B. (2005). *Komunikacija: teorija ir praktika*. Kaunas: Technologija, 132 p.

**Įstatymai ir teisės aktai reglamentuojantys visuomenės informavimą, įtraukimą ir dalyvavimo
galimybes vietos savivaldos veikloje**

LR Konstitucija	Europos vietos savivaldos chartija	Visuotinė žmogaus teisių deklaracija
5 str. 3 d. Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. 25. str. Žmogui neturi būti kliudoma ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas. 33 str. Piliečiai turi teisę dalyvauti valdant savo šalį tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus, taip pat teisę lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą. Piliečiams laiduojama teisė kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskųsti jų sprendimus. Draudžiama persekioti už kritiką. Piliečiams laiduojama peticijos teisė, kurios įgyvendinimo tvarką nustato įstatymas.	Preambulė: Šį dokumentą pasirašiusios valstybės, Europos Tarybos valstybės narės, atsižvelgdamos į tai, kad savivaldos institucijos yra bet kurios demokratinės santvarkos pagrindas, atsižvelgdamos į tai, kad piliečių teisė dalyvauti tvarkant viešuosius reikalus - vienas iš demokratijos principų, kuriuos pripažįsta visos valstybės, Europos Tarybos valstybės narės, įsitikinusios, kad ši teisė tiesiogiai gali būti įgyvendinama būtent per vietos valdžios institucijas, įsitikinusios, kad tik vietos valdžios institucijos, turinčios realius įsipareigojimus, gali garantuoti veiksmingą ir tiesiogiai su piliečiais susijusį valdymą, žinodamos, kad vietos savivaldos apsauga ir stiprinimas įvairiose Europos šalyse yra svarbus įnašas į demokratinius principais ir valdžios decentralizavimu grindžiamos Europos kūrimą. 3str. 1 d. Vietos savivalda reiškia, kad vietinės valdžios organai įstatymų nustatytose ribose turi teisę ir gebėjimą tvarkyti ir valdyti pagrindinę viešųjų reikalų dalį, už tai prisiimdamos pilną atsakomybę ir vadovaudamosi vietos gyventojų interesais. 3str. 2d. Šią teisę turi tarybos ar susirinkimai, sudaryti slapto balsavimu tiesioginių, lygių ir visuotinių rinkimų būdu laisvai išrinkti nariai, kurie gali turėti joms pavaldžius vykdomuosius organus. Ši nuostata neturi daryti įtakos galimybei piliečiams rinktis į susirinkimus, rengti referendumus ar naudoti bet kurią kitą tiesioginę piliečių dalyvavimo formą, kur tai leidžia statutas. 4str. 3d. Viešas pareigas pirmumo tvarka įgyvendina arčiausiai piliečių esantys vietinės valdžios organai. 4str. 6d. Prireikus su vietinės valdžios organais turi būti, kiek įmanoma, laiku ir tinkamu būdu konsultuojamasi planuojant ir sprendžiant visus, juos tiesiogiai liečiančius klausimus.	19 str. Kiekvienas turi teisę laisvai laikytis savo įsitikinimų ir juos reikšti; ši teisė apima laisvę nekliudomam turėti savo nuomonę ir ieškoti informacijos bei idėjų, jas gauti ir skleisti visokiomis priemonėmis ir nepaisant valstybės sienų. 21str. 1d. Kiekvienas turi teisę tiesiogiai arba per laisvai išrinktus atstovus dalyvauti valdant savo šalį. 21 str. 3d. Žmonių valia yra valstybės valdžios pagrindas; ši valia reiškiamą periodiškuose ir teisinguose rinkimuose, rengiamuose remiantis visuotine bei lygia rinkimų teise ir vykdomuose slapto balsavimu arba lygiaverte laisvo balsavimo tvarka.

Šaltinis: sudaryta autoriaus, pagal LR Konstitucija (Žin., 1992, Nr. 33-1014), Europos vietos savivaldos chartija (žin. 1999, Nr. 82 – 2418), Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (žin. 2006, Nr. 68 – 2497)

Lietuvos Respublikos teisė gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas	Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas
1 str. Įstatymo tikslas ir taikymas 1. Šis įstatymas užtikrina asmenims teisę gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, nustato šios teisės įgyvendinimo tvarką ir reguliuoja valstybės bei savivaldybių institucijų ir įstaigų veiksmus teikiant informaciją asmenims. 2. Šis įstatymas sudaro palankias sąlygas asmenims gauti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų disponuojamą informaciją ir panaudoti ją komerciniams ar nekomerciniams tikslams. 3 straipsnis. Įstaigų pareiga teikti informaciją 1. Įstaigos privalo teikti pareiškėjams informaciją. Atsisakyti suteikti informaciją galima šio įstatymo nustatyta tvarka. 2. Įstaigos teikia informaciją pareiškėjams įstaigoje tvarkomais dokumentais, informacijos rinkmenomis arba jų dalimis, pirmenybę teikiant informacijos teikimui internetu ar kitokiomis elektroninėmis priemonėmis. 4 straipsnis. Informacijos teikimo principai Įstaigos, teikdamos informaciją, vadovaujasi šiais principais: 1. informacijos išsamumo, reiškiančio, kad pareiškėjui turi būti pateikta visa pagal teisės aktus teiktina jo prašymo turinį atitinkanti informacija; 2. tikslumo, reiškiančio, kad pareiškėjui teikiama informacija turi atitikti įstaigos disponuojamą informaciją; 3. teisėtumo, reiškiančio, kad įstaigos veiksmai teikiant informaciją grindžiami šiuo ir kitais įstatymais ar kitais teisės aktais; 4. objektyvumo, reiškiančio, kad įstaigos valstybės tarnautojai ar darbuotojai teikdami informaciją turi būti nešališki ir objektyvūs. 6 straipsnis. Informacijos apie įstaigos veiklą teikimas 1. Įstaiga privalo turėti Vyriausybės patvirtintus reikalavimus atitinkančią interneto svetainę, kurioje teiktą informaciją apie savo funkcijas, struktūrą, informacijos teikimui skirtos informacijos rodyklę, kitą teisės aktais nustatytą informaciją. 2. Visa informacija apie įstaigos veiklą vykdant teisės aktais pavestas funkcijas turi būti visiems prieinama ir teikiama neatlygintinai. 17 straipsnis. Informacijos pateikimo forma ir būdai. 2. Įstaigos elektroninėmis priemonėmis teikiami pareiškėjui dokumentai prilyginami rašytinės formos dokumentams, jeigu yra užtikrinta teksto apsauga ir galima nustatyti parašo tapatumą.	6 str. Teisė gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų. 1. Kiekvienas asmuo turi teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų, kitų biudžetinių įstaigų viešąją informaciją apie jų veiklą, oficialius jų dokumentus (kopijas), taip pat informaciją, kurią minėtos įstaigos turi apie jį patį. 2. Valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos turi informuoti visuomenę apie savo veiklą. 3. Valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos privalo Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų įstatymo bei kitų įstatymų nustatyta tvarka teikti viešąją informaciją, taip pat turimą privačią informaciją, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, kai privati informacija neteikiama. 9 str. Teisė viešai kritikuoti valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų ir pareigūnų veiklą. Kiekvienas asmuo turi teisę viešai kritikuoti valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų, taip pat pareigūnų veiklą. Lietuvos Respublikoje draudžiama persekioti už kritiką.

Šaltinis: sudaryta autoriaus, pagal LR teisę gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų įstatymas (Žin., 2005, Nr. 139-5008), LR visuomenės informavimo įstatymas (Žin., Nr. 82-3254)

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas	Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas
4 str. Pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra: 1. atsakingumas rinkėjams. Savivaldybės tarybos nariai už savo veiklą yra atsakingi ir atskaitingi rinkėjams; 2. gyventojų dalyvavimas tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus. Savivaldybės institucijos sudaro sąlygas gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant sprendimų projektus, organizuojant apklausas, susirinkimus, sueigas, viešą peticijų nagrinėjimą, skatina kitas pilietinės iniciatyvos formas. 5. veiklos skaidrumas. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla turi būti aiški ir suprantama gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma; 6. bendruomenės ir atskirų savivaldybės gyventojų interesų derinimas. Savivaldybės institucijų priimti sprendimai bendruomenės interesais neturi pažeisti įstatymų garantuotų atskirų gyventojų teisių; 7. viešumas ir reagavimas į gyventojų nuomonę. Gyventojai ar jų atstovai turi teisę susipažinti su savivaldybės institucijų priimtais sprendimais, gauti viešus ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų bei atskirų valstybės tarnautojų darbą. 9. žmogaus teisių bei laisvių užtikrinimas ir gerbimas. Savivaldybės institucijų ar valstybės tarnautojų priimami sprendimai neturi pažeisti žmogaus orumo, jo teisių ir laisvių bei moterų ir vyrų lygių galimybių. 13 straipsnis. Tarybos veiklos formos 2. Savivaldybės taryba ne rečiau kaip vieną kartą per metus tarybos veiklos reglamente nustatyta tvarka turi pateikti savivaldybės gyventojams viešą atlikto darbo ataskaitą. Ataskaitą savivaldybės tarybos vardu pateikia meras. 14 straipsnis. 5. Apie posėdžio laiką bei svarstyti parengtus klausimus meras, o kai jo nėra, – mero pavaduotojas arba įgaliojimus iš 1/3 išrinktų tarybos narių gavęs tarybos narys raštu praneša visiems tarybos nariams ir savivaldybės tarybos veiklos reglamento nustatyta tvarka gyventojams ne vėliau kaip prieš 3 dienas iki posėdžio pradžios. 9. Savivaldybės tarybos posėdžiai yra atviri. Posėdžio pirmininkas turi teisę leisti posėdyje pasisakyti kviestiems asmenims. Kitiems posėdyje dalyvaujantiems asmenims leidžiama pasisakyti savivaldybės tarybos veiklos reglamento nustatyta tvarka. 44 straipsnis. Vietos gyventojų apklausos bendrieji principai 1. Gyventojai savo nuomonę viešųjų savivaldybės reikalų tvarkymo klausimais gali pareikšti dalyvaudami vietos gyventojų apklausoje (toliau – apklausa). 2. Apklausos rezultatai yra patariamojo pobūdžio. 3. Dalyvavimas apklausoje yra laisvas (savanoriškas) ir grindžiamas visuotine, lygia teise tiesiogiai pareikšti nuomonę. 4. Apklausoje gali dalyvauti savivaldybės gyventojai, kurie turi teisę rinkti šios savivaldybės tarybą. 5. Atrankinės apklausos metu apklausiami gyventojai turi būti parenkami taip, kad kiekvienas, kuris galėtų būti apklausiamas, turėtų vienodas galimybes patekti tarp apklausiamųjų. Vertinant atrankinių apklausų rezultatus, turi būti nurodomi jų patikimumo duomenys.	1 str. Įstatymo tikslas. Sudaryti būtinas teises prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. 7 straipsnis. Pareiga tartis dėl administracinio reglamentavimo 1. Viešojo administravimo institucijos dėl administracinio reglamentavimo sprendimų, susijusių su bendrais teisėtais visuomenės interesais ir turinčių svarbią reikšmę didelei gyventojų bendruomenės daliai, turi konsultuotis su visuomenės interesams atitinkamoje srityje atstovaujančiomis organizacijomis, o įstatymų numatytais atvejais - ir su gyventojais. 2. Konsultavimosi būdus (suinteresuotų asmenų sueiga, apklausos, viešai skelbti susirinkimai, atstovų kvietimai, kiti nuomonių išaiškinimo būdai) pasirenka pati viešojo administravimo institucija, jeigu įstatymų nenustatyta kitaip.

6. Apklausa yra tiesioginė. Gyventojai apklausoje dalyvauja asmeniškai, jų reiškiama valios kontroliuoti neleidžiama.

7. Negalima varžyti gyventojų teisės dalyvauti apklausoje dėl jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų.

46 straipsnis. Apklauskos būdai

1) tiesioginis gyventojų nuomonės įrašymas apklauskos dalyvių sąrašo lapuose;

2) gyventojų nuomonės pareiškimas sueigoje balsuojant;

3) atrankinė gyventojų apklausa apklauskos dalyvių būstuose;

4) atrankinė gyventojų apklausa telefonu.

2. Apklauskos būdą pasiūlo apklauskos iniciatorius, sprendimą dėl apklauskos būdo priima savivaldybės taryba atsižvelgdama į vietos sąlygas ir aplinkybes.

3. Savivaldybės taryba patvirtina nustatytu būdu vykdomos apklauskos tvarką bei apklauskos komisijos įgaliojimus.

47 straipsnis. Apklauskos teritorija

Apklausa gali būti surengta savivaldybės, seniūnijos (kelių seniūnijų) arba gyvenamosios vietovės (kelių gyvenamųjų vietovių) teritorijoje. Apklauskos teritorija negali būti mažesnė kaip gyvenamosios vietovės teritorija.

48 straipsnis. Apklauskos paskelbimo iniciatyvos teisė

1. Apklauskos paskelbimo iniciatyvos teisė priklauso savivaldybės gyventojams ir savivaldybės tarybai.

2. Gyventojai apklauskos paskelbimo iniciatyvos teisę įgyvendina ne mažiau kaip 10 procentų apklauskos teritorijos gyventojų, turinčių teisę rinkti šios savivaldybės tarybą, reikalavimu.

3. Savivaldybės taryba apklauskos paskelbimo iniciatyvos teisę įgyvendina ne mažiau kaip 1/4 savivaldybės tarybos narių grupės reikalavimu savivaldybės tarybos veiklos reglamento nustatyta tvarka.

50 straipsnis. Sprendimo paskelbti apklausą priėmimas

4. Savivaldybės tarybos sprendimas paskelbti apklausą turi būti paskelbtas per vietines (regiono) visuomenės informavimo priemones.

52 straipsnis. Apklauskos organizavimas

Apklausą organizuoja meras savivaldybės tarybos nustatyta tvarka.

53 straipsnis. Apklauskos rezultatų nustatymas ir paskelbimas

1. Apklausa laikoma įvykusia, jeigu savo nuomonę pateiktu (-ais) klausimu (-ais) pareiškė ne mažiau kaip 25 procentai apklauskos teritorijos gyventojų, turinčių teisę dalyvauti apklausoje. Šis reikalavimas netaikomas atrankinei apklausai.

2. Apklauskos rezultatus ne vėliau kaip per 5 darbo dienas po apklauskos pabaigos apklauskos komisija pateikia merui ir paskelbia per vietines (regiono) visuomenės informavimo priemones.

Atliktu tyrimu siekiama atskleisti:

Ar Tauragės rajono savivaldybės gyventojai gali gauti visą informaciją reikalingą kritiškam valdžios vertinimui, ar suteikiamos galimybės būti įtrauktiems į vietos savivaldos veiklą, sprendimų rengimo procesą.

Kviečiame Jus dalyvauti tyrime

„Visuomenės informavimas ir įtraukimas į vietos savivaldos veiklą. Tauragės rajono savivaldybės atvejo analizė“

ANKETA ANONIMINĖ

VARDO IR PAVARDĖS
RAŠYTI NEREIKIA

**KVIEČIAME JUS DALYVAUTI
APKLAUSOJE.**

Labai svarbi Jūsų nuomonė apie galimybę dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės veikloje bei įtakoti vietos valdžios priimamus gyventojams svarbius sprendimus.

Jūsų atsakymai padės atskleisti visuomenės informavimo ir įtraukimo į Tauragės rajono savivaldybės veiklą problemines sritis.

Labai svarbu, kad Jūsų atsakymai būtų nuoširdūs atsakant į visus klausimus.

DĖKOJU UŽ JŪSŲ ATSAKYMUS

Tyrimą ir apklausą atlieka Šiaulių universiteto vadybos ir viešojo administravimo specialybės magistrantė Indrė Domikė Tel. 865836774, el. paštas: indre.domike@gmail.com

Pažymėkite vieną Jums tinkamiausią atsakymo variantą

ATSAKYMŲ ŽYMĖJIMO PAVYZDYS

8 Priedo tęsinys

Ar skaitote Tauragės rajono savivaldybės metines ataskaitas?

- Taip Ne Retai

1. Ar domitės Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais?

- Taip (jei TAIP pereikite prie 4 klausimo) Ne

2. Kokios priežastys lemia, kad nesidomite Tauragės rajono savivaldybės veikla ir priimamais sprendimais?

- Apatija ir abejingumas politiniam procesui Nepasitikėjimas vykdoma veikla
 Trūksta laiko dalyvavimui politiniame gyvenime Kita (įrašykite).....

3. Jei žinotumėte, kad yra galimybė dalyvauti ir įtakoti sprendimus Jūs:

- Dalyvaučiau Nedalyvaučiau

(Atsakius į šį klausimą pereikite prie 24 klausimo)

4. Ar Jums pakanka informacijos apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus pateikiamus viešai?

- Taip Ne

5. Iš kokių šaltinių dažniausiai sužinote apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus?

- Vietinės spaudos Savivaldybės internetinės svetainės Vietinės televizijos
 Tiesiogiai bendraujant su savivaldybės atstovais Kita (įrašykite).....

6. Koks Jums priimtinausias būdas (priemonė) gauti informaciją apie savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus?

- Vietinė spauda Savivaldybės internetinė svetainė Lankstinukai, skrajutės
 Metinės ataskaitos Kita (įrašykite).....

7. Kai domitės Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais, su kuria informacijos prieinamumo problema dažniausiai susiduriate:

- Informacijos nekonkretumas Informacija sunkiai suprantama Informacija suteikiama neoperatyviai
 Tam tikriems informacijos šaltiniams apribojamos galimybės prieiti prie viešos informacijos
 Pateikus klausimą tarnautojas nežino kas galėtų turėti reikiamą informaciją Kita (įrašykite).....

8. Ar esate aktyvus pilietis, aktyviai dalyvaujate vietos savivaldos veikloje?

- Taip Ne (jei NE 11 klausimą praleiskite)

9. Ar norėtumėte įtakoti Tauragės rajono savivaldybės sprendimus?

- Taip Ne Tik kai kuriuos

10. Ar esate bent kartą išreiškęs savo nuomonę, pateikęs pasiūlymą Tauragės rajono savivaldybės atstovams dėl vieno ar kito priimamo sprendimo?

- Taip Ne Nežinau būdų kaip tai galima padaryti

11. Kokiais būdais (priemonėmis) išsakote savo nuomonę, dalyvaujate vietos savivaldos veikloje? (pažymėkite vieną tinkamiausią variantą).

- Dalyvauju apklausose Kreipiuosi su pasiūlymais į savivaldybės atstovus
 Dalyvauju tarybos posėdžiuose Viešojo susitikimo metu išsakau savo nuomonę
 Teikiu peticijas Dalyvauju mitinguose, demonstracijose
 Kita (įrašykite).....

12. Jūsų nuomone ar verta kreiptis į Tauragės rajono savivaldybę pateikiant siūlymus, pageidavimus dėl savivaldybės veiklos ar priimamų sprendimų?

- Verta Neverta Sunku atsakyti

13. Ar Jums teko dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės vykdomoje apklausoje?

Taip Ne (jei NE, pereikite prie 15 klausimo)

14. Kuriuo iš šių būdų dalyvavote apklausoje?

Savivaldybės internetinėje svetainėje vykdomoje apklausoje Pildant anketą Interviu metodu
 Vietinėje spaudoje pateiktoje apklausoje

15. Koks Jums būtų priimtinausias, patogiausias būdas išsakyti savo nuomonę?

Dalyvaujant apklausose Dalyvaujant savivaldybės tarybos posėdžiuose
 Nuomonės išsakymas viešojo susitikimo metu Kita (įrašykite).....

16. Ar žinote priemones (būdas) kaip galima įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus, kurie įtakoja kasdienį visuomenės gyvenimą?

Taip Ne (jei NE pereikite prie 18 klausimo)

17. Pažymėkite Jums žinomiausią būdą, kuris suteikia galimybę įtakoti vietos valdžios priimamus sprendimus?

Dalyvavimas tarybos posėdžiuose Dalyvaujant vykdomose apklausose Peticijos teikimas
 Kita (įrašykite).....

18. Ar Tauragės rajono savivaldybės atstovai turi labiau informuoti ir skatinti gyventojus apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje?

Ne, šiandieninė situacija tenkina Taip, turi labiau informuoti gyventojus Neturiu nuomonės

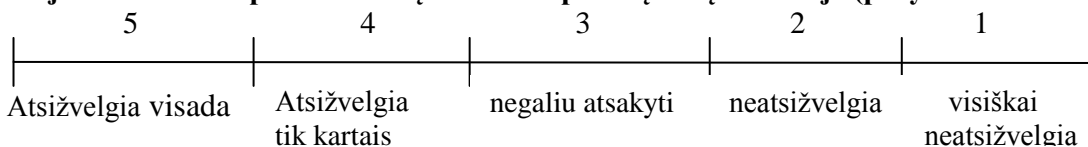
19. Jūsų nuomone, kurie metodai turėtų būti naudojami siekiant įtraukti gyventojus į vietos savivaldos veiklą?

Informacijos pranešimai Atvira diskusija tarp gyventojų ir vietos valdžios Elektroninio dalyvavimo priimančios sprendimus išplėtojimas Rengiamos konferencijos, pasitarimai Kita.....

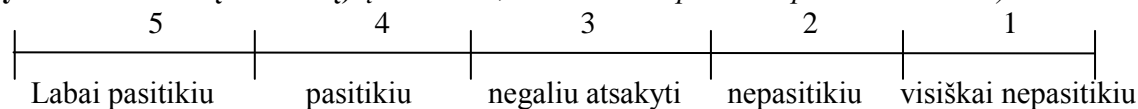
20. Kaip manote kokie veiksniai kliudo gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje, priimančios vietos gyventojams svarbius sprendimus?

Trūksta informacijos apie piliečių dalyvavimo galimybes Nėra susidomėjimo
 Nepasitikėjimas valdžia Nuostata, kad negaliu nieko pakeisti Kita (įrašykite).....

21. Kaip manote ar Tauragės rajono savivaldybės atstovai atsižvelgia į gyventojų nuomonę priimančios vietos gyventojams svarbius sprendimus? Įvertinkite penkių balų sistemoje (pažymėkite tinkamą variantą).

22. Įvertinkite penkių balų sistemoje pasitikėjimą Tauragės rajono savivaldybe ir jos vykdoma veiklą (pažymėkite tinkamą variantą). Įvertinus 3, 4 ar 5 balais pereikite prie 24 klausimo).

23. Kokios priežastys lemia, kad nepasitikite Tauragės rajono savivaldybės veikla?

Valdžios neskaidrumas Valdžios uždaramas Kita (įrašykite).....

24. Jūsų lytis?

Vyras
 Moteris

25. Jūs priklausote amžiaus grupei?

Iki 25m.
 26-35m.
 36-45m.
 46-55m.
 56m. ir daugiau

26. Jūsų išsilavinimas?

Pagrindinis
 Vidurinis
 Profesinis
 Aukštesnysis
 Aukštasis

27. Jūsų gyvenamoji vieta?

Miestas
 Kaimas
 Kaimiškoji vietovė, vienkiemis

ANKETINĖS APKLAUSOS DUOMENŲ SUVESTINĖ

1. Ar domitės Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais?

Taip (jei TAIP pereikite prie 4 klausimo)	63 respondentai	22,99 proc.
Ne	211 respondentai	77,01 proc.

2. Kokios priežastys lemia, kad nesidomite Tauragės rajono savivaldybės veikla ir priimamais sprendimais?

Apatija ir abejingumas politiniam procesui	45 respondentai	21,3 proc.
Trūksta laiko dalyvavimui politiniame gyvenime	55 respondentai	26,1 proc.
Nepasitikėjimas vykdoma veikla	111 respondentai	52,6 proc.
Kita (įrašykite).....	-	-

3. Jei žinotumėte, kad yra galimybė dalyvauti ir įtakoti sprendimus Jūs:

(Atsakius į šį klausimą pereikite prie 24 klausimo)

Dalyvaučiau	111 respondentai	52,61 proc.
Nedalyvaučiau	100 respondentai	47,39 proc.

4. Ar Jums pakanka informacijos apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus pateikiamus viešai?

Taip	30 respondentai	47,62 proc.
Ne	33 respondentai	52,38 proc.

5. Iš kokių šaltinių dažniausiai sužinote apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus?

Vietinės spaudos	33 respondentai	52,4 proc.
Savivaldybės internetinės svetainės	18 respondentų	28,6 proc.
Vietinės televizijos	10 respondentų	15,9 proc.
Tiesiogiai bendraujant su savivaldybės atstovais	1 respondentas	1,6 proc.
Kita (įrašykite).....	1 respondentas	1,6 proc.

6. Koks Jums priimtinausias būdas (priemonė) gauti informaciją apie savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus?

Vietinė spauda	32 respondentai	50,8 proc.
Savivaldybės internetinė svetainė	24 respondentai	38,1 proc.
Lankstinukai, skrajutės	3 respondentai	4,8 proc.
Metinės ataskaitos	4 respondentai	6,3 proc.
Kita (įrašykite).....	-	-

7. Kai domitės Tauragės rajono savivaldybės veikla, priimamais sprendimais, su kuria informacijos prieinamumo problema dažniausiai susiduriate:

Informacijos nekonkretumas	22 respondentai	34,9 proc.

Informacija sunkiai suprantama	5 respondentai	7,9 proc.
Informacija suteikiama neoperatyviai	27 respondentai	42,9 proc.
Tam tikriems informacijos šaltiniams apribojamos galimybės prieiti prie viešos informacijos	7 respondentai	11,1 proc.
Pateikus klausimą tarnautojas nežino kas galėtų turėti reikiamą informaciją	2 respondentai	3,2 proc.
Kita (įrašykite).....	-	-

8. Ar esate aktyvus pilietis, aktyviai dalyvaujate vietos savivaldos veikloje?

Taip	18 respondentų	28,6 proc.
Ne (jei NE 11 klausimą praleiskite)	45 respondentai	71,4 proc.

9. Ar norėtumėte įtakoti Tauragės rajono savivaldybės sprendimus ir teikti pasiūlymus?

Taip	26 respondentai	41,3 proc.
Ne	3 respondentai	4,8 proc.
Tik kai kuriuos sprendimus	34 respondentai	54,0 proc.

10. Ar esate bent kartą išreiškęs savo nuomonę, pateikęs pasiūlymą Tauragės rajono savivaldybės atstovams dėl vieno ar kito priimamo sprendimo?

Taip	17 respondentų	27,0 proc.
Ne	40 respondentų	63,5 proc.
Nežinau būdų kaip tai galima padaryti	6 respondentai	9,5 proc.

11. Kokiais būdais (priemonėmis) išsakote savo nuomonę, dalyvaujate vietos savivaldos veikloje? (pažymėkite vieną tinkamiausią variantą).

Dalyvauju apklausose	4 respondentai	22,2 proc.
Dalyvauju tarybos posėdžiuose	3 respondentai	16,7 proc.
Teikiu peticijas	1 respondentas	5,6 proc.
Kreipiuosi su pasiūlymais į savivaldybės atstovus	4 respondentai	22,2 proc.
Viešojo susitikimo metu išsakau savo nuomonę	6 respondentai	33,3 proc.
Dalyvauju mitinguose, demonstracijose	-	-
Kita (įrašykite).....	-	-

12. Jūsų nuomone ar verta kreiptis į Tauragės rajono savivaldybę pateikiant siūlymus, pageidavimus dėl savivaldybės veiklos ar priimamų sprendimų?

Verta	16 respondentų	25,4 proc.
Neverta	15 respondentų	23,8 proc.
Sunku atsakyti	32 respondentai	50,8 proc.

13. Ar Jums teko dalyvauti Tauragės rajono savivaldybės vykdomoje apklausoje?

Taip	18 respondentų	28,6 proc.
Ne (jei NE, pereikite prie 15 klausimo)	45 respondentai	71,4 proc.

14. Kuriuo iš šių būdų dalyvavote apklausoje?

Savivaldybės internetinėje svetainėje vykdomoje apklausoje	9 respondentai	50,0 proc.
Pildant anketą	9 respondentai	50,0 proc.
Interviu metodu	-	-
Vietinėje spaudoje pateiktoje apklausoje	-	-

15. Koks Jums būtų priimtinausias, patogiausias būdas išsakyti savo nuomonę?

Dalyvaujant apklausose	37 respondentai	58,7 proc.
Dalyvaujant savivaldybės tarybos posėdžiuose	3 respondentai	4,8 proc.
Nuomonės išsakymas viešojo susitikimo metu	23 respondentai	36,5 proc.
Kita (įrašykite).....	-	-

16. Ar žinote priemones (būdus) kaip galima įtakoti savivaldybės priimamus sprendimus, kurie įtakoja kasdienį visuomenės gyvenimą?

Taip	14 respondentų	22,2 proc.
Ne (jei NE pereikite prie 18 klausimo)	49 respondentai	77,8 proc.

17. Pažymėkite Jums žinomiausią būdą, kuris suteikia galimybę įtakoti vietos valdžios priimamus sprendimus?

Dalyvavimas tarybos posėdžiuose	10 respondentų	71,4 proc.
Dalyvaujant vykdomose apklausose	3 respondentai	21,4 proc.
Peticijos teikimas	1 respondentas	7,1 proc.
Kita (įrašykite).....	-	-

18. Ar Tauragės rajono savivaldybės atstovai turi labiau informuoti ir skatinti gyventojus apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje?

Ne, šiandieninė situacija tenkina	7 respondentai	11,1 proc.
Taip, turi labiau informuoti gyventojus	41 respondentas	65,1 proc.
Neturiu nuomonės	15 respondentų	23,8 proc.

19. Jūsų nuomone, kurie metodai turėtų būti naudojami siekiant įtraukti gyventojus į vietos savivaldos veiklą?

Informacijos pranešimai	16 respondentų	25,4 proc.
Atvira diskusija tarp gyventojų ir vietos valdžios	26 respondentai	41,3 proc.
Elektroninio dalyvavimo priimant sprendimus	17 respondentų	27,0 proc.
Rengiamos konferencijos, pasitarimai	4 respondentai	6,3 proc.
Kita.....	-	-

20. Kaip manote kokie veiksniai kliudo gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje, sprendžiant vietos gyventojams svarbius sprendimus?

Trūksta informacijos apie galimas piliečių dalyvavimo galimybes	9 respondentai	14,3 proc.
Nepasitikėjimas valdžia	22 respondentai	34,9 proc.
Nuostata, kad negalio nieko pakeisti	29 respondentai	46,0 proc.
Nėra susidomėjimo	3 respondentai	4,8 proc.
Kita (įrašykite).....	-	-

21. Kaip manote ar Tauragės rajono savivaldybės atstovai atsižvelgia į gyventojų nuomonę priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus? Įvertinkite penkių balų sistemoje (pažymėkite tinkamą variantą).

Atsižvelgia visada	1 respondentas	1,6 proc.
Atsižvelgia tik kartais	26 respondentai	41,3 proc.
Negaliu atsakyti	20 respondentų	31,7 proc.
Neatsižvelgia	13 respondentų	20,6 proc.
Visiškai neatsižvelgia	3 respondentai	4,8 proc.

22. Įvertinkite penkių balų sistemoje pasitikėjimą Tauragės rajono savivaldybe ir jos vykdoma veiklą (pažymėkite tinkamą variantą). Įvertinus 3, 4 ar 5 balais pereikite prie 24 klausimo).

Labai pasitikiu	-	-
Pasitikiu	8 respondentai	12,7 proc.
Negaliu atsakyti	37 respondentai	58,7 proc.
Nepasitikiu	15 respondentų	23,8 proc.
Visiškai nepasitikiu	3 respondentai	4,8 proc.

23. Kokios priežastys lemia, kad nepasitikite Tauragės rajono savivaldybės veikla?

Valdžios neskaidrumas	10 respondentų	55,56 proc.
Valdžios uždarumas	8 respondentai	44,44 proc.
Kita (įrašykite).....	-	-

24. Jūsų lytis?

Vyras	115 respondentų	41,97 proc.
Moteris	159 respondentai	58,03 proc.

25. Jūs priklausote amžiaus grupei?

Iki 25m.	47 respondentai	17,2 proc.
26-35m.	63 respondentai	23,0 proc.
36-45m.	89 respondentai	32,5 proc.
46-55m.	60 respondentų	21,9 proc.
56m. ir daugiau	15 respondentų	5,5 proc.

26. Jūsų išsilavinimas?

Pagrindinis	26 respondentai	9,5 proc.
Vidurinis	26 respondentai	9,5 proc.
Profesinis	56 respondentai	20,4 proc.
Aukštesnysis	82 respondentai	29,9 proc.
Aukštasis	84 respondentai	30,7 proc.

27. Jūsų gyvenamoji vieta?

Miestas	225 respondentai	82,1 proc.
Kaimas	37 respondentai	13,5 proc.
Kaimiškoji vietovė, vienkiemis	12 respondentų	4,4 proc.

Giluminio interviu klausimai ekspertams

Esu Indrė Domikė, Šiaulių universiteto vadybos ir viešojo administravimo specialybės magistrantė. Rašau magistro darbą „Visuomenės informavimas ir įtraukimas į vietos savivaldos veiklą. Tauragės rajono savivaldybės atvejo analizė“. Jūsų, kaip ekspertų atsakymai, suteiks kokybiškos informacijos, kuri leis įvertinti informacijos prieinamumo ir gyventojų dalyvavimo galimybes savivaldybės veikloje bei padės atskleisti gyventojų dalyvavimo ribotumo problemas. Dėkoju už atsakymus.

- 1. Ar Tauragės rajono gyventojams sudaromos galimybės dalyvauti vietos politiniame gyvenime, išsakant savo nuomonę priimant sprendimus, kurie įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą. Kokios?**
- 2. Ar Tauragės rajono gyventojai aktyvūs piliečiai išsako savo nuomonę, lūkesčius priimant svarbius sprendimus, kurie įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą?**
- 3. Kaip manote, kokie veiksniai kliudo gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje, priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus?**
- 4. Kaip būtų galima šalinti veiksnius kliudančius gyventojams dalyvauti vietos valdžios sprendimų priėmimo?**
- 5. Kaip manote ar gyventojams pakanka informacijos apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje ir įtaką priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus?**
- 6. Kokia informacijos sklaidos priemonė efektyviausia norint pasiekti kuo platesnę gyventojų auditoriją?**
- 7. Kokios priežastys lemia, kad savivaldybių (valdžios) institucijose vyrauja informacinis komunikacinis modelis - vykdoma vienkryptė informavimo politika. Daugiausia dėmesio skiriama informacijos apie sprendimus ar kitą veiklą sklaidimui viešojoje erdvėje ir mažai siejama su atgalinio ryšio visuomenės reakcijos gavimo poreikiu?**
- 8. Ką reikėtų daryti, kad savivaldybėse būtų siekiama ne tik vienkryptės informacijos pateikimo visuomenei viešojoje erdvėje, bet ir grįžtamojo ryšio, visuomenės palankumo ir pasitikėjimo?**
- 9. Kokių priemonių (metodų) reikia imtis siekiant įtraukti visuomenę į vietos savivaldos veiklą, norint suaktyvinti visuomenę, kad ji aktyviau dalyvautų vietos savivaldos veikloje?**
- 10. Koks geriausias metodas (priemonė) sužinoti gyventojų nuomonę sprendžiamu klausimu?**
- 11. Kaip manote ar pakanka to, kad piliečiai dalyvaudami savivaldybės tarybos rinkimuose išrenka valdžios atstovus kurie atstovauja jų interesams ir nesidomi tolesne vietos vykdoma politika, priimamais sprendimais?**
- 12. Kaip manote, kokios priežastys lemia, kad visuomenė nepasitiki valdžios institucijomis, yra pasyvi ir menkai naudojami savo teisėmis ištraukti į vietos savivaldos veiklą priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus? Kaip to būtų galima išvengti?**
- 13. Kokius galėtumėte įvardinti visuomenės įtraukimo į viešosios politikos formavimo, sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo vietos savivaldos veikloje privalumus?**
- 14. Kokią galėtumėte įvardinti neigiamą visuomenės dalyvavimo vietos savivaldos veikloje įtaką?**

Giluminio interviu protokolas

Giluminio interviu data: 2010 m. gruodžio 7 d.

Giluminio interviu laiko trukmė: 9¹⁵ – 9⁴⁵ val.

Giluminio interviu dalyvis: Pranas Petrošius, Tauragės rajono savivaldybės meras.

1. Ar Tauragės rajono gyventojams sudaromos galimybės dalyvauti vietos politiniame gyvenime, išsakant savo nuomonę priimant sprendimus, kurie įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą. Kokios?

Tarybos posėdžiai vieši, sprendimai vieši. Bet kada gyventojai gali atsiliiepti ir išreikšti savo nuomonę.

2. Ar Tauragės rajono gyventojai aktyvūs piliečiai išsako savo nuomonę, lūkesčius priimant svarbius sprendimus, kurie įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą?

Gyventojai neaktyvūs, net primygtinai kviečiant. Yra tokių priimamų sprendimų, kuriems būtina gyventojų nuomonė, tačiau sulaukti gyventojų nuomonės labai sunku, gyventojai labai pasyvūs.

3. Kaip manote, kokie veiksniai kliudo gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje, priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus?

Gyventojų nuostata, kad nieko negali pakeisti. Gyventojus domina tik siaura sritis, gyventojai nesidomi bendromis problemomis.

4. Kaip būtų galima šalinti veiksnius kliudančius gyventojams dalyvauti vietos valdžios sprendimų priėmime?

Gyventojai turi patys suprasti savo reikšmę, turi jausti atsakingumą.

5. Kaip manote ar gyventojams pakanka informacijos apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje ir įtaką priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus?

Pakanka.

6. Kokia informacijos sklaidos priemonė efektyviausia norint pasiekti kuo platesnę gyventojų auditoriją?

Galima įvardinti keletą efektyvių informacijos sklaidos priemonių: vietinė televizija, internetinė svetainė, vietinė spauda.

7. Kokios priežastys lemia, kad savivaldybių (valdžios) institucijose vyrauja informacinis komunikacinis modelis - vykdoma vienkryptė informavimo politika. Daugiausia dėmesio skiriama informacijos apie sprendimus ar kitą veiklą skleidimui viešojoje erdvėje ir mažai siejama su atgalinio ryšio visuomenės reakcijos gavimo poreikiu?

Žmonių nuostata, kad niekas neatsižvelgs į pareikštą nuomonę, vidinis nusiteikimas.

8. Ką reikėtų daryti, kad savivaldybėse būtų siekiama ne tik vienkryptės informacijos pateikimo visuomenei viešojoje erdvėje, bet ir grįžtamojo ryšio, visuomenės palankumo ir pasitikėjimo?

Tuo klausimu yra aktyviai dirbama, vykdomi susitikimai, bet vis tiek gyventojai pasyvūs.

9. Kokių priemonių (metodų) reikia imtis siekiant įtraukti visuomenę į vietos savivaldos veiklą, norint suaktyvinti visuomenę, kad ji aktyviau dalyvautų vietos savivaldos veikloje?

Jokios priemonės nebepadedą, visuomenėje vyrauja nuomonė, kad nieko nepakeisi. Jaunimas visiškai nesidomi, o vyresnio amžiaus žmonės šiek tiek aktyvesni.

10. Koks geriausias metodas (priemonė) sužinoti gyventojų nuomonę sprendžiamu klausimu?

Geriausias būdas sužinoti gyventojų nuomonę individualiose susitikimuose, siauresnėse grupelėse. Viešo susitikimo metu bendraujant su gyventojais.

11. Kaip manote ar pakanka to, kad piliečiai dalyvaudami savivaldybės tarybos rinkimuose išrenka valdžios atstovus kurie atstovauja jų interesams ir nesidomi tolesne vietos valdžios vykdoma politika, priimamais sprendimais?

Ne, to nepakanka. Turiu savo individualią nuomonę, kad mero rinkimai turėtų būtų tiesioginiai,

meras turėtų būti renkamas tiesiogiai gyventojų. Taip būtų galima įgyti didesnę gyventojų pasitikėjimą.

12. Kaip manote, kokios priežastys lemia, kad visuomenė nepasitiki valdžios institucijomis, yra pasyvi ir menkai naudojasi savo teisėmis išitraukti į vietos savivaldos veiklą priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus? Kaip to būtų galima išvengti?.

Žiniasklaida formuoja neigiamą nuomonę. Tai neišvengiama. Žurnalistų tikslas - prisitraukti didesnę skaitytojų auditoriją.

13. Kokius galėtumėte įvardinti visuomenės įtraukimo į viešosios politikos formavimo, sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo vietos savivaldos veikloje privalumus?

Leidžia ugdyti ir įgyti visuomenės pasitikėjimą, kadangi žmonėms patinka, kai klausiami jų nuomonės svarbiais klausimais, žmonėms svarbu jaustis reikšmingais.

14. Kokią galėtumėte įvardinti neigiamą visuomenės dalyvavimo vietos savivaldos veikloje įtaką?

Nepastebiu neigiamos įtakos.

Giluminio interviu protokolas

Giluminio interviu data: 2010 m. gruodžio 2 d.

Giluminio interviu laiko trukmė: 13⁰⁰ – 13³⁰ val.

Giluminio interviu dalyvis: Algirdas Mosėjus, Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktorius.

1. Ar Tauragės rajono gyventojams sudaromos galimybės dalyvauti vietos politiniame gyvenime, išsakant savo nuomonę priimant sprendimus, kurie įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą. Kokios?

Gyventojai su informacija (tokiais svarbiais klausimais kaip bendrieji planai, strateginiai veiklos planai) gali susipažinti spaudoje, internetinėje svetainėje ir savivaldybės skelbimų lentoje. Gali bet kada atvykti ir išsakyti savo nuomonę, pateikti siūlymus, dalyvauti numatytuose tarybos posėdžiuose.

2. Ar Tauragės rajono gyventojai aktyvūs piliečiai išsako savo nuomonę, lūkesčius priimant svarbius sprendimus, kurie įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą?

Gyventojai nelabai aktyvūs, jei dalyvauja domina tik konkreti sritis, liečianti konkretų gyventoją.

3. Kaip manote, kokie veiksniai kliudo gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje, priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus?

Priimami sprendimai neatspindi gyventojų lūkesčių. Esant sunkiai ekonominei padėčiai daug gyventojų emigravo ir vis emigruoja tarp kurių ir daugelis aktyvių piliečių, o esantys labai pasyvūs.

4. Kaip būtų galima šalinti veiksnius kliudančius gyventojams dalyvauti vietos valdžios sprendimų priėmime?

Reikia skatinti gyventojus išsakyti savo nuomonę. Turi aktyviau gyventojai dalyvauti sprendžiant vietos problemas.

5. Kaip manote ar gyventojams pakanka informacijos apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje ir įtaką priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus?

Pakanka.

6. Kokia informacijos sklaidos priemonė efektyviausia norint pasiekti kuo platesnę gyventojų auditoriją?

Efektyviausia priemonę galima įvardinti vietinę spaudą, kadangi vietinę spaudą skaito didžiausia dalis auditorijos – ir miesto, ir kaimo gyventojai.

7. Kokios priežastys lemia, kad savivaldybių (valdžios) institucijose vyrauja informacinis komunikacinis modelis - vykdoma vienkryptė informavimo politika. Daugiausia dėmesio skiriama informacijos apie sprendimus ar kitą veiklą skleidimui viešojoje erdvėje ir mažai siejama su atgalinio ryšio visuomenės reakcijos gavimo poreikiu?

Gyventojai yra apatiški, nusivylę, nesitiki, kad bus priimti sprendimai atitinkantys jų lūkesčius ir nesidomi viešai pateikiama informacija, neišsako savo nuomonės dėl sprendžiamos problemos. Todėl vyrauja informacinis modelis.

8. Ką reiktų daryti, kad savivaldybėse būtų siekiama ne tik vienkryptės informacijos pateikimo visuomenei viešojoje erdvėje, bet ir grįžtamojo ryšio, visuomenės palankumo ir pasitikėjimo?

Reiktų kiek įmanoma daugiau bendrauti su gyventojais, šviesti, mokyti visuomenę dalyvauti vietos politiniame gyvenime. Skatinti susitiko metu išsakyti savo nuomonę, įtraukti gyventojus į sprendimų rengimą. Tuomet priimant sprendimus būtų atsižvelgtą ir į gyventojų nuomonę. Gyventojai labiau pasitikėtų vietos valdžia. Tačiau labai sunku įtraukti gyventojus į sprendimų rengimą. Galima tik tuo atveju jei tai liečia konkretų gyventoją.

9. Kokių priemonių (metodų) reikia imtis siekiant įtraukti visuomenę į vietos savivaldos veiklą, norint suaktyvinti visuomenę, kad ji aktyviau dalyvautų vietos savivaldos veikloje?

Reikalingas visuomenės mokymas, dėl lėšų trūkumo tai nėra vykdoma. Kuriasi bendruomenės,

kurios aktyviai veikia. Jose dalyvaujantys gyventojai yra aktyvūs dalyviai. Taip būtų galima sužinti bent konkrečios vietovės ar rajono problemas.

10. Koks geriausias metodas (priemonė) sužinoti gyventojų nuomonę sprendžiamu klausimu?

Susitikimų metu diskutuojant su gyventojais. Anketuojant gyventojus sunku suformuluoti konkrečius klausimus. Viešo susitikimo metu galima užduoti papildomų klausimų ir sužinoti platesnę gyventojų nuomonę.

11. Kaip manote ar pakanka to, kad piliečiai dalyvaudami savivaldybės tarybos rinkimuose išrenka valdžios atstovus kurie atstovauja jų interesams ir nesidomi tolesne vietos valdžios vykdoma politika, priimamais sprendimais?

Nepakanka. Be to, gyventojų išrinkti atstovai turi atsiskaityti už savo atliktus darbus. Tai jau yra kaip kontrolė.

12. Kaip manote, kokios priežastys lemia, kad visuomenė nepasitiki valdžios institucijomis, yra pasyvi ir menkai naudojami savo teisėmis įsitraukti į vietos savivaldos veiklą priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus? Kaip to būtų galima išvengti?

Priimami sprendimai neatspindi gyventojų lūkesčių. Neįmanoma patenkinti visų poreikių ir lūkesčių.

13. Kokius galėtumėte įvardinti visuomenės įtraukimo į viešosios politikos formavimo, sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo vietos savivaldos veikloje privalumus?

Padidintų sprendimų priėmimo kokybę.

14. Kokią galėtumėte įvardinti neigiamą visuomenės dalyvavimo vietos savivaldos veikloje įtaką?

Moralinė – gyventojai dalyvaudami dažnai išreiškia savo pyktį ir nepasitenkinimą.

Giluminio interviu protokolas

Giluminio interviu data: 2010 m. lapkričio 30 d.

Giluminio interviu laiko trukmė: 10³⁰ – 11⁴⁰ val.

Giluminio interviu dalyvis: Izolina Turauskienė, Tauragės rajono savivaldybės atstovas spaudai ir ryšiams su visuomene.

1. Ar Tauragės rajono gyventojams sudaromos galimybės dalyvauti vietos politiniame gyvenime, išsakant savo nuomonę priimant sprendimus, kurie įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą. Kokios?

Gyventojams sudaromos galimybės dalyvauti savivaldybės veikloje: internetinėje svetainėje suteikiama galimybė pateikti savivaldybei pasiūlymą, užduoti klausimą, susipažinti su tarybos sprendimais ir svarstymui numatytais klausimais. Gyventojai gali bet kada atvykti ir išsakyti savo nuomonę, dalyvauti savivaldybės tarybos posėdžiuose. Taip pat vietinėje spaudoje prieš 10 dienų pateikiama informacija apie savivaldybės tarybos numatomus svarstyti klausimus, kuriais gyventojai gali išsakyti savo nuomonę dalyvauti savivaldybės tarybos posėdžiuose. Vietinėje televizijoje vyksta savivaldybės laidos tiesioginės transliacijos, kurių metu taip pat gyventojams sudaromos galimybės tiesiogiai išsakyti savo nuomonę, ar paklausti rūpimą klausimą. Gyventojai kiekvieną darbo dieną gali pateikti prašymus, pasiūlymus gauti dominančią informaciją savivaldybės administracijos bendrajame skyriuje. Šiame skyriuje taip pat vykdomos anketinės gyventojų apklausos. Yra galimybė bendrauti tiesiogiai su specialistu skambinant ar atvykstant į susitikimą. Visa kontaktinė informacija pateikta savivaldybės internetinėje svetainėje.

Bet kurie su visuomene susiję klausimai skelbiami viešo informavimo priemonėse. Suteikiama galimybė susipažinti ir įtakoti sprendimus.

2. Ar Tauragės rajono gyventojai aktyvūs piliečiai išsako savo nuomonę, lūkesčius priimant svarbius sprendimus, kurie įtakoja visuomenės kasdienį gyvenimą?

Didelė problema, kad gyventojai yra labai neaktyvūs. Labai svarbi jų nuomonė. Jie išgirsta problemas, bet neprisideda prie jų sprendimo, labiau rūpi konkreti su gyventoju susijusi problema. Jei dalyvauja priimant sprendimus, siūlymai būna konkrečiai su gyventoju susijusia problema, labai siauroki siūlymai, o ne bendro pobūdžio. Svarbi nuomonė ne tik konkrečioje situacijoje, bet ir bendro pobūdžio klausimais. Nusišalinę tie, kurie turi kompetencijos sprendžiamu klausimu ir galėtų pateikti reikšmingų pasiūlymų.

Gyventojai reaguoja tada, kai sprendimai jau būna priimti. Tuomet gauname daug klausimų.

3. Kaip manote, kokie veiksniai kliudo gyventojams dalyvauti vietos savivaldos veikloje, priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus?

Gyventojai nesigilina kas bus toliau, abejingi politiniam procesui. Žmonės yra užsidarę. Nori tik atsipalaiduoti. Viešuose renginiuose dalyvauja aktyviai, tačiau sprendžiant problemas ne.

4. Kaip būtų galima šalinti veiksnius kliudančius gyventojams dalyvauti vietos valdžios sprendimų priėmime?

Nelabai yra priemonių. Gyventojai išgirsta problemą, bet juos domina tik sava sritis.

5. Kaip manote ar gyventojams pakanka informacijos apie galimą piliečių dalyvavimą vietos savivaldos veikloje ir įtaką priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus?

Taip, pateikiamos informacijos gyventojams pakanka. Išnaudojamos visos galimos viešojo informavimo priemonės.

6. Kokia informacijos sklaidos priemonė efektyviausia norint pasiekti kuo platesnę gyventojų auditoriją?

Galima išvardinti keletą efektyvių informacijos sklaidos priemonių: vietinė spauda, vietinė televizija ir informaciniai stendai. Tačiau savivaldybė turi tik vos keletą stendų, galbūt reikėtų daugiau. Vietinę spaudą skaito didesnė dalis auditorijos, tame tarpe ir kaimo gyventojai. Vietinę televiziją turi galimybę žiūrėti tik miesto gyventojai. Į informacinius stendus atkreiptų dėmesį dažnas gyventojas, tiesiog praeidamas.

7. Kokios priežastys lemia, kad savivaldybių (valdžios) institucijose vyrauja informacinis komunikacinis modelis - vykdoma vienkryptė informavimo politika. Daugiausia dėmesio skiriama informacijos apie sprendimus ar kitą veiklą skleidimui viešojoje erdvėje ir mažai siejama su atgalinio ryšio visuomenės reakcijos gavimo poreikiu?

Gyventojams svarbu tik tai, ką žiniasklaida pateikia apie savivaldybės veiklą. Informaciją, kurią skelbia savivaldybė viešai – neįdomi.

8. Ką reikėtų daryti, kad savivaldybėse būtų siekiama ne tik vienkryptės informacijos pateikimo visuomenei viešojoje erdvėje, bet ir grįžtamojo ryšio, visuomenės palankumo ir pasitikėjimo?

Reikalingas glaudesnis savivaldybės ir žiniasklaidos bendradarbiavimas. Turėtų žiniasklaida norėti prisidėti prie gyventojų informavimo, o jie tik siekia prisitraukti skaitytojus. Gyventojams svarbu ką žiniasklaida parašo, o ne savivaldybė pateikė kokią informaciją. Tiesiog žiniasklaida formuoja nuomonę.

9. Kokių priemonių (metodų) reikia imtis siekiant įtraukti visuomenę į vietos savivaldos veiklą, norint suaktyvinti visuomenę, kad ji aktyviau dalyvautų vietos savivaldos veikloje?

Gyventojų artimesnis bendravimas yra su seniūnaičiais. Per seniūnaičius kiekvienas galėtų išsakyti savo nuomonę. Taip būtų sužinoma nors konkretaus rajono ar vietovės gyventojų nuomonė ir rūpimos problemos.

10. Koks geriausias metodas (priemonė) sužinoti gyventojų nuomonę sprendžiamu klausimu?

Viešo susitikimo metu išklausanč gyventojų nuomonę. Anketavimas nėra efektyviausias būdas sužinoti gyventojų nuomonę. Gyventojai neįsileidžia, pablogėjus ekonominei situacijai emigravę.

11. Kaip manote ar pakanka to, kad piliečiai dalyvaudami savivaldybės tarybos rinkimuose išrenka valdžios atstovus kurie atstovauja jų interesams ir nesidomi tolesne vietos valdžios vykdoma politika, priimamais sprendimais?

Nepakanka.

12. Kaip manote, kokios priežastys lemia, kad visuomenė nepasitiki valdžios institucijomis, yra pasyvi ir menkai naudojami savo teisėmis įsitraukti į vietos savivaldos veiklą priimant vietos gyventojams svarbius sprendimus? Kaip to būtų galima išvengti?

Neatitinka lūkesčių. To būtų galima išvengti tik įtraukus gyventojus į vietos savivaldos veiklą, į priimamų sprendimų rengimo procesą.

13. Kokius galėtumėte įvardinti visuomenės įtraukimo į viešosios politikos formavimo, sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo vietos savivaldos veikloje privalumus?

Kokybiškesnis sprendimų priėmimas. Leistų racionaliau panaudoti lėšas.

14. Kokią galėtumėte įvardinti neigiamą visuomenės dalyvavimo vietos savivaldos veikloje įtaką?

Nėra neigiamos įtakos. Svarbu, kad gyventojai dalyvautų ir išsakytų nuomonę. Galbūt ne taip matome ar suprantame sprendžiamą problemą. Konkrečios srities specialistas galbūt žinotų daugiau.

Stebėjimo forma

Užklauso internete data	Gauto atsakymo data	Gauto atsakymo išsamumas/aiškumas	Atsakymą pateikusių asmens pareigos/kompetentingumas

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Stebėjimo forma

Stebimas objektas/ Data	2010-02-01	2010-02-02	2010-02-03	2010-02-04	2010-02-05	2010-02-06	2010-02-07	2010-02-08	2010-02-09	2010-02-10	2010-02-11	2010-02-12	2010-02-13	2010-02-14
Lankytojų skaičius						-	-						-	
Pateikta bendra savivaldybės informacija						-	-						-	-
Kvietimai dalyvauti projektuose						-	-						-	-
Gyventojų apklausos						-	-						-	-

Stebimas objektas/ Data	2010-02-15	2010-02-16	2010-02-17	2010-02-18	2010-02-19	2010-02-20	2010-02-21	2010-02-22	2010-02-23	2010-02-24	2010-02-25	2010-02-26	2010-02-27	2010-02-28
Lankytojų skaičius	-	-					-						-	-
Pateikta bendra savivaldybės informacija	-	-					-						-	-
Kvietimai dalyvauti projektuose	-	-					-						-	-
Gyventojų apklausos	-	-					-						-	-

 - nedarbo dienos

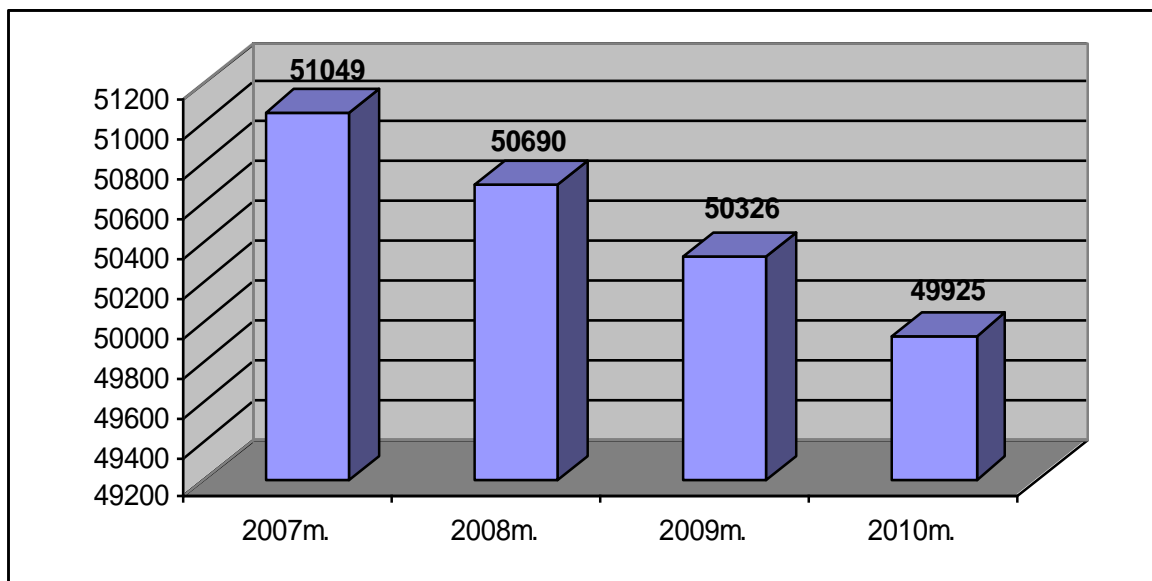
Šaltinis: sudaryta autoriaus

Lietuvos savivaldybių teritorijos

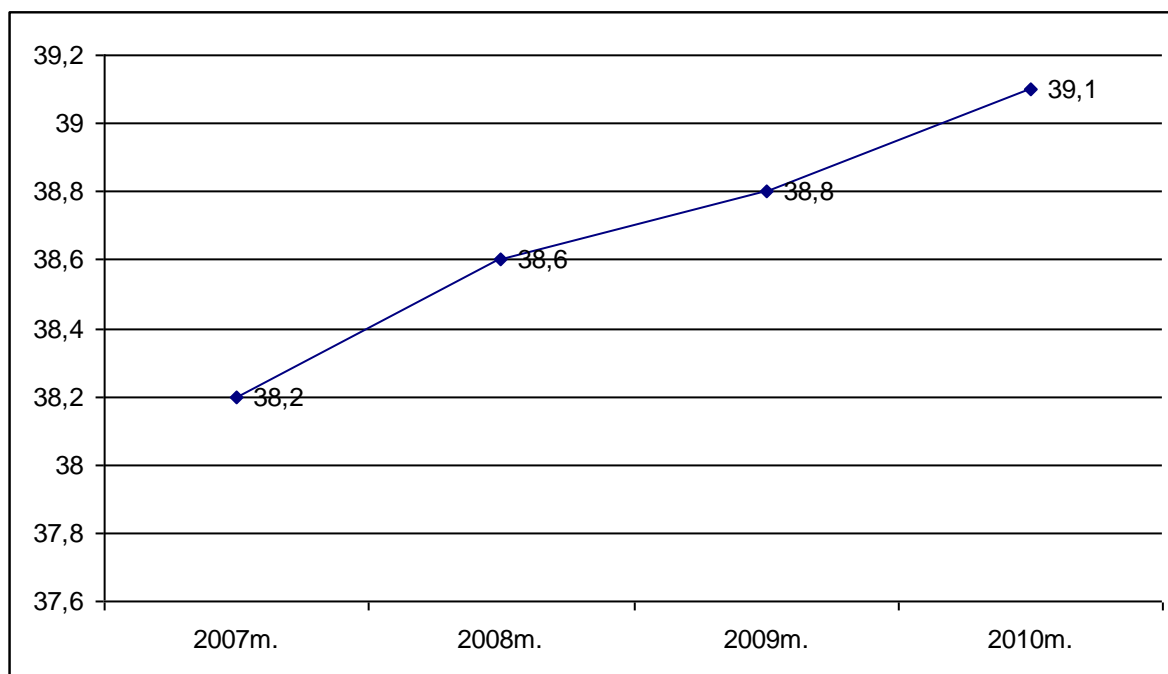
Šaltinis: sudaryta pagal Savivaldybės. *Lietuvos savivaldybių portalas* [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą: <http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes>

Gyventojų skaičius Tauragės rajono savivaldybėje tendencija tūkst. 2010 m. pradžioje

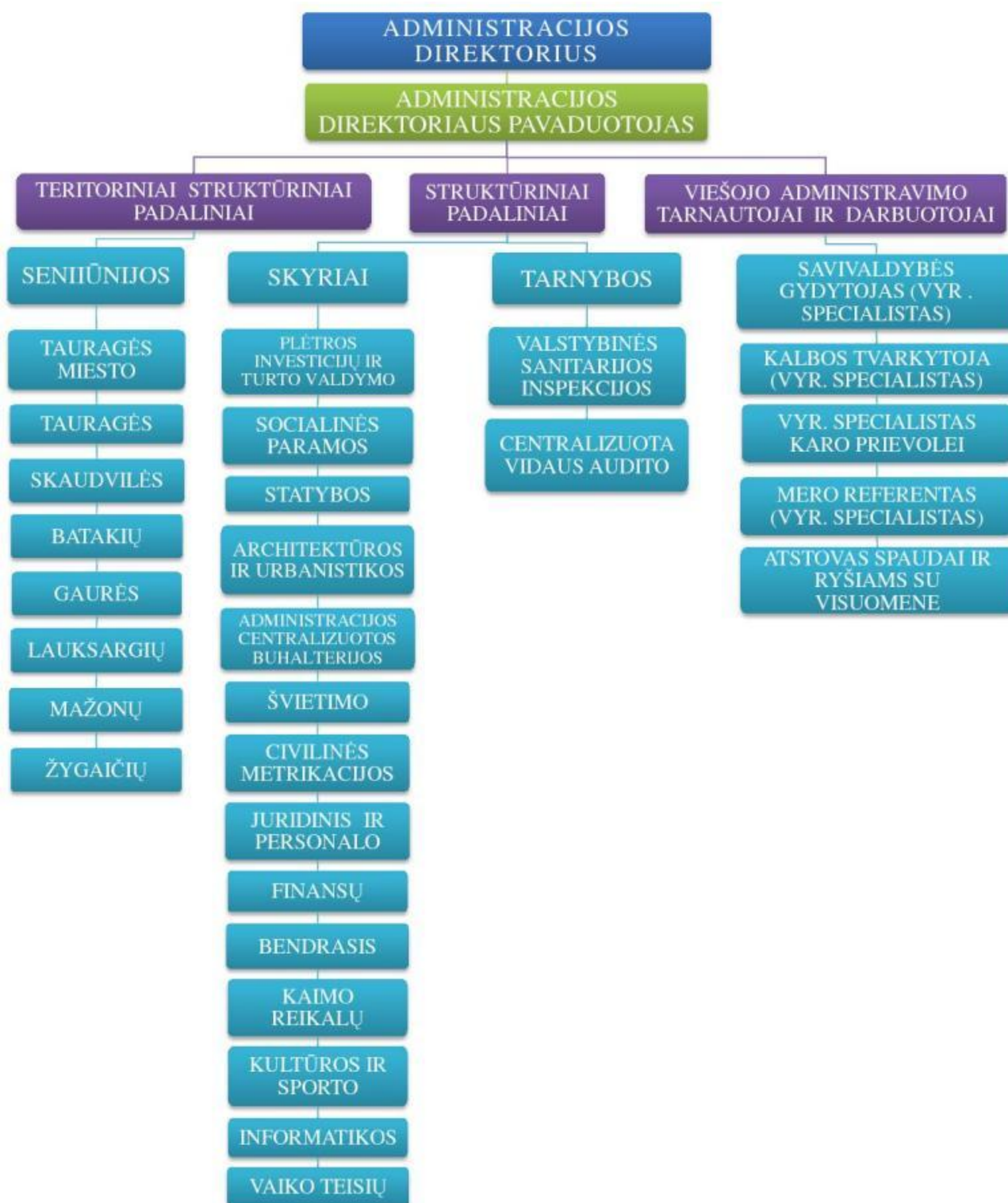
Šaltinis: Gyventojų skaičius Tauragės rajono savivaldybėje 2010 m. pradžioje. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1440>

Vidutinis gyventojų amžius Tauragės rajono savivaldybėje 2010m. pradžioje

Šaltinis: Gyventojų skaičius Tauragės rajono savivaldybėje 2010 m. pradžioje. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės [interaktyvus] [žiūrėta 2010-10-14]. Prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1440>

Tauragės rajono savivaldybės administracijos vidaus valdymo struktūra

Šaltinis: Tauragės rajono savivaldybės administracijos vidaus valdymo struktūra [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?1798208181>

Tauragės rajono savivaldybės atstovo spaudai ir ryšiams su visuomene funkcijos

Tauragės rajono savivaldybė - ATST...

> Rajonas > Seniūnijos > Nuorodos > Nuotraukų galerija > Struktūra ir kontaktai

LIT ENG POL

Neįgaliesiems

Left Alt + S

ATSTOVAS SPAUDAI IR RYŠIAMS SU VISUOMENE

FUNKCIJOS

- Informuoti gyventojus, visuomenės informavimo priemonės apie Savivaldybės veiklą.
- Skelbti oficialią Savivaldybės informaciją ir privalomus skelbti Savivaldybės institucijos norminius aktus žiniasklaidoje, interneto svetainėje, informaciniame stende.
- Koordinuoti Savivaldybės administracijos skyrių teikiamą informaciją visuomenės informavimo priemonėms, Lietuvos savivaldybių asociacijai su Savivaldybės veikla susijusiais klausimais.
- Kontroliuoti, kaip Savivaldybės administracijos padaliniai vykdo Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų įstatymą.
- Teikti pasiūlymus administracijos direktoriui dėl informacijos pateikimo institucijoms, renkančioms informaciją apie Savivaldybę arba administracijos veiklą.
- Koordinuoti šios informacijos surinkimą ir pateikimą.
- Rengti pranešimus spaudai apie Savivaldybės tarybos posėdžius, komisijų darbą, susitikimus.
- Kontroliuoti administracijos padalinių oficialios informacijos pateikimą viešosios informacijos rengėjams.
- Rengti Savivaldybės spaudos konferencijas ir viešus Savivaldybės darbuotojų pasisakymus visuomenei svarbiais klausimais.
- Organizuoti Savivaldybės tarybos narių, Savivaldybės mero susitikimus su gyventojais.
- Organizuoti greitą reagavimą į konstruktyvią kritiką žiniasklaidoje.
- Organizuoti ir užtikrinti informacijos pateikimą Savivaldybės interneto puslapiui nustatytu laiku.
- Bendradarbiauti su nevyriausybėmis organizacijomis.

Paskutinį kartą informacija atnaujinta: 2007-09-14 11:56:55

Vaiko vietos tikrinimas ikimokyklinių įstaigų eilėse

2010 M. BIUDŽETAS

2010 ŽEMĖS NUOMOS IR ŽEMĖS MOKESTIS

PRIVATIZAVIMAS

PROGRAMOS

RENGINIAI

KORUPCIJOS PREVENCIJA

PROJEKTAI

ATASKAITOS

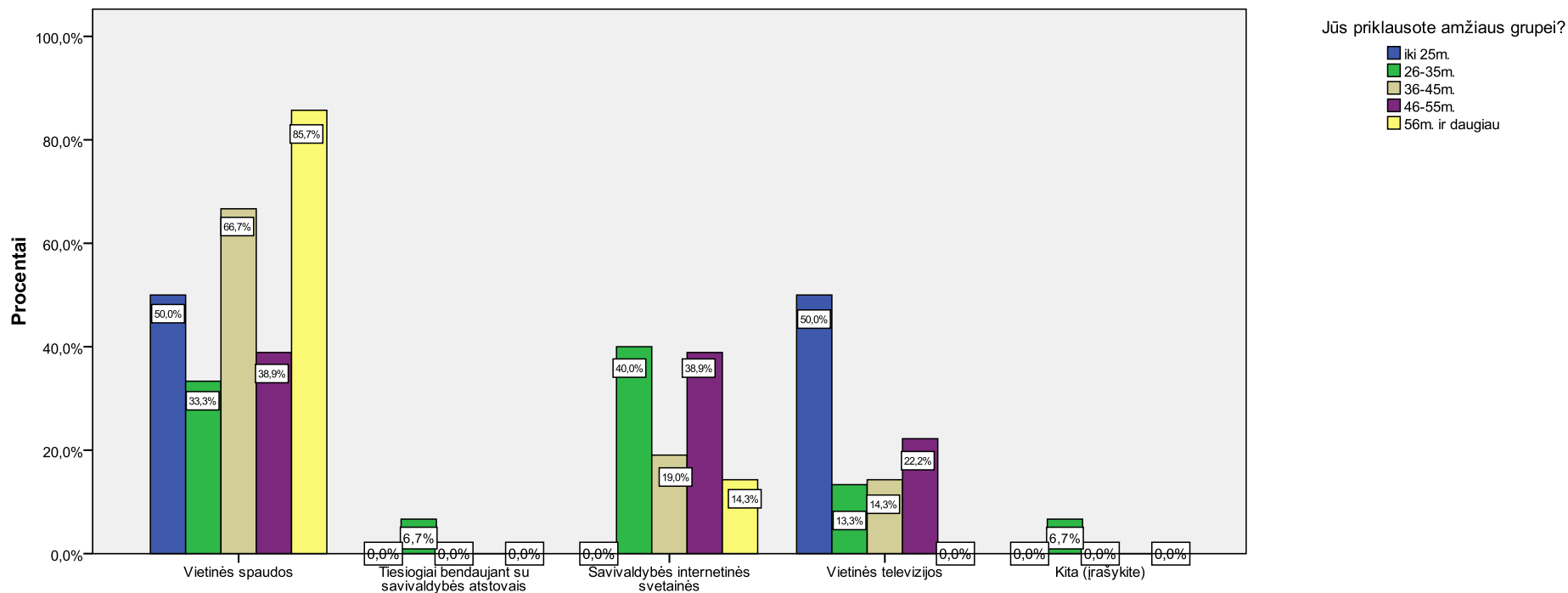
Šaltinis: Tauragės rajono savivaldybės atstovo spaudai ir ryšiams su visuomene funkcijos [interaktyvus] [žiūrėta 2009-11-12]. Prieiga per internetą: <http://www.taurage.lt/index.php?68755287>

**16–74 metų amžiaus asmenų pasiskirstymas pagal naudojimosi internetu dažnumą
2009 m. pirmąjį ketvirtį**
(Visi atitinkamos amžiaus grupės asmenys – 100, procentais)

	Visi 16–74 metų amžiaus respondentai	iš jų:					
		16–24 metų	25–34 metų	35–44 metų	45–54 metų	55–64 metų	65–74 metų
Asmenys, kurie naudojosi internetu	58,1	94,1	79,7	66,2	49,5	24,8	7,6
Iš jų:							
kasdien	42,5	81,6	63,3	41,2	30,1	14,7	3,9
bent kartą per savaitę, bet ne kasdien	12,7	11,2	13,9	19,9	15,5	7,9	2,6
bent kartą per mėnesį, bet ne kas savaitę	2,5	1,4	1,9	4,7	3,6	1,9	0,7
rečiau negu kartą per mėnesį	0,3		0,6	0,4	0,4	0,2	0,4
Nesinaudojo	41,9	5,9	20,3	33,8	50,5	75,2	92,4

Šaltinis: IT naudojimas namų ūkiuose. Lietuvos Respublikos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės [interaktyvus] [žiūrėta 2010-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=6827>

Informaciniai šaltiniai iš kurių gyventojai dažniausiai sužino apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą ir priimamus sprendimus pagal amžių (proc.)

Iš kokių šaltinių dažniausiai sužinote apie Tauragės rajono savivaldybės veiklą, priimamus sprendimus?

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis Tauragės rajono savivaldybės gyventojų apklausos duomenimis

